

Ediția nouă
nr. 8, nr. dedicat
Simpozionului

IMPOZITIONUL NAȚIONAL
„TEOLOGIE ȘI CULTURĂ”
CU PARTICIPARE INTERNAȚIONALĂ

EDIȚIA A II-Ă

V

Revista
seminaristului

vasiliada
valori și atitudini

Coordonatori:

Director – Pr. prof. dr. Constantin SIMIRAS
Coordonator proiecte și programe educative școlare și extrașcolare –
Prof. Raluca BALAN,
Pr. Prof. Ciprian NANI

*Profesori colaboratori la Revista „Vasiliada”,
numarul 8. dedicat Simpozionului „Teologie și Cultură.”*

Pr. prof. dr. Bogdan-Ioan ANISTOROAEI

Prof. dr. Doina BALAN

Pr. prof. Gabriel COROAMĂ

Pr. prof. dr. Daniel DUCA

Pr. prof. Ciprian NANI

Prof. Irina DUCA

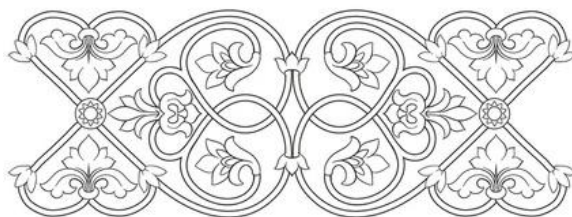
Prof. dr. Larisa Elena KOLLER

Prof. dr. Florina - Mădălina COZMESCU

Bibliotecar Ștefan CIREȘ

Ing. informatician Cătălin GHIORGHIU

- Prof. univ. dr. Carmen-Maria BOLOCAN - Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dimitrie Stăniloae” Iași
- Cercetător Dr. Octavian ȚÎCU, Institutul de Istorie, Universitatea de Stat din Republica Moldova
- Pr. prof. Teodor Cătălin BUDACĂ, Seminarul Teologic Ortodox Liceal „Sfântul Ioan Iacob” Dorohoi
- Prof. Monahia Maria GIOSANU, Liceul Teologic Ortodox „Cuvioasa Parascheva” Agapia
- Prof. Marius RÎZNIC, Seminarul Teologic Liceal „Sf. Gheorghe” Botoșani
- Pr. dr. Petru SIDOREAC, Lakkoma – Halkidiki, Mitropolia Kassándria, Grecia
- Pr. Mihai LICULESCU, Bergen, Regatul Norvegiei

SEMINARUL TEOLOGIC ORTODOX
SF. VASILE CEL MARE

PROGRAM
SIMPOZIONUL NAȚIONAL
„TEOLOGIE ȘI CULTURĂ”

CU TEMA

PREOȚI ȘI INTELECTUALI ORTODOCȘI
ÎN TEMNIȚELE COMUNISTE

Ediția a II-a, 28 ianuarie 2025, Iași

SFÂNTA LITURGHIE

7:30 – 9:00 – Sf. Liturghie

9:00 – 9:30 – Înscrierea participanților

9:30 – 10:15 – DESCHIDEREA OFICIALĂ A LUCRĂRILOR SIMPOZIONULUI

9:30 – 9:40 – Pr. prof. dr. Constantin SIMIRAȘ, director – Cuvânt de bun-venit

9:40 – 9:50 – prof. dr. Denisia-Elena MĂNOIU – Inspector de religie, IȘJ Iași – Cuvânt de întâmpinare

9:50 – 10:00 – Pr. conf. univ. dr. Paul-Cezar HÂRLĂOANU, Decan al Facultății de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae”, Iași

10:00 – 10:10 – Pr. ic. stvr. dr. Marian Timofte, vicar administrativ al Arhiepiscopiei Iașilor, Cuvânt de binecuvântare din partea Înaltpreasfințitului Părinte TEOFAN, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

CONFERINȚA INAUGURALĂ

10:10 – 11:30 – Actorul Dan PURIC, *IDENTITATEA MARTIRICĂ A POPORULUI ROMÂN*

12.00 - 13.00 – Masa de prânz (la cantina Seminarului Teologic Ortodox „Sf. Vasile cel Mare”)

CONFERINȚE

13.00 - 13.15 - Discursuri - Directori seminarii

13.15 - 13.35 - Cercetător dr. Octavian ȚÎCU, Institutul de Istorie, Universitatea de Stat din Republica Moldova, *Politica URSS față de religie în Basarabia: Represiune, deznaționalizare, ateism (1940-1989)*

13.35 - 13.55 - Pr. dr. Petru SIDOREAC, Lakkoma – Halkidiki, Mitropolia Kassándria, Grecia, *Sfântul Paisie Aghioritul - din spațiul restrâns al chiliei în nemarginirea Bisericii*

13.55 - 14.05 - Prof. univ. dr. Jan NICOLAE, Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității „1 decembrie 1918”, Alba Iulia, *Parrhesia ca teologie a martiriului în Epistola Sfântului Ioan Gură de Aur (404) tradusă și trimisă de Părintele Florea Mureșanu pentru Părintele Ioan Iovan (1955)*

Prof. univ. dr. Carmen BOLOCAN, Facultatea de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae”, Iași, *Temnițele comuniste, altar de jertfă și de mărturisire a dreptei credințe*

Pr. Iulian ANIȚEI, Protopop pentru Sudul SUA, preot Misiunea „Acoperământul Maicii Domnului”, din Houston, Texas, *Titlul rezervat*

SECȚIUNEA I
„PREOȚI ȘI INTELECTUALI ORTODOCȘI ÎN TEMNIȚELE COMUNISTE”
(destinată profesorilor - se desfășoară în Atrium)

Moderatori: pr. prof. dr. Constantin Simiraș, pr. prof. dr. Bogdan Anistoroaei

14:25 – 15.35 - Prezentarea lucrărilor (10 minute pentru prezentare)

14.25 - 14.35 - Pr. prof. Teodor Cătălin BUDACĂ, Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Iacob”, Dorohoi, *Preotul Nicolae Manolache – stâlp neclintit în calea prigonirilor*

14.35 - 14.45 - Prof. Maria GIOSANU, Liceul Teologic Ortodox „Cuvioasa Parascheva” Agapia, „*Doamne, strigat-am, către Tine!*”. *Rezistența prin credință și cultură în închisorile comuniste*

14.45 - 14.55 - Prof. dr. Larisa KOLLER, Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Vasile cel Mare”, Iași, *Preot Constantin Popescu Vlădeni - martir al neamului în închisorile comuniste*

14.55 - 15.05 - Pr. prof. dr. Alexandru-Gheorghe MATEI, Seminarul Teologic Ortodox „Sfântul Simion Ștefan”, Alba Iulia, *Apostolul munților: Dometie Manolache. Prigoană și mărturie în iureșul comunist*

15.05 - 15.15 - Prof. Marius RIZNIC, Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Gheorghe”, Botoșani, *Nicolae Steinhardt - un intelectual „fericit” în temnițele comuniste*

15.15 - 15.25 - Prof. Răzvan ANDRON, Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Vasile cel Mare”, Iași, *Părintele Calciu Gheorghe Dumitreasa, preot jertfelnic și om al exilului*

15.25 - 15.35 - Pr. Mihai LICULESCU, Bergen, Norvegia, *Sfânta Sunniva, prima Sfântă protectoare a Norvegiei*

SECȚIUNEA A II-A
„PREOȚI ȘI INTELLECTUALI ORTODOCȘI ÎN TEMNIȚELE COMUNISTE”-
VIAȚA, OPERA ȘI CONTRIBUȚIA CULTURAL-TEOLOGICĂ
(atelieri pentru elevi - et. I, Sala 3)

Moderatori: arhid. asist. asoc. univ. dr. Ilarion Argatu, diac. prof. dr. Constantin Crețu, pr. prof. dr. Daniel Duca, pr. prof. Ciprian Nani

14:00 – 15.10 - Prezentarea lucrărilor (10 minute pentru prezentare)

14.00 - 14.10 - BIBICU Cosmin Cristinel, Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Ap. Andrei”, Galați, *Constantin Sârbu, sfântul martir cu origini gălățene*, coordonator Prof. dr. Marian IONESCU

14.10 - 14.20 - LISNIC Galina, Gimnaziu Sadova, Republica Moldova, *Protoiereul Alexandru Baltaga, Mucenicul iubitor de Hristos și de patrie*, coordonator Pr. Valeriu ENACHE, Prof. Luiza ARHIP LUIZA

14.20 - 14.30 - TAUȘ Andrei, Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Ap. Andrei”, Galați, *Nichifor Crainic- Poezia temnițeim*, coordonator Pr. prof. dr. Stelian SPÎNU

14.30 - 14.40 - DAMIAN Nectarie, Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Ap. Andrei”, Galați, *Alexandru Mironescu, intelectualul creștin sub persecuția comunistă*, coordonator Prof. dr. Gheorghe BUTUC

14.50 - 15.00 - TITULEAC Andrei Visarion, Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Gheorghe”, Botoșani, *Sfinții mărturisitori din temnițele comuniste*, coordonator pr. Daniel DASCĂLU

15.00 - 15.10 - GHERASIM Vlad-Vasile, Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Împărați Constantin și Elena”, Piatra Neamț, *Grigore Caraza - mărturisitor al Ortodoxiei în temnițele comuniste. Viața, opera și contribuția cultural-teologică*, coordonator Pr. prof. Dan Ovidiu COJAN

15.10 - 15.25 - Pauză

15:25 – 17.15 - Prezentarea lucrărilor (10 minute pentru prezentare)

15.25 - 15.35 - SOLCAN Alin, Seminarul Teologic Ortodox „Veniamin Costachi”, Mănăstirea Neamț, *Un episod mai puțin cunoscut din viața Părintelui Mărturisitor Arsenie Papacioc: profesor spiritual la Seminarul Teologic de la Mănăstirea Neamț (1950-1952)*, coordonator Prof. Mirel GĂLUȘCĂ

15.35 - 15.45 - SACARĂ Alexandru, Seminarul Teologic Ortodox „Veniamin Costachi”, Mănăstirea Neamț, *Părintele Nifon Corduneanu, egumenul schitului Vovidenia, în temnițele comuniste*, coordonator Prof. dr. Arhim. Mihail Daniliuc

15.45 - 15.55 - VOINEAG Irina Andreea, Seminarul Teologic Ortodox „Veniamin Costachi”, Mănăstirea Neamț, *Martiriul Bisericii Ortodoxe Române în perioada comunistă*, coordonator: Prof. dr. Andrei IRINA

15.55 - 16.05 - IBĂNESCU Ștefănuț Florin, Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Ioan Gură de Aur” Huși, *Arhim. Mina Dobzeu-mărturistor al dreptei credințe în perioada comunistă*, coordonator Prof. Bogdan Ciprian

16.05 - 16.15 - ANDRIOAIA Iustin, Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Mitropolitul Dosoftei”, Suceava, *Sfinții Închisorilor comuniste*, coordonator Arhid. Prof. Iușcă Paul Hristea

16.15 - 16.25 - FILIP Iustin, Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Mitropolitul Dosoftei”, Suceava, *Preoți și intelectuali ortodocși în închisorile comuniste*, coordonator Arhid. Prof. Iușcă Paul Hristea

16.25 - 16.35 - VLĂZAN Andrei-Ioan, Seminarul Teologic Ortodox „Sfântul Simion Ștefan”, Alba Iulia, *De la Golgota la Înviere – Râpa Robilor, Aiud*, coordonator Pr. prof. dr. Alexandru-Gheorghe MATEI

16.35 - 16.45 - ROTARU Nicolae, Seminarul Teologic Ortodox „Sfântul Simion Ștefan”, Alba Iulia, *Mărturisitori în temnițele comuniste din Eparhia Alba Iuliei*, coordonator Pr. prof. dr. Alexandru-Gheorghe MATEI

16.45 - 16.55 - BARBU David, Seminarul Teologic Ortodox, București, *Sfântul Ilie Lăcătușu – model al sfințeniei în actualitatea profană*, coordonator Pr. prof. dr. TOADER Dan

16.55 - 17.05 - CRISTEA Nicolae- Rareș, Seminarul Teologic Ortodox, București, *Părintele Gherontie Puiu - Trimis-ul Maicii Domnului, duhovnicul pelerinilor și marele ctitor din Bugegi*

17.05 - 17.15 - DOBOȘ Medeea, Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Vasile cel Mare”, Iași, *Aspazia Oțel Petrescu, un chip luminos din temnițele comuniste*

Elevi asistenți (fără lucrare):

DOBRICĂ Teodor-Nicolae de la Seminarul Ortodox București

HUHULEA Vlăduț-Fabian, Seminarul Teologic Ortodox Sf. Ioan Gură de Aur, Huși

RUS Robert, Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Iacob”, Dorohoi

TATARCIUC Ioan, Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Iacob”, Dorohoi

Dan Puric: „Seminarul Teologic de la Iași este o Cetate Creștină!”

Într-o lume în continuă degradare a sentimentului religios, de degenerare morală supusă zilnic, nu atât unui proces de secularizare, ci cu mult mai mult, a unui demonizare, o asemenea fortăreață de credință devine salvatoare la nivel de neam. Căci în România de azi, confiscată economic, politic, militar, financiar și mai ales contaminată spiritual de duhul malefic al lumii căzute de azi, această cetate creștină reprezintă acel rest impenetrabil de imunitate prin care ne putem reface ca ființe, nu pierdute în lume, ci ca ființe întru Hristos, și în final ca neam și țară creștină.

Într-o lume și, mai ales, într-o Românie dezaxată spiritual și moral, în care tainica identitate a omului devine opțională, Seminarul Teologic din Iași organizează un simpozion dedicat identității martirice a acestui neam românesc și astfel, Iașul, care a fost capitala culturală a României devine astăzi capitala creștină a ei. O sublimă singularitate în oceanul de indiferență ce o înconjoară, a unei populații răătăcite și ispitite de cele mai nocive tentații ale lumii secularizate de azi și, mai grav, a unei triste intelectualități, sedate ideologic, nu de aiurea, ci din centre bine finanțate de cei ce azi se ocupă consecvent, pe față sau în ascuns, cu diabolică răbdare, de descreștinarea lumii. Gestul plin de curaj și de noblețe creștină a Seminarului Teologic din Iași vine în prelungirea a celei atât de înalte și sfinte decizii a Patriarhiei Bisericii Ortodoxe Române de a canoniza noi sfinți români în răspăr cu căderea morală și degradanta obediență a instituțiilor statului român de azi, de a se alinia duhului căzut al lumii.

Istoria acestui neam românesc a cunoscut multe prăpăstii ce-l chemau spre pieire, dar nicicând Biserica Ortodoxă n-a căzut în ele. Și tocmai de aceea, poporul român a fost încununat cu harul DĂINUIRII. În fond, Seminarul Teologic din Iași, precum Sfântul Apostol Pavel nu a învins, ci și-a dus „lupta cea bună” pentru care, iată, își primește cununa. Căci VICTORIA finală a fost, este și va fi în veac a Sfintei Biserici. Dar ca această victorie să se întâmple, este nevoie de acești luptători. Ei lucrează acum, în istorie, dar cu fața spre Eternitate. Și pentru aceasta trebuie să-i admirăm și să-i prețuim. Admirația și prețuirea mea pentru Seminarul Teologic din Iași.

Actor, autor, eseist, regizor de teatru român, Dan Puric

Conferința „Identitatea martirică a poporului român” (invitat Dan Puric) în cadrul Simpozionului Național „Teologie și cultură”
- ediția a II-a (28 ianuarie 2025)

Seminarul Teologic Ortodox
„Sf. Vasile cel Mare”, din Iași,
în cadrul Simpozionului Național
„Teologie și Cultură”

vă invită la

Conferința
„Identitatea martirică
a poporului român”

invitat:
Dan Puric
actor, autor, eseist,
regizor de teatru român

Marti, 28 ianuarie 2025
ora 10.00

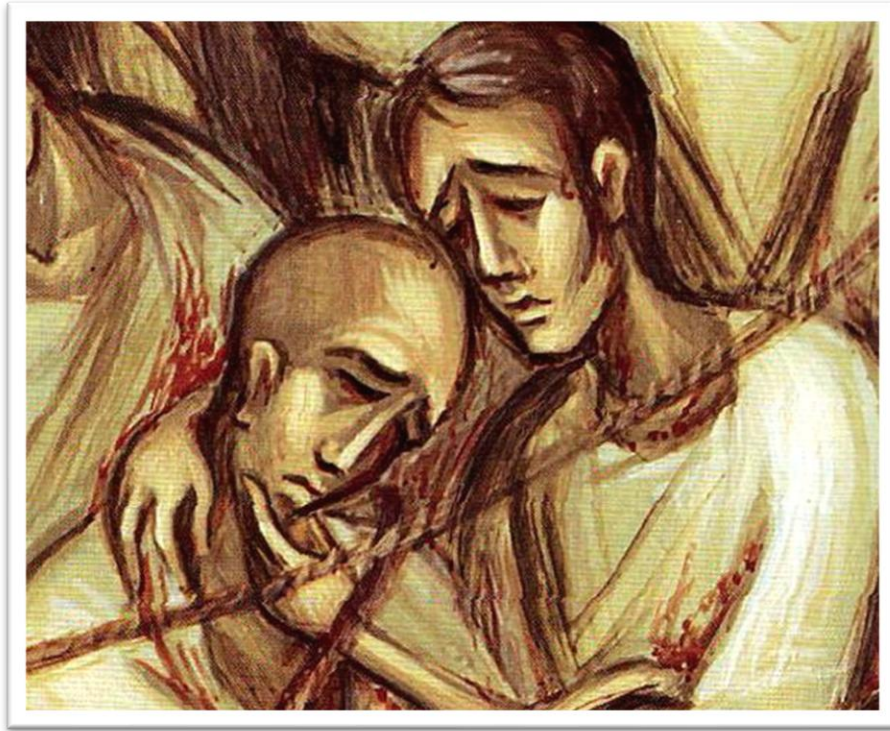
în Atriumul Seminarului

 Seminarul Teologic Ortodox Iași
STANȘIL VASILE CEL MARE

TIMPUL

DOXOLOGIA.RO

Temnițele comuniste, altar de jertfă și de mărturisire a dreptei credințe

Abstract:

In our study, we aim to show that the communist prison was, for the Orthodox Christians, a true altar of sacrifice in the confession of faith.

We have sought to define what a martyr and a confessor are. The martyr is the Christian who has cultivated virtues, good deeds, and faith to the level of sainthood.

We also highlight the fact that the memory of the holy martyrs is essential for preserving and passing on the true faith. Remembering the holy martyrs shows us, today, that God is not relative, nor irrelevant, but absolutely real.

The memory of martyrs and Christian confessors holds a special place in what defines both national identity and Christian identity.

The commemoration of martyrs and confessors creates a bridge between what was and what is, strengthening faith in the hearts of believers.

Keywords: *prison, communism, confession, sacrifice, faith.*

I. Temnițele comuniste și persecuția religioasă

Încă din primii zori, creștinismul a fost o religie prigonită. A fi creștin aduce prigoană și jertfă, fapt reliefat în multe rânduri de Mântuitorul: „Fericiți cei prigoniți pentru dreptate, că a lor este Împărăția Cerurilor” (Matei 5, 10).

În Istoria Bisericii avem numeroase însemnări cu privire la prigoana pe care au suferit-o creștinii¹. Dacă la început, noi, creștinii, eram prigoniți pentru că aveam o religie neînțeleasă, cu trecerea timpului am început să fim prigoniți din cauza mărturiei pe care am dat-o înaintea oamenilor, aceea de a păstra vie și neclintită credința în Adevăratul Dumnezeu.

¹ Pr. prof. dr. Ioan RĂMUREANU et al., *Istoria Bisericii Universale*, EIBMBOR, București, 1987, p. 63.

Cu privire la spațiul geografic în care se află țara noastră, credința creștină a fost, este și va fi de origine apostolică. Noi nu am devenit creștini, noi ne-am născut creștini. Acest fapt, de a ne naște creștini, s-a evidențiat de-a lungul istoriei noastre. Primele școli și primele spitale s-au înființat în pridvorul bisericii, primii oameni care s-au ocupat de dezvoltarea și educarea acestui neam au fost preoții, slujitorii lui Dumnezeu. Tot ceea ce s-a clădit în țara noastră s-a clădit cu ajutorul lui Dumnezeu și cu frică față de El, respectând Legea cea Nouă sau Legea iubirii.

Dacă în primele decenii ale secolului al XX-lea Biserica și credința noastră strămoșească au ocupat un rol important în relația dintre Stat și Biserică, în relațiile dintre oameni, începând cu jumătatea acestui secol, credința creștină începe să fie privită cu ură de către stat, dar și de către o parte din populație. Această ură a îmbrăcat forma comunismului și a temnițelor sau chinurilor la care au fost supuși cei care mărturiseau credința în Dumnezeu.

Noțiunea de comunism, dar și de temnițe comuniste presupune distrugerea omului și refacerea lui după tiparul acestei ideologii. Acest aspect este foarte bine creionat de către Valeriu Dulgheru, în cartea sa, *Crimele comunismului*: „Crimele comunismului sunt înspăimântătoare nu numai prin numărul lor ci, în special, prin metodele diavolești de distrugere a celei mai performante creaturi a lui Dumnezeu – omul, de maltratări morale și fizice, de schilodire a sufletelor multor generații de tineri”².

Este cunoscut faptul că în vreme de prigoană se arată adevăratele caractere. Acest fapt s-a adeverit și în perioada comunistă. Avem numeroase mărturii din acea perioadă, mărturii de la creștinii, preoții, călugării, oamenii care au stat înainte ciumei comuniste ca niște stâlpi neclintiți. Acești oameni au suferit chinuri și greutăți deneimăginate, s-au purificat prin suferință, așa cum aurul se purifică prin foc. Comunismul nu ne-a oferit doar răutate, ci el ne-a oferit mulți sfinți. Aceștia sunt sfinții închisorilor. Oameni care au mărturisit credința în Dumnezeu trecând prin chinurile și temnițele comuniste.

II. Închisoarea în perioada comunistă

Sistemul de închisori din perioada comunistă a fost implementat pe teritoriul României după modelul Gulagului sovietic. Acest sistem presupunea munca forțată în lagăre și în colonii comuniste, cu scopul de a elimina persoanele care se împotriveau sistemului. Printre clasele sociale care au fost vizate s-au numărat: oameni politici, elita intelectuală, clerici ortodocși, dar și oameni de rând care reprezentau o amenințare pentru sistem. Aparatul adecvat executării acestui sistem de represiune din perioada comunistă a fost nu altul decât temuta Securitate, instrument înființat în anul 1948³.

Sistemul concentraționar comunist din România însuma 140 de locații de detenție. Acestea erau diversificate, începând cu închisorile-fluviu, un bun exemplu fiind Jilava, stații terminus ca cea de la Sighetul Marmației, locații de exterminare a opozanților prin muncă forțată – cel mai reprezentativ exemplu fiind lagărul canalului Dunăre-Marea Neagră, centre de izolare totală – la Râmnicul Sărat etc.⁴

Situația din aceste locații de detenție era una critică. Astfel, Nicolae Steinhardt descrie realitatea tranșantă din închisoarea Jilava, frigul care era mai înspăimântător decât setea și foamea. El descrie închisoarea ca fiind: „e o hrubă, e un canal, e un maș subpământean, rece și profund ostil, e o mină stearpă, e un crater de vulcan stins, e o destul de izbutită imagine de iad decolorat”⁵.

În rândurile care urmează voi reda una dintre clasificările acestui centru de temnițe comuniste:

² Valeriu DULGHERU, *Crimele Comunismului*, Editura Tehnica Info, Chișinău, 2001, p. 9.

³ Alice Ionela ROAITĂ, „Sistemul concentraționar din România. Tipuri de închisori în perioada comunistă”, în *Metodologii contemporane de cercetare și evaluare*, conferință științifică națională a doctoranzilor, Chișinău, 2021, pp. 256-257.

⁴ A. I. ROAITĂ, „Sistemul concentraționar din România...”, p. 258.

⁵ Nicolae STEINHARDT, *Jurnalul fericirii – Opera integrală* 1, Editura Mănăstirii Rohia, Rohia, 2005, p. 38.

1. Penitenciare de reeducare: Braşov, Gherla, Ocnele Mari, Piteşti, Peninsula, Suceava, Târgsor, Târgu Ocna;
2. Închisori de exterminare a intelectualilor şi a elitei politice: Aiud, Braşov, Craiova, Galaţi, Oradea, Piteşti, Sighet, Râmnicu Sărat;
3. Lagărele de muncă: Balta Brăilei, Canalul Dunăre-Marea Neagră;
4. Închisori de triaj şi tranzit: Jilava, Văcăreşti;
5. Închisori de anchetă: Malmaison, Rahova, Uranus;
6. Închisori pentru femei: Dumbrăveni, Mislea, Miercurea Ciuc, Mărgineni;
7. Penitenciare pentru minori: Cluj, Mărgineni, Târgsor;
8. Penitenciare Spital: Târgu Ocna şi Văcăreşti⁶.

O altă clasificare, intitulată *Geografia detenţiei*, realizată în anul 1990 de către revista „Memoria”, creionează două categorii ale centrelor de detenţie:

- Centre mari de exterminare: Aiud, Gherla, Jilava, Piteşti;
- Închisori de exterminare: Ocnele Mari, Sighet, Vaslui, Râmnicu Sărat, Satu Mare, Deva, Lugoj, Târgu-Ocna, Caransebeş, Iaşi, Timişoara, Botoşani, Arad, Suceava, Oradea, Galaţi, Cluj, Mislea, Sibiu, Târgsor, Ploieşti⁷.

Închisoarea din Sighetul Marmăţiei

Această închisoare datează de la sfârşitul secolului al XIX-lea, în acea perioadă fiind considerată una dintre cele mai moderne şi drastice închisori. Până la jumătatea secolului al XX-lea, aceasta găzduia deţinuţi de drept comun. Începând cu jumătatea secolului al XX-lea, în cadrul acestui penitenciar au fost închise diverse persoane, motivele care au stat la baza închiderii acestor oameni au fost în cea mai mare parte de natură politică⁸.

Între anii 1950 şi 1955 aici au fost închise personalităţi din elita politică, dar şi preoţi şi episcopi greco-catolici care nu au vrut să treacă la religia ortodoxă. Aceştia au fost închişi în temeiul deciziei Securităţii, fiind etichetaţi drept „duşmani ai poporului sau duşmani ai regimului”. Cu toate acestea, persoanele închise nu erau vinovate decât de faptul că făceau parte dintr-o anumită categorie socială care trebuia exterminată. După înfiinţarea coloniilor de muncă, deţinuţii de la Sighet au fost transferaţi la Dunăre, dându-li-se pedepse cuprinse între 2 şi 5 ani de muncă forţată⁹.

În cadrul acestei temniţe supravieţuitorii au conturat trei trăsături definitorii: izolarea, frigul şi foamea. Aceste trăsături ale temniţei au avut drept scop dezumanizarea, umilirea, batjocora şi lichidarea deţinuţilor. Aceştia erau puşi să muncească forţat, indiferent de starea de sănătate, erau înfometaţi, traumatizaţi fizic, psihic, abuzaţi verbal, iar de cele mai multe ori erau găsiţi vinovaţi de încălcarea unor legi care erau legi nescrise¹⁰.

Izolarea reprezenta o experienţă limită, aproape soră cu moartea, deţinuţii fiind aruncaţi într-o celulă numită neagra: „o celulă mică, fără ferestre, cu un lanţ în mijloc, care vara era ca un cuptor, iar iarna ca un frigider. Mâncarea era redusă la minimum şi nu se permitea nici un contact cu nimeni. Mai multe zile petrecute la „neagra” însemnau îmbolnăvirea sigură a celui pedepsit. Fiecare dintre memorialiştii universului concentraţionar au evocat cu groază perioadele lungi de izolare, iar pierderea obişnuinţei vorbirii şi gravele dereglări ale sistemului nervos sunt doar două din cele mai des amintite urmări ale izolărilor”¹¹.

Alimentaţia pe care o primeau deţinuţii era una precară, de cele mai multe ori insuficientă pentru condiţiile de trai la care erau supuşi. În anul 1950 aceştia primeau 250 grame de pâine

⁶ A. I. ROAITĂ, „Sistemul concentraţionar din România...”, p. 258.

⁷ „Geografia detenţiei”, în *Revista Memoria*, nr. 1, 1990, pp. 16-17.

⁸ *Raportul final al Comisiei Prezidenţiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România*, Editura Humanitas, Bucureşti, 2007, hartă realizată de Centrul Internaţional de Studii asupra Comunismului, p. 233.

⁹ *Raportul final al Comisiei Prezidenţiale...*, p. 234.

¹⁰ *Raportul final al Comisiei Prezidenţiale...*, p. 234.

¹¹ *Raportul final al Comisiei Prezidenţiale...*, p. 234.

(5 zile pe săptămână), 250 de grame de mălai (2 zile pe săptămână), 50 de grame de mălai zilnic pentru terci, 250 de grame de zahăr lunar, 50 de grame de ulei lunar, 250 de grame de carne săptămânal¹².

Având în vedere regimul alimentar și spațiul de locuit era de așteptat ca și regimul sanitar să fie unul precar. Memoriile celor care au supraviețuit terorii acestui regim conturează motto-ul regimului sanitar din penitenciar „medicamentele sunt inutile, lăsăm natura să lucreze”. Astfel putem vedea faptul că accesul la una dintre necesitățile de bază lipsea cu desăvârșire, deținuții neavând acces la tratamente de specialitate pentru problemele de sănătate pe care le aveau¹³.

Condițiile precare pe care le-am menționat mai sus au făcut ca între anii 1950 și 1955 să moară un număr de 53 de persoane din totalul de 200 de deținuți. De menționat este faptul că cei care mureau erau îngropați în cimitirul orașului Sighet sau în cimitirul săracilor, loc situat la marginea orașului, în gropi comune, neinscripționate, gropi care au rămas până în ziua de astăzi necunoscute. Cu privire la documentele care atestă decesul unui deținut, acestea au fost făcute abia în anul 1957, la presiunile familiilor celor decedați¹⁴.

După anul 1955 o mică parte din deținuții penitenciarului au fost eliberați, o altă parte au fost eliberați condiționat fiind stabiliți obligatoriu cu domiciliul în Bărgan, iar restul au fost transferați în alte penitenciare, închisoarea devenind iar de drept comun. Acest lucru a fost făcut deoarece, în acea perioadă, interesul României pe plan internațional era de a fi acceptată în ONU. În anul 1977 penitenciarul din Sighet a fost dezafectat¹⁵.

Penitenciarul Aiud

Această închisoare a fost construită pe vremea stăpânirii austro-ungare fiind destinată românilor din Ardeal. Așa cum era de așteptat, ca și în cazul închisorii din Gherla, la sfârșitul secolului al XIX s-a construit o clădire de detenție asemănătoare cu „neagra”. Această clădire se numea „zarca”. Avem în această direcție mărturia despre Valeriu Gafencu: „Prin 1943 Valeriu a fost izolat, împreună cu alții, în Zarca cu regim sever, fără cărți, fără contact cu familia și cu o rație de hrană insuficientă, care l-a distrofiat”¹⁶.

Grigore Caraza, deținut închis la Aiud, compară Infernul lui Dante cu închisoarea Aiud: „Dacă deasupra Infernului lui Dante stătea scris: «Lasciate ogni speranza voi ch'entrate!» («Lăsați orice speranță voi cei intrați!»), deasupra intrării în această temniță scria Închisoarea Principală Aiud”¹⁷.

În perioada interbelică, penitenciarul din Aiud a fost cea mai mare închisoare din țară, fiind alături de penitenciarele Gherla și Jilava, un penitenciar de categoria I¹⁸. Acesta și-a păstrat, sub domnia comunismului, caracterul de centru de reeducare, izolare și pedepsire. Între anii 1945-1989 această închisoare a adăpostit „dușmanii poporului român”, deținuți condamnați politic, fiind considerați cei mai periculoși oameni din țară. Numărul celor decedați în acest interval de timp pornește de la minimum de 782 de persoane¹⁹. Printre zidurile acestei temnițe s-au perindat criminalii de război și cei care aveau profesii intelectuale (patroni, oameni din industrie, bancheri, ziariști, avocați, foști polițiști, arhitecți, scriitori, farmaciști, preoți, medici, profesori, ingineri, învățători etc.).

Din mărturiile celor care au supraviețuit acestei experiențe limită se pot distinge două perioade cu privire la calitatea vieții din cadrul penitenciarului, 1944-1948, respectiv 1948-1954.

¹² Raportul final al Comisiei Prezidențiale..., p. 235.

¹³ Raportul final al Comisiei Prezidențiale..., p. 236.

¹⁴ Raportul final al Comisiei Prezidențiale..., p. 238.

¹⁵ Raportul final al Comisiei Prezidențiale..., p. 239.

¹⁶ Monahul MOISE, *Sfântul Închisorilor*, Editura Reintregirea, Alba Iulia, 2007, p. 71.

¹⁷ Grigore CARAZA, *Aiud însângerat*, Ediția electronică, Apologeticum, 2005, p. 29.

¹⁸ Monahul MOISE, *Sfântul Închisorilor*, p. 75.

¹⁹ Raportul final al Comisiei Prezidențiale..., p. 240.

Între anii 1944 și 1948 viața din penitenciar era una echilibrată pentru persoanele arestate. Aceștia aveau acces la cărți, ziare, reviste, aveau posibilitatea de a lua legătura cu membrii familiilor, atât prin vizite, cât și prin intermediul corespondenței, puteau primi mâncare din exterior. Acest tip de securitate, limitată, a dus în timp la un număr mare de evadări. Din cauza celor menționate mai sus, are loc o înăsprire a regimului. Penitenciarul din Aiud ajunge să fie cel mai de temut penitenciar din țară. Această „faimă” se datorează pedepselor pe care le primeau cei închiși. Cea mai aspră pedeapsă era munca silnică pentru tot restul vieții. Înăsprirea traiului din penitenciar s-a datorat și faptului că, pe lângă cunoscuții legionari, au fost aduși și indivizi care ar fi fost considerați criminali de război, trădători de națiune sau chiar spioni. De menționat este faptul că, în perioada 1944-1948 la penitenciarul din Aiud au decedat un număr de 149 de persoane²⁰.

Între anii 1948-1954 are loc o înăsprire a regimului din penitenciare, în special față de deținuții politici. Începând cu anul 1948 deținuții de natură politică sunt izolați într-o clădire separată, „facilitățile” pe care le aveau până la acea vreme fiind reduse aproape la minim. Astfel plimbarea era redusă la o singură oră pe zi, aceasta trebuia să fie făcută în zone izolate pentru ca deținuții să nu poată comunica unii cu alții. Dacă plimbarea a fost redusă la o oră, vizitele și vorbitorul au fost interzise cu desăvârșire. Alimentația era una precară, în fiecare lună aveau voie să trimită o scrisoare și să primească o scrisoare din partea familie. Înainte de a fi trimisă, scrisoarea trebuia cenzurată de administrația penitenciarului. Dreptul la sănătate era aproape zero, cazurile grave care trebuiau tratate aveau nevoie de aprobarea Direcției Penitenciarelor, aprobare care se obținea foarte greu. În septembrie 1948 se dă un ordin prin intermediul căruia condamnății politici care urmau să fie eliberați trebuiau să fie păstrați în închisoare, acest fapt a fost pus pe seama gradului de amenințare ridicat pe care îl aveau aceștia²¹.

Începând tot cu anul 1948 are loc o depășire a numărului maxim de deținuți depuși în penitenciar. Dacă capacitatea penitenciarului era de 1263 de persoane, vedem că spre sfârșitul anului 1948, numărul deținuților a ajuns la 2159. Între 1948 și 1949 au intrat aproximativ 4000 de deținuți în acest penitenciar. Între anii 1948 și 1954 numărul deținuților a fost în medie de 2300 pe an²².

În raportul final al Comisiei Prezidențiale pentru analiza dictaturii comuniste din România ne este prezentată, defalcat, situația deținuților din penitenciarul Aiud între anii 1953-1954: „În anii 1953-1954 putem constata o creștere constantă a numărului de deținuți politici (în medie 2300), cei de drept comun constituind mai puțin de 5% din totalul celor deținuți la Aiud. Spre exemplu, din totalul de 2328 deținuți în septembrie 1954, doar 46 aveau condamnări de drept comun, restul având reținute în sarcină infracțiuni politice. În noiembrie 1954, pe categorii politice, cei 2286 deținuți contrarevoluționari erau împărțiți după apartenență politică, respectiv pentru faptele comise, astfel: 890 legionari, 5 spioni, 193 trădători, 67 vinovați de crime contra umanității, 2 erau condamnați pentru dezastrul țării, 7 erau reținuți pentru fapte comise contra păcii, 93 fuseseră jandarmi, 2 polițiști, 274 au fost încadrați în organizații subversive după 23 august 1944, 9 au desfășurat propagandă contra țării, 110 foști membri ai PNT, 44 ai PNL, 4 ai PSDI, 9 fuseseră condamnați pentru instigare, 16 pentru agitație, 2 pentru nedunțare, 6 pentru deținere de armament, 29 pentru încercare de trecere frauduloasă a frontierei, 30 pentru favorizarea infractorului, 168 pentru alte fapte cu un caracter politic și 326 erau criminali de război. După durata pedepsei, 330 aveau termene de până în 5 ani, iar 1934 peste 5 ani”²³.

În anul 1959 începe un nou episod în procesul de reeducare desfășurat în cadrul penitenciarului, o etapă mai puțin violentă, de natură fizică, dar și psihologică. A început un tip de reeducare prin muncă și activități culturale. Aceste activități culturale s-au desfășura între anii 1962-1964, acestea fiind de natură psihologică, presiuni psihologice asupra unor persoane

²⁰ *Raportul final al Comisiei Prezidențiale...*, pp. 242-243.

²¹ *Raportul final al Comisiei Prezidențiale...*, pp. 243-244.

²² *Raportul final al Comisiei Prezidențiale...*, pp. 243-245.

²³ *Raportul final al Comisiei Prezidențiale...*, pp. 244-245.

care erau încarcerate de 20 de ani. „Încă de la sfârșitul anului 1961, a început să se discute despre declanșarea unui astfel de proces. Munca în fabrică și organizarea de cluburi de discuții în incinta fostelor biserici din penitenciar, precum și acordarea unui regim de favoare pentru unii dintre deținuți a fost un semnal în acest sens. Au urmat apoi discuțiile individuale cu acei deținuți considerați reprezentativi. Au fost scoși din penitenciar și plimbați cu mașina pentru a vedea realizările comunismului. Au fost șantajați, interogați, puși să mărturisească. Unii au cedat”²⁴.

Penitenciarul Gherla

Penitenciarul Gherla este unul dintre penitenciarele importante din perioada comunistă, fiind construit în secolul al XVI-lea, și având o capacitate de aproximativ 3000 de persoane. Acest penitenciar este cunoscut pentru brutalitate conducerii, fiind locul în care au fost executați mulți militanți împotriva regimului comunist. Cu venirea comunismului, această închisoare trece și ea în categoria I, la fel cum s-a întâmplat cu închisoarea din Aiud²⁵.

Dacă până în anul 1948 numărul deținuților era unul relativ mic, începând cu anul 1948 numărul lor a început să crească. Din 700 de deținuți, 600 de deținuți erau condamnați politic. Dacă în anul 1948 erau 700 de deținuți, în anul 1950 numărul acestora a ajuns la 1600. Acești deținuți trec, până anul 1951, prin procesul de reeducare de la Gherla, proces în cadrul căruia au fost folosite tehnici de tortură foarte cumplite, tortură din urma căreia au rezultat mai multe decese, alți deținuți fiind răniți grav. Procesul de reeducare de la Gherla a încetat datorită inspecțiilor făcute de la București²⁶.

În anul 1952, sub o nouă conducere a penitenciarului, are loc o nouă schimbare de comportament față de deținuți. Este instaurat un regim de detenție și muncă foarte riguros. Acest regim se baza pe munca silnită și pe violența verbală, dar și fizică, așa cum este redat în rândurile care urmează: „Potrivit celor care i-au supraviețuit, memorialiștilor, în perioada în care a funcționat ca director, arbitrariul și voința sa erau suverane: «Bă, banditule, bă! sau Bă, bandiților, bă! Fiți atenți la ce vă spun eu! Aici - în închisoarea asta, eu vă dau să mâncați! Eu vă dau să beți! Eu vă apăr ca să nu vă linșeze clasa muncitoare! Eu sunt tatăl vostru! Eu sunt mama voastră! Eu sunt Dumnezeu vostru!»”²⁷.

Viața la Gherla nu era una ușoară. Condițiile se înrăutățeau din ce în ce mai mult. Camerele erau supraaglomerate, deținuții erau subalimentați, aceștia erau epuizați din cauza lipsei de hrană, dar și din cauza muncii forțate la care erau supuși indiferent de stare de sănătate pe care aceștia o aveau. Nu erau nelipsite nici bătăile din partea gardienilor sau a membrilor administrației. Începând cu anul 1958 au fost reluate condamnările la moarte prin executare. Astfel, în aproximativ 2 ani, din 1958 și până în 1960, au fost executați 28 de deținuți politici. Tot în același interval de timp au decedat aproximativ 200 de persoane, cauzele fiind de cele mai multe ori bătăile sau epuizarea²⁸.

Reeducare la Gherla a început în anul 1962, aceasta nu a fost făcută în modul de la Pitești, ci puțin mai diferit, fiind puțin mai discretă. Reeducarea a început prin împărțirea deținuților în grupe de câte 100 de persoane. Aceste grupe trebuiau să participe o dată pe săptămână, timp de 2 ore, la o activitate de tip club. Procesul se derula în felul următor: cineva primea o carte, acea persoană trebuia să o citească și să facă recenzia, să o prezinte celor din grupă și să discute pe marginea subiectului. Cu toate acestea majoritatea celor care participau la această activitate de tip club dormitau, nu puteau alege nici măcar titlul lucrării. Tot începând cu acest an, are loc o îmbunătățire a calității vieții. Cantitatea de hrană, dar și calitatea ei se îmbunătățește.

²⁴ Raportul final al Comisiei Prezidențiale..., pp. 246-247.

²⁵ Raportul final al Comisiei Prezidențiale..., p. 248.

²⁶ Raportul final al Comisiei Prezidențiale..., p. 249.

²⁷ Raportul final al Comisiei Prezidențiale..., p. 250.

²⁸ Raportul final al Comisiei Prezidențiale..., p. 251.

Pentru a fi trimis la izolarea deținutul trebuia să facă ceva destul de grav. Deținuții sunt lăsați să comunice unii cu alții. Chiar li se oferă și posibilitatea de a viziona filme²⁹.

În anul 1964 Penitenciarul din Gherla redevine un penitenciar folosit pentru condamnații de drept comun.

Canalul Dunăre-Marea Neagră

Canalul Dunăre-Marea Neagră a pornit de la necesitatea de a asigura un transport ieftin și scurt spre Marea Neagră, de a industrializa regiunea de sud-est a țării, dar și de a combate seceta care amenința acele zone³⁰. Vedem că, la bază, ideea de a construi un canal pentru a facilita anumite lucruri este o idee bună, noțiunea de bine se termină atunci când, pentru a atinge obiectivul, trebuie să calci pe cadavre, fapt care s-a întâmplat la construirea acestui canal.

Andrei Cirunga în cartea, *Poemele cumplitelui Canal*, descrie canalul ca fiind „un iad comunist, organizat «științific», în aceste lagăre ale morții”³¹.

Putem distinge trei categorii de persoane care au luat parte la construirea acestui canal. Prima categorie este alcătuită din oamenii care au venit din proprie inițiativă pentru a munci contra-cost, persoane din diferite categorii sociale, având diferite profesii, persoane recrutate din toată țara. O altă categorie de persoane care au lucrat la realizarea acestui canal au fost militarii aflați în termen, o parte dintre acești militari lucrau în construcții, iar altă parte asigurau paza obiectivelor sau a deținuților. Ultima categorie de persoane care au luat parte la lucrările canalului au fost deținuții. În mare parte, deținuții care au participat la această desfășurare de forțe erau condamnați politic. Aceștia aveau, în actele oficiale, denumirea de coloniști MAI, ei fiind categoria care a fost supusă la cele mai grele munci din cadrul lucrărilor de realizare a canalului³².

În anul 1950, Ministerul de Interne stabilește concret categoriile de deținuți care vor urma să lucreze la Canal: persoanele condamnate pentru port ilegal de armă, pentru trecerea ilegală a frontierei – pedepsele fiind până la 12 ani; persoanele condamnate până la 10 ani, persoane care au fost condamnate politic, pentru zvonuri false, informații false, nemulțumiri ale populației, încercarea de a provoca revoluții, fabricare, transport ilegal de arme, publicarea articolelor interzise, comercializarea acestor scrieri³³.

La început, în anul 1949, numărul deținuților care au luat parte la lucrările Canalului a fost de aproximativ 20% din totalul muncitorilor, în anul 1951 ajunge la 44%, iar în anul 1952 efectivul deținuților care lucrau la canal era de 82% din totalul persoanelor angajate în acest proces, în anul 1953 numărul deținuților a fluctuat între 47% și 62%. O mărturie cutremurătoare din acea perioadă consemna faptul că, numărul deținuților era stabilit după necesitatea lucrărilor de la Canal. Dacă la Canal trebuia un anumit număr de oameni, Securitatea aresta din toată țara acel număr de oameni și îi trimitea la canal, de cel mai multe ori nefiind nevoie de un motiv prea întemeiat pentru a se face arestare³⁴.

Gheorghe Bâgu, în cartea sa, *Mărturisiri din întuneric. Reeducarea de la Pitești*, creionează cele prezentate mai sus: „Brigada 14 lucra la ripare și avea ca brigadier, pe Mihoc. La început n-am știut ce înseamnă ripare, dar a doua zi am aflat că a ripa înseamnă a muta calea ferată dintr-un loc în altul. Era totuși o muncă mai ușoară și mai „nobilă” decât cea de la roabă. La brigada 14 am cunoscut și alți oameni și alte obiceiuri. Majoritatea erau țărani ardeleni cu pedepsele terminate. Unii aveau terminată pedeapsa de doi ani, alții nu fuseseră condamnați.

²⁹ Raportul final al Comisiei Prezidențiale..., p. 252.

³⁰ Raportul final al Comisiei Prezidențiale..., p. 253.

³¹ Andrei CIRUNGA, *Poemele cumplitelui canal (1950-1954)*, Editura Universală, Craiova, 1992, p. 7.

³² Raportul final al Comisiei Prezidențiale..., pp. 253-254.

³³ Raportul final al Comisiei Prezidențiale..., p. 254.

³⁴ Raportul final al Comisiei Prezidențiale..., pp. 254-255.

Ce să vă mai spun, tot felul de oameni nenorociți. La ei am auzit „Ardealul face canalul”, sau „Vinovat, nevinovat/ Canalul trebuie terminat”³⁵.

Lucrările de realizare erau împărțite în mai multe colonii. Una dintre colonii era la Cernavodă, această colonie era de fapt un lagăr special realizat pentru contrarevoluționari. Aceștia erau folosiți la excavații. Cea mai mare colonie a fost cea de la Poarta Albă. Această colonie a cuprins între 6000 și 12000 de deținuți. În cadrul acestui lagăr, rata mortalității era foarte ridicată deoarece norma zilnică pe care trebuiau muncitorii să o excaveze era de 3m cubi de pământ per deținut. Acest pământ trebuia mai apoi să fie transportat cu roaba aproximativ 100-150 de metri. Norma de la încărcări și descărcări în și din vagoane era de 7m cubi pe deținut pe zi. Alți deținuți sfărâmau pietre de carieră sau erau puși la construirea căilor ferate. Aceste condiții au dus ca la un moment dat să moară 10 deținuți pe zi³⁶.

Gheorghe Băgu creionează modul de muncă și tratamentul pe care aceștia îl primeau: „Eram tratați mai rău decât animalele. Câte chinuri poate suporta omul! Încărcam vagonul cu rădăcini de plante, îl împingeam cam 400 de metri, apoi îl descărcam. Brigadieri și supraveghetori cu bâte în mâini ne amenințau și ne îndemnau la treabă. Murgoci era cel mai tânăr dintre noi. Avea 17 ani și era elev la liceul „Petru și Pavel” din Ploiești. Un copil, miop, plătând cu ochelari, care ne ruga ca la întoarcerea spre mlaștină, să-l lăsăm să se suie în vagon, ca să se mai odihnească. Îl lăsam. Cei 400 de metri îi făceam rapid la vale, adică în cinci minute. Murgoci dormea cinci minute. Când ajungeam la mlaștină, îl sculam și-l îndemnam să-și reia locul. Nu avea vlagă în el, era prăpădit de tot”³⁷.

Lagărele din canal erau conduse de un comandant, acesta la rândul său avea un adjunct. Era și un ofițer operativ care avea în sarcină aflarea informațiilor din colonie. El conducea un birou informativ alcătuit din informatori și din ofițeri de informație. Lagărele erau păzite de militari fiind înconjurate de garduri duble alcătuite din sârmă ghimpată, acestea aveau o înălțime de aproximativ 3-4 metri³⁸.

Constantin Cesianu, în cartea sa *Salvat din infern*, redă această imagine: „Lagărul era înconjurat de o dublă rețea de sîrmă ghimpată, înaltă de 3-4 metri, de-a lungul căreia erau miradoare din care, cu puștile mitralieră în poziție de tragere, soldații supravegheau toate mișcările deținuților. Era strict interzis să te apropii la mai puțin de trei-patru metri de această rețea, sub amenințarea deschiderii focului armelor automate din miradoare. Cel care făcea imprudența să intre în această zonă foarte vag delimitată era somat de trei ori rapid și apoi urma o rafală de pușcă mitralieră. Era fulgerător și fără drept de apel. Am auzit adesea oameni care nu mai puteau îndura suferințele spunînd: o să mă arunc în sîrma ghimpată. Și nu arareori se auzeau somațiile drastice ale santinelor, urmate de focurile de armă care puneau capăt zilelor nefericite ai deținut”³⁹.

O zi „obișnuită” din viața unui deținut care lucra la canal se desfășura în felul următor: trezirea se dădea la ora 3:30, după trezire urma spălarea și alinierea pe platou, avea loc numărătoarea deținuților după care se făcea rândul pentru masă. Masa era alcătuită din „ceai” de cafea, o bucată de pâine și o bucată de marmeladă. După ce serveau masa, deținuții erau duși la muncă. În general, nu existau deținuți care să fie scutiți de la lucru. Excepție făceau prizonierii care aveau febră peste 39 de grade. Cu privire la restul deținuților, toți erau obligați să își facă norma de muncă, indiferent de condiții. Cei care nu reușeau să facă norma de muncă erau băgați la carceră. Programul de lucru era în medie de 9 ore, dar în marea majoritate a timpului se lucrau și câte 10 sau 11 ore, cauza principală fiind volumul mare de lucru⁴⁰.

Pe parcursul anilor legile s-au schimbat. Deținuții bolnavi au început să nu mai fie scutiți de la muncă. Aceștia trebuiau să realizeze jumătate de normă pe zi. În eventualitatea în care

³⁵ Gheorghe BĂGU, *Mărturisiri din întuneric*, Editura Tehnica, 1993, p. 134.

³⁶ *Raportul final al Comisiei Prezidențiale...*, p. 256.

³⁷ G. BĂGU, *Mărturisiri din întuneric*, p. 147.

³⁸ *Raportul final al Comisiei Prezidențiale...*, p. 257.

³⁹ Constantin CESIANU, *Salvat din infern*, Editura Humanitas, 1992, p. 200.

⁴⁰ *Raportul final al Comisiei Prezidențiale...*, pp. 257-258.

planul de muncă nu era îndeplinit, se trecea la munca în două schimburi, un schimb fiind de 12 ore de muncă. Deciziile din ce în ce mai grele nu au încetat să vină. La nivel de Minister de Interne este luată o hotărâre prin care hrana începe să fie împărțită după performanțele pe care le aveau deținuții. Astfel, dacă un deținut depășea norma de hrană cu cel puțin 30%, primea o masă alcătuită din 3200 calorii, dacă un deținut își făcea norma, primea o masă alcătuită din sub 3000 de calorii, prizonierii care nu reușeau să își realizeze norma primeau o masă alcătuită din 2400 de calorii. Astfel, pe lângă violența fizică și psihică la care erau supuși deținuții, pe lângă extenuarea fizică datorată muncii la care erau forțați să participe, pe lângă asistența medicală care lipsea cu desăvârșire deținuții trebuiau să suporte și foamea⁴¹.

III. Altarul de jertfă și de mărturisire

Întreaga istorie a creștinismului este imprimată de jertfă. Ea, religia creștină, este întemeiată pe jertfă. Jertfa și mărturisirea credinței sunt două dintre fundamentele vieții creștine. Întemeiată de Mântuitorul nostru Iisus Hristos, propovăduită tuturor popoarelor de către Sfinții Apostoli, religia creștină ne-a oferit zeci de mii de exemple de oameni care și-au mărturisit credința în Dumnezeu, și-au jertfit viața pentru Unul și Adevăratul Dumnezeu.

Nici poporului nostru nu i-au lipsit aceste pietre de temelie. În perioada comunismului jertfa și mărturisirea credinței au căpătat un nou sens. Așa s-au născut sfinții închisorilor, prin jertfă și mărturisire.

Conceptul de jertfă nu este străin religiei creștine, implicit Ortodoxiei. De-a lungul secolelor, istoria creștinismului ne prezintă nenumărate jertfe, care ne fac, de cele mai multe ori, să ne minunăm de credința de care dau dovadă acești oameni. Oare care au fost începuturile jertfei în creștinism? În creștinism, jertfa a pornit de la și prin Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Știm că una dintre slujirile Mântuitorului a fost slujirea arhierească. Prin intermediul acestei slujiri, Iisus a adus ca jertfă firea umană pe care Și-a asumat-o prin întruparea din Fecioara Maria. În această direcție, părintele Dumitru Stăniloae conturează importanța jertfei. Astfel, prin jertfa de pe cruce a Mântuitorului, umanitatea Lui a ajuns la desăvârșire, acest fapt a trecut în întreaga umanitate ducându-o pe aceasta la desăvârșire⁴². Urmând faptele și exemplul Mântuitorului, putem oferi o primă definiție a acestui termen. Astfel, jertfa reprezintă sacrificiul suprem pe care Hristos L-a făcut în și prin Persoana Sa divino-umană pentru a readuce la starea cea dintâi natura umană. Prin Iisus Hristos omul are posibilitatea de a deveni ca Dumnezeu. Astfel, prin jertfa lui Iisus, omul devine, prin înfiere, fiu al lui Dumnezeu. Datorită jertfei, omul se poate mântui din nou. Despre acest fapt scrie și Sfântul Apostol Pavel în Epistola către Evrei: „Căci ducând pe mulți fii la mărire, I se cădea Aceluia, pentru Care sunt toate și prin Care sunt toate, ca să desăvârșească prin pătimire pe Începătorul mântuirii lor. Pentru că și Cel ce se sfințește și cei ce se sfințesc, dintr-Unul sunt toți; de aceea nu se rușinează să-i numească pe ei frați” (Evrei 2, 10-11).

În teologia ortodoxă, jertfa are o importanță semnificativă, deoarece fără jertfă, în biserică nu se putea face nimic și încă nu se poate face nimic. După cum bine știm, la fiecare Sfântă Liturghie se săvârșește Sfânta Împărtășanie sau Jertfa Euharistică. Prin intermediul acesteia, noi, credincioșii, devenim una cu Hristos. Dacă prin împărtășirea cu Sângele și Trupul Mântuitorului devenim una, acest fapt nu înseamnă că, în caracterul nostru de creștini, stă impulsul de a ne jertfi? În această direcție, Părintele Dumitru Stăniloae scrie despre împărtășirea din Jertfa lui Hristos: „Sângele nostru e stăpînit de impulsul de a menține prin plăcerile materiale și prin conservarea egoistă o viață care înaintează spre sfârșit prin procesul de descompunere pe care îl întreține chiar prin aceste plăceri. Din cauza aceasta este necesar să treacă la sângele nostru, sângele lui Hristos curat de orice pornire înrobitoare spre plăceri trupești și în care a fost biruită frica de moarte, deci care s-a întipărit de pornirea de a se da prin

⁴¹ *Raportul final al Comisiei Prezidențiale...*, p. 258.

⁴² Pr. prof. dr. Dumitru STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 2, Ediție electronică, Apologeticum, București, 2006, p. 61.

moartea lui Dumnezeu, izvorul vieții nesfârșite și care prin aceasta a intrat în viața fără sfârșit a învierii”⁴³.

Prin jertfă, omul scapă de tot ceea ce înseamnă păcat, egoism, plăcere. Prin jertfă, omul este restaurat. Această idee este exprimată și de Sfinții Părinți. Ei au evidențiat foarte mult efectul pe care l-a avut jertfa direcționată către restabilirea, sfințirea și îndumnezeirea firii omenești pe care Hristos a luat-o. De aceea toți oamenii care au crezut, cred și vor crede, vor primi răsplata nemuririi.

Jertfa este cea care are drept scop refacerea comuniunii dintre Dumnezeu și om. Restabilirea acestei comuniuni presupune, atât restabilirea firii omenești din egoismul în care a căzut aceasta după săvârșirea păcatului primordial, cât și restabilirea iubirii lui Dumnezeu care se manifestă neîncetat în voința firii umane, prin intermediul căreia omul este umplut de darurile ei, nemaifiind împiedicată de egoismul de natură malicioasă a omului⁴⁴.

Putem vedea că în teologia ortodoxă, jertfa este o condiție sine qua non pentru om, deoarece prin aceasta omul intră iar în legătură cu Dumnezeu. Pe plan personal, jertfa restabilește și legătura cu omul de lângă noi. Dacă Hristos ne-a desăvârșit pe noi prin Jertfa Sa de pe cruce, acest fapt înseamnă că și noi, prin jertfa personală, în societate, îi putem restabili pe cei din jurul nostru, îl putem ajuta și restabili pe aproapele nostru.

Jertfa presupune o iubire fără margini. Iubirea, fiind sentimentul cel mai înalt al omului, are un caracter jertfelnic așa cum scrie Sfântul Apostol Pavel: „Dragostea îndelung rabdă, dragostea este binevoitoare, dragostea nu pizmuiește, nu se laudă, nu se trufeste, dragostea nu se poartă cu necuviință, nu caută ale sale, nu se aprinde de mânie, nu gândește răul, nu se bucură de nedreptate, ci se bucură de adevăr. Toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le rabdă. Dragostea nu cade niciodată” (Corinteni 13, 4-8).

IV. Rostul și semnificația martirilor și mărturisitorilor credinței în Biserica Ortodoxă Română

Când vorbim despre rostul și semnificația martirilor și mărturisitorilor credinței în Biserica Ortodoxă Română, vorbim de fapt despre întreaga istorie a Bisericii. Istoria Bisericii Ortodoxe Române nu este despărțită de Istoria Bisericii Creștine, acestea se împletesc formând un fir puternic.

Cine sunt martirii sau sfinții mucenici? O primă definiție ar putea fi următoare: „Sfinții mucenici sunt înaintașii noștri în credință, înțelepții și biruitorii, ce s-au ridicat pe scara desăvârșirii spirituale, trecând pragul morții spre viața cea veșnică”⁴⁵.

În perioada Vechiului Testament, după cum bine știm, termenul *martor*, reprezenta pe cel care depunea mărturie la judecată. De aici și porunca a IX-a prin care Dumnezeu interzice mărturia mincinoasă împotriva aproapelui.

În Noul Testament, acest termen devine sinonim cu martor al lui Iisus Hristos. Începând cu martiriul Sfântului Ștefan, termenul de martor definește persoana care îl propovăduiește pe Hristos și mărturisește despre acesta, primind moartea. Acest termen este subliniat de către Sfântul Apostol Pavel în Epistola a doua către Timotei: „Că eu de-acum mă jertfesc și vremea despărțirii mele s-a apropiat. Lupta cea bună m-am luptat, călătoria am săvârșit, credința am păzit” (II Timotei, 4, 6-7).

Mărturisirea credinței în Dumnezeu nu ar trebui să fie un subiect tabu, deoarece o dată cu numele de creștin vine și termenul de martir sau mărturisitor. Sfântul Vasile cel Mare a susținut neconținut această idee. El a evidențiat faptul că mărturia martirilor ar trebui să fie continuată în această lume de către toate persoanele care se numesc creștini. În această direcție

⁴³ Pr. Dumitru STĂNILOAE, „Jertfa lui Hristos și spiritualitatea noastră prin Împărtășirea de ea în Sfânta Liturghie”, în *Ortodoxia*, an XXXV, 1983, nr. 1, p. 105.

⁴⁴ Pr. prof. dr. D. STĂNILOAE, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. 2, p. 63.

⁴⁵ Victor Henrich BAUMANN, *Sângele martirilor*, Editura Dobrogea, Constanța, 2015, p. 5.

el ne îndeamnă să îl mărturisim pe Dumnezeu atât prin dorință, prin dragoste, nădejde, mai exact prin întreaga viață.

Ideea martiriului este conturată și în Epistola către Filipeni de către Sfântul Apostol Pavel: „După așteptarea și nădejdea mea că într-un nimic nu voi fi rușinat, ci, într-o toată îndrăzneală, precum totdeauna, așa și acum, Hristos va fi preaslăvit în trupul meu, fie prin viață, fie prin moarte; Căci pentru mine viață este Hristos și moartea un câștig” (Filipeni 1, 20-21).

Rostul și semnificația martirilor și mărturisitorilor credinței în Biserica Ortodoxă Română este redată prin importanța pe care aceștia au avut-o și o au în păstrarea unității de neam și de credință a poporului nostru. Noi, ca popor, ne-am născut creștini, nu am devenit creștini. Atât în primele secole creștine, cât și în perioada comunistă, pe teritoriul țării noastre au existat martiri. Lor le datorăm libertatea de a ne manifesta liber și conștient credința, dar și libertatea de a fi cetățeni ai acestui popor.

Urmând cuvintele Părintelui Arsenie Papacioc, „Comunismul a umplut cerul de sfinți”, putem spune că de-a lungul celor patru decenii de ciumă roșie, prin temnițele comuniste, au trecut un număr impresionant de creștini ortodocși. Toate persoanele care au trecut prin aceste închisori sunt vrednice de pomenit, dar pentru a menține firul studiului nostru vom reda doar câteva nume. În această direcție îi amintim pe Valeriu Anania, Arsenie Boca, Gheorghe Calciu-Dumitreasa, Ioan Iovan, Grigorie Leu, Arsenie Papacioc, Sandu Tudor, Constantin Voicescu, Valeriu Gafencu, Radu Gyr.

Încă din cele mai vechi timpuri este cunoscut faptul că, poporul nostru este un popor neînfricat, un popor care zâmbește în fața morții, deoarece știe că abia după moarte începe viața. Cu mii de ani înainte, istoricul Herodot scria despre strămoșii noștri, despre daci, că sunt cei mai dreapți și viteji dintre traci. Vedem că această calitate nu s-a pierdut de-a lungul secolelor, ci din contra s-a păstrat, fiind amplificată prin credința în Hristos în persoana fiecărui deținut din temnițele comuniste. Acești deținuți, care au mărturisit cu tărie credința creștină în vreme de prigoană, au primit, pe bună dreptate, denumirea de „Sfinții închisorilor”.

Vom exemplifica suferința martirică cu câteva nume.

Valeriu Gafencu s-a născut în anul 1921 pe data de 24 ianuarie în Basarabia, în apropierea orașului Bălți. Pe când era în cel de-al doilea an la Facultatea de Drept din Iași, în anul 1941, Mișcarea Legionară este scoasă în afara legii, fiind trecută în ilegalitate. Din cauza acestui fapt, Valeriu împreună cu alte persoane care făceau parte din Mișcarea Legionară au fost arestate și condamnate la închisoare. Valeriu a primit o condamnare de 25 de ani de închisoare. Acesta avea doar 20 de ani în momentul condamnării⁴⁶.

După proces și condamnare, Valeriu ajunge, în anul 1942, la Aiud, unde se va nevoi între anii 1942 și 1948⁴⁷.

Traiul pe care l-a dus în această temniță nu a fost unul ușor. Din momentul în care a făcut primul pas în închisoare, Valeriu a simțit o suferință apăsătoare, nu datorată doar faptului că stătea cea mai mare parte din timp izolat, ci mai mult din cauza faptului că se știa nevinovat, el neînțelegând rostul. Astfel, fiind cuprins de această înflăcărare interioară, Valeriu a început să caute rezolvările în cărți, citind toate cărțile care circulau prin acel spațiu. Răspunsul la frământările lui le-a găsit în cele din urmă în cărțile de teologie, asupra cărora s-a și oprit. În această direcție, în perioada în care a fost întemnițat, Valeriu a citit cărți precum Sfinții Părinți, Patericul, Viețile Sfinților, Ioan Damaschin. Cu toate acestea atenția sa a fost concentrată mai mult pe citirea Bibliei⁴⁸.

Cu privire la această renaștere a lui Valeriu, Ioan Ianolide, în cartea *Întoarcerea la Hristos*, spunea că: „Tânărul visător se întorcea acum cu grijă și râvnă în sine însuși. Descoperea lumea interioară, începând să pună ordine în ea. Ideile ce-l animaseră au fost părăsite o vreme pentru a se putea dedica lucrării duhovnicești. Abia acum înțelegea ce este nașterea din nou. Tot căutând, într-o zi a căzut cu fața la pământ, izbucnind în lacrimi și

⁴⁶ Monahul MOISE, *Sfântul Închisorilor*, pp. 17-18.

⁴⁷ Monahul MOISE, *Sfântul Închisorilor*, p. 18.

⁴⁸ Monahul MOISE, *Sfântul Închisorilor*, pp. 65-66.

spunând: „Sunt cel mai păcătos om!”. Aici se situează momentul crucial al vieții sale spirituale. De aici înainte va trăi pentru a se curăți lăuntric și a se desăvârși prin unire cu Hristos”⁴⁹.

Drept dovadă a ascensiunii sale spirituale, duhovnicești, dar și a luminării la care a ajuns, stau dovadă scrisorile pe care acesta le-a trimis către surorile lui. În această direcție redăm scrisoare pe care a scris-o pe data de 14 octombrie 1942: „În viața lumii blestemată de aici mă simt singur. Îmi petrec timpul gândindu-mă mereu la Dumnezeu. Singur Dumnezeu mă înțelege pe deplin și pe El, spre marea mea mulțumire sufletească, Îl simt veșnic lângă mine, ocrotindu-mă și luminându-mi calea. Cât sunt de fericit când simt în mine vibrând duhul creștin, voi poate niciodată nu veți înțelege! Sunt atât de puțini cei ce-L înțeleg pe Hristos, ca să nu mai vorbesc de numărul extrem de redus al celor ce-L trăiesc. În viața asta credința e totul. De aceea omul fără credință e mort”⁵⁰.

O altă personalitate marcantă a perioadei comuniste a fost *Părintele Dumitru Stăniloae*. Începând cu anul 1950, părintele Dumitru Stăniloae a început să țină conferințe la întâlnirile organizate în interiorul Mănăstirii Antim. Acest grup se numea „Rugul Aprins”. Acest fapt, cu toate că părintele Dumitru nu a făcut parte din grup, i-a adus ani grei de închisoare⁵¹.

Astfel în primăvara anul 1958 au început arestările din grupul „Rugului Aprins”. Au fost mai întâi arestați primii care au întemeiat acest grup, iar mai apoi așa zisul „lot”, persoane care erau în contact sau care au asistat, conferențiat la aceste întâlniri. Arestarea Părintelui Stăniloae a avut loc pe data de 4 septembrie 1958, cu toate că părintele a mărturisit că, „în tot cursul acelei primăveri se simțise urmărit. De câte ori întorcea capul vedea în spatele lui o aceeași persoană. Dar nu ne-a spus ca să nu ne neliniștească”⁵².

Modul în care a fost arestat a fost unul „demn” de perioada comunistă. În noaptea de 3 spre 4 septembrie 1958, o dubă cu milițieni au bătut în geamul casei, Părintele Dumitru a ieșit afară pentru a vedea cine este. În momentul în care acesta a ieșit, 4 persoane i-au îndreptat lanternele puternice spre ochi. După acest episod, părintele a intrat în casă unde i-au fost controlate toate lucrurile. Astfel, până la ora 4 dimineața aceștia au controlat toată casa părintelui. După acest episod, Părintele Dumitru este luat, i s-au pus ochelari negri, a fost băgat într-o dubiță neagră și dus, soția părintelui fiind amenințată: „Dacă te uiți pe geam, venim și te luăm și pe tine”⁵³.

După arestarea părintelui parcă întreaga societate a început să se întoarcă împotriva familiei acestuia. Fiica părintelui scria că majoritatea preoților, dar și persoanelor pe care aceștia le cunoștea, după arestarea părintelui au început să aibă o atitudine nepoliticoasă, plină de ură, o atitudine rasială. Lidia conturează acest aspect în cartea sa: „Pe sală câțiva profesori, colegi de-ai tatei, au trecut pe lângă ea făcându-se că n-o văd. De altfel această atitudine a devenit normală în lunile care au urmat”⁵⁴.

Cu toate acestea nedreptatea a continuat. Plătind avocați după avocați, soția părintelui a aflat în cele din urmă că părintele, cu toate că nu era vinovat, va fi condamnat la cel puțin 5 ani de închisoare, după cum relatează Lidia Stăniloae: „Peste câteva zile, Boantă ne-a spus: «I-am văzut dosarul. E nevinovat. O să ia cinci ani». A încercat să-l treacă la alt articol de lege, ceva în genul «calomnie la adresa regimului socialist». Nu-mi mai amintesc acele formulări absurde și pompoase. Eram mult prea disperată și aveam impresia că trăiesc într-un coșmar fără sfârșit. N-a reușit. «E o farsă, doamnă», i-a spus mamei. «Procesul e gata judecat. Noi suntem acolo numai de formă. Trebuie să vă împăcați cu această idee. Părintele profesor va fi oricum condamnat»”⁵⁵.

⁴⁹ Ioan IANOLIDE, *Întoarcerea la Hristos*, Editura Sophia, București, 2006, p. 14.

⁵⁰ I. IANOLIDE, *Întoarcerea la Hristos*, p. 129.

⁵¹ Lidia STĂNILOAE, *Lumina faptei din lumina cuvântului: împreună cu tatăl meu, Dumitru Stăniloae*, Editura Humanitas, București, 2010, p. 198.

⁵² L. STĂNILOAE, *Lumina faptei din lumina cuvântului...*, p. 278.

⁵³ L. STĂNILOAE, *Lumina faptei din lumina cuvântului...*, p. 280.

⁵⁴ L. STĂNILOAE, *Lumina faptei din lumina cuvântului...*, p. 280.

⁵⁵ L. STĂNILOAE, *Lumina faptei din lumina cuvântului...*, p. 283.

Procesul a avut loc pe data de 4 noiembrie, la o lună distanță de atestare. Rezultatul procesului a fost cel prezis de avocați. Părintele Stăniloae a fost condamnat la cinci ani de zile de muncă fiindu-i confiscată și averea, fiind acuzat de uneltire împotriva orânduirii sociale. Nici recursul nu a fost unul cu succes, părintele fiind găsit vinovat de aceleași fapte.

Șantajul psihic a continuat asupra familiei. Într-una din zile, soția părintelui a fost invitată să ridice geamantanul condamnatului. Când a văzut geamantanul gol, aceasta a crezut că părintele a murit, fapt infirmat de milițianul de serviciu. Erau un obicei ca, geamantanele deținuților să fie date înapoi pentru a nu ocupa spațiul necesar depozitării⁵⁶.

După acest eveniment, au trecut aproximativ patru ani până când familia părintelui a primit vești despre el. O lumină a speranței a venit printr-un tânăr care a stat cu părintele în camera. După ce a fost eliberat, acesta a venit și a dat de veste despre ceea ce făcea părintele în închisoare, despre starea în care se afla: „Am stat cu părintele Stăniloae într-o cameră...Ne ținea cursuri de teologie... Părintele m-a învățat multe și îi datorez nespus. M-a rugat să vă caut și să vă spun că e bine și că îi e foarte dor de dumneavoastră. Să fiți liniștite, credința l-a ajutat să reziste”⁵⁷.

Starea din închisoarea în care era închis părintele era una precară, specifică acelei perioade. Uneori avea colegi de cameră cu frică de Dumnezeu, alteori avea colegi care făceau tot posibilul să agite lucrurile. Lidia Stăniloae, rememorând amintirile părintelui, povestește despre un preot care a fost scos iarna, în curte, la dușurile reci. Acesta a murit în chinuri groaznice, de meningită. Și părintele a fost operat de hernie în incinta închisorii, fără anestezie. Inclusiv la sediu securității a fost ținut în condiții inumane, într-o celulă care nu avea geam, doar lumină.

La închisoarea din Aiud, părintele a fost coleg cu părintele Ilarion Felea, părintele Sofian, Grigore Popa, Petre Pandrea.

Cu privire la violența fizică, părintele nu a vorbit despre acest fapt. Cu toate acestea a fost o relatare, o persoană care l-a văzut în închisoare pe părintele Stăniloae, după ce ar fi fost bătut de către gardieni. Cea mai mare suferință pe care a trăit-o părintele în închisoare a fost aceea că nu și-a putut auzi sau vedea familia. Fapt adevărat, deoarece, după cum bine știm, durerea fizică trece, dar cea sufletească rămâne.

Părintele a fost închis atât la Jilava cât și la Aiud. El a fost eliberat în ianuarie 1963. După eliberarea din închisoare și-a reluat treptat viața, dar nu la fel ca înainte. Din scrierile Lidiei, fiica părintelui, aflăm faptul că, de fiecare dată când venea acasă, aducea pâine, deoarece în închisoare nu au avut parte de așa ceva. Pe lângă acest fapt, bolile pe care le-a dezvoltat părintele, sunt mărturie a faptelor nespuse timpului petrecut în închisoare.

În loc de concluzii

Ce sunt martirii? Martirii au fost și sunt creștini care au cultivat virtuțile, faptele bune și credința până au ajuns la nivelul de sfințire. Dacă Hristos este „piatra cea din capul unghiului” sau temelia Bisericii, El fiind întemeietorul ei, martirii pot fi comparați cu stâlpii care au rol de susținere a Bisericii. Astfel, martirii pot fi numiți eroii spiritualității creștine, deoarece și-au trăit viața în Biserică și pentru Biserică, au trăit în Dumnezeu, pentru Dumnezeu și cu Dumnezeu. Prin faptul că aceștia s-au lepădat de sine și au sacrificat tot ce au avut, au oferit cel mai bun exemplu atât pentru creștinii din perioada lor, cât și pentru creștinii din veacurile viitoare. În această direcție putem spune că martirii sunt stâlpii identității ortodoxe care îndrumă credincioșii în urcușul spiritual al vieții creștine.

Prin transmiterea din generație în generație, prin viu grai sau prin scris, memoria vie a martirilor poate fi un reper de natură spirituală și morală. Viețile acestor sfinți martiri, modul în care au mărturisit credința creștină au alimentat și au inspirat credincioșii, încă din primele secole, în punerea în aplicare a virtuților creștine.

⁵⁶ L. STĂNILOAE, *Lumina faptei din lumina cuvântului...*, p. 289.

⁵⁷ L. STĂNILOAE, *Lumina faptei din lumina cuvântului...*, p. 293.

Un alt aspect important de menționat este acela că memoria sfinților martiri este importantă pentru menținerea și transmiterea dreptei credințe. Într-o societate în care paradigma se schimbă constant, într-o societate care promovează din ce în ce mai mult false valori, într-o societate în care păcatul a devenit virtute, în care lucrurile se mișcă cu o viteză inimaginabilă, această memorie a sfinților martiri ne reamintește nouă, credincioșilor, că Dumnezeu nu este relativ, nu este ireal, ci este absolut, El este o realitate absolută, vie. Ei nu sunt doar niște persoane care au trăit la un moment dat în istorie, ci sunt modele marcante ale creștinismului, modele care au dat dovadă de curaj și de credință, modele pentru creștinii din zilele noastre. Aceștia ne reamintesc că „a te jertfi” nu este demodat, nu este o aberație, ci este o realitate valabilă în orice timp și loc. Memoria martirilor creează o punte între ceea ce a fost și ceea ce este spre fortificarea credinței din inimile oamenilor.

Concluzionând, putem spune că, memoria martirilor și mărturisitorilor creștini, din toate timpurile și din toate locurile, ocupă un loc important în ceea ce înseamnă atât identitatea de neam, cât și identitatea creștină, ocupă un loc central în transmiterea către generațiile viitoare a dreptei credințe. Prin asumarea de care au dat dovadă în cele ale credinței, prin jertfă și prin credință statornică, aceștia au devenit stâlpi ai bisericii care susțin împreună cu temelia, care este Hristos, credința creștină, pentru a putea trece peste toate problemele pe care le are fiecare deceniu, secol, mileniu. Este necesară păstrarea vie a memorie martirilor și mărturisitorilor, deoarece doar prin păstrare și continuarea acestora, noi, creștinii, ne putem ridica pentru a urca pe scara îndumnezeirii, a sfințeniei.

În această direcție, în rândurile care urmează, voi reda una dintre poeziile scrise de Radu Gyr, *Az' noapte, Iisus*, prin prisma anilor jertfelnici petrecuți în închisorile comuniste: „Az' noapte Iisus a intrat la mine-n celulă. / O, ce trist, ce înalt era Christ! / Luna-a intrat după El în celulă, / Și-L făcea mai înalt și mai trist. // Măinile Lui păreau crini pe morminte, / Ochii adânci ca niște păduri. / Luna-L bătea cu argint pe vesminte, / Argintându-I pe mâini vechi spărturi. // M-am ridicat de sub pătura sură: / - Doamne, de unde vii? Din ce veac? / Iisus a dus lin un deget pe gură / Și mi-a făcut semn ca să tac... // A stat lângă mine pe rogojină... / - Pune-mi pe răni mâna ta. / Pe glezne-avea umbre de răni și rugină, / Parcă purtase lanțuri, cândva... // Oftând, Și-a întins truditele oase / Pe rogojina mea cu libărci. / Prin somn lumina, dar zăbrelele groase / Lungeau pe zăpada Lui vârgi. // Părea celula munte, părea Căpățână, / Și mișunau păduchi și guzgani. / Simțeam cum îmi cade tâmpla pe mână, / Și am dormit o mie de ani... // Când m-am trezit din grozava genună, / Miroseau paie a trandafiri. / Eram în celulă și era lună, / Numai Iisus nu era nicăieri... // - Unde ești, Doamne? Am urlat la zăbrele. / Din lună venea fum de cățui. / M-am pipăit, și pe mâinile mele / Am găsit urmele cuielor Lui...”⁵⁸.

*Prof. univ. dr. Carmen-Maria Bolocan**
Facultatea de Teologie Ortodoxă Dumitru Stăniloae din Iași

⁵⁸ Radu GYR, *Sângele temniței. Stigmat*, Editura Blassco, București, 2016, pp. 22-23.

* bolocancarmenmaria@yahoo.ro

Politica URSS față de religie în Basarabia: represiune, deznaționalizare, ateism (1940-1989)

URSS și „sacralitatea” marxism-leninismului

- Lenin – „Zeul” suprem
- Panteonul de „sfînți” – Marx, Engels, Stalin
- „Religia” supremă – marxism-leninismul
- Ritualul sărbătorilor – 7 noiembrie, 22 aprilie, 9 mai
- Condamnarea „ereziilor” – represiunea și teroarea
- URSS ca Biserică Universală

• Ca expresie avansată a popoarelor sovietice, URSS era „vârful de lance” a istoriei mondiale, ceea ce-i oferea o dimensiune de „sacralitate” universală;

• Aura de „sacralitate” a transformat Uniunea Sovietică în patria socialismului – supunerea și respectul obligatorii pe care ea le impunea au dobândit valoare universală pentru toți cei din întreaga lume care se recunoșteau în ea;

• Interesele singurei țări în care s-a instaurat socialismul erau prioritare în realizarea universală a socialismului. Astfel, se instituie o piramidă de subordonare, în vârful căreia s-a situează Biroul Politic al PCUS, care decidea pentru toate celelalte state comuniste/socialiste;

• Prin intermediul „sacralității”, prin sacrificiile făcute în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, URSS a instituit un centralism politic autoritar, un tip original de tiranie mondială, care n-ar putea fi comparată cu nici o altă formațiune anterioară. J. Monnerot identifică din acest punct de vedere, stalinismul cu Islamul. (J. Monnerot, *Le Communisme*, Paris: NRF, 1950)

URSS și „Omul Nou”

○ Noul tip uman - „noii oameni” – sunt barbarii care au sărit pe scena istoriei, care agresiv și insistent au invadat totalitatea spațiului istoric. „Două exemple cele mai relevante ale acestei regresii esențiale, sunt fascismul și bolșevismul, două creații ale „noii politici”, care au apărut în Europa și la periferiile acesteia”. (Ortega-y-Gasset, *Revolta maselor*)

○ *Homo Sovieticus* ca un „om simplu sovietic”, care este atomizat („este ca toți ceilalți”), deindividualizat, opus la tot ce este elitar și original, „transparent” (adică accesibil pentru un control de „sus”), modest (primitiv) în cerințe (reduse la necesitățile de supraviețuire), făcut pentru totdeauna și impasibil la schimbări și ușor de condus (de fapt supus mecanismului primitiv de conducere). (Y. Levada, *Omul simplu sovietic*)

○ „Homo Moldovanus” sovietic era antiromân sau cel puțin refractar la tot ce e românesc, convins de faptul că este altceva decât român și apărut înaintea românului, puțin educat, vorbitor de limbă „moldovenească” amestecată cu rusisme, anti-european și, prin extindere, anti-occidental, predispus spre îndoctrinare, deznaționalizare, rusificare și sovietizare, preferând limba rusă ca mijloc de comunicare, pătruns de un complex de inferioritate față de ruși sau cei vorbitori de limba rusă, complex compensat prin adulara și acceptarea formelor imperiale și culturale de sorginte rusă și sovietică, mândru de ideea apartenenței la marea „supraputere” sovietică (O. Țicu, *Homo Moldovanus Sovietic*)

Represiunile și teroarea în URSS

- Teroarea Roșie și Războiul Civil – 10 mln
- Foametea din Kazahstan (1932-1933) – 2 mln
- Foametea din Ucraina (1932-1933) – 4 mln
- Marea Teroare – 750 mii executați
- Deportări (32 operațiuni) – 12-14 mln

○Estimările pentru numărul de victime înregistrate în Uniunea Sovietică sunt între 3,5 și 60 de milioane. Autorii *Carții Negre a Comunismului* indică propriile estimări pentru Uniunea Sovietică (20 milioane) și Europa de Est (1 milion).

Teroarea și represiunea în R(A)SSM (1924 -1953)

○Execuțiile, represiunile, deportările și foametea din RASSM (1924-1940) – 5 mii de execuții (Tiraspol)

○Execuțiile, represiunile și deportările din RSSM (1940-1941) – 300 mii (12,23 % din populație)

○Execuțiile și condamnările (1944-1945) – 1084 dosare ale “trădătorilor Patriei” – 57 împușcați

○Foametea din 1946-1947 – 150-200 mii

○Deportările din 1949 – 40 mii

○Deportările din 1951 – peste două mii

○Condamnate în baza deciziilor organelor de stat judiciare și extrajudiciare („Osobaia Troika”, „Comisia NKVD”, „Consfătuirea specială”, „Tribunalul militar al trupelor NKVD”) - 28 mii 984 persoane.

Politica antireligioasă în RSSM

○„Educarea” lui Homo Moldovanus Sovietic în spiritul ideologiei comuniste s-a făcut odată cu ateizarea și despiritualizarea sa religioasă;

○Instrumentalizarea bisericii, care în Basarabia a avut și o puternică tentă de deznaționalizare și rusificare;

○În anul 1940, în Basarabia existau 1090 de biserici ortodoxe, 28 de mănăstiri, care aveau 1042 preoți, 19 diaconi și 1099 cântăreți. Potrivit statisticii din 1943, administrația română contabiliza în Basarabia doar 526 preoți. Peste o sută de preoți rămași pe teritoriul sovietic în 1940 au fost executați sumar, restul au fost deportați împreună cu familiile lor.

○Chiar dacă a luptat cu biserica românească, regimul sovietic a instrumentalizat și favorizat noua ordine bisericească, folosind-o pentru rusificare și ancorare a Basarabiei în spațiul ortodoxiei ruse. Noul mitropolit Alexie a dat dispoziție ca toate slujbele să se facă în slavonește, iar Crăciunul și celelalte sărbători religioase să fie ținute în stil vechi, după tradiția rusească.

○Secularizarea bisericii a însemnat atât înstrăinarea clădirilor, bunurilor și proprietății, cât și transformarea lor în clădiri de utilitate publică: Paraclisul Palatului Mitropolitan din Chișinău a devenit Palatul Pionierilor; Clădirea Bisericii din Cahul a fost prefăcută în muzeu; Biserica Seminarului Teologic în Arhiva de Istorie; Mitropolia a devenit „Casa Armatei Roșii” etc.

○Împuternicit al Consiliului pentru treburile bisericii ortodoxe ruse de pe lângă Sovietul Comisarilor Populari al URSS pentru RSS Moldovenească - legătura între statul comunist și Biserica Ortodoxă.

○Misiunea acestui organ consta în supravegherea atentă a activității instituțiilor ecleziastice, viața și comportările credincioșilor și cea a clerului - subminarea Bisericii și exercitarea presiunilor asupra clerului, în colaborare cu conducerea partidului și Securitate

○Pregătire teologică doar în instituțiile de învățământ sovietic (Odesa, Leningrad, Zagorsk). Oficierea slujbelor, administrarea Sfintelor Taine era săvârșită în mare parte din cărțile slavone - conducerea eparhiei, loială față de conducerea sovietică.

Deznaționalizarea prin religie

○„Atunci când toate popoarele, care trăiesc pe meleagurile noastre, cum sunt ucrainenii, polonezii, evreii, georgienii, armenii ș.a. au posibilitate să asculte pe liderii lor spirituali în limba lor maternă, însă noi – moldovenii – de multă vreme suntem lipsiți de această posibilitate. Ierarhul Nectarie Grigoriev nu cunoaște nici un cuvânt în moldovenește, necătând la faptul că atâția ani ocupă o astfel de înaltă postură”

○Scrisoarea enoriașilor către partid, 1955

○ *Plenara din decembrie 1958 a CC PCM*

- 564 biserici, 14 mănăstiri, 122 comunități religioase.
- 400 preoți ortodocși, peste 1400 călugări, 3500 prezbiteri bapțiști, rabini și alți slujitori ai cultelor religioase.
- Activul bisericesc era de 10-11 mii de oameni, „da` ce sunt ei împotriva a 40 mii comuniști și 140 mii comsomoliști?” (Z. Serdiuk)
- „14 mănăstiri în republică (din totalul de 59 în întreaga URSS) nu este prea mult pentru RSSM?”
- Revolta de la Mănăstirea Răciula, Călărași (1959) – zece zile de rezistență, 4 morți.

Preotul Baltaga: Dosar Personal

- S-a născut la 14 aprilie anul 1861 „în familia preotului din satul Lozova Ștefan a lui Andrei Baltaga”.
- 3 decembrie 1883 - paroh la Biserica cu hramul „Aleksandr Nevski” din localitatea Călărași-sat, hirotonit diacon la 26 ianuarie 1886, iar la 2 februarie 1896 – preot la aceeași biserică.
- Timp de 22 de ani (1903-1925) este președinte al Congresului Eparhial din Basarabia. Din 1908, colaborează la revista „Luminătorul”. În perioada 1899-1918 este învățător la școala primară din Călărași.
- În toamna anului 1917, la organizarea Sfatului Țării, preoțimea basarabeană l-a delegat deputat în forul legislativ al Basarabiei – Sfatul Țării. Mandatul său, validat la prima ședință a Sfatului Țării – 21 noiembrie 1917, îl deține până la ultima ședință – 27 noiembrie 1918. A fost singurul reprezentant al Bisericii în Sfatul Țării.
- 31 august 1940, i se aduce învinuirea: „În anul 1918 a avut o atitudine dușmănoasă față de Rusia Sovietică, a fost membru [deputat] activ al Sfatului Țării, votând pentru dezlipirea Basarabiei de la Rusia Sovietică și alipirea la România, fiind răsplătit de Guvernul României cu 50 ha pământ”.

*Dr. Octavian Țicu
Institutul de Istorie,
Universitatea de Stat din Republica Moldova*

Preotul Nicolae Manolache – stâlp neclintit

în calea prigonirilor

Deși tema simpozionului este: „*Preoți și intelectuali ortodocși în închisorile comuniste*”, am considerat că merită aducerea în prim planul sufletului nostru figura unui preot român care a suferit prigoană din partea regimului comunist, dar nu în România, ci în teritoriul românesc din ținutul Herței, devenit teritoriu al URSS, după semnarea Pactului Ribbentrop-Molotov. Unul dintre cei care și-au iubit fără rezervă locul unde văzuse pentru prima dată lumina zilei a fost preotul Nicolae Manolache. Rezistența și tăria de caracter demonstrate de acest om în timpul represaliilor și batjocurilor bolșevice a rămas în memoria colectivă peste timp. Preotul Nicolae Manolache s-a născut la 27 august 1927 în familia lui Vasile și Catinca Manolache din Probotești, localitate aflată în Plasa Herța, județul Dorohoi. A fost un copil sănătos și cuminte, de mic era obișnuit cu mersul la biserică. La vârsta de 4 ani știa pe de rost rugăciuni și, uneori, cânta alături de preot și dascăl în strana bisericii.

Primele litere din alfabet, Nicolae le descoperă la biserică, încercând să pătrundă în taina cărților sfinte. Cu mult nesăț, soarbe vorbele înțelepte din tâlcul oamenilor bătrâni trecuți prin timpuri și evenimente tragice. Învăță la școală ce se afla chiar peste drum de biserică din sat. O tragedie mare cuprinde familia Manolache în anul 1936. Se stinge din viață mama. Rămas orfan de mamă la numai 9 ani, băiatul se maturizează înainte de vreme împărțind cu tatăl tot greul și grija pentru surioara Eugenia, care avea doar 3 ani. Anii grei de durere și suferință își lasau amprenta în sufletul lui de copil. Alinare găsea la biserică și acasă, citind rugăciuni și ascultând cuvântul lui Dumnezeu. Tot mai mult, încolțea în mintea lui chemarea de a-L sluji pe Dumnezeu. Cuvintele părintelui din sat, Nicolae Sandovici, de multe ori rostite în fața proboteștenilor erau ca un apel: „*Prin școală și biserică eu văd curmarea răului...*”, acestea devenind cuvinte hotărâtoare pentru tânărul Nicolae.

Nicolae Manolache știa ce școală avea să urmeze mai departe. Nu-și închipuia alt drum decât cel de a deveni preot. Din dorința de a cunoaște tainele credinței ortodoxe, se înscrie la cursurile duhovnicești de pe lângă Mitropolia din Cernăuți. În anul 1947, se căsătorește cu Adela Crihan, una dintre fiicele gospodarului proboteștean Vasile Crihan, o fată frumoasă și foarte educată. Înțelepciunea și inteligența înăscută au ajutat-o pe această femeie firavă și mărunțică să devină scut de nădejde pentru familie și prima susținere și încurajare pentru părintele Nicolae pe tot parcursul vieții, împărțind împreună mari bucurii, dar și nenumărate necazuri.

La vârsta de 19 ani, este hirotonit preot pentru biserică din satul Horbova, iar peste 4 ani devine paroh al satului de baștină, Probotești. În anul 1948, în familia lui Nicolae și Adela Manolache se naște primul copil, fiica Maria, iar peste cinci ani, în anul 1953, fiul Nicolae și, în 1959, fiica Elena. Tânărul și ambițiosul paroh din Probotești aduna în jurul lui multă lume, numele lui devenind cunoscut departe de limitele satului. Duminicile și în zilele de sărbătoare biserică era neîncăpătoare. Oamenii se adunau în sfântul lăcaș pentru a se ruga împreună și pentru a asculta predicile părintelui.

Pe la sfârșitul anilor cincizeci ai secolului trecut, o nouă încercare se abate peste capul oamenilor care abia își reveniseră după vitregiile din 1940-1944, când s-a trasat granița, despărțind astfel, pentru mult timp, familii și rude. Începuse un val de prigoană împotriva preoților, religiei și a credinței în Dumnezeu. Preoțimea era izgonită, defăimată, se închideau

bisericile și se distrugeau cărțile sfinte, se aruncau în foc icoanele. În școli se introduceau ore și cercuri ateiste. Elevilor li se interzicea să meargă la biserică sau să participe la ritualurile marilor sărbători. Peste tot se simțea suflul ateist. Botezurile și cununiile se făceau în mare taină, noaptea, cu ferestrele acoperite. În tot ținutul Herța, rând pe rând, se închideau bisericile, fiind transformate în hambare pentru depozitat grâne sau utilaj agricol. Mulți preoți au fost urmăriți și supuși batjocorii, unii dintre ei au cedat, căzând în depresie.

Biserica din Probotești, în schimb, continua să funcționeze, primind cu ușile larg deschise lume adunată din toate satele vecine. Preotul Nicolae Manolache continua să ajungă în casele creștinilor, unde era așteptat în miez de noapte, pentru a cununa, a boteza și pentru a asculta mărturii despre necazurile oamenilor. Niciodată n-a refuzat pe nimeni. Duminica, după slujbă, se adunau în casa preotului membrii consiliului bisericesc și discutau despre întâmplările trăite și despre împrejurările vremii.

Într-o după-amiază de duminică, cineva a adus vestea că este jefuită biserica din Herța și că, trasă de cai, a fost dată jos crucea de pe acoperiș. Preotul Manolache înțelegea că pericolul este aproape. De aceea, ia hotărârea să păstreze la el cheia de la ușa bisericii: „*Mor, dar cheia n-o dau!*”. Oricât de ticăloși erau cei care aveau ordin de sus să închidă bisericile, nu îndrăzneau să spargă ușile, temându-se de revolta oamenilor. De aceea, se recurgea la șiretlic și presiune, căutând în fel și chip să determine ca preoții, singuri, să se predea. Într-una dintre zilele pline de frică și primejdie, în curtea preotului au intrat doi necunoscuți. Preoteasa, deschizând ușa și înțelegând ce se întâmplă, le-a spus că părintele este plecat pe undeva, cu treburi. Înțelegeau cu toții că aceste „vizite” se vor repeta. Ziua, preotul stătea ascuns în casă cu perdelele trase la geamuri, iar cum însera se urca în podul șurii și sta ascuns până dimineața. Cobora odată cu sosirea zilei, chinuit de nesomn și de frig. În fiecare seară la ușa casei băteau oameni necunoscuți, dar răspunsul preotesei Adela era același: „*N-a mai venit demult pe-acasă...*”.

Iarna anului 1959 s-a dovedit a fi geroasă și cu multă zăpadă. Nu mai aveau ce pune pe foc, săniile nu mergeau în pădure după lemne din cauza drumului înzăpezit. Copiii, îmbrăcați gros, plângeau în casa cu geamurile înghețate și pe dinăuntru. Părintele se hotărăște să iasă peste drum de casă, unde, pe malul din față, era o cioată de nuc. Nu apucă să termine de tăiat cioata, că a și fost prins și încătușat. Împreună cu preoteasa și cei trei copii (fiica Elena avea numai trei luni), au fost duși la Herța. Preoteasa Adela cu copiii s-a întors după câteva ore acasă, dar părintele Nicolae a fost închis și condamnat la 7 luni de muncă pentru binele comunității. Era bătut și înjosit. I se cerea în permanență să cedeze și să ofere benevol cheia de la ușa bisericii din Probotești în schimbul unei protecții speciale, propunându-i-se postul de milițian, iar dacă nu, îl amenințau cu deportarea.

„*Mor, dar cheia n-o dau!*”, repeta el cu îndârjire. A îndurat înjosiri și chinuri, îl îmbătau și-l scoteau să măture străzile prin Herța, amuzându-se de starea lui și bătându-și joc de el. Doreau ca lumea să vadă „*cum*” sunt preoții și cât de „*dăunătoare*” este credința în Dumnezeu. Din când în când veneau fețe necunoscute, îl luau și-l urcau în mașină și era dus în locuri și case străine să boteze pe furiș vreun copil, să rostească rugăciuni de dezlegare la paturi de suferință. Adus în taină înapoi, tot așa cum a fost dus, se repetau zilele lungi cu mizerie și batjocură. Nici cei de-acasă nu o duceau mai bine. Nu aveau ce mânca și cu ce se încălzi. Unica vacuță le fusese luată, doar fiul Nicușor a reușit să se ascundă după șură cu o mieluşică în brațe. Oița salvată prin minune devenise cea mai îndrăgită podoabă din gospodăria pustiită.

Au venit într-o zi iar oameni străini, au dat buzna în casă și i-au spus preotesei să se gătească de drum, că vor fi deportați. Copiii speriați au început să plângă. În casă era o sărăcie nemaipomenită. Tușea, fără încetare, mama bolnavă. De frică să nu se molipsească, oaspeții

nepoftiți au ieșit din casă. Nu s-au mai întors. Probabil, credeau că și așa vor muri toți ai casei de frig și foame. Prin sat circula un zvon, că cine va călca piciorul în ograda preotului va fi prins și pedepsit. Fiind mai puternice decât frica, veneau bătrâne pe furiș, lăsând în spatele casei traista cu câteva lemne și ceva de mâncare. Focul îl făceau în casă numai noaptea să nu se vadă fumul și se străduiau cât mai rar să iasă. Era încă vie în memoria oamenilor nenorocirea văduvelor și copiilor rămași orfani în anii de grea cumpănă. De aceea, îi ajutau pe cei căzuți la nevoie sau poate că-și găseau ecou în inimile lor cuvintele de încurajare și povățuire rostite de preotul Nicolae Manolache, nu doar o dată, în Casa lui Dumnezeu.

Se aprindeau ochii mamei Adela când vedea trecând pe lângă casa lor o căruță trasă de cai. Era fratele ei, Nicușor Crihan, care mergea la muncă spre ferma colhozului. Știa că va lăsa căruța după cotitura drumului și se va întoarce pe jos, peste ogoare, să nu fie văzut de mulți ochi și le va aduce ceva de mâncare. A supraviețuit mama cu trei copii, a ieșit învingătoare din greul iernii, au rezistat cu toții. Razele soarelui și roadele pământului au îmbujorat iar fețele plâpânde. Mare a fost nădejdea și credința, salvatoare a fost mâna de ajutor întinsă de oameni la acea vreme! Multă tărie, curaj și putere de rezistență pentru o mână de femeie! Își educa frumos copiii și-i învăța să fie buni și cumsecade, să nu uite niciodată calvarul prin care au trecut.

Multe a îndurat familia preotului Manolache alături de alte familii de oameni intelectuali și gospodari din sat. După expirarea termenului de condamnare părintele devenise tăcut și îngândurat. Era scârbit de nedreptatea și de lașitatea oamenilor, însă credința în Dumnezeu, la fel ca și darul de a aduce oamenilor pacea și vindecarea prin rugăciunile sale, i-au rămas neclintite. ...A început iar să răsunе clopotul și să bată toaca la biserica din Probotești! S-au redeschis larg ușile bisericii, se îndreptau credincioșii spre ea, dornici să audă glasul de altădată.

Vocea sonoră și melodioasă a început să răsunе iar la Probotești. Ce-i drept, biserica nu era arhiplină, ca pe vremuri, veneau mai mult bătrânele cu broboade negre pe cap, îndoliate pe viață prin despărțirile și pierderile de la anul patruzeci înapoi. Unii săteni aveau încă frică, iar alții admirau tăria de caracter și devotamentul părintelui Nicolae. Îi mai rodea sufletul părintelui o supărare. Se temea să nu sufere din cauza lui unica soră Eugenia, care era pedagog de profesie. Era avertizată să se țină mai departe de fratele ei, „*care îmbrățișează o profesie dăunătoare societății socialiste*”. Se întâlneau pe furiș în taina nopților, schimbând în fugă câteva cuvinte.

Copiii preotului Manolache simțeau și ei o atitudine diferită a oamenilor. Bunăoară, copiii preoților nu aveau dreptul să-și continue studiile în instituțiile superioare de învățământ. De aceea, părintele se încadrează în munca agricolă din colhoz, adunând numărul necesar de „*trudozile*”, pentru ca fiica Maria, care absolvă școala medie, să aibă posibilitatea de a-și continua studiile la Institutul Pedagogic din Tiraspol (azi, Transnistria). Mare a fost bucuria familiei când Maria a devenit studentă.

Peste câțiva ani devine studentă a Universității de Stat din Chișinău și fiica mai mică, Elena. Între timp, absolvind colegiul de medicină, devine student al aceluiași institut pedagogic din Tiraspol, fiul Nicolai. Părinții depun toată silința și toți trei copiii absolvă studiile superioare, pornind mai departe pe căile vieții, fiecare trăindu-și destinul. Convingerea că prin credință și cunoștințe omul poate să se realizeze și să-și făurească viitorul trece ca un fir roșu prin toată viața preotului Manolache, demonstrând aceasta prin propriul său exemplu. Nu încetează să convingă țăranii să-și dea copiii mai departe la școli, spunând că, „*mintea este cea mai de preț bogăție a omului*”. Un om „*cu carte*” are mai multe șanse să învingă încercările, să lase urme frumoase pe pământ. Deseori, la sfârșitul slujbei, părintele Manolache spunea

multe pilde pentru a-i pune pe oameni să se gândească bine, înainte de a lua o decizie sau alta, referitor la destinul copiilor. Părintele Nicolae nu obosea să convingă poporul că trebuie investit în mintea copiilor, nu în agonisiri materiale. Fiecare pildă atingea coardele sufletului, făcea să se mediteze asupra întâmplărilor și situațiilor.

În biserică și în jurul ei era o curățenie exemplară, totul era amenajat cu mare grijă. Nu era dat uitării nici cimitirul satului, locul unde se odihnesc pe veci strămoșii. După evenimentele anilor 1940-1944, multe morminte fuseseră distruse, pângărite. La chemarea parohului Manolache, oamenii s-au organizat și au adus în stare bună cimitirul, îngrijind și respectând ordinea în el. „Numai acei care nu uită trecutul vor avea viitor. Cine am fi noi, dacă am uita părinții și buneii, nu ne-am cunoaște rădăcinile? O scamă purtată de vânt. Suntem datori să păstrăm tot ce am moștenit: biserică, școală, tradiții!”, așa îndemna mereu ambițiosul paroh. „Munca nu poate fi o rușine. Bătăturile înfrumusețează o palmă de bărbat. Ocupați-vă cu ce vă place: construiți case, sădiți pomi, semănați flori, lăsați urme frumoase pe unde treceți!” spunea, de asemenea.

Pentru activitatea pastorală exemplară, preotul Nicolae Manolache a fost decorat în anul 1963 cu „Crucea de aur”, distincție primită pentru mulții ani de slujire duhovnicească, cu iubire și dăruire. La 17 noiembrie 1974, pentru participarea la viața duhovnicească a Bucovinei, în cadrul Liturghiei din Catedrala din Cernăuți, a fost distins cu titlul de Protoiereu. Cea mai mare distincție însă pe care a primit-o preotul Manolache a fost dragostea și respectul consătenilor săi și a oamenilor de bună credință care l-au cunoscut și cărora le-a slujit până la sfârșitul vieții. De câte ori avea ocazia, în predicile sale, le amintea enoriașilor că fără credința în Dumnezeu și fără dragostea de țara în care s-au născut, nu există mântuire. Nu se ferea niciodată să spună că este român, chiar dacă trăia în URSS.

În ziua de 20 februarie 1999, părintele pleacă din lumea aceasta. Pe ultimul drum a fost petrecut de întregul sat. Doisprezece preoți i-au cântat „Veșnica Pomenire” și l-au condus până la locul de odihnă veșnică. Pentru meritul deosebit în fața proboteștenilor și lunga slujire, locuitorii satului au hotărât ca protoiereul bisericii Sf. Arh. Mihail și Gavriil din Probotești să fie înmormântat în curtea bisericii, alături de preotul Nicolae Sandovici, o altă figură marcantă a satului Probotești. Peste puțin timp, la 28 iunie 1999, alături de el, a fost înmormântată preoteasa Adela Manolache. O destinație de Sus și un destin pământesc s-au împletit pe calea parcursă de părintele Nicolae. A fost păstorul unui sat vechi românesc și a scris câteva pagini din istoria lui.

BIBLIOGRAFIE

1. Arhivele de Stat Botoșani, Protoieria Județului Dorohoi, dosar 247/1890-1930
2. Budacă, Teodor Cătălin, Tutunaru Bârză Tatiana, *Probotești - file de letopisef*, Editura Mina, Iași, 2020.
3. Manolaki, Larisa, *Oameni de valoare - mândria neamului*, Editura Rocart, Curtea de Argeș, 2022.
4. Molodianov, Vasile, *Târnuca - pagini de istorie*, Editura Palatino Linotype, Cernăuți, 2019.

Pr. prof. Budacă Teodor Cătălin

Seminarul Teologic Ortodox Liceal „Sfântul Ioan Iacob”, Dorohoi, Botoșani

Părintele Constantin Popescu-Vlădeni din Constanța, căpitan și erou al războiului pentru reîntregirea neamului și martir al închisorilor comuniste

Părintele Constantin Rădulescu Popescu (întâlnit și ca Vlădeni-Ialomîța), deținut politic în Constanța anului 1951 s-a născut la o dată incertă în ianuarie 1886,⁵⁹ 12 ianuarie 1886,⁶⁰ 22 ianuarie 1886,⁶¹ 24 ianuarie 1886,⁶² în comuna Bordușelu, județul Ialomîța, din părinții Rădulescu Ion și Bălașa.

Inițial, numele de familie era Rădulescu, dar s-a schimbat în Popescu, deoarece el era Constantin și/ fiul lui popa/Popa, urbanizat cu sufixul „escu”. Nu este singurul caz, la Buești-Ialomîța, fiul preotului Teodor Tudor/Tudorache s-a numit Nicolae/Nae Popescu și a slujit la Buești, între 1863-1904 și apoi la Biserica Sfânta Treime-Tei din București.⁶³

Părintele Constantin Rădulescu Popescu a absolvit Seminarul Teologic din Cernăuți, Facultatea de Teologie din București în anul 1916 și Facultatea de Filosofie și Litere din București, specializarea Istorie, în anul 1929.⁶⁴

Pe 2 septembrie 1909 se căsătorește cu Ana Petrescu, fiică de preot, cu care are 4 copii: Elisabeta, Elvira, Tatiana și Elena.

Ca preoteasă, Ana sau Aneta Popescu a urmat pas cu pas viața creștinească deși era aproape analfabetă, dar nu era vina ei. Aneta se considera o femeie simplă, din modestie și smerenie, dar era deșteaptă și spirituală, avea drept pasiune astronomia. Căsătorită la 17 ani, la 25 de ani i se spunea preoteasa cea bătrână. Aneta Popescu a murit pe 30 noiembrie 1971 și este înmormântată în Cimitirul Central Constanța.⁶⁵

Părintele Constantin Rădulescu Popescu fost hirotonit preot în ziua de 12 noiembrie 1909, la parohia Vlădeni (se va adăuga la nume), județul Ialomîța, unde a slujit până la 1 septembrie 1916.⁶⁶

La intrarea României în Primul Război Mondial, pe 2 septembrie 1916, părintele Constantin Popescu a fost mobilizat pe front, întâi la Ambulanța Diviziei a 4-a, apoi la Divizia a 13-a, Brigada 13 Artilerie și Regimentul 2 Vânători, iar despre activitatea de preot militar a

⁵⁹ Aneta C. Popescu, *Jurnalul meu prin două războaie mondiale*, Reflection Publishing, Editura Reflecții, California, p. 106.

⁶⁰ <http://www.marturisitorii.ro/2015/01/12/parintele-constantin-popescu-martirul-fara-mormant-cunoscut-129-de-ani-de-la-nastere-12-ianuarie-1886-1952/>

⁶¹ Eparhia Constanța, *10 ani de autonomie bisericească*, 1936, p. 19.

⁶² Ionuț Druce, *Adevărul și dreptatea, întruchipate în ființa lui*, în *Ziarul Lumina*, 18 iunie 2017, p. 14, cf. <http://ziarulumina.ro/adevarul-si-dreptatea-intruchipate-in-fiinta-lui-123587.html>

⁶³ Preot doctorand Adrian Lucian Scărlătescu, *Preotul econom Constantin Rădulescu Popescu (6 ianuarie 1886-16 octombrie 1952), paroh la Vlădeni Ialomîța (1909-1921) și Sfântul Andrei Palas Constanța (1921-1952)*, în *Misiunea*, anul VII, nr. 1(7), 2020, <https://www.aos.ro/wp-content/misiunea/MISVol7Art.28.pdf>

⁶⁴ Ionuț Druce, *op.cit.*, p.15

⁶⁵ Aneta C. Popescu, *op.cit.*, p. 148.

⁶⁶ Asistent universitar doctor Vlad Maxim, *Părintele Constantin Popescu din Constanța, căpitan și erou al războiului pentru reîntregirea neamului și martir al închisorilor comuniste*, în *Misiunea*, anul IV, nr. 1(4), 2017, p. 130, <https://www.aos.ro/wp-content/misiunea/MISVol4Art.17.pdf>

părintelui Constantin Popescu, părintele econom a scris Constantin Nazarie.⁶⁷ Din Declarația sa, de la Șinca Veche, din 11 septembrie 1916, reieșea că părintele Constantin Popescu fusese mobilizat cu gradul de confesor, prin Ordinul nr. 40, telegrafic, la Ambulanța Diviziei a IV-a și că opta pentru alocația de grad militar pe tot timpul mobilizării. La sfârșitul primului război mondial gradul obținut era de căpitan al armatei române, grad pe care l-a purtat cu mândrie până la moarte. În urma participării la război, părintelui Constantin Popescu i-a fost afectat auzul.⁶⁸

Reîntors la Vlădeni-Ialomița în 1918, părintele Constantin Popescu-Vlădeni s-a transferat la parohia Sfântul Apostol Andrei- Palas, din Constanța în septembrie 1921. S-a implicat personal în ridicarea Bisericii Sfântul Apostol Andrei din Constanța, prima Biserică din Dobrogea alipită la România care a purtat acest hram.⁶⁹

Prin adresa nr. 32250/21 iunie 1923, Ministerul Cultelor și Artelor informa Episcopia Constanței că preotul Constantin Popescu de la parohia Sfântul Andrei Palas-Gară era numit, prin Înaltul Decret Regal 3179/18 iunie 1923, revizor eparhial.

Parohia Sf. Apostol Andrei-Palas s-a extins treptat și la 11 februarie 1934, locuitori din Cartierele Brătianu, Medeea, Movilă și Parcul C.F.R. Palas, s-au adunat în mare număr la Școala „Brătianu”, pentru a alcătui un Comitet pentru ridicarea unei monumentale biserici.⁷⁰ În anul 1946, avea o casă de rugăciuni, zidită în anul 1925 și o casa pentru a fi hrăniți săracii din cartier.⁷¹

Părintele Constantin Popescu a făcut ucenicia de om al literelor la „Lupta. Foaia Naționaliștilor Ialomițeni” și devine primul redactor șef al revistei Episcopiei Constanța, *Tomis* (a apărut în perioada 15 aprilie 1924-iunie 1948), a colaborat cu ziare locale precum *România dela Mare*, și *Dobrogea Jună* dar a fost și profesor, în perioada interbelică, la Liceul „Mircea cel Bătrân”.⁷²

Din activitatea sa putem menționa că la 15 mai 1925, a avut loc Adunarea generală a Societății preoțești *Solidaritatea*, între membrii căreia se afla și preotul Constantin Popescu. În septembrie 1925, profesorii Liceului din Constanța au trimis o telegramă protest Ministrului Instrucțiunii Publice, referitor la legalitatea unui examen. Unul dintre semnatari era și preotul Constantin Popescu.⁷³

Pentru activitatea sa, prin Înalt Decret Regal nr. 2653, dat în Sinaia la 8 octombrie 1925, a fost cinstit cu Medalia „Răsplata Muncii pentru Biserică” clasa I.⁷⁴

Preotul Constantin Popescu a ieșit la pensie în 1946 dar a continuat activitatea în cadrul parohiei. Fiind aprig contestatar al regimului comunist, în anul 1951 părintele Constantin a început să primească informații de la un fost elev că este urmărit de securitate și că s-ar putea sa fie arestat, La 29 noiembrie 1951, în cadrul unui cerc pastoral, preotul Constantin Popescu a vorbit despre viața și activitatea Sfântului Apostol Andrei, cel întâi chemat, față de care avea venerație, fiind și hramul bisericii pe care o construise în Constanța. Doi preoți comuniști l-au criticat și l-au pârât Episcopiei, fapt pentru care s-a trimis un preot în inspecție, care i-a percheziționat scriptele și cărțile bisericești după care l-a trimis la cursurile de pregătire/îndrumare misionară, la București, pentru 22 ianuarie 1952.⁷⁵

⁶⁷ Econom Constantin Nazarie, *Activitatea preoților de armată în Campania din 1916-1918*, Editura Tipografia Cărților Bisericești, București, 1921, p. 52, 98.

⁶⁸ Aneta C. Popescu, *op. cit.*, p. 43.

⁶⁹ *Ibidem*, p. 102.

⁷⁰ *Ibidem*, p. 160.

⁷¹ Gheorghe Nicolescu, N. Andrei, *Preoți în lupta pentru Marea Unire 1916-1919.*, Editura Europa Nova, 2000, p. 18.

⁷² Preot Constantin Popescu, *Un mare binefăcător: Domnul Constantin Popescu în Dobrogea Jună (Constanța)* an XXXVII (1941), nr. 88, 15 iunie, p. 13.

⁷³ Gheorghe Nicolescu, *op. cit.*, p. 346.

⁷⁴ <http://www.marturisorii.ro/2015/01/12/parintele-constantin-popescu-martirul-fara-mormant-cunoscut-129-de-ani-de-la-nastere-12-ianuarie-1886-1952/>

⁷⁵ Aneta C. Popescu, *op. cit.*, p. 159.

La 1 martie 1952, Episcopia i-a dat un ordin de suspendare a părintelui Constantin din servicii și din biserică fiind arestat în luna octombrie, dus în lagărul de la Midia. În fața Bisericii Sfântul Andrei Palas din Constanța credincioșii au protestat fapt ce a agravat situația părintelui Constantin ce a fost trimis la Jilava sau Văcărești.

La 9 martie 1953 s-a dat o lege de amnistie a deținuților politici. S-a lansat zvonul că preotul Constantin a venit acasă și credincioșii au năvălit la casa sa. Familia a cercetat listele cu deținuți decedați și nu a găsit numele preotului Constantin.⁷⁶

La 3 martie 1954 au aflat că era în viață. Din păcate din sursele existente reiese ca el ar fi fost mutat la Jilava acolo unde la 5 aprilie 1960, Aneta a căutat osemintele soțului în cimitirul din Jilava, dar nu le-a găsit, după care i-a făcut, în bisericuța din Jilava, slujba de înmormântare, fără fast, fără cuvântări și coroane, așa cum voise.⁷⁷

Conform unui act, de la Penitenciarul Văcărești, primit la 14 octombrie 1960, părintele Constantin Popescu decedase la 16 octombrie 1952, adică doar două luni de la arestare⁷⁸, însă familia contestă acest act.

Profesor-doctor Larisa Elena Keller

„Strigat-am către Tine, Doamne!”

Rezistența în închisorile comuniste

Rezistența în închisorile comuniste este o tema des dezbătută ce suscită un viu interes, mai ales în anul acesta dedicat, de către Biserica Ortodoxă Română, clericilor și intelectualilor ce au pățimit în închisorile comuniste. Se constată că acest gen de literatură, ce aduce noi mărturii despre pătimirile din închisori, este cel mai citit astăzi. Interesul crescut pentru cartea despre universul concentraționar comunist indică faptul că omul, trăitor în aceste timpuri atât de neașezate, este mai atent la ceea ce se petrece, își pune întrebări, este mai cu luare aminte la istoria recentă, caută să descifreze *semnele vremii*.

Cititorul ce stăruie cu luare aminte la paginile ce descriu atât de real supliciile suportate de clerici și elita intelectualității interbelice românești, își pune firesc întrebarea: *Cum au rezistat?* Răspunsul la întrebare are, cel puțin, patru fațete ce se dezvăluie, treptat, în decursul lecturii. Din mulțimea atâtor eroi ce au biruit în războiul cu regimul terorii atee comuniste, am optat să aduc spre exemplificare traiectoria biografică a Arhimandritului Iustin Pârvu.

Cele patru fațete ar fi următoarele: 1. Formarea în sânul familiei a unei conștiințe puternice ce pune, mai presus de toate, prețuirea și iubirea de Dumnezeu și neam, cinstea și moralitatea unei vieți trăite cu demnitate. 2. Înțelegerea chemării la jertfă de către cel ce pătimea și anume „*că era printre cei aleși spre a fi jertfă curată adusă pentru spălarea păcatelor neamului*”. 3. Rugăciunea și dragostea milostivă pentru cel aflat în aceeași osândă. 4. Cultura ca forma de evadare spirituală.

⁷⁶ Georgeta Răduică, Nicolin Răduică, *Dicționarul presei românești (1731-1918)*, Editura Științifică, București, 1995, p. 269.

⁷⁷ Aneta C. Popescu, *op. cit.*, p. 161.

⁷⁸ *Ibidem*, p. 197.

Arhimandritul Iustin Pârvu⁷⁹ s-a născut la 10 februarie 1919 în Poiana Largului (Petră Vodă), comuna Călugăreni, Neamț și a primit la botez numele Iosif. La vârsta de 17 ani, a intrat în Mănăstirea Durău, iar după doi ani, în anul 1939, este trimis de starețul său să studieze la Seminarul Teologic de la Mănăstirea Cernica. În anul 1940 este hirotonit preot, iar peste doi ani este înrolat pe frontul din Răsărit, în timpul celui de-al doilea război mondial. În anul 1948 fost întemnițat, pentru simplul motiv că numele său se regăsea pe o lista a celor ce contribuiseră cu ajutoare pentru cei în aflați în închisorile comuniste. A fost eliberat, după 17 ani, cu prilejul amnistiei generale din anul 1964. A trecut prin iadul închisorilor din Suceava, Văcărești, Jilava, Aiud, Pitești, Gherla, Periprava și în mina de la Baia Sprie. După detenție, timp de doi ani a lucrat ca muncitor forestier, iar între anii 1966-1974 a slujit ca preot și duhovnic la Mănăstirea Secu. Între anii 1974 și 1989 a fost preot slujitor și duhovnic la Mănăstirea Bistrița, Neamț, unde a fost cu domiciliul forțat, sub supraveghere. După o scurtă revenire la Mănăstirea Secu (1990-1991), a pus temelia mănăstirii pe care o visase în copilărie, cu binecuvântarea IPS Părinte Daniel, pe atunci Mitropolitul Moldovei și Bucovinei. Mănăstirea, ridicată într-o poiană, în desișul codrului, situată la câțiva kilometri de satul natal, este închinată martirilor români din închisorile comuniste. Peste zece ani a înființat a doua mănăstire, de călugărițe, Mănăstirea Paltin, care, pe lângă viața isihastă, are și o importantă latură filantropică, concretizată într-un așezământ de îngrijire a copiilor și bătrânilor abandonati.

Părintele Iustin este unul din sute sau poate mii de mărturisitori, în mare parte tineri entuziaști ce au rezistat, sau mai bine zis au biruit, în lupta înfiorătoare cu regimul de teroare, de factură sovietică, înstăpânit la conducerea României din 1946/1947. Dimitrie Bordeianu sublinia acest adevăr: *„Noi nu ne considerăm victime ale comunismului. Nu! Noi am fost luptători! Și, fiind învinși de un dușman a cărui forță am subestimat-o, am suportat supliciiile destinate prizonierilor săi”*.⁸⁰

1. Reluând cele spuse mai sus, este evident că misterul biruinței stă în primul rând în credința în Dumnezeu cu rădăcini seculare înfipte adânc în ființa neamului. Acei tineri, au fost creștini exemplari, caractere puternice formate în sânul familiei de odinioară. În lumea satului Părintelui Iustin credința era ceva firesc, o credință precum stânca, mai tare ca moartea. Oamenii aveau conștiința apartenenței la un neam jertfelnic și un simț deosebit al responsabilității în fața lui Dumnezeu și a lumii. Astfel de caractere s-au zămislit de către mame sfinte, ce aveau rolul principal în educarea copiilor, apoi tatăl dar și preotul bisericii și întregul univers sacru al satului⁸¹. Pe temelia trainică așezată cu atâta grijă de către părinți, se va înălța profilul viitorului monah, biruitorul fiarei comuniste și părinte duhovnicesc ce va schimba mii de destine. *„Acasă a fost pentru mine locul în care am văzut că oamenii au frică de Dumnezeu, respectă tradiția și valorile neamului [...]. Dacă nu respecti tradiția care e legătura ta cu trecutul, e rădăcina ta puternică, cum mai ai pretenția să rezisti în fața loviturilor [...]?”*⁸²

Opțiunea monahismului a dat tânărului de 17 ani șansa de a-și continua formarea duhovnicească la un nivel superior, la școala purtătorilor de Duh din mănăstirea Durău, exponenți ai unei lumi sugrumată brusc...represiunii comuniste. În puținul timp, trăit în umbra bătrânilor din Durău a adunat cuvinte și învățături la care va reflecta în anii grei ai detenției, sporindu-i puterea de a rămâne neclintit în atâtea suplicii care i-au stat în față. Această pregătire a însemnat foarte mult pentru el dar și pentru cei ce au biruit. O astfel de formare fost salvatoare.

⁷⁹ Am luat ca referință textele publicate, documentele, mărturiile fraților de suferință dar și propriile relatări ale Părintelui Iustin Pârvu.

⁸⁰ Dumitru Bordeianu, *Mărturii din mlaștina disperării*, Sofia, București, 2000, p. 45.

⁸¹ În relatările pe această temă foarte mulți din martirii eroi vorbesc de rolul principal al mamei.

⁸² *Cuviosul Justin Pârvu în propriile sale cuvinte*, M-reă Petru Vodă, 2015, p. 120.

Un om care a fost obișnuit de mic să se roage, să muncească, să respecte niște principii de viață, a avut puterea să îndure munci de ocnaș în adâncimea pământului, în ape înghețate, în ger, să facă față bătailor cumplite, torturilor.

2.Înțelegerea chemării la jertfă. Urmărind firul relatărilor pătimirii mărturisitorilor din închisoarea comunistă se poate identifica, în fiecare caz, un moment culminant. Un traseu aproape invariabil: conștiința nevinovăției, așteptarea cu nerăbdare a sfârșitului anchetei și eliberarea; descurajarea urmată de abandonarea totală în brațele lui Hristos; împăcarea și bucuria. Paradoxul acestei deveniri treptate stă în asemănarea izbitoare cu urcușul mistagogic despre care vorbesc Sfinții Părinți isihasti: lupta cu patimile, eliberarea, iluminarea și unirea cu Hristos.

Punctul culminant al suferinței sufletești și trupești prin care a trecut pătimitorul a fost urmat de momentul sublim al înțelegerii *„că era printre cei aleși spre a fi jertfa curată adusă pentru spălarea păcatelor neamului”* (au supraviețuit doar cei care și-au asumat și au dat un sens mântuitor inimaginabilei suferințe). Acei mulți tineri aruncați în închisori în tragicele zile, sau mai curând nopți de mai ale anului 1948, precum Părintele Iustin, tineri de o impecabilă moralitate și cu inimi arzânde de idealul cel mai nobil au primit provocarea ca pe o chemare la luptă cu un inamic inconfundabil mai agresiv decât cel de pe un câmp obișnuit de luptă. Temnițele comuniste, după mărturia Părintelui Iustin *„au fost cam tot ce au trăit primii creștini”*⁸³. La început, după arestare, știindu-se nevinovați au crezut că li se va da drumul după cercetări. A urmat o perioadă de timp când exista acel curent ce întreținea speranța eliberării prin intervenție americană. La o oarecare vreme, au realizat că noua lor stare era una de durată, că tinerețile multora aveau să fie îngropate acolo. Acela a fost momentul cel mai greu, de deznădejde adâncă pentru mulți: *„Eram bătuți, torturați psihic până semnam o hârtie în care se spunea că noi „știam totul,, și „că eram criminali,,. Așa luam zece, cincisprezece ani pedeapsă. Toate aceste au însemnat mult în viața mea. Când toate aceste întrebări s-au terminat, ... viața mea a cunoscut o perioadă de pace. Toți deținuții treceam prin această perioadă. Ea începea când reușeam să pătrundem în interiorul[...]. Aceasta este cea mai importantă experiență pe care poți avea în timpul vieții: a te cunoaște pe tine însuși*⁸⁴. *[...]Numai după ce am înțeles exact de ce eram în închisoare am început să rezistăm[...]. Apoi a urmat reala consolidare spirituală. A fost foarte puternică, aproape inexplicabilă”*.⁸⁵Cu puține excepții, mulți din acei *cei mai buni copii ai neamului* au înțeles înalta chemare: jertfa pe altarul neamului. Ei sunt eroii credinței și neamului nostru, mai exact, martirii noștri, căci eroii sunt flăcări ce se mistuie rapid, dar eroismul lor este unul de durată, suferință ce a mistuit unora, zece, altora douăzeci de ani din viața, iar altora întreaga viață pământească. Reflectând la acele grele zile, după jumătate de secol, Părintele Iustin spunea: *„Poporul român avea nevoie de sacrificiu unei generații ca să se fortifice. Să piardă pe moment ca să câștige pe termen lung”*⁸⁶.

⁸³ *Op.cit.*, p.146.

⁸⁴ „Cunoașterea de sine nu e o chestiune intelectuală. Numai în fapte poți cunoaște ce poți și ce nu poți, și numai în faptele împlinite cu credința în Dumnezeu, prin Dumnezeu și cu ajutorul Lui poți cunoaște înaintarea ta la infinit în Dumnezeu și te poți cunoaște nu ca o realitate mărginită, ci indefinită” (Pr. Dumitru Stăniloae, nota 25 la Nichita Stănilău, *Cele 300 de capete despre făptuire*, în Filocalia VI, Humanitas, București, 2004, p. 258.

⁸⁵ *Cuviosul Justin Pârvu în propriile sale cuvinte*, M-rea Petru Vodă, 2015, pp. 58-59.

⁸⁶ *Ibidem*, p. 155.

3. Rugăciunea și dragostea milostivă pentru cel de alături

În aproape toate textele memorialistice ale mărturisitorilor se regăsesc strălucite pagini filocalice pe tema rugăciunii, rod al trăirilor sublime ale unor nevoitori aflați pe culmea suferinței precum Virgil Maxim, Valeriu Gafencu, Marin Naidim, Părintele Dimitrie Bejan, Marin Răducă și mulți alții ce au cultivat rugăciunea inimii care au transformat celulele Aiudului și altor locuri sinistre de detenție în chilii de mănăstire. Despre Aiud, Părintele Iustin arată că: „*este locul spiritualității, acolo este zugrăvita nevoința și jertfa acelor suflete curate [...], aici am învățat să mă rog iar frumusețea acelei rugăciuni n-am mai trăit-o niciodată în libertate. Cei pe care i-a învrednicit Dumnezeu sa moară mucenici acolo ajunseseră cu adevărat la un stadiu sporit al rugăciunii și Hristos i-a luat degrabă la El[...]*”⁸⁷. Există un noian de mărturii ale foștilor deținuți care au arătat că doar cu Hristos au biruit, au ieșit la lumină din întunecimea iadului temniței. Omul disperat, ajuns la limita nebuniei, a epuizării sufletești și trupești a supraviețuit prin harul Duhului Sfânt dobândit prin rugăciune. A fost unica șansă. Astfel s-a dovedit adevărul scripturistic: „*Cel ce rămâne întru Mine și Eu în el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic*” (Ioan 15, 5).

Rugăciunea a fost firul salvator din abisul căderii psihice. A fost singura cale prin care a fost posibilă refacerea integrală a omului zdrobit în torturile ce vizau în special anihilarea umanului. Rugăciunea interiorizată a fiecăruia, rugăciunea în comun și când se putea, Sfânta Liturghie. Constrânși să abandoneze principiile morale creștine în care au fost crescuți, prin această dumnezeiască cale au ieșit din închisoare mai puternici și întăriți în credință spre uimirea celor ce i-au chinuit. Mai ales izolarea a fost o șansă de a descoperi rugăciunea isihastă pentru unii. Părintele Iustin, de multe ori, spunea că niciodată în libertate nu a trăit rugăciunea precum în închisoare. Rugăciunea a fost împreună cu citirea textelor sacre, în special Sfânta Scriptură, introdusă fraudulos în interiorul temniței: „*La Aiud, Sfânta Scriptură era împărțită câte trei, patru pagini în fiecare celulă. Evanghelia lui Ioan era cea mai interesantă, cartea cea mai disputată. Plângeam și citeam sub pătură; niciodată cărțile nu au fost citite atât de bine, niciodată cuvântul nu a avut atâtă înțeles. Citeam și învățam pe de rost, repetam în cursul zilei, ne adunam când puteam și reconstituim interiorul unei cărți [...]*”⁸⁸. Mulți mărturisitori au atins prin rugăciune, în acel context de exterminare fizică, treptele cele mai înalte ale nepătimirii. În orice moment erau gata să plece la Hristos, cu o conștiință fără pată: „*eram pregătiți în orice moment de moarte În fiecare moment! Nimic nu ne mai interesa. Eram morți printre cei vii*”⁸⁹.

Sfânta Liturghie era, de asemenea, moment de adâncă profunzime: „*dacă am săvârșit vreodată Sfânta Liturghie, a fost atunci. Acelea erau zile de sacrificiu și jertfă extraordinare și unice. Durerea adevărată era să vezi cum moare un om în fața ta, aceasta e adevărata suferință*”.⁹⁰ Părintele, cu mari riscuri, spovedea prin alfabetul Morse și împărțea pe camarazii din celulă „*[...] acelea erau zile de lumină și bucurie și viața era bogată. Era cel mai bun loc de educație religioasă*”⁹¹. Dar unul din cele mai emoționante episoade relatate este sărbătoarea Învierii de la Baia Sprie din anul 1954, la 800 de metri sub pământ evocată de Părintele Iustin și de alții. „*Personal am fost unul din cei care făceau curse cu acele vagoane joase pe care le foloseau în mină să care minereu; așa că slujba mea era în principal să merg mult. Mulți dintre noi munceam împreună. Cum puteam să sărbătorim Paștile? Din freze am*

⁸⁷ Ibidem, p. 72.

⁸⁸ Ibidem, p. 45.

⁸⁹ Ibidem, p. 55.

⁹⁰ Ibidem, p. 61.

⁹¹ Ibidem, p. 62.

făcut clopote. Am luat toate bucățile metalice de la frezele pentru rocă și le-am pus pe o sfoară. Lovite toate cu o tijă metalică de la un capăt la celălalt al sfării făceau un zgomot minunat. Acela a fost momentul când anunțam începerea slujbei. Atunci am intrat în ascensor și am coborât în locul unde se aranjase un altar și cruci din bârne. A fost momentul vieții noastre când am simțit o adâncă, religioasă tăiere a respirației. Noi, preoții am cântat tot ceea ce știam tare, profund, cu tot riscul. Eram cumva în afara noastră, nimeni nu se temea de pericol – era atunci sau niciodată; cu toții eram într-un gând. Când am intrat în ascensor, am intrat cântând „Hristos a înviat!” Apoi am auzit pe cei care coborau de la suprafață în mină în locul nostru, am putut auzi cântecul lor în adâncime, în mină. Cântecul a început jos sub pământ, a continuat în ascensor și la suprafață. Am intrat la dușuri cântând. După spălare ni se dădea ceai, dar atunci autoritățile ne-au încuiat în dormitoare două zile. După cele 2 zile, ne-au adunat pe toți în fața comandantului lagărului”⁹²

Rezistența a fost inclusiv rodul dragostei, milei față de suferința celui de alături. A fost rodul unității. Aceste lucruri, imposibil de realizat omeneste, căci a întinde o mână de ajutor în acea situație costa chiar viața, deveneau realizabile când Hristos umplea de curaj nebunesc o inimă biruită de durerea pentru cel chinuit. O suferință simțită organic pentru camaradul zdrobit în bătaie. A ridica crucea celui de alături însemna a urma pe Însuși Hristos. În acele momente grele s-a arătat etica superioară a creștinismului: iubirea, mila, compasiunea, jertfa.

4. Rezistența prin cultură

„Fiecare a învățat, unul de la celălalt. A fost o școală, o universitate a vieții plină de respect. Acolo am învățat germana și italiana. Acolo erau teologi care ne învățau [...]. Toți învățam unii de la alții, iată cum a fost păstrată flacăra vieții, iată cum am rămas vii. Puteai să asculți un apicultor....puteai deveni în același timp un viticultor, geograf. După detenție ai fi putut merge la cea mai bună universitate... Și toate acestea se întâmplau în situația în care în care nu era hârtie și creion”⁹³ ne spune în altă parte Părintele Iustin. O altă formă de rezistență intelectuală a fost cultivarea poeziei. Poeziile lui Radu Gyr, Nichifor Crainic, Vasile Voiculescu au salvat poate mii de tineri încarcerați. Transmise prin viu grai, erau adevărate rugăciuni trăite cu care se identificau; îmblânzeau instinctele, încălzeau și vindecau sufletele, ridicau pe cel căzut.

Nichifor Crainic, referindu-se la acest fenomen de mare amploare în universul carceral, lămurește cum această manifestare a spiritului s-a dovedit a fi salvarea din naufragiu. El arată că tortionarii deveneau neputincioși pentru că cu nici o forță materială nu puteau controla sau opri circulația spiritului. *„Exista un gol în spirit ce trebuia umplut [...] o groază de animalizare, o probă dată ție însuși că mai ești capabil de a fi om [...] o pornire aproape organică de a identifica în ceva frumos. [...] poezia devenea o necesitate. O necesitate chiar la oameni care nu au cultivat-o niciodată. Învățându-l cu asiduitate, fiecare își da dovada că nu e animal, că e altceva decât e forțat să fie. Reduși la starea cea mai primitivă ce se poate imagina, noi am făcut folclor [...] Ica strămoșii noștri din Carpații imemoriali, scriind în loc de hârtie pe memoria imaterială și transmițând aceste zămisliri poetice în memoria tuturor celor ce aveau nevoie să-și înnobileze cu frumusețe golul spiritual[...] nici o forță materială nu putea opri”⁹⁴.*

Acești eroi ai credinței au fost prizonieri pentru că Cel pe care L-au mărturisit a fost prigonit. Anii în care au pățimit a fost vreme de cumpănă pentru neamul românesc, dar biruința

⁹² Ierom. Teognost, *Părintele Justin Pârnu și bogăția unei vieți dăruită lui Hristos*, I, Cred. Strămoșească, 2007, p. 54.

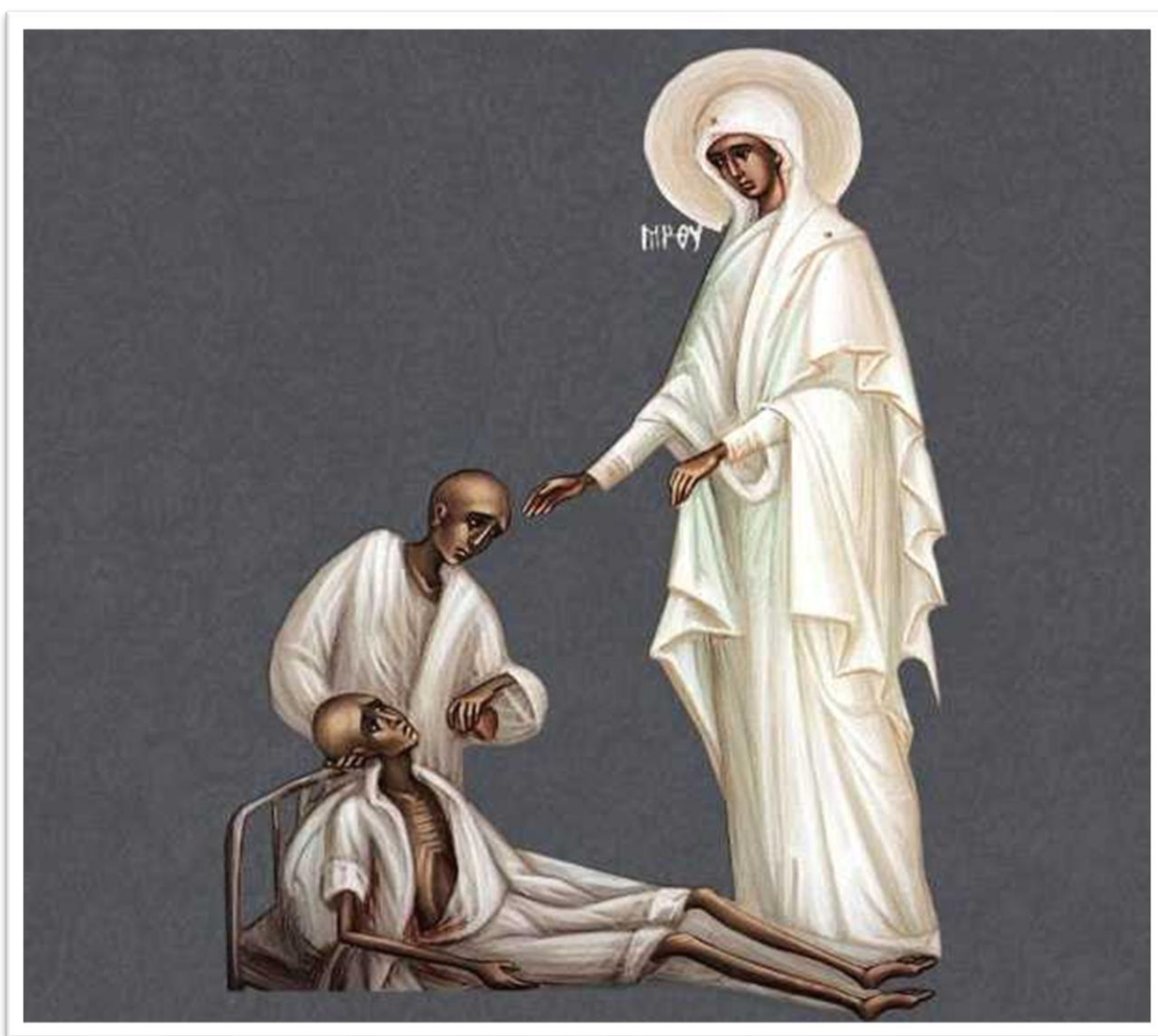
⁹³ *Cuviosul Justin Pârnu în propriile sale cuvinte*, M-rea Petru Vodă, 2015, p. 66.

⁹⁴ Nichifor Crainic, *Am cunoscut iadul! Mărturii din închisoare, 1947-1962*, Floare Albă de Colț, București, p. 101.

lor a fost biruința neamului, în și prin Hristos. Ei sunt luptătorii de elită care au învins tumultul răului din istorie și lume. Sunt stâlpii credinței noastre ce au mărturisit pe Hristos în închisoare și apoi, după eliberare, ca duhovnici. Unul din ei este și Arhimandritul Iustin Pârvu pe care episcopul Eugen Laiu l-a numit mucenic pentru suferințele din perioada detenției. Cu ocazia unei vizite la Petru Vodă, Michel Quenot, teologul icoanei, spunea despre el: „Destul că l-am văzut. În preajma lui simți o bucurie, o căldură, o binecuvântarea părintească pe care numai un părinte adevărat ți le poate da”⁹⁵.

Prof. Monahia Maria Giesanu

Liceul Teologic Ortodox „Cuvioasa Parascheva”, Agapia

⁹⁵ „Ava Iustin-apostol al dragostei”, în revista „Atitudini” nr. 34/2014, p. 10.

Nicolae Steinhardt - un intelectual „fericit” în temnițele comuniste

Născut în 1912, în localitatea Pantelimon, lângă București, Nicolae Steinhardt este o personalitate complexă a culturii românești și a spiritualității ortodoxe din perioada postbelică.

Licențiat în drept, (1934) și apoi doctor în drept constituțional (1936) la Universitatea din București, a avut șansa de a se afirma, din perioada interbelică, într-o serie de cercuri literare și culturale, alături de nume sonore precum Mircea Eliade, Haig Acterian, Constantin Noica, Alexandru Paleologu sau Dinu Pillat. În paralel, a fost un participant asiduă la ședințele cercului „Sburătorul” coordonat de Eugen Lovinescu.

În 1959, este arestat și condamnat, în cadrul lotului Noica-Pillat, la 12 ani de muncă silnică, de către autoritățile totalitare comuniste.

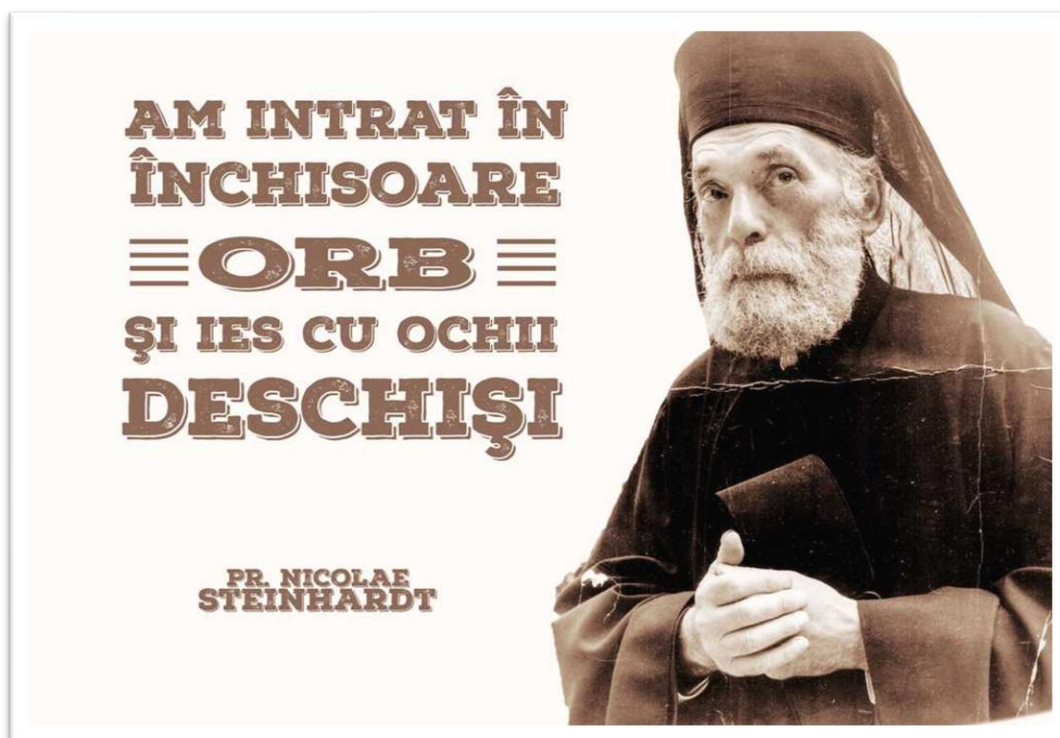
Detenția din închisoarea Jilava îl determină să facă pasul decisiv spre a se boteza, eveniment care, ulterior, a stat la baza redactării „*Jurnalului fericirii*”, testamentul său literar, devenit apoi o operă unică din cadrul literaturii române.

După eliberare, în 1964, reîntră în circuitul literar prin diverse traduceri și eseuri. Pentru a-și găsi liniștea, decide să se retragă la mănăstirea Rohia (1979) unde, în 1980, este tuns în monahism.

Putem observa că întreaga viață și creație literară au în centru o mare idee, cea de LIBERTATE - *Libertatea este condiția esențială a credinței, a moralei, a culturii, a ideologiilor, a sistemelor politice. Omul lipsit de libertate este „o fantomă de om, o caricatură și un locuitor al iadului.”*

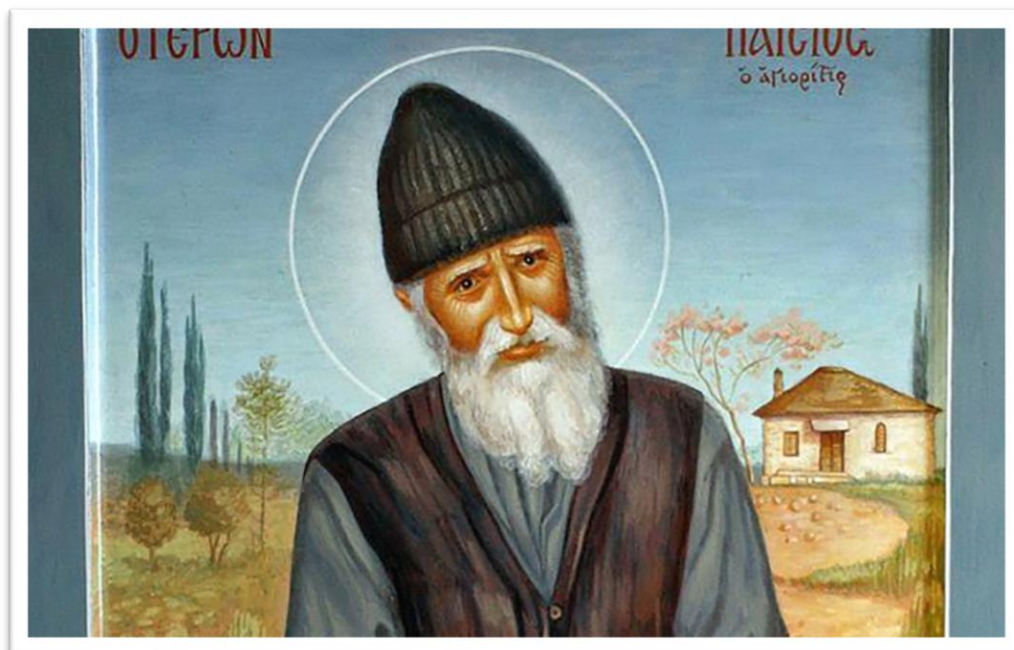
Prof. Marius Rîznic

Seminarul Teologic Liceal „Sf. Gheorghe” Botoșani

Sfântul Paisie Aghioritul –

Din spațiul restrâns al chiliei în nemărginirea Bisericii

Onorată asistență,
Iubiți elevi!

Dintru început doresc să mulțumesc din tot sufletul organizatorilor acestui simpozion pentru invitația de a participa la un atât de ales festin duhovnicesc și intelectual. Îmi exprim totodată o mare gratitudine și pentru faptul că s-au gândit să introducă în program și persoana marelui sfânt contemporan Paisie Aghioritul care, prin ceea ce a oferit Bisericii și lumii, în general, rămâne un punct de reper din foarte multe perspective.

1. POZIȚIONARE

Analizând genericul simpozionului, „Preoți și intelectuali ortodocși în închisorile comuniste”, mă văd obligat să ridic următoarea întrebare: se încadrează Sfântul Paisie în tematica simpozionului? Se poate răspunde răspicat: da! La primele două aspecte nu se înscrie în sensul propriu al cuvântului, ci într-o altă manieră, văzută duhovnicește, fundamentată pe acțiunile sale similare cu ale preoților și intelectualilor. Al treilea aspect - referitor la suferințele provocate de comuniști - este întâlnit în biografia sa și îl aseamănă într-o oarecare măsură cu cei omagiați de noi toți acum și aici.

A) Sfântul Paisie și misiunea

Faptul că marele aghiorit nu a fost preot nu l-a împiedicat să realizeze o misiune duhovnicească de cea mai mare importanță. Nu am în vedere latura sacerdotală, ci pe cea didactică, de călăuzitor pe calea vieții duhovnicești. În cei 40 de ani de viață monahală a venit în contact cu un număr impresionant de monahi, de clerici din toate gradele și de credincioși din toate colțurile Greciei și nu numai. După ce el însuși s-a maturizat pe scara dragostei, a smereniei și a sacrificiului de sine – virtuți care l-au caracterizat, ca și multe altele, de mic copil – a putut să ofere un ajutor providențial unei societăți grecești marcate de război civil și sărăcie, mai întâi, precum și de ispitele unei vieți tot mai opulente și desacralizate, spre sfârșitul vieții acestuia.

Sfântul Paisie a fost factorul determinant de repopulare în ritm susținut a Sfântului Munte cu noi monahi atrași de sfințenia sa. A stabilizat viața duhovnicească a aghiorților deja existenți, desăvârșind duhul de reînnoire generală la care își aduseseră contribuția proprie mari personalități aghiorite, intrate și acestea recent în calendar: Iosif Isihastul, Efreim Katunakiotul ș.a. Nu trebuie omisă enorma sa implicare în revirimentul duhovnicesc al întregii Biserici a Greciei. Nenumărați pelerini se întorceau total schimbați din Athos în spațiul lor de trai. Mii de familii au fost ajutate de el duhovnicește, atunci când ieșea „în lume”, în special la Mănăstirea Suroti. Eu, personal, întâlnesc multe asemenea cazuri, ca unul ce viețuiesc nu departe de mănăstirea amintită și de altele ridicate tot prin implicarea sa.

B) Sfântul Paisie, intelectual?

Conform mărturiilor din sinaxare, Sfântul Paisie nu a avut studii înalte. A urmat doar patru din cele șase clase ale școlii primare din sistemul de învățământ grecesc. Înțelepciunea și harismele primite de la Dumnezeu însă nu numai că au suplinat lipsa lui de educație laică, ci l-au înălțat cu mult peste limitele înțelepciunii omenești. Sub oblăduirea Sfântului Duh, cu un discernământ demn de Pateric, a călăuzit, a luminat, a învățat pe cei din jurul său cu o amplexare rar întâlnită.

A fost un fin observator și vindecător al sufletului omenească și al societății, în general. Un far autentic ancorat în învățătura ortodoxă și în tradiția bimilenară a sfinților, pe care îi recapitulează în persoana sa prin sfântă luminare și asceză. Împlinitor al unei teologii empirice, ca urmare a inspirației divine - realitate întâlnită la atâția sfinți ai Bisericii, de la Apostolul Neamurilor - vezi „al treilea cer”⁹⁶ - până la sfinții stăreți contemporani. Nu certificate și diplome atârând pe pereți, ci pecetea Duhului pusă pe mintea și inima lui! De aici, și puterea cuvintelor și a acțiunilor sale, care schimbau vieți chiar și în urma unei întâlniri de câteva momente.

C) Sfântul Paisie și privarea de libertate

Am menționat mai sus faptul că Sfântul Paisie are câteva elemente de similitudine cu martirii închisorilor comuniste, care au determinat organizarea acestui simpozion.

Asemenea unei mari părți a populației grecești, și tânărul Arsenie Eznepidis - după cum era numit ca laic - a fost victimă a acțiunilor criminale ale celor care, după cel de-Al Doilea Război Mondial, încercau în mod brutal să-și impună „ajutorul” pentru salvarea țării. Imediat după încheierea ocupației naziste, în octombrie 1944, au început luptele între diferitele facțiuni grecești care, cândva, avuseseră un inamic comun. Firește, existaseră în perioada războiului și colaboratori de-ai ocupanților, care acum adăugau un surplus de tensiune în angrenajul social. Partizanii comuniști se opuneau armatei și tuturor celor care nu le împărtășeau crezurile. L-au forțat și pe tânărul tâmplar să se înscrie în rândurile lor. Refuzul lui a avut un efect imediat: a fost obligat să asigure transportul proviziilor acestora cu animalele pe care familia sa le avea în gospodărie. Lichidarea fizică a opozanților devenise un lucru cotidian. La un moment dat, Sfântul Paisie a fost scos în afara satului său, Konița, împreună cu alți doi tineri, cu scopul de a fi uciși. Gloanțele interminabile ale partizanilor comuniști nu i-au găsit pe niciunul dintre ei, în ciuda faptului că Sfântul s-a ridicat în picioare, într-o rugăciune arzândă pentru salvarea consătenilor săi. La întrebarea lui, pe drumul de întoarcere spre sat, de ce au vrut să-i ucidă, unul dintre călăi i-a răspuns: „Pe Telemah, pentru că mama lui este italiancă. Pe tine și pe Dionisie, pentru că frații tăi și tatăl lui sunt cu Zerva”, adică cu o altă grupare aflată în legătură cu armata oficială, de factură naționalistă (εθνικόφρων)⁹⁷.

În decembrie 1944, la vârsta de 20 de ani, a fost ridicat din casă, sub amenințarea armelor, și dus în clădirea unei școli unde erau reținuți aproximativ 200 de patrioți, declarați de comuniști drept dușmani. Răspunsul tânărului Arsenie în timpul rechizitoriului a arătat

⁹⁶ 2 Corinteni 12, 2

⁹⁷ Ο Άγιος Παΐσιος ο Αγιορείτης, Ιερών Ησυχαστηρίων «Ευαγγελιστής Ιωάννης ο Θεολόγος» Βασιλικά Θεσσαλονίκης, 2015, pg. 58.

motivele arestării: „Sunt patriot și am doi frați cu Zerva”. Arestul a ținut o săptămână. Cu suferințe provocate, printre altele, de păduchi și de lipsa spațiului. Peste ani, Sfântul povestea cum că sala în care era obligat să stea era atât de mică pentru numărul de deținuți, că atunci când se întindeau ca să doarmă, ultimul intra între ei ca o pană pentru despicat lemne⁹⁸. Pentru a i se afecta integritatea morală, i-au fost trimise în celulă în care la un moment dat era ținut singur două tinere partizane cu indicații clare la adresa evlaviosului tânăr. Rugăciunea lui și sfaturile date celor ce reprezentau ispita le-au dus la conștientizarea greșelii, iar pe el l-au arătat a fi un al doilea Iosif din casa lui Putifar, egipteanul. Pentru a scăpa de presiunile exercitate de comuniști de a participa la transporturile impuse, s-a retras la o soră de-a lui, aflată într-un alt oraș, timp de două luni. Alte 40 de zile s-a ascuns împreună cu vitele din gospodărie în beciul casei părintești, ocupată în mod abuziv de opt răzvrățiți. În mod minunat, nici un zgomot nu a trădat prezența lor acolo. Pentru a nu risca și mai mult, la propunerea unei turcoaice, i-a folosit șura drept adăpost timp de trei luni. Fără nicio sursă de căldură. Era iarna anului 1946.

Mai târziu, când situația s-a mai liniștit, Arsenie îl saluta pe cel care îl arestase ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat, insistând că nu trebuie aplicată legea Talionului. Mai mult, a surprins-o chiar și pe mama lui cu rugămintea de a-l invita la ei la masă. Ea: „Îți amintești ce ne-a făcut omul acesta?”. El: „Îți amintești, mamă, ce zice Evanghelia?”.

După victoria repurtată de armată în luptele fratricide, Sfântul Paisie a fost cel care a salvat de la moarte pe mulți comuniști deveniți ținta soldaților. Aceștia voiau să le dărâme casele prin atacarea cu armament specializat. Astfel, a pus în aplicare preceptele evanghelice ale iubirii și iertării vrăjmașilor.

2. CHILIA – O ABORDARE TEOLOGICĂ

Pentru Sfântul Paisie, întreaga viață, chiar cu mult timp înainte de călugărie, a fost caracterizată de o repetată autoclausturare în spații restrânse: al unei camere, chilii, peșteri sau bisericuțe. Chiar și al unui mormânt, în copilărie! O asumare a unei nevoițe despre care citea din fragedă vârstă: renunțarea la libertatea spațiului larg, la comoditatea oferită de condițiile de trai dorite de orice om obișnuit. Voia să aibă o viață austeră, călugărească, mai înainte de a deveni călugăr.

Chilia monahală a reprezentat pentru Sfântul Paisie un capitol de cea mai mare importanță. Loc al comuniunii tainice, era o contrapondere duhovnicească la alt spațiu - **curtea**, ca loc al comuniunii palpabile. Al altruismului exteriorizat în faptă. Ambele, sublimite de un al treilea loc, **biserica**, în care a avut experiența harului în modul cel mai desăvârșit, culminând cu unirea totală cu Dumnezeu prin Sfânta Împărtășanie.

Chilia. Un spațiu restrâns, care i-a dat aripi. Nu l-a mărginit, ci i-a lărgit la infinit capacitățile de comuniune. Cu Dumnezeu și cu lumea. Cunoaște durerea oamenilor. Intervine prin rugăciune. Imediat, de nenumărate ori. Din chilia sa se deschide zărilor. Este caracteristică salvarea multora aflați în situații limită. Un exemplu: tânărul care, la mii de kilometri depărtare, circula cu mașina într-un cartier rău famat, înțelegând pericolul iminent de a fi atacat de gangsteri, invocă ajutorul sfântului. În clipa următoare, se afla cu mașină, cu tot, într-un alt loc, în totală siguranță. După un timp, la prima vizită în Sfântul Munte, tânărului i se confirmă intervenția protectorului său aghiorit, care îl sfătuiește să nu mai circule prin asemenea locuri periculoase. Biograful său, Ieromonahul Isaac, mărturisește: „Deși nu pleca de la Coliba sa din Sfântul Munte, Starețul, adeseori, se deplasa foarte departe pentru a ajuta pe cineva care se primejduia sau pentru un alt oarecare motiv. Uneori se arăta și oamenii îl vedeau și îl auzeau. Alteori, urmărirea fără să fie văzut ce se întâmplă unei oarecare persoane, unei familii sau într-o mănăstire”⁹⁹. Totul, prin puterea dialogului cu Dumnezeu. De altfel, scopul declarat, iar și iar, al existenței lui ca monah: rugăciunea pentru lume.

Chilia i-a fost loc de mari trăiri. Cu revelații repetate: Teofanii, Mariofanii, Aghiofanii, Anghelofanii. Sfinți precum Arsenie Capadocianul, Ioachim și Ana, Eufimia, Luchilian, Luca

⁹⁸ Ieromonahul Isaac, *Viața Cuviosului Paisie Aghioritul*, Editura Evangelismos, București 2005, pg. 45.

⁹⁹ Idem, p. 568.

Evangelistul și mulți alții îi ofereau pregustarea Raiului într-o comuniune reală, în timpul nopții sau al zilei, în vedenii sau aievea.

Chilia - arenă de luptă în duh, dar și în trup. Sunt relatate mărturii despre multe atacuri venite din partea diavolilor pentru a curma avântul Sfântului. Lupte corp la corp, apariții în forme mincinoase, sub chip de Mântuitor. Apoi, lupta gândurilor. Ispitele aducerilor aminte și alte capcane urzite cu măiestrie de cel mai aprig dușman al omului.

Chilia - locul purificării. Regăsirea păcii interioare și a stării de isihie, după fiecare ieșire în lumea majoritar nespovedită, cu tumultul ei. Mărturisirea că avea nevoie de două zile până să reintre în starea de har obișnuită.

Chilia - mormânt cotidian și loc de înviere în duh. Al doilea mormânt, după ce, la fiecare schimbare de locuință, mai întâi își săpa groapa care să-i amintească de sfârșit și de noul început. Gest eshatologic, după măsura textului atârnat pe multe ziduri athonite: „Dacă vei muri înainte de a muri, nu vei muri atunci când vei muri!”.

Chilia - loc de asceză dincolo de puterea noastră de înțelegere. Rezultatul? Purificarea sufletului și a trupului. Ascetul a devenit atât de spiritualizat încât, deseori, trebuia să se țină efectiv de masă sau de pat pentru a nu se ridica în aer, eliberat de greutatea țărâni.

Chilia era locul unde se putea manifesta nestingherit, fără să fie vânat de pelerini. În ea viețuia singur. Fără ucenici. Rareori găzduia pe cineva. Un detaliu observat de unii vădește un stil de viață. O evlavie. Un dor. O icoană a Maicii Domnului, cu culorile șterse de lacrimile-râu care ieșeau din ochii lui, într-o nestăvilită exprimare a dragostei fiești. Cu ea în brațe se ruga, deseori, cu ea în brațe dormea. Cât dormea... Cât de importantă este icoana pentru un monah am putut constata personal, în altă situație. Concretă, de asemenea. Mai recentă. În Kapsala, mai jos de Kareea, capitala Sfântului Munte. Chilia Părintelui Nicodim, monah septuagenar din zona Sucevei, era acoperită total, inclusiv tavanul, cu icoane. Nu găseai un punct gol, să pui un deget. Argumentul său: „Când intru în chilie, de față cu atâția sfinți, mi-e rușine să gândesc urât!”. Pateric autentic! Asta, pentru că sfinții din icoane îți inspiră un stil de viață înalt, paradisiac. Îți sfințesc spațiul locativ. Ca și aceia care te vizitează. De aceea, la colțul chiliei sale, unde, la un moment dat, i s-a arătat Maica Domnului, Sfântul Paisie dorea să sădească crini pentru a păstra mireasma trecerii pe acolo a Împărătesei Cerului, fără să fie întinat locul prin călcare. Un alt Betel al unui Iacov nou. Pridvor spre Rai.

Chilia poate fi regăsită și în existența deținutului martir. Este celula spiritualizată. Care a căpătat un nou sens: nu punitiv, ci purificator. De aceea, se pot stabili multe puncte comune dintre cei doi – călugăr și deținut – și locul lor de nevoință.

Călugărul, în mica sa chilie, se uită la icoanele care devin ferestre spre cer. Deținutul martir, neavând icoane, se uită la cel de lângă el. La colegul de celulă schingiuit, palid, zilnic răstignit și, **prin el**, vede cerul. Se uită și la călăi și vede chipul lui Dumnezeu în ei distrus, fără formă. Îi iubește și se roagă pentru ei. Are puterea să le transmită lumina sa și să le ofere ceva din parfumul Raiului, pe care el deja îl pregustă. Când are posibilitatea să vadă cerul fizic sau, de exemplu, luminițele mănăstirii de pe deal - la Târgu Ocna - el, în exaltare, îndeamnă: „Dați drumul la cer!”. E conștient că nu e singur! O paralelă între cele două spații de purificare ne este făcută de cunoscutul deținut profet Ioan Ianolide, trecător prin celulă, doritor de chilie: „Celula se dovedește a fi, pentru oamenii atrași de Dumnezeu, un mediu mai dur și mai prielnic chiar decât chilia, numai că solicitarea credinței este cu mult mai severă”¹⁰⁰.

În închisorile comuniste, martirii sufereau datorită răutății izvorâte din alții. Uneltele satanei hotărâte să distrugă icoana divină din cei închiși. Pentru aceștia din urmă, înlănțuirea s-a transformat în dezlegare. În eliberare. Libertatea interioară, în duh, scotea la iveală adevărata valoare a fiecărui deținut luminat de Singurul Nevinovat Crucificat. Prin acceptarea propriei Golgote, își duceau crucea spre înviere, convinși de autenticitatea jertfei lor. O renunțare la lărgimea lumii în favoarea strâmtorării ca de mormânt. Ca o altă tundere în monahism, unde te predai total duhovnicului, starețului, obștii. „Ia foarfeca și mi-o dă!”. Aici,

¹⁰⁰ Ioan Ianolide, *Deținutul profet*, Editura Bonifaciu, 2021, p.99.

foarfeca reprezintă libertatea pusă la picioarele torționarului. Ceea ce au trăit martirii temnițelor a fost un alt fel de asceză, cu scop comun: mântuirea prin suferință. Prin renunțare la cele de aici și prin „vânarea” celor de dincolo. De aceea, legătura dintre ei și ceilalți cavaleri ai duhului - monahii - capătă valențe duhovnicești și metafizice aparte. Sub presiune, puteau ceda. Trăda. Deznădăjdui. Ei însă au biruit!

3. DIN CHILIE ÎN PLEROMA BISERICII

Urcușul duhovnicesc constant, multiform, prin care Cuviosul Paisie a ajuns la măsura bărbatului desăvârșit l-a așezat în rândul marilor sfinți care s-au dăruit pleromei Bisericii. Razele luminoase de la fiecare dintre chiliile pe care le-a avut se prelingeau darnic în toate direcțiile, pe întreg parcursul vieții, prin sfaturi, vindecări, profeții, milostenii, învieri din moartea duhovnicească - cea mai mare minune etc. Elementul cel mai important prin care i-a adus pe toți în chilia sa și l-a scos pe el în societate a fost, după cum s-a mai spus, rugăciunea plină de iubire și de durere. Era ca un titan din mitologia greacă, ținând pe umeri rotundul planetei. Era un Părinte universal, mondial! Lumea, în nemărginirea ei, devenise un atelier de lucru pentru el. Se pot vedea trei stadii în dăruirea Sfântului: a) în timpul vieții, b) între adormire și canonizare și c) după trecerea în rândul sfinților.

Deseori, umplea de speranță: dacă va găsi milă la Domnul, după adormirea sa, îi va ajuta pe oameni încă și mai mult. Din chilia Raiului, am putea zice noi. După adormirea, sa petrecută în 1994, în așteptarea canonizării venite după 21 de ani, lucrurile au căpătat o dimensiune cu mult mai largă. S-au scris cărți despre el, s-au compus slujbe, s-au pictat icoane cu aureolă sau fără. S-au realizat emisiuni la multe posturi de radio și de televiziune. S-au organizat conferințe, omilii. În Grecia și în alte părți. De menționat că primul simpozion internațional din lume dedicat lui a fost organizat de Mitropolia Moldovei și Bucovinei în 2014, cu două luni înainte de trecerea sa în rândul sfinților.

Prin canonizare, a intrat în calendar. În rândul cuvioșilor. Dar a fost și martir, prin multa sa nevoiță asumată liber și prin suferințele trupului purtate cu răbdare o viață. Precum și mărturisitor, prin tot ce a învățat și a împlinit. De atunci, umple pereții bisericilor. Rafturile pangarelor și ale bibliotecilor. Și sufletele credincioșilor care îl iubesc. Au evlavie la el. Îl cercetează la „casa” sa din Suroți, unde îi sunt adăpostite sfintele moaște. Sau la Panaguda, ultima sa chilie athonită. Îi citesc slujbele și sinaxarul. Se inspiră din iubirea și din smerenia lui. Din răbdare. Mărinimie. Sacrificiu de sine. Vor să-l urmeze. Fără rezerve. În ciuda celor care l-au detractat și încă o mai fac.

Din spațiul infim al tranșeului, ca transmisionist, a mijlocit de atâtea ori salvarea camarazilor de luptă. Mai târziu, el, transmiționistul lui Dumnezeu, avea neîncetat mâinile înșirând boabele metanierului pentru a salva din ghearele inamicului nevăzut suflete. Astăzi, Sfântul Paisie este chipul spre care tinzi. Pentru copilul pășind la începuturi. Pentru tânărul căutând calea. Pentru călugărul doritor de Cer. Pentru adultul care trebuie să-și conducă familia spre Rai. Pentru bătrân, după corvoada vieții. Toți pot învăța de la el reducerea la esență. Creșterea prin descreștere. Libertatea prin renunțarea la ea. El, stea devenită galaxie. Făclie duhovnicească luminând pe cei ce ochi au și ... văd! Aureolă blândă alunecând discret de pe pereții locașurilor de cult pe capetele smerite ale celor din străni. Încă truditori pentru desăvârșire.

Speranță. Inspirație. Binecuvântare.

Iubiți-l și urmați-i, dragi elevi și onorabili călăuzitori!

Așa va dospi Biserica lui Hristos, Cel minunat întru sfinții Săi.

Vă mulțumesc!

Pr. dr. Petru Sidoreac

Sfânta Sunniva, prima Sfântă protectoare a Norvegiei

1. Introducere în Istoria Creștinismului din Norvegia

Religiile antice

Înainte de secolul al IX-lea, primii norvegieni practicau religia nordică, politeistă și plină de povești dramatice despre conflicte și războaie dintre zei, mitologia nordică dezvoltând o viziune fascinantă asupra lumii, care captează și astăzi imaginația oamenilor.

Potrivit legendelor, zeii trăiau într-un tărâm numit Asgard, dar ocazional călătoreau și în alte țărâmurile - inclusiv Pământul, care era cunoscut sub numele, de Midgard. Pe lângă conflictele interne, zeii s-au luptat și cu alte ființe nepământene, în principal o rasă de uriași. Mitul creației nordice se concentrează în jurul unui conflict cu acești uriași - oătălie epică între zei și giganti a dus la distrugerea pământului de către un gigant de foc. Cu toate acestea, pământul a înviat din nou din cenușă, aceasta fiind lumea în care trăim astăzi.

Creștinismul

Creștinismul și-a făcut drum în Norvegia la începutul secolului al VIII-lea. Vikingii, care fuseseră convertiți la catolicism în timpul călătoriilor lor, și-au adus noua religie acasă, când s-au întors. Pe lângă vikingii convertiți, călugării și regii au fost, de asemenea, incredibil de influenți atunci când a fost vorba de aducerea creștinismului în Norvegia. Un bărbat, în special - regele Olav Haraldsson - a fost responsabil pentru o schimbare dramatică în ceea ce privește creștinismul. În timpul vieții sale, creștinismul a fost impus în Norvegia. Cu toate acestea, moartea lui a fost cea care a schimbat cel mai vizibil religia în țara nordică; mărturiile despre miracole care au avut loc în jurul mormântului său i-au determinat pe mulți să se convertească la creștinism. Olav Haraldsson a fost canonizat, iar acum este Sfântul ocrotitor al Norvegiei.

În anul 793, un grup de nordici, posibil din Norvegia, au atacat mănăstirea de pe insula sfântă Lindisfarne, situată pe coasta de nord-est a Angliei de astăzi. Mănăstirea proeminentă și importantă a fost complet nepregătită pentru acest atac rapid, brutal și devastator.

Alcuin, un savant din Northumbria, remarca următoarele: „Păgânii au vărsat sângele Sfinților în jurul altarului și au călcat în picioare trupurile Sfinților din biserica lui Dumnezeu, ca gunoierul de pe stradă.” Călugării au fost uciși sau luați ca sclavi, în timp ce comorile mănăstirii au fost duse acasă, ca pradă de război. Acest atac neașteptat și crud a inaugurat epoca vikingă și i-a făcut pe nordici faimoși și de temut în toată Europa.

Nordicii, așa cum erau numiți scandinavii la acea vreme, se închinau zeilor nordici, precum Thor și Odin. La acea vreme, cea mai mare parte a Europei era creștină și doar în zonele îndepărtate și izolate ale continentului mai rămăseseră religiile păgâne.

Deși vikingii erau foarte cunoscuți pentru brutalitatea lor, este important de menționat faptul că mulți dintre nordici erau pașnici, trăind ca fermieri, pescari și comercianți. Majoritatea nu a participat la atacurile vikingilor. De fapt, cuvântul „viking” provine din activitatea de raid și nu desemna un anumit grup etnic.

Vasta lor rețea comercială i-a adus până spre vest, până în America de Nord și până la est, spre Marea Caspică. De asemenea, s-au stabilit în multe dintre aceste locuri, cum ar fi

insulele de la vest și la sud de Scandinavia și, pentru o lungă perioadă de timp, au avut o influență puternică în zona Insulelor Britanice. Normanzii, care mai târziu au cucerit Anglia, erau și ei descendenți ai nordicilor. În Orient, mulți dintre ei s-au stabilit și în zona teritoriului Rusiei de astăzi (sau „Gardarike”, cum o numeau ei), în special în Novgorod. De asemenea, ajunseseră să facă parte chiar și din clasa conducătoare de la Kiev. Rețeaua lor extinsă i-a adus în contact cu creștinismul, pe care l-au adus acasă. Arheologii au găsit morminte creștine în anumite locuri din Norvegia încă de la începutul erei vikingilor, sugerând astfel prezența unei populații creștine în Norvegia deja la acel moment.

Atacul asupra mănăstirii Lindisfarne poate servi, în multe feluri, ca exemplu al uneia dintre primele întâlniri, deși dramatice, dintre nordicii păgâni și creștinism. Mănăstirile erau ținte ușoare pentru vikingi, având multe bogății și resurse, fiind și o sursă de a-și procura sclavi. Dar jertfa numeroșilor călugări pare să fi lăsat un impact de lungă durată asupra nordicilor păgâni, deși nu părea să fie așa la început.

Puterea Evangheliei nu este a acestei lumi. Hristos le-a spus ucenicilor Săi să întoarcă celălalt obraz atunci când se confruntă cu adversarii lor. Monahii au ajuns să întruchieze aceste cuvinte într-un mod special, pe măsură ce și-au dat viața în mâinile vikingilor. Mărturia lor trebuie să fi lăsat, în anumite privințe, o amprentă în inimile nordicilor, demarând un proces de transformare și pregătindu-i să-L îmbrățișeze, mai târziu, pe Hristos. Aceste întâlniri cu creștinismul și convertirile ulterioare sunt concret întruchipate în regii creștini timpurii ai Norvegiei, precum Haakon cel Bun (934-961), Olav Tryggvason (995-1000), Sfântul Olav Haraldsson (1012-1028), Magnus cel Bun (1035-1047) și Harald Hardraade (1046-1066). Toți aceștia erau regi vikingi și, prin cuceririle făcute, au reușit să strângă averi uriașe care au făcut posibilă câștigarea puterii în Norvegia, la întoarcere. Dar cu toții luaseră contact și cu o cultură europeană mai dezvoltată, impregnată de creștinism, ceea ce pare că le-a atins sufletul. Mai târziu, L-au acceptat pe Hristos, aducând acasă monahi, preoți și chiar episcopi, deschizând astfel calea formării unui stat norvegian, întemeiat pe legea creștină, după modelul legilor europene, romane și iustinien¹⁰¹.

Legenda Sfintei Sunniva

Antichitatea demnă de încredere a lăsat posterității, pe vremea lui Otto I, informația ca binecuvântata fecioară Sunniva s-a născut dintr-o linie regală, în regiunile Irlandei. După moartea tatălui sau, ea a primit guvernarea regatului pentru a conduce, prin drept ereditar. După ce a fost instruită cu sânguință în credința lui Hristos prin efortul unui tată bun, ea i-a ferit pe oameni de răul autorităților. Ea i-a invitat, prin sfințenia vieții sale, la înfăptuirea de lucruri bune, plăcute lui Hristos.

Sfânta Sunniva și-a arătat, prin exemplul sfânt și prin fapte bune, devotamentul față de Iisus Hristos. Precum un felinar nu poate sta ascuns mult în întuneric, ci este ușor descoperit, tot așa și faima sfințeniei, nașterii nobile, frumuseții și virtuților ei s-a răspândit în lung și în lat, astfel încât, în cele din urmă, au ajuns la urechile unui conducător aspru. Acesta, mânat de o nebunie diabolică, adunând o ceată înarmată de oameni răi, a pustit pământul fecioarei, invadându-l ostil și asuprind-o cu violență. Acesta a trimis un mesager la fecioara, la început făgăduind-i minunate lucruri, adresându-se cu multe cuvinte lingușitoare și convingătoare, ca să nu-i tăgăduiască lui, care era atât de puternic și de puternic. Însă Sunniva, aprinsă de iubirea pentru Hristos, nefiind ademenită de lingușiri și nici îngrozită de amenințări, având în vedere pericolul bogățiilor trecătoare - că oricine îmbrățișează lucrurile trecătoare, este condus spre pierire - a preferat, mai degrabă, exilul, decât să fie unită cu acel despot.

Ea a căutat apoi să găsească o soluție, având două opțiuni din care ar fi trebuit să aleagă: fie să-și lase în urmă țara natală, de dragul păstrării credinței și castității ei sfinte, fie să rămână acolo, trăind cu încăpățănare, sub stăpânirea unui tiran. Așadar, întrucât mulți oameni au fost

¹⁰¹ Sursa: <https://helligbebudelsen.no/en/the-orthodox-church-in-norway/>

alături de ea, au ales să arate mângâiere roabei lui Dumnezeu, doamna lor, alăturându-i-se în aceasta călătorie. Foarte mulți bărbați, femei și copii, angajându-se în încercarea valurilor mării, au pornit într-o călătorie printre valuri, în trei corăbii, către părțile nordice. Apoi, lăsându-se în voia lui Dumnezeu, au navigat fără vâsle și alte echipamente de navigație. Mai mult decât atât, Bunul Dumnezeu, căruia vânturile și marea îi sunt supuse, și care nu-i părăsește pe cei care își pun nădejdea în El, a avut grija și de aceste suflete, păzindu-i nevătămați pe sfinții Săi, care, luându-și crucile, se lepădaseră de sine, înfruntând pericolul mării și al valurilor uriașe.

În cele din urmă, fiind condusă de Domnul, împreună cu toți cei ce au venit cu ea, a ajuns în acea parte a Norvegiei, care era numită de oameni provincia fiordurilor. Locuitorii acestor locuri - sălbatici fiind, au adunat imediat o armată, ca și cum ar fi fost atacați cu săbii și arme de către acești călători. Când nu i-au putut birui, i-au alungat departe de pământ cu pietre și săgeți, căci erau orbiți de păgânismul lor și nu puteau privi lumina adevărului cu ochi slabi. Astfel că sfinții lui Dumnezeu au fost siliți să treacă pentru a doua oară prin pericolul mării deschise. Atunci, Sfânta Sunniva, odată ce tulburarea valurilor s-a liniștit, a ajuns la țarm, pe o insulă, cu cea mai mare parte a celor care o însoțeau. Pe acea insulă, care se numea Selja, au hotărât să locuiască, făcând o mică locuință în peșterile din munți, unde se adăposteau de frica oamenilor care locuiau deja pe acele meleaguri. Apoi, când au văzut aceștia că sfinții lui Dumnezeu veniseră în acele insule, și văzând că erau de alt neam, ciudați ca înfățișare, cu un grai de neînțeles, au crezut, în mod greșit, că acei oameni le erau dușmani. Astfel că păgânii i-au disprețuit pe slujitorii lui Dumnezeu și le-au făcut multe nedreptăți, detestându-i, ca și cum ar fi fost hoți și tâlhari, hotărând chiar a-i uide, pentru a scăpa de ei. Dar sfinții, văzând aceasta, au intrat în peșterile lor, vărsând rugăciuni evlavioase către Dumnezeu cu lacrimi, pentru ca El să rânduiască ce era mai bine pentru ei, încât că stâncile au căzut și au astupat intrarea în peșteră.

Regele creștin, Olav, fiul regelui Trygrve, a primit ca domnie regatul Norvegiei, din a cărui sânguință și dăruire, lepădându-se de sclavia idolilor, s-a apropiat de credința creștină. Așadar, s-a întâmplat că atunci când anumiți negustori navigau în jurul insulei Selja, ei au văzut strălucind ceva la malul mării, ca și cum o rază de lumină strălucitoare s-ar fi dus înspre cer. Astfel, a fost descoperită Sfânta Sunniva.

Negustorii, care deși erau păgâni, s-au apropiat cu frică și evlavie și au luat-o cu ei din acel loc, navigând spre Trondheim, unde s-au închinat regelui. Trimițând, așadar, după episcop, regele catolic i-a botezat pe toți în numele Sfintei Treimi și aceștia s-au alăturat turmei credincioșilor. După ce au fost botezați în credința lui Hristos, au povestit cu smerenie despre ceea ce văzuseră pe insula Selja. Atunci, regele a poruncit să se aducă rămășițele Sfintei, care, cu evlavie, au fost așezate lângă moaștele altor sfinți.

Sunt mulți martori ai martirilor lui Hristos, care acum sunt considerați vrednici să fie mărturisitori ai sfințeniei lor. Căci mulți din aceeași insula veneau la rege să îi istorisească despre faptele minunate văzute pe insulă. Așadar, la îndemnul episcopului, regele a venit în insula amintită, însoțit fiind de mulțime de credincioși. Acolo au aflat loc cu mireasmă minunată, iar credinciosul regele a dat poruncă să fie construită și sfințită o biserică, unde Dumnezeu face semne și minuni, prin meritele sfinților Săi, și în ziua de azi.

Creștinii au descoperit tot trupul fericitei fecioare și mucenițe Sunniva, care, cu mare cinste și evlavie, a fost dus din acel loc și pus într-un altar. Acest lucru s-a întâmplat în anul 996. După mulți ani, episcopul de Bergen a adus moaștele Sfintei Sunniva, fecioară și martiră, din insula Selja, în orașul Bergen în anul 1170¹⁰².

¹⁰² Jiroušková, Lenka, Áslaug Ommundsen and Haki Antonsson. 2017. 'Latin Hagiography in Medieval Norway, ca 1070 1500', i *Hagiographies: Histoire internationale de la littérature hagiographique latine et vernaculaire en Occident des origines à 1550* (Corpus Christianorum, Hagiographies 7), red. Monique Goullet (Turnhout: Brepols), 757-874.

Kraggerud, Egil. 2018. *Theodoricus, De antiquitate regum Norwagensium. On the Old Norwegian Kings* (Oslo: ovus forlag).

Sfânta Sunniva a fost considerată fundamentală pentru ridicarea spirituală a Episcopiei din Bergen. Aducerea moaștelor ei a fost interpretată ca finalizarea mutării episcopilor de la Selja la Bergen.

Este dificil astăzi să demonstrăm cât de mare și magnifică ar fi fost catedrala „Bisericii lui Hristos”, unde se aflau moaștele Sfintei Sunniva, deoarece, în mare parte aceasta a fost distrusă, doar câteva ruine mai păstrându-se până în ziua de astăzi. Nici măcar nu există desene care să ne arate cum ar fi putut arăta catedrala, doar câteva informații scrise ne oferă o mică privire asupra clădirii monumentale, în care altarul care adăpostea moaștele Sfintei Sunniva a fost ridicat peste altarul mare.

Ni se relatează că Sfintele Moaște erau scoase cu ocazia anumitor evenimente majore, cum ar fi: pentru a opri incendiile sau pentru atunci când aveau loc adunări episcopale sau încoronarea noilor regi. Mai târziu, în anul 1531, biserica a fost demolată din motive strategice, iar catedrala a fost mutată în Munkalif, acest loc devenind mănăstire. Din păcate, mănăstirea a ars în 1536, la mai puțin de 5 ani după ce a fost declarată catedrală și moaștele Sfintei Sunniva este foarte posibil să fi ars în acel incendiu. Acesta este momentul în care, din nefericire, urmele moaștelor Sfintei Sunniva sunt pierdute.

BIBLIOGRAFIE

1. <https://helligebebudelsen.no/en/the-orthodox-church-in-norway/>
2. Jiroušková, Lenka, Áslaug Ommundsen and Haki Antonsson. 2017. 'Latin Hagiography in Medieval Norway, ca 1070-1500', i *Hagiographies: Histoire internationale de la littérature hagiographique latine et vernaculaire en Occident des origines à 1550 (Corpus Christianorum, Hagiographies 7)*, red. Monique Goullet (Turnhout: Brepols), 757-874.
3. Kraggerud, Egil. 2018. Theodoricus, *De antiquitate regum Norwagensium. On the Old Norwegian Kings* (Oslo: ovus forlag).
4. Mortensen, Lars Boje. 2006. 'Sanctified Beginnings and Mythopoeitic Moments. The First Wave of Writing on the Past in Norway, Denmark and Hungary, c. 1000-1230, i *The Making of Christian Myths in the Periphery of Latin Christendom (c. 1000-1300)*, red. Lars Boje Mortensen (København: Museum Tusculanum Press), 247-273.
5. Mortensen, Lars Boje. 2012. 'Sancta Sunniva (Legenda) [lese 1. oktober 2020]

Pr. Mihai Liculescu
Parohia Bergen, Regatul Norvegiei

Mortensen, Lars Boje. 2006. 'Sanctified Beginnings and Mythopoeitic Moments. The First Wave of Writing on the Past in Norway, Denmark and Hungary, c. 1000-1230, i *The Making of Christian Myths in the Periphery of Latin Christendom (c. 1000-1300)*, red. Lars Boje Mortensen (København: Museum Tusculanum Press), 247-273.

Mortensen, Lars Boje. 2012. 'Sancta Sunniva (Legenda) [lese 1. oktober 2020]

Sfinții Închisorilor comuniste

Comunismul și religia

În anii comunismului, preoți, călugări sau pur și simplu oameni credincioși au suferit în temnițele comuniste. Au îndurat foamete, boli și bătaii. Pentru că nu au renunțat la credință, dar reușind chiar să mobilizeze spiritual și pe ceilalți deținuți, o parte a acestor martiri creștini din anii comunismului a primit supranumele de „Sfinții închisorilor”.

Regimul comunist instaurat după alunecarea României în sfera de influență sovietică la sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial și-a propus epurarea societății. În primul rând, trebuia să dispară toți cei care aveau legături cu fostul regim monarhic, fie că erau oameni politici, intelectuali sau doar slujbași. A urmat „curățirea” României de toate elementele considerate nepotrivite de noii stăpâni politici ai țării. Țăranii „chiaburi” și toți cei care s-ar fi putut opune regimului sau măcar gândi contra doctrinei comuniste au ajuns pe lista neagră și au înfundat pușcăriile politice. Peste tot în România a răsărit un adevărat sistem concentraționar politic, cu închisori renumite și centre de „reeducare” în spirit comunist. La fel și membrii partidelor istorice sau intelectualii cu simpatii monarhiste. În rândul condamnaților și a elementelor indezirabile au fost incluși preoții și călugării. Explicația este simplă - comunismul propovăduia ateismul, iar cei care credeau într-un Dumnezeu aflat deasupra partidului unic deveneau automat dușmani ai poporului. Totodată, o parte a preoțimii susținuse în perioada interbelică, mișcarea legionară, iată un motiv în plus pentru comuniști.

În rândul deținuților politici, a celor care au sfârșit în temnițele comuniste, au fost și oameni cu o forță spirituală extraordinară. Pe lângă capacitatea de a îndura cu seninătate torturi și suferințe de neimaginat, au reușit să aducă mângâiere și celorlalți deținuți. Priviți fie ca adevărați martiri creștini, fie ca mistici fanatici, acești oameni au fost numiți „Sfinții închisorilor”, fiind propuși chiar pentru canonizare.

„Comunismul a umplut cerul de sfinți”, spunea părintele Arsenie Papacioc, referindu-se la românii aruncați în temnițe și uciși doar pentru că erau împotriva regimului comunist. Unul singur poartă, însă, supranumele de „Sfântul închisorilor” dat de părintele Steinhardt, filosoful evreu convertit la creștinism. Valeriu Gafencu a trăit doar 31 ani, însă în scurta sa viață, studentul basarabean de la Drept și Filosofie avea să atingă un nivel atât de înalt de purificare spirituală, dând dovezi cruciale de jertfă de sine pentru semenii săi, încât camarazii săi l-au considerat motivul pentru care ei au fost salvați de moarte.

Valeriu Gafencu, „Sfântul Închisorilor”

Temnița, calea spre mântuire

Valeriu Gafencu s-a născut la 24 ianuarie 1921, la Sângerei, Bălți, în Basarabia. A fost fiul cel mare al soților Vasile și Elena, care au mai avut apoi trei fete: Valentina, Eleonora și Elisabeta. Micul Valeriu a studiat la liceul din Bălți, apoi a devenit student la Facultatea de Drept și Filosofie din Iași. Era în anul al II-lea, când preocupările sale pentru credință care îl făcuseră să se alăture Frăției de Cruce legionare au dus la arestarea sa, în 1941. Apăsător până la anihilare de suferințele îndurate în închisoarea din Aiud, unde a stat opt ani, între 1941 și 1949, apoi la Pitești (noiembrie – decembrie 1949) și Târgu Ocna (1949-1952), tânărul Gafencu a renăscut spiritual atunci când, rugându-se cu ardoare, și-a dat seama că se va înălța deasupra chinurilor doar acceptându-și soarta ca pe o cale spre mântuire.

Era doar un tânăr, proaspăt absolvent al liceului. Ajunge student la Facultatea de Drept și Filosofie și este atras de doctrina legionară. Mai precis, devine membru și, după aceea, un important lider al organizației legionare pentru tineret „Frăția de Cruce”. Este un student

eminent, fiind considerat de profesorul Constantin Angelescu drept „unul dintre cei mai buni studenți pe care i-am avut de-a lungul întregii mele cariere”. Gafencu este însă un legionar fervent dedicat trup și suflet. Participă la rebeliunea legionară și apoi luptă pentru menținerea mișcării legionare în ilegalitate. Tocmai de aceea este mai mult un client al pușcăriilor, petrecând aproape 12 ani din întreaga sa viață în temniță. Este închis în timpul regimului Antonescu și mai apoi în comunism. Faima de „sfânt al închisorilor” și-a dobândit-o însă în anii comunismului. A fost deținut la Aiud, Pitești și Târgu Ocna. A îndurat inclusiv sistemul de reeducare de la Pitești.

Valeriu Gafencu a fost cunoscut și ca un practicant ortodox fervent, considerat de unii un mistic. Gafencu a devenit un fel „înger păzitor” al deținuților din pușcăriile comuniste. Cel puțin așa l-au perceput colegii de detenție. „Dumnezeu revărsase asupra lui harul frumuseții. Fizic părea un arhanghel, moral nu i se putea reproșa ceva, iar spiritual era transfigurat tot timpul, într-o stare extatică aproape permanentă, nu puteai să-ți dai seama dacă ceea ce spune vede în duh sau dacă Duhul vorbește prin el. Viața lui era zbor spre înălțimi, pe care cu greu îl puteai urmări. Valeriu iradia, la nivelul percepțiilor senzoriale, o căldură interioară greu de înțeles și de exprimat. Valeriu Gafencu ardea ca o făclie de la care fiecare lua putere trupească și sufletească. Valeriu Gafencu se dăruia, nu dăruia”, scria Virgil Maxim, fost deținut cu Valeriu Gafencu la Aiud.

De altfel, a uimit prin modul în care îndura suferințele detenției. Detașat și orientat către credință. „Rog pe Bunul Dumnezeu să-mi dea puțința în viață de a face binele pe care sufletul meu dorește să-l facă în lume. E cea mai mare hotărâre și dorință a vieții mele. ***Cred că acesta e și sensul trăirii omului: să iubești toată creatura lui Dumnezeu și să faci bine***”, spunea Gafencu. Totodată era cunoscut pentru sacrificiul de sine. Se spune că, deși bolnav, dădea din porțiile sale de hrană înfime celor care aveau copii și soție acasă, pentru a-i ajuta să supraviețuiască.

Știind că este bolnav, un deținut, Leonida Stratan, i-a oferit o doză de streptomicină strecurată de familie în pachet. Se spune că Valeriu Gafencu a oferit-o altui deținut, un pastor protestant evreu, și i-a salvat viața. Valeriu Gafencu s-a stins la numai 32 de ani, bolnav de TBC, după o lungă suferință. „Avea o figură ascetică, de mucenic bizantin, cu o față luminoasă și surâzătoare. Părea coborât dintr-o pictură medievală pentru a împrăști în jur tihna”, preciza fostul deținut Traian Popescu.

Bolnav de TBC, trupul lui Gafencu a început să se împutineze, dar, în același timp, puterea spiritului creștea nestăpânită de nicio barieră. A ajuns la un nivel înalt încât „nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine” (Galateni 2, 20).

„Prin Hristos iubesc pe toți”

Și totuși, grav bolnav, subnutrit, netratat, Gafencu renunța fără regrete la porțiile și așa mici de hrană pentru a le da colegilor săi, ca măcar ei să reziste, pentru familiile și copiii care îi așteptau acasă. El mărturisea celor de acasă, prin scrisori: „Azi sunt fericit. Prin Hristos iubesc pe toți. (...) Faptul că am ajuns a înțelege și a trăi chiar spiritul creștin m-a făcut să mă simt mulțumit, ca trezit dintr-un mormânt. La aceasta a contribuit în cea mai mare măsură singurătatea vieții pe care-o duc, ca și înfrânarea firească de la tot ce constituie lumesc, aproape. Spirituală. (...) Îmi am sufletul curat și-ți pot mărturisi că e cea mai mare fericire și limită a vieții mele. (...) Viața e un dar de la Dumnezeu, și noi trebuie să știm a o trăi în chipul cel mai vrednic. Să ne curățăm de păcate, care ne urmăresc la tot pasul, să fim cu iubire față de semenii noștri, să ajutăm, să răspundem la rău prin bine și la ură prin dragoste, să ne mărturisim păcatele și să luăm temeinic hotărârea de a nu le mai săvârși. (...) Rog pe Bunul Dumnezeu să-mi dea puțința în viață de a face binele pe care sufletul meu dorește să-l facă în lume. E cea mai mare hotărâre și dorință a vieții mele. Cred că acesta e și sensul trăirii omului: să iubești toată creatura lui Dumnezeu și să faci bine. (...) Un gând simplu, de iubire, sau o vorbă bună pe care-o adresați unui om necăjit azi, poate valora mai mult decât orice comoară de aur. Gândiți-vă la văduva care aruncă în Vistieria Templului singurii doi bănuți pe care îi

are. (...) Toți umblăm după fericire. Toți o dorim, toți o căutăm. Intru direct în intimitatea sufletelor voastre. Căutați fericirea în sufletele voastre. Nu o căutați în afara voastră. Să nu așteptați fericirea să vină din altă parte, decât dinlăuntrul vostru, din sufletul vostru, unde sălășluiește Domnul Iubirii, Hristos. Dacă veți aștepta fericirea din afara voastră, veți trăi decepții peste decepții și niciodată nu o veți atinge. Să vă spun atât: Căutați Iubirea și trăiți-o cu multă smerenie”.

Iubirea pentru cei din jur a dus și la salvarea vieții pastorului protestant evreu Richard Wurmbrand, cu prețul înrăutățirii stării sale. O doză de streptomycină, care ajuta bolnavii de plămâni, îi fusese dăruită lui Gafencu de către un alt deținut, Leonida Stratan, care o primise minune de-acasă. Pentru că se simțea mai bine, Stratan a renunțat la doză pentru a-i ameliora starea lui Gafencu. Acesta însă i-a cedat-o lui Wurmbrand, care a fost astfel salvat. Deținuții spun că pastorul protestant evreu a simțit nevoia să se boteze ortodox, luându-și numele de Valeriu, după salvatorul său.

Valeriu este un exemplu de creștin fierbinte în Hristos care a aplicat, în orice moment, cuvântul Mântuitorului, astfel încât devine pentru noi un sfânt.

A știut ziua în care va trece la Dumnezeu

Un alt episod tulburător despre puterea unui suferind este relatat tot de deținuți, în cartea „Sfântul închisorilor” elaborată de monahul Moise de la Arhiepiscopia Alba-Iulia, care a strâns mărturii ale celor care l-au cunoscut. În 1951, Valeriu Gafencu, care făcuse apendicită acută, a răbdător operația pe viu, pentru că anestezia nu reușise. Dar nu s-a plâns niciodată de nimic, considerând că nu trebuie să fie o povară pentru ceilalți. Colegii l-au îngrijit până-n ultima clipă. Dintre numerosii martiri ai persecuției comuniste este și cel care a primit supranumele de „Sfânt al Închisorilor” adică Valeriu Gafencu. Un personaj propus spre canonizare în ultimul deceniu în special pentru martiriul din închisorilor comuniste. Valeriu Gafencu, prin viața, faptele și trăirile spirituale din lagărul politic comunist, a devenit foarte cunoscut și a rămas în memoria posterității ca un veritabil martir.

Datorită faptului că sunt născut în Boroaia mă simt onorat să amintesc de părintele Ilarion Argatu, care a realizat foarte multe lucruri frumoase, dedicându-se cu totul Bisericii. Acest lucru a fost continuat și de Alexandru Argatu, fiul său, ajutând nenumărate Biserici și nu numai.

Viața preotului, renumit pentru exorcizări

Părintele Ilarion Argatu s-a născut într-o familie numeroasă, primind la botez numele de Ioan. Tatăl său, Alexandru, așa cum își va boteza și părintele Ilarion un fiu, a îndeplinit funcția de primar în comuna Valea Glodului, vreme de 16 ani. Rămânând văduv, și-a rânduit copiii, iar mai apoi s-a retras la Mănăstirea Neamț, unde s-a și călugărit.

Tânărul Ioan a urmat școala primară din localitatea natală, în Valea Glodului, iar mai apoi, îndemnat de unchiul său, părintele Epifanie Crăciun, stareț al Mănăstirii Cocos, din Dobrogea, s-a înscris la Seminarul Teologic din Dorohoi. Terminând seminarul, Ioan va urma și cursurile Facultății de Teologie din Cernăuți. Simultan, Ioan Argatu a urmat și cursurile Școlii Militare din Bacău, ajungând sublocotenent. După facultate, Ioan Argatu se va înrola în armată, unde va la granița cu Ungaria. În ziua de 10 noiembrie 1940, Ioan Argatu se căsătorește cu Georgeta, fiica preotului Sebastian Mihăilescu, din localitatea suceveană Oniceni. Împreună, cei doi soți vor da naștere la cinci copii: Ștefan, Gabriela, Alexandru, Ioan și Ana. În cele din urmă, cele două fete vor ajunge preotese, iar cei trei băieți vor ajunge preoți.

A dat haina militară pe sutană

Renunțând la serviciul militar, Ioan Argatu își depune dosarul pentru a fi hirotonit preot, pe seama localității Oniceni. Astfel, în anul 1940, în Catedrala Mitropolitană din Iași, tânărul Ioan va fi hirotonit preot, slujind împreună cu socrul său, care era deja preot în acel sat. În anul 1972, părintele Ioan Argatu rămâne văduv. La mai puțin de un an, în luna ianuarie

1973, el se va călugări la Mănăstirea Antim, din București, primind numele de Ilarion Argatu. După câțiva ani petrecuți în Mănăstirea Căldărușani, părintele s-a retras, pentru ultimii 19 ani din viață, la Mănăstirea Cernica, unde nenumărați pelerini îi pășeau pragul.

La Mănăstirea Cernica, părintele a săvârșit nenumărate exorcizări. Slujba de exorcizare începea cu Acatistul Domnului Iisus Hristos și continua cu Sfânta Liturghie, cu Sfeștania de sfințire a apei și cu Taina Sfântului Maslu. La sfârșit, părintele citea Moliftele Sfântului Vasile cel Mare și pe ale Sfântului Ioan Gură de Aur. După țipete și urlete inumane, omul posedat începea să se vaite puternic, pentru ca, în cele din urmă, să cadă într-un somn adanc. După aceea, omul se trezea liniștit. Pentru că nu a ținut cont de sarcinile trasate de comuniști, părintele Ilarion Argatu, unul dintre cei mai iubiți duhovnici ai României, recunoscut pentru numeroasele exorcizări pe care le săvârșea, a ajuns „un dușman al poporului”.

Pentru a nu se lepăda de credința purtată în suflet și pentru a nu-i îndepărta nici pe oameni de biserică, așa cum i se cerea, preotul a preferat să stea ascuns de ochii iscoditori ai comuniștilor. În scrierile pe care le-a lăsat moștenire generațiilor viitoare, părintele Ilarion Argatu (n. 2 august 1913, satul Valea Glodului, comuna Vulturești, județul Suceava - d. 11 mai 1999, Mănăstirea Cernica) povestește cum, în 1946, mitropolitul Irineu Mihălcescu al Moldovei l-a transferat de la Parohia Oniceni, la Parohia Boroaia, pentru a ridica biserica din acel sat, a cărei construcție fusese începută în urmă cu mai bine de 22 ani, însă părăsită.

Aici, în satul Boroaia, a adus o biserică, monument istoric, din localitatea Râșca, și a început a strânge materialele necesare zidirii noii construcții. Lucrările vor fi însă iarăși amânate, conducerea vremii luptând mult împotriva celor cu inițiativă duhovnicească.

„Autoritățile vremii au început a-i face zile grele părintelui. Astfel, cerințele au început să apară: slujbele să fie scurtate, astfel încât la ora 09.00 biserica să fie închisă, să vină la toate adunările de Partid, să îndemne lumea să muncească și duminica, să nu mai primească pe nimeni la el acasă. Neținând cont de niciunul dintre aceste îndemnuri, părintele a fost acuzat, cu martori mincinoși, de „instigare contra ordinii publice”, scrie crestinortodox.ro.

Miliția a venit să-l aresteze

În ziua de 18 iulie 1948, comuniștii au venit la biserica din Boroaia ca să îl aresteze deoarece nu se supunea ateismului comunism. Aflând de intenția acestora, părintele, care nu era acasă când Miliția îl căuta, a reușit să fugă din Boroaia și a mers la casa natală din Valea Glodului. Aici, a stat ascuns într-o magazie dărăpănată, în spatele unui perete fals de lemn. Fără de nici unele, părintele supraviețuit acolo vreme de trei ani. Doar mâncarea o primea în cantitate mică și pe ascuns. Cel care l-ar fi găsit și l-ar fi „turnat” pe părintele primea de la stat o sumă de 300.000 de lei, sumă considerabilă la acea vreme.

După cinci ani de la fuga părintelui, Miliția a mai deschis un dosar, de această dată cu sentința de închisoare pe viață, pentru „organizare de complot contra statului”. Vreme de alți patru ani, părintele a stat ascuns într-o șură de fân. Câțiva ani, el a stat ascuns și sub podeaua casei din Boroaia, nimeni neștiind de el. În total, părintele Ilarion Argatu a stat ascuns vreme de 16 ani, ba prin magazii și hambare, ba prin poduri și pivnițe. Abia în anul 1964, părintele a fost absolvit de cele două dosare mincinoase, odată cu eliberarea tuturor celor închiși pe nedrept. În concluzie, putem spune că deși sistemul comunist a fost contra credinței, aceasta nu a dispărut, ba, din contra, s-a întărit prin toți acești martiri, care ne-au oferit nouă tuturor libertate în aceste zile. Se cuvine așadar să îi luăm exemple de viață pilduitoare, care au fost ca niște făclii în Hristos!

Andricaia Justin
Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Mitropolitul Dosoftei”, Suceava
Coordonator: Arhid. Prof. Iușcă Paul Hristea

„M-au ars cu fierul roșu la tălpi,
mi-au smuls barba, m-au bătut dar le-am zis:
Puteți să mă chinuiți cât vreți, dar nu mă lepăd de Hristos!”
(Sfântul Preot Mucenic Constantin Sârbu)

Cuvinte cheie: preot, mărturisitor, temnițe, suferință, biserică

Părintele Constantin s-a născut în comuna Cavadinești, județul Galați. Copilăria sa a fost marcată de moartea mamei, pe care nu a cunoscut-o, fiindcă avea doar un an. Tinerețea lui Constantin a fost plină de cumpene. Împrejurările l-au adus pe tânărul Constantin, împreună cu bunicii, în orașul-regiune Galați. Aici, la vârsta de 14 ani, Constantin avea să fie admis ca elev la Seminarul „Sf. Andrei”. În 1925 s-a înscris la Facultatea de Teologie și la Conservatorul de Muzică. Constantin a fost atras de sufletul nobil al domnișoarei Maria Constantinescu cu care avea să-și întemeieze o familie. Ajunge la Huși, acolo unde a fost instalat preot la Catedrală și numit director și profesor al Școlii de cântăreți. În urma unui eveniment familial, părintele Constantin s-a transferat în capitală și a fost numit la parohia abia înființată în cartierul Vergului. Aici a desfășurat o rodnică activitate pastoral-misionară încununată de Securitate cu 8 ani de închisoare, în urma unei sentințe potrivit căreia, părintele Constantin ar fi uneltit contra ordinii sociale. După condamnare, părintele Sârbu a fost purtat prin diferite penitenciare ale țării, urmând ca mai apoi, după expirarea sentinței să ajungă să facă o frumoasă grădină la Sapiența unde a plugărit Sămânța Cuvântului în inimile credincioșilor încredințați spre păstorire. Din cauza bolilor dobândite în închisoare, părintele Constantin cere să fie împărtășit pe patul spitalului, urmând ca mai apoi, să fie chemat la Domnul.

O mărturie a vieții creștine autentice și a activității pastoral-misionare a Bisericii noastre din ultimul veac, pe pământ românesc și nu numai, o constituie canonizarea unor părinți mărturisitori, intelectuali și mari duhovnici ortodocși români din secolul al XX-lea, fapt pentru care în Patriarhia Română, Sfântul Sinod, în ședința sa de lucru din 29 februarie 2024, a proclamat anul 2025 drept „Anul omagial al Centenarului Patriarhiei Române și Anul comemorativ al duhovnicilor și mărturisitorilor ortodocși români din secolul al XX-lea.” Aceștia, în perioada comunismului, s-au făcut pe ei înșiși pildă de trăire adevărat creștină din

care învățăm că rugăciunea este, pentru fiecare dintre noi, sâmburele vieții duhovnicești, care trebuie mereu udată pentru a aduce roadele bineplăcute lui Dumnezeu.

Astfel, invazia ateismului în spațiul românesc a făcut ca secolul asupra căruia se îndreaptă cercetările lucrării noastre, să devină unul al mărturisirii dreptei credințe. Temnițele au devenit locul în care preoții, intelectualii, studenții și chiar țăranii Îl mărturiseau pe Hristos. Intelectualul Nicolae Steinhardt, devenit ulterior monahul de la Rohia, numea temnița Aiudului „academie și altar”. Locurile cele mai ascunse în care lucrau, sau temnițele umede și reci în care erau aspru chinuiți, până la epuizare, se transformaseră în locuri de rugăciune, dar și de cateheză și de transmitere a multor cunoștințe, pe care fiecare le acumulase în timpul vieții¹⁰³.

În perioada comunistă s-au afirmat foarte mulți mărturisitori, cunoscuți și necunoscuți înainte, care l-au iubit cu adevărat pe Hristos. Ei au făcut din învățătura Mântuitorului Hristos o învățătură vie, au trăit-o și cunoscut fericirea adevărată încă de pe pământ, înțelegând că nu au niciun motiv să se tulbure, că necazul, ca și bucuria, de pe pământ sunt trecătoare, iar viața are un rost dat de Dumnezeu și că împlinind învățătura Lui vor ajunge să dobândească viața veșnică atât prin luarea crucii și asumarea ei, cât și prin urmarea lui Hristos (Matei 16, 24-26). Părintele Sofronie Saharov creionează ideea că martirul este roada vederii lui Dumnezeu, prin care mărturisitorii români ai secolului al XX-lea și-au primenit candela sufletului cu untdelemnul iubirii de Hristos, cât și al credinței strămoșești. Martirul reprezintă un model de urmat, deoarece el „a suferit batjocura, bici, lanțuri, ba chiar și închisoare. Acesta a fost pus la cazne, a fost tăiat cu fierăstrăul, a pibegit în munți și în crăpăturile pământului” (Evrei 11, 35-38). Dăruirea pe care au avut-o mărturisitorii, asemenea apostolilor care și-au lăsat totul pentru Hristos cu discernământ, este reliefată în Faptele Apostolilor la capitolul 21, versetul 13: „Eu sunt gata nu numai să fiu legat, ci să și mor pentru Domnul Iisus”. În Sfânta Scriptură (Evrei 13, 7), ni se propune îndrumarea spre cunoaștere a celor care s-au jertfit pentru credința ortodoxă strămoșească și urmarea acestora: *Aduceți-vă aminte de mai-marii voștri, care v-au grăit vouă cuvântul lui Dumnezeu. Priviți cu luare-aminte cum și-au încheiat viața și urmașile credința*¹⁰⁴.

Părintele Constantin s-a născut la 10 ianuarie 1905, în comuna Cavadinești, Raionul Bujor, Regiunea Galați. Părinții săi erau „muncitori cu palmele, fără pământ”¹⁰⁵. Copilăria sa a fost marcată de moartea mamei, pe care nu a cunoscut-o, fiindcă avea doar un an. În urma acestei întâmplări, tatăl a suferit un șoc nervos și și-a pierdut în parte mințile. Micul Constantin a fost crescut astfel de bunica din partea tatălui, Ioana. Până la vârsta de 6 ani, Constantin a socotit că bunica Ioana este mama lui, însă, bunica, crezând de cuviință că e vremea să îi împărtășească și lui realitatea, i-a spus adevărul cu multă delicatețe. Mai mult, bunica Ioana l-a dus la Biserică într-o zi de sărbătoare, l-a așezat în fața Icoanei Maicii Domnului și i-a spus: „Aceasta este Mama ta cea mai adevărată, ea îți va purta de grijă, ei să te rogi!”¹⁰⁶.

Viața lor a fost din ce în ce mai grea. Bunica Ioana l-a luat pe Constantin și s-au mutat într-un cartier muncitoresc din Galați, într-o casă cumpărată de ea. „De aici începe calvarul – avea să mărturisească mai târziu Părintele Constantin. Bunicii mei care mă creșteau, neavând alt mijloc de existență decât brațele, munceau în dijmă pe la chiaburi și primeau a patra parte din produs. Când am putut ține și eu sapa în mână, mă luau și pe mine la câmp, să-i ajut. Mâncarea noastră: mămăligă cu borș cu știr. Aceasta nu-i literatură, ci realitate cruntă. Tata muncea și el cu palmele pe la cei avuți. Dar, nefiind în stare să se tocmească și nici să-și ceară dreptul său din muncă, era exploatat de toți, muncind numai pentru mâncare, în zilele fără lucru

¹⁰³ Andrei Mihalache și Emilian-Paul Pentiuc, *Vasile Voiculescu și Alexandru Mironescu – apărători ai dreptei credințe*, în volumul Seminarului Teologic Ortodox „Sf. Andrei” – Galați *Mărturisitori ai dreptei-credinței din eparhii, în perioada regimului comunist*, Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Galați, 2018, p.3

¹⁰⁴ *Ibidem*, p.92.

¹⁰⁵ ***, *Lacrimă și har: Preotul Martir Constantin Sârbu*, Editura Bonifaciu, 2022, p.12.

¹⁰⁶ Sergiu Ciocârlan, *Sfântul (Sfințit) Mucenic Constantin Sârbu, lumină a neamului românesc*, <https://marturieathonita.ro/sfantul-sfintit-mucenic-constantin-sarbu-lumina-a-neamului-romanesc/>

recurgând la borșul cu știr sau la mâncarea de cartofi a părinților săi bătrâni și săraci, pentru care pricină în casă aveau loc scandaluri neconveniente”¹⁰⁷.

Tot mai bătrâni și mai neputincioși, bunicii s-au mutat la Smârdan, un sat de pe malul drept al Dunării, aflat aproape de Brăila și Galați, acolo unde locuia unul dintre fiii lor. L-au luat și pe Constantin. La scurtă vreme însă, bunicul a murit, iar bunica Ioana și Constantin au fost alungați din casă într-o noapte de către noră. Cei doi s-au refugiat într-o cameră părăsită din curtea Bisericii satului. Au urmat patru ani grei. Bunica Ioana torcea cu furca și câștiga astfel un bănuț, în timp ce Constantin slugărea fără simbrerie pe la unul și pe la altul. Nu împlinise încă 11 ani când a început această perioadă grea a vieții sale.

Având Constantin 14 ani și ceva, bunica Ioana a făcut un sacrificiu foarte mare. Ea avea o văcuță și din laptele acela mâncau amândoi, putând să trăiască atunci când nu aveau niciun câștig al zilei. Cu toate că acea juncă trebuia să-i hrănească bătrânețile, bunica Ioana a vândut-o pentru a-i asigura un viitor lui Constantin. Din banii obținuți, l-a meditat în Galați, în vederea susținerii examenului de admitere la Seminarul Teologic, și i-a zis: „Dacă vei reuși și vei învăța bine, poate vei intra în inima profesorilor, care te vor ajuta să isprăvești școala și te vei face preot. Să te faci preot, căci preotul nu moare niciodată de foame!”¹⁰⁸. Bunica Ioana luptase ani îndelungați cu lipsurile și cu foamea și nu-i dorea nepotului să continue pe calea aceasta a vieții stropite cu sânge. Astfel, după terminarea școlii primare, în 1919, datorită calităților sale muzicale și intelectuale, merge la Seminarul Teologic „Sfântul Andrei” din Galați.

În perioada interbelică, Seminarul Teologic avea opt clase. Constantin pierduse deja patru ani la momentul susținerii admiterii. „Am dat examen la Seminar în anul 1919 – avea să-și amintească mai târziu Părintele Constantin –, prima serie după Primul Război Mondial și am reușit bursier, al treilea între 500 de candidați. Profesorii din vremea aceea, cu toate că în fiecare an eu eram premiantul al II-lea, chiar dacă vor fi avut ei inimă – cum spunea bunica –, nu m-au putut ajuta cu nimic, din care pricină eram deseori dat afară în cursul anilor pentru neplata taxelor, trebuind să muncesc în fabrica de cherestea ca să câștig bani pentru taxe – ca să pot învăța – și să meditez băieți de preoți sau de preceptori pentru o carte, o peniță sau un creion”¹⁰⁹.

Tinerețea lui Constantin a fost plină de cumpene. Nu a crescut ca un tânăr obișnuit, întreținut de părinți, fără să știe ce-s greutățile mari ale vieții. Nu părinții munceau pentru el, căci mamă nu avea de la un an, iar pe tatăl său trebuia el să-l întrețină. Muncea cu brațele ca să-i dea de mâncare tatălui neputincios, fiindcă bunica Ioana nu mai putea câștiga din tors nici măcar cât să-i poată oferi borșul cu știr de altădată. Toate acestea l-au îndârjit și mai tare.

Ca elev organizează și conduce corul Seminarului, ajută pe elevii mai slabi, astfel procurându-și cele necesare¹¹⁰. A absolvit cursul superior în doi ani, promovând câte două clase într-un an, ultima clasă la Seminarul din Roman. În urma absolvirii Seminarului din Roman, în 1925 s-a înscris la Facultatea de Teologie și la Conservatorul de Muzică. A încercat să găsească un post de cântăreț bisericesc, pentru a se putea întreține, însă nu era ușor. Neavând alte posibilități, trăia în condiții umile. „Am dormit pe jos într-o mansardă din Piața Amzei, iar după ce gazda nu m-a mai primit, fiindcă nu puteam plăti, am dormit în Gara de Nord, în sala de așteptare și clandestin în Căminul studenților – după 11 noaptea, când se culca administratorul – în locul băieților de bani gata, care plecau noaptea la cabarete sau varieteti; ori împărțeam patul cu vreun coleg mai milostiv. De mâncat, mâncam la Cantina *Gutenberg*, după ora 14³⁰, resturile care rămăneau de la cei care luau masa cu cartelă”¹¹¹.

Tânărul Constantin avea căutările sale launtrice. A mers prin toate Bisericile din București pentru a afla acel cuvânt viu care vine din trăirea autentică în Hristos. Singurul loc de care a fost atras a fost Biserica Zlătari, acolo unde slujea Părintele Toma Chiricuță, un

¹⁰⁷***, *Lacrimă și har: Preotul Martir Constantin Sârbu*, p.13.

¹⁰⁸*Ibidem*, p.14.

¹⁰⁹*Ibidem*, pp.14-15.

¹¹⁰Dr. Octavia Tăslăuanu, *O viață de om, Un sfânt printre noi, Părintele martir Constantin Sârbu*, Editura Areopag, București, 2024, p.54.

¹¹¹***, *Lacrimă și har: Preotul Martir Constantin Sârbu*, p.15.

predicator și un apologet desăvârșit. Vreme de patru ani, Constantin a făcut misiune alături de Părintele Toma, publicând o serie lungă de articole în cele două reviste ale parohiei, „Fântâna darurilor” și „Ortodoxia”, și punând bazele corului bisericesc. Până în 1929, când și-a finalizat studiile, Constantin și-a însușit tot ce era mai valoros în slujirea Părintelui Toma Chiricuță¹¹².

Constantin a fost atras de sufletul nobil al domnișoarei Maria Constantinescu și i-a mărturisit simplu planurile sale legate de întemeierea unei familii. Tânăra, licențiată în Litere și Filozofie, a acceptat să fie soția lui, însă familia s-a opus. Frații Mariei erau consilieri de stat, profesori universitari, doctori, avocați, iar Constantin era un tânăr sărac. Diferența socială a întreținut o stare conflictuală și o opoziție înverșunată timp de patru ani. Din momentul în care Maria s-a îmbolnăvit grav de ficat, au început să cedeze. Abia atunci au încuviințat nunta. „Am ajuns – avea să mărturisească mai târziu Părintele Constantin - să câștig o soție minunată, dar bolnavă, și o Biserică la o depărtare de aproape 500 de km de București”¹¹³.

O parohie mai apropiată de București nu se ivise, întrucât Părintele Constantin nu avea niciun sprijin politic. A fost nevoit să se ducă tocmai la Huși, unde îl cunoștea Vlădica Nifon. Acolo a fost instalat, la 1 septembrie 1934, preot la Catedrală și numit director și profesor al Școlii de cântăreți. Atent la nevoile oamenilor, Părintele Constantin a dorit mult să ridice un azil pentru bătrâni, mai ales că evreii aveau două azile, catolicii unul, iar ortodocșii nici unul în cele 3 județe ale eparhiei. Odată împlinită, fapta aceasta l-a determinat pe chiriarh să-l numească protopop al județului Fălciu și consilier episcopal. Însă demnitățile acestea nu-i erau pe plac Părintelui Constantin. „Pe mine mă atrăgea sufletul cinstit și cald al oamenilor simpli, din mijlocul cărora mă ridicasem și pe care voiam să-i ajut, să-i mângâi și să-i încurajez, pe linia Bisericii, bineînțeles, căci altă linie nu cunoșteam”¹¹⁴.

Părintele Constantin, și-a încheiat frumoasa activitate pastoral-misionară și filantropică de la Huși, deoarece soția sa, Maria Sârbu, a fost repartizată și încadrată profesoară de limbă germană și franceză la liceul „Nicolae Bălcescu” din București. În urma acestui eveniment familial, părintele Constantin s-a transferat în capitală și a fost numit la 1 noiembrie 1938 și a obținut prin concurs parohia abia înființată în cartierul Vergului, care nu avea Biserică. Cartierul era mai mult o mahala bucureșteană a muncitorilor cu mulți copii. Părintele Constantin a organizat lăcașul de închinare și slujire liturgică în subsolul-pivniță al Spitalului, ale cărui ferestre mici dădeau în Bulevardul Muncii. Era o pivniță insalubră. De pe pereți curgea continuu apă și se făcuse mucegai.

Vreme de șapte ani a slujit în Bisericuța din pivniță. Terenul pe care Părintele Constantin voia să ridice Biserica era râvnit de bogătași și de Casa Regală. A urmat o adevărată bătălie pe care Părintele Constantin a purtat-o cu îndârjire, având și sprijinul mareșalului Ion Antonescu, care, a devenit ctitor al Bisericii, dar și prin implicarea patriarhului Nicodim Munteanu. La capătul acestei perioade, în ianuarie 1941, Părintelui Constantin îi moare soția. „Rămăsesem cu două fete orfane de mamă: una avea doi ani și alta cinci! Se cunoaște teoretic drama preotului văduv, dar practic nu o cunoaște decât numai cel ce a trecut prin focul acesta. Nu aveam niciun ajutor în casă, pentru a nu da prilej de vorbă lumii și a se năruie astfel toată acțiunea Bisericii. Încât toate treburile în casă le făceam eu, așa cum puteam. Căutam să fiu vesel, ca să nu simtă copiii mei că nu au mamă, așa cum am simțit eu la vremea mea, când am fost orfan! Singurul meu refugiu era Altarul”¹¹⁵.

Mareșalul Antonescu va accepta propunerea făcută de părintele Sârbu, ordonând susținerea ctitoriei cu cele necesare. Astfel, va deveni ctitor, după cum va participa și la momentul punerii pietrei de temelie. Punerea pietrei de temeliei a viitoarei biserici s-a săvârșit la 28 iulie 1943, în prezența mareșalului Ion Antonescu, a soției sale și altor reprezentanți ai

¹¹² Sergiu Ciocârlan, *op. cit.*, <https://marturieathonita.ro/sfantul-sfintit-mucenic-constantin-sarbu-lumina-a-neamului-romanesc/>

¹¹³***, *Lacrimă și har: Preotul Martir Constantin Sârbu*, p. 17.

¹¹⁴*Ibidem*, p.19.

¹¹⁵ *Ibidem*, p.26-28.

autorităților statului, solemnitatea religioasă fiind oficiată de un sobor de 15 clerici, în frunte cu arhimandritul Melchisedec, delegatul patriarhului Nicodim Munteanu.

Despre activitatea părintelui Constantin la biserica din Parcul Călărași deținem câteva mărturii. Astfel, conform unei note a Securității, din 27 septembrie 1948, aflăm că în duminica de 26 septembrie, la această biserică, 21 de perechi au fost cununate religios, slujbă oficiată de un sobor de preoți în frunte cu episcopul Pavel Șerpe. Îngrijorător pentru Securitate, în nota amintită, era prilejul oficianților de a-i îndruma pe noii căsătoriți în credința creștină, încurajându-i să-și crească copiii, potrivit învățaturii creștine. Astfel, arhiereul amintit „a ținut o predică în care îndemna pe cei căsătoriți să fie credincioși așa cum strămoșii noștri și-au clădit puterea pe credință”¹¹⁶. Apoi a luat cuvântul preotul Gheorghe Iliescu, „care a îndemnat, ca și arhiereul, pe cei căsătoriți să nu uite sfatul și învățătura lui Hristos. A subliniat că din căsătoria lor trebuie să rezulte copii, pe care viitoarele mame să-i crească în credința noastră strămoșească. «Vouă mame viitoare vă revine marea misiune să treziți în conștiința copiilor voștri credința în Biserica noastră. Mai ales astăzi când biserica se află la răspântii de vijelii, vă recomand cu toată căldura să dezvoltați în tinerele vlăstare conștiința că sunt creștini și mai presus de toate români»”¹¹⁷.

În 1951, părintele Sârbu a înființat o cantină în subsolul bisericii, „unde făceam serviciul pentru săraci”, după cum spunea chiar el într-un interogatoriu din ancheta orchestrată de Securitate în 1954. Aceasta avea să funcționeze până la sfârșitul aceluiași an, când a fost desființată la presiunea autorităților. Totodată în parohie funcționa și o bibliotecă de carte religioasă, de la care credincioșii puteau împrumuta volume.

Toată această prodigioasă activitate pe teren pastoral-misionar evident că nu era bine văzută de către autoritățile statului, astfel încât părintele va avea de suferit. Era urmărit din 1948, prin diferiți informatori trimiși de Securitate să „supravegheze” îndeaproape activitatea bisericească care se desfășura la biserica Vergului. Mai ales că se tot vorbea de faptul că la ridicarea bisericii fuseseră puși să lucreze prizonieri sovietici. Evident că Securității îi trebuiau câteva motive pentru încarcerarea preotului Sârbu.

Un astfel de motiv l-a constituit „minunea” din vara anului 1949, atunci când pe o fereastră a bisericii Vergului, sub formă de „umbră”, apăruse o „cruce”. După apariția acestei „minuni” evident că a început să se închege un pelerinaj la biserica Vergului. Întâmplarea, în zvonul vremii, era legată de cel care ridicase biserica, mareșalul Antonescu care fusese condamnat la sugestia sovieticilor, și astfel, fenomenul căpăta o calificare politică, net anticomunistă. Întreaga situație a pus pe jar autoritățile statului, mai ales că biserica se afla în apropierea centrului Capitalei. A urmat cercetarea de către Securitate a părintelui, în perioada 15-21 iunie 1949. Însă, a fost eliberat, probabil la intervenția autorității bisericești¹¹⁸.

Următoarea arestare și cea care avea să-i marcheze restul vieții s-a consumat la 12 ianuarie 1954, atunci când locuința avea să-i fie și percheziționată. Era învinuit de „uneltire contra ordinii sociale”¹¹⁹.

La 9 octombrie 1954, părintele Constantin Sârbu era condamnat prin Sentința nr. 2.168 a Tribunalului Militar București, la 8 ani închisoare și 3 ani interdicție corecțională, pentru „uneltire contra ordinii sociale”, prevăzut și pedepsit de art. 209, punctul 4 și delictul de „deținere și necedare către RPR a valutei”, prevăzută și pedepsită de articolele 1, 2, 3, 5 și 14 din Legea nr. 284/1947, alături de alți 23 inculpați pentru participare la mișcarea de rezistență „Salvatorii Neamului”. Ulterior, la 10 decembrie 1954, prin Decizia nr. 2.447 părintelui i se respingea recursul pe care îl solicitase.

După condamnare, părintele Sârbu a fost purtat prin penitenciarele de la Jilava (1954-1955), Gherla (1956-1962) și Dej (1955) și lagărele de muncă de la Poarta Albă (1955-1956)

¹¹⁶Adrian Nicolae Petcu și Gheorghe Vasilescu, *Părintele Constantin Sârbu-un mare slujitor al altarului*<https://fericiteiprigioniti.net/parintele-constantin-sarbu-un-mare-slujitor-al-altarului/>

¹¹⁷Ibidem.

¹¹⁸Ibidem.

¹¹⁹Ibidem.

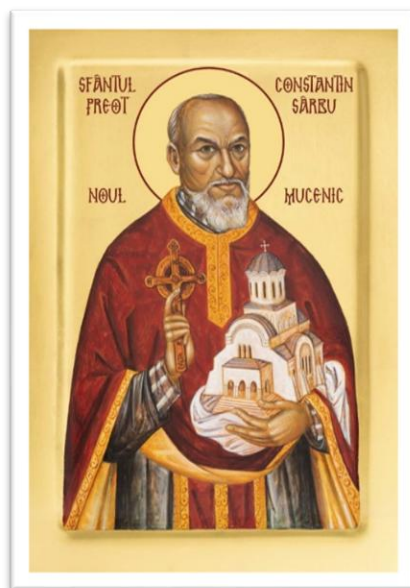
și Salcia (1959). La Gherla era văzut ca un veritabil „legionar”, deși nu fusese nici membru, nici simpatizant al Mișcării legionare, fiind pedepsit, la 15 februarie 1957, cu 6 luni cu ridicarea dreptului de a primi pachet, deoarece la o percheziție în celulă i se găsisse mai multe obiecte considerate de securiști a fi interzise pentru împrejurimile în care se aflau.

Din cauza regimului de tortură și înfometare, părintele avea să se îmbolnăvească, la Gherla, în 19 septembrie 1961, fiind diagnosticat cu „boală ulceroasă duodenală”. De altfel, fusese torturat extrem de dur, după cum avea să mărturisească ulterior unui apropiat: „M-au ars cu fierul roșu la tălpi, mi-au smuls barba, m-au bătut dar le-am spus: «Puteți să mă chinuiți cât vreți, dar nu mă lepăd de Hristos»”¹²⁰. În zilele în care nu erau scoși la lucru, preotul Constantin săvârșea Sfânta Liturghie.

La Poarta Albă a putut primi pachete de la fiicele sale: Ana și Irina Sârbu. Așa s-a întâmplat la 23 iunie 1955, când Irina avea să-i aducă tatălui său mai multe produse alimentare, gest repetat la 22 octombrie și de Ana la 23 noiembrie același an. Deși trebuia eliberat la 8 ianuarie 1962, părintele Sârbu nu va cunoaște libertatea. Aceasta deoarece la 4 decembrie 1961, prin Decizia nr. 16.333 a Ministerului Afacerilor Interne, părintele va fi trimis în „domiciliu obligatoriu” la Viișoara, pentru 24 de luni. Aflat în noua sa detenție, părintele va solicita tratarea reumatismului, care îl supăra, printr-o cură balneară la Govora. Nu i se va aproba decât pentru Amara pe o perioadă de 21 zile. Despre perioada Viișoara a părintelui Sârbu avem prețioasa mărturie a părintelui Calciu¹²¹, care l-a găsit atunci când și el fusese trimis în același loc cu domiciliu obligatoriu.

La 9 ianuarie 1964, la expirarea domiciliului obligatoriu Ministerul Afacerilor Interne arăta printr-o adresă că părintele Sârbu a fost propus spre eliberare. Ceea ce se va proceda la 25 februarie 1964, când părintele Constantin declara că își stabilește domiciliul în București, bulevardul Muncii, nr. 2, gândindu-se probabil că își va revedea biserica pe care o ridicase și slujise odinioară¹²².

Însă, nu i s-a permis să revină în biserica sufletului său. Totuși dorea cu orice preț să slujească Domnului. Așa că a solicitat chiriarhului cea mai săracă biserică din București, față de care patriarhul Justinian l-a întrebat: „Ce să-ți dau eu Sârbule? – Cea mai săracă biserică din

¹²⁰*Ibidem*.

¹²¹Dr. Octavia Tăslăuanu, *op.cit.*, pp. 33-34: „Nu cunoșteam pe nimeni. Jandarmul m-a dus la preotul satului, Constantin Sârbu. Nu pentru că m-ar fi cunoscut sau l-aș fi cunoscut, ci pentru că, ama înțeles atunci, el primea pe oricine. Avea o căsuță din lut cu o tindă și o cameră. Pereții erau acoperiți cu icoane și, când a deschis ușa să mă primească, aerul mirosea a tămâie. Am înțeles că se rugase, că această casă era locuită de îngeri...Ciudat, el nu ținea predici, nu mă îndemna să mă rog, nu se arăta în niciun fel a fi bigot, dar inima mea era în sărbătoare cu el. «Să vii Duminică la biserică», mi-a spus părintele, despărțindu-se de mine. Nu era nevoie să mă invite. O biserică adevărată, cu icoane, cu miros de tămâie și cu un preot în odăjdii slujind liber, nu în taină și cu tot ce dorea sufletul meu. Văzusem biserica. Era o clădire de lut, ca oricare altă casă din sat, dar cu o mică turlă și un clopot...Interiorul bisericii era sărac și foarte sever, aproape biserică de catacombe. O lumină aurie intra pe fereastră dinspre miazăzi și părintele slujea luminat de această aură. Se mișca încet, hieratic, cu vocea lui mică și domoală, asemenea unui sfânt părinte din secolul patristic. La sfârșit părintele a vorbit. Era o oarecare prudență în ceea ce spunea, știam că orice mișcare a noastră era înregistrată de poliția locală, că eram urmăriți pas cu pas, dar glasul lui cald pătrundea în inimi. Vorbea cu o dragoste și o convingere interioară atât de puternică încât, fără să vrei, te simțeai prin într-un fel de zbor spiritual și de o iubire pentru tot. Plecai din biserică, de fiecare dată, cu o iubire mai mare pentru semenii, cu un sentiment de solidaritate pentru aproapele tău și cu o binecuvântare care te însoțea toată săptămâna”.

¹²²Adrian Nicolae Petcu și Gheorghe Vasilescu, *op.cit.*, <https://fericiticeiprignoniti.net/parintele-constantin-sarbu-un-mare-slujitor-al-altarului/>.

București, Prea Ferice! – Știu eu, a zis Patriarhul, că orice biserică ți-o da ție, tu faci din ea o grădină!”¹²³. Și așa a fost.

Astfel, începând cu 8 aprilie 1964 părintele sluja din nou, de data aceasta în biserica Săpiencei, care fusese închisă timp de 40 de ani. Potrivit unei credincioase de la această biserică, aflăm că locașul de cult se afla într-o stare avansată de degradare: „Cheile de la biserică și de la casa parohială le-a primit părintele doar după câteva zile de la venirea lui, dar nu se putea muta în casa parohială întrucât era ruinată; acoperișul stricat, zidul dinspre grădină deteriorat. Până în primăvara sau vara anului următor, 1965, părintele a locuit în cămăruța ridicată de noi în curte. Când am intrat în biserică am văzut că și ea era deteriorată. Prin pereți se vedea afară, ploua în biserică. Înăuntru erau îngrămădite statui fără mâini, pe jos lespezi de piatră unele înclinate, altele lipsă, păianjeni pe pereți. Am scos statuile și am făcut curat. Părintele s-a rugat mult, în genunchi și cu lacrimi pentru lucrarea sa”¹²⁴.

Aici, la biserica Săpiencei, părintele Sârbu va constitui și o bibliotecă de împrumut, cu multe volume cu caracter religios și foarte căutate de cei care frecventau acest locaș. Această situație însă a atras atenția autorităților care au închis-o temporar sub pretextul unor verificări, apoi definitiv. Părintele Sârbu era nelipsit pe plan social, îngrijindu-se îndeaproape de cei săraci, precum făcuse la Huși sau la Bariera Vergului.

Ultima perioadă a vieții părintelui nostru a fost marcată de ulcerul provocat de regimul din detenție, dar și de urmărirea Securității. Potrivit mărturiei unei credincioase de la biserica Săpiencei, la sfârșitul fiecărei slujbe, în timpul miruirii, părintele Sârbu făcea apel la enoriași pentru a cerceta biblioteca și a împrumuta cărți pentru luminarea sufletului. Acest lucru a fost sesizat de către oamenii Securității, care supravegheau îndeaproape fenomenul cultural-religios de la biserica Săpiencei, dispunând închiderea bibliotecii. Totodată părintele era frecvent chemat și anchetat la Securitate.

Internat și operat în spital, părintele avea să-și presimtă sfârșitul. A cerut un preot pentru a se împărtăși ultima oară. Așa a venit părintele Ilarion Argatu găsit la mănăstirea Antim. Ultimele momente din viața părintelui nostru le avem descrise într-o mărturie a unei credincioase de la Săpiencei: „Pe atunci nu înțelegeam de ce părintele Argatu, parcă, tot încerca să-i așeze perna. Abia apoi ne-a spus că pe când îl împărtășea a văzut aureolă în jurul capului lui. În primul moment a crezut că perna este colorată. Apoi, însă, și-a dat seama că este aureola unui mare «ales» al lui Dumnezeu. După ani și ani, când părintele Argatu stătea de vorbă cu vreun credincios al bisericii Săpiencei reamintea totdeauna această descoperire ce i-a fost dăruită lui de Dumnezeu pentru a o face cunoscută tuturor: aureola cu care l-a încununat Dumnezeu pe părintele Constantin Sârbu”¹²⁵.

Și astfel, în 23 octombrie 1975, părintele Constantin Sârbu a fost chemat la Domnul și prohodit în curtea Bisericii Săpiencei de ogorul care l-a iubit și pentru care s-a jertfit între pereții temnițelor răbdând chinuri și făcându-se părtaș la acte martirice, împlinind întru sine ceea ce s-a zis, că: „Sângele martirilor reprezintă sămânța creștinilor”¹²⁶. Așadar, Sfântul Preot Mărturisitor Constantin Sârbu reprezintă un model demn de urmat de noi, tinerii seminariști de astăzi, viitorii slujitori de mâine fiindu-ne pildă de slujire jertfelnică a altarului, cât și al apropielii asemenea Păstorului Celui Bun care își pune viața pentru oile Sale.

¹²³ *** , *Un mare mărturisitor creștin...*, Părintele Constantin Sârbu, Editura Blassco, 2017, p. 92.

¹²⁴ Adrian Nicolae Petcu și Gheorghe Vasilescu, *op. cit.*, <https://fericiticeiprignoniti.net/parintele-constantin-sarbu-un-mare-slujitor-al-altarului>.

¹²⁵ Preot Marin Cojoc, *Suferința creștină în închisorile comuniste. Un mărturisitor creștin și un martir: Părintele Constantin Sârbu* în volumul *Un Sfânt printre noi: Părintele martir Constantin Sârbu*, p. 39-40.

¹²⁶ Vasile-Răzvan Băzărincă, *Părintele Dumitru Bălașa, un model de propovăduitor și martir al secolului al XX-lea* în volumul *Mărturisitori ai dreptei-credinței din eparhii, în perioada regimului comunist*, p. 40.

Bibliografie

1. Mihalache, Andrei și Pentiuc, Emilian-Paul, *Vasile Voiculescu și Alexandru Mironescu – apărători ai dreptei credințe*, în volumul Seminarului Teologic Ortodox „Sf. Andrei” – Galați *Mărturisitori ai dreptei-credinței din eparhii, în perioada regimului comunist*, Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Galați, 2018.
2. Băzărincă, Vasile-Răzvan, *Părintele Dumitru Bălașa, un model de propovăduitor și martir al secolului al XX-lea* în volumul Seminarului Teologic Ortodox „Sf. Andrei” – Galați *Mărturisitori ai dreptei-credinței din eparhii, în perioada regimului comunist*, Editura Arhiepiscopiei Dunării de Jos, Galați, 2018.
3. *** *Lacrimă și har: Preotul Martir Constantin Sârbu*, Ediție alcătuită la Mănăstirea Diaconești, Editura Bonifaciu, 2022.
4. *** *Un mare mărturisitor creștin...*, Părintele Constantin Sârbu, Editura Blassco, 2017
5. Ciocârlan, Sergiu, *Sfântul (Sfințit) Mucenic Constantin Sârbu, luminează a neamului românesc*, <https://marturieathonita.ro/sfantul-sfintit-mucenic-constantin-sarbu-lumina-a-neamului-romanesc/>.
6. *** *Un sfânt printre noi, Părintele martir Constantin Sârbu*, Prefață de părintele Marin Cojoc, Ediție îngrijită de părintele Danion Vasile, Editura Areopag, București, 2024.
7. Tăslăuanu, Dr. Octavia, *O viață de om*, în volumul *Un sfânt printre noi, Părintele martir Constantin Sârbu*, Editura Areopag, București, 2024.
8. Cojoc, Preot Marin, *Suferința creștină în închisorile comuniste. Un mărturisitor creștin și un martir: Părintele Constantin Sârbu* în volumul *Un Sfânt printre noi: Părintele martir Constantin Sârbu*, Editura Areopag, București, 2024.
9. Petcu, Adrian Nicolae și Vasilescu, Gheorghe, *Părintele Constantin Sârbu-un mare slujitor al altarului*, <https://fericiticeiprigoniti.net/parintele-constantin-sarbu-un-mare-slujitor-al-altarului/>

KEYWORDS: priest, confessor, prisons, suffering, church.

Father Constantin was born in the village of Cavadinești, Galați County. His childhood was overshadowed by the loss of his mother, whom he never knew, as she passed away when he was only one year old. Constantin's youth was full of hardships. Life's twists and turns brought young Constantin and his grandparents to the city of Galați. There, at the age of 14, he was admitted as a student to the "St. Andrew" Seminary. In 1925, he enrolled in the Faculty of Theology and the Conservatory of Music. Constantin's noble soul was drawn to that of Miss Maria Constantinescu, with whom he would later build a family. His path led him to the town of Huși, where he was installed as a priest at the Cathedral and appointed director and teacher at the School of Cantors. Following a family event, Father Constantin relocated to the capital city and was assigned to a newly established parish in the Vergului neighborhood. Here, he carried out a fruitful pastoral and missionary ministry, but he was imprisoned by the oppressive Security forces for eight years for allegedly conspiring against social order. During his imprisonment, Father Constantin was shuffled through various penitentiaries across the country. After completing his sentence, he found himself laboring in the garden at Sapiența, where he sowed the Seed of the Word in the hearts of the Christians entrusted to his care. Weakened by the illnesses he had contracted in prison, Father Constantin, sensing the end of his earthly journey, requested Holy Communion from his hospital bed. Shortly thereafter, he was called to his eternal rest in the Lord.

*Bibicu Cosmin-Cristinel, clasa a XII-a Pastorală
Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Andrei”, Galați
Coordonator: Prof. dr. Marian Ionescu*

Protoiereul Alexandru Baltagă, mucenicul iubitor de Hristos și de patrie

Anul acesta, în data de 7 august, se vor împlini 84 de ani de când părintele Alexandru Baltagă, la vârsta de 80 de ani, a primit, din iubire de Hristos și de patrie, moartea mucenicească, rușinând prin demnitatea și curajul său pe torționarii care oboseau lovindu-l.

Acest părinte, supranumit de Gala Galaction patriarh al preoțimii din Basarabia, cunoscut pentru activitatea sa pastorală deosebită, a fost un model pentru slujitorii Sfântului Altar până la moarte, alegând de bună voie să rămână alături de turma sa, conștient fiind de riscurile pe care și le asuma odată cu ocuparea Basarabiei de către Uniunea Sovietică.

Vlăstar al unei familii de slujitori ai Bisericii

Părintele Alexandru Baltagă s-a născut la 14 aprilie 1861, în comuna Lozova, județul Lăpușna, actualul raion Strășeni, foarte aproape de orașul Chișinău. Provenea dintr-o familie de intelectuali creștini. Constantin Tomescu afirmă în jurnalul său că: Familia aceasta, adică butucul Baltagă, a dat mulți slujitori vrednici în Biserica Basarabiei. Tatăl său, preotul Ștefan Baltagă, era slujitor la Biserica Sf. Nicolae din satul Lozova, iar mama sa, Elena Prohorievna, s-a ocupat să îi ofere o educație creștinească fiului său. A fost botezat de către preotul Vasile Baltagă, la 20 aprilie 1861, în biserica din satul natal, având nași pe Alexandru Camevshi și Vichentie Vitovschi din Chișinău.

A mers la școala parohială din Lozova, apoi se înscrie la Seminarul Teologic de 10 clase din Chișinău, pe care îl absolvă la 15 iunie 1883. După terminarea studiilor, se angajează ca pedagog la Școala Spirituală de băieți din Chișinău, unde lucrează până la 3 decembrie 1885.

Alexandru Baltagă se căsătorește cu Elena, fiica protoiereului Petru Bivol, slujitor al bisericii din satul Ialoveni, jud. Chișinău. Tânăra familie a înfiat și a crescut doi copii. La 14 octombrie 1898, a fost înfiat Vsevolod, născut la 23 septembrie 1891. Acesta era fiul preotului Vladimir Toma Corlățeanu și al preotesei Maria, care trecuse la cele veșnice. Vsevolod a primit din partea părinților săi adoptivi o educație aleasă, a studiat la Seminarul Teologic din Chișinău, apoi la Academia Teologică din Sankt-Petersburg, ajungând profesor de religie la Liceul „Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Chișinău. Cei doi părinți au înfiat și o fată, pe Margareta, născută la 4 august 1919. Ea a studiat la Liceul de Fete „Principesa Dadiani” din Chișinău.

Slujirea clericală

La 3 decembrie 1883, părintele Alexandru primește numirea în postul de paroh al Bisericii Călărași-Sat, din județul Lăpușna, cu hramul Sfântului Cneaz Alexandru Nevski. La 26 ianuarie 1886, este hirotonit diacon, iar la 2 februarie 1886 primește harul preoției, slujind fără întrerupere timp de 54 ani în aceeași biserică. Despre statornicia părintelui și râvna de a sluji în biserica pe seama căreia a fost hirotonit, Constantin Tomescu scrie: „A fost hirotonit pentru această comună la 1886, din care nu s-a mișcat, deși vlădicii de pe timpuri i-au tot cerut să se transfere în Chișinău.”

Contemporanii vorbeau despre părintele Alexandru Baltagă că era plin de energie, cu mare putere de muncă, minte pătrunzătoare, voință neînduplecată, înzestrat cu un deosebit tact, protopopul Alexandru Baltagă, rămânând preot rural, a muncit în cursul întregii perioade fără răgaz, cu dezinteresare, dar și cu deplin succes. Pentru calitățile sale duhovnicești și administrative, primește o serie de responsabilități în ceea ce privește organizarea Centrului Eparhial, între care amintim: inspector general bisericesc în Protopopiatul Orhei, protoiereu al Cercului 5 din județul Orhei, protoiereu al Cercului 3 din județul Lăpușna, membru ales al Comitetului Eparhial din Chișinău, membru al Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Chișinăului, reprezentantul eparhiei în Congresul Național Bisericesc și președinte al Consiliului de administrație al Uniunii Clericilor Ortodocși din Basarabia.

Părintele Alexandru Baltagă pune un accent deosebit pe cultivarea tinerilor și a celorlalți credincioși. În perioada 1899-1918, a predat ca învățător la școala primară din Călărași. Între 1911 și 1918 conduce Școala de Cântăreți Bisericești, cu șase clase, din Călărași-Târg. La 30 august 1906 devine membru al Consiliului Frățimii Nașterea lui Hristos, iar de la 3 septembrie 1906 până în 1910 intră în componența Comitetului Tipografiei Eparhiale din Chișinău. În perioada 1906-1917 susține prin eforturile sale redeschiderea și funcționarea Tipografiei Eparhiale pentru tipărirea de cărți în limba română, alături Arhimandritul Gurie Grosu și preotul Constantin Popovici.

Chiar dacă populația Basarabiei, încă din 1812, a fost supusă unui proces intens de asimilare din partea Imperiului Țarist, totuși românii din aceste locuri au reușit cu mari eforturi să-și păstreze identitatea națională, iar acest lucru a fost posibil și prin efortul unora dintre clericii basarabeni, care au adus și au folosit în bisericile lor cărți de cult românești, menite să facă slujbele accesibile, pe limba poporului. Această lucrare a fost continuată mai târziu și de presa scrisă care a jucat un rol important în lupta pentru definirea identității naționale, în perioada Primului Război Mondial. Preotul Alexandru Baltagă, alături de Arhimandritul Gurie Grosu, viitorul mitropolit al Basarabiei, tipărește în limba română, începând cu anul 1908, revista Luminătorul, periodic ce se adresa în primul rând clericilor, reprezentând buletinul eparhial al Arhiepiscopiei Chișinăului. Prin această activitate, Protoiereul Alexandru Baltagă și Arhimandritul Gurie Grosu au devenit întemeietorii presei religioase românești din Basarabia.

În decursul timpului, părintele Alexandru Baltagă a fost însărcinat și cu alte responsabilități în cadrul Centrului Eparhial, prezidând numeroase congrese eparhiale sau congrese școlare, conducând Fabrica de lumânări în perioada 1904-1922, fiind, în general, foarte implicat în activitățile Arhiepiscopiei Chișinăului. Despre calitățile sale de bun chivernisitor și organizator, un ierarh basarabean, contemporan cu el, spunea că ar fi fost în stare să conducă singur și două eparhii.

Luptă pentru unirea cu patria mamă

În 1917, idealul unității noastre naționale părea tot mai îndepărtat și, totuși, a început să se manifeste un proces istoric pe care nimeni nu putea să-l prevadă la începutul Primului Război Mondial. Prefacerile politice și sociale prin care trecea Rusia, Revoluția Bolșevică și dezagregarea Imperiului Țarist, au făcut posibilă mobilizarea liderilor basarabeni, în vederea desprinderii de Rusia după mai bine de un veac de la ruperea acestui teritoriu din trupul Moldovei și rusificarea forțată a locuitorilor. Astfel, mișcarea românească de emancipare națională înregistrează progrese, fiecare categorie socială luptând pentru definirea identității naționale. În aceste condiții, Congresul Eparhial de la Chișinău îl desemnează ca reprezentant al preoțimii basarabene în Sfatul Țării pe Părintele Alexandru Baltagă. Între 21 noiembrie 1917 și 27 noiembrie 1918 activează ca membru în Sfatul Țării, fiind singurul reprezentant al Bisericii. Sfatul Țării, acest parlament al Basarabiei creat pe principiul democratic al reprezentativității, număra 120 de membri exponenți ai diverselor categorii socio-profesionale și etnice, aleși de diverse partide, organizații sau comitete. Dintre aceștia, 84 de deputați erau români, iar 36 erau reprezentanți ai minorităților. În calitate de deputat în Sfatul Țării, fiind purtător al mesajului preoților basarabeni, la 27 martie 1918 votează pentru unirea Basarabiei cu România.

După realizarea Marii Uniri, părintele Alexandru Baltagă a făcut parte din Comitetul de unificare al bisericilor din România Mare, în virtutea experienței sale pastorale și a autorității de care se bucura în rândul preoților basarabeni.

La 1 iulie 1935, părintele Alexandru Baltagă este pensionat din oficiu, însă la 17 decembrie 1935, prin decizia Ministerului Instrucțiunii, Cultelor și Artelor, în mod excepțional, datorită activității sale, este repus în demnitatea de paroh al bisericii din Călărași. Această decizie a fost întărită și prin hotărârea Sfântului Sinod din 1 mai 1936, în care părintele Alexandru Baltagă era desemnat preot paroh, până la trecerea sa la cele veșnice.

Părintele Alexandru Baltagă a făcut parte din Partidul Social Menșevic și din Sfatul Țării între 21 noiembrie 1917 și 27 noiembrie 1918, în calitate de reprezentant al clericilor basarabeni, nereprezentând nici un alt interes politic, ci doar acela al românilor basarabeni, clerici și mireni, de a se uni cu patria mamă, din trupul căreia Basarabia fusese smulsă în anul 1812. Părintele a căutat să le ofere românilor basarabeni posibilitatea de a se ruga și de a studia în limba maternă. În perioada ocupației rusești, mulți dintre țăranii neșcoliți care reprezentau majoritatea populației, nu înțelegeau slujbele din biserici, iar acest lucru era dureros pentru majoritatea preoților. Despre acest fapt, istoricul Iurie Colesnic afirmă: „În perioada anterioară Unirii, atitudinea ostilă a arhierilor ruși față de problemele cu care se confrunta preoțimea basarabească, inclusiv interzicerea oficierei slujbelor în limba română, nu putea să nu trezească nemulțumirea clerului local față de Biserica Rusă și, în general, față de Rusia. În situația când Basarabia, ca și întreaga Rusie, era cuprinsă de revoluție, cunoscându-se atitudinea bolșevicilor față de religie și Biserică, preoțimea basarabească a intuit soluția salvatoare: Unirea Basarabiei cu România. Din aceste motive, preoții l-au mandatat pe părintele Alexandru Baltagă să voteze unirea cu frații de peste Prut, așa cum însăși legea firii o cere, ca frații să locuiască împreună.”

Activitatea duhovnicească

Părintele Alexandru Baltagă a fost un predicator prin faptă și cuvânt, slujind Biserica lui Hristos cu multă devoțiune. Părintele era un duhovnic apreciat și căutat de mulți credincioși. Era foarte preocupat de soarta credincioșilor români din Basarabia și de multe ori rostea cuvintele: „Nu o să las turma mea să fie înghițită de lupii roșii!” Prin aceste cuvinte, părintele se referea la pericolul ateu care venea din Rusia. Biserica Ortodoxă Rusă, începând cu Revoluția Bolșevică, străbătea o perioadă de mare strâmtorare, cu sute de mii de arestări și execuții de episcopi, călugări și preoți, cu biserici demolate, cu Sfinte Moaște scoase din racle și profanate, cu confiscarea odoarelor bisericești, sub pretextul obținerii de fonduri pentru cei afectați de foametea din anii 1921-1922 și cu nenumărate alte abuzuri și umilințe care aveau ca scop distrugerea Bisericii și eliminarea conștiinței religioase.

Părintele Alexandru Baltagă realiza cât de importantă este prezența unui cleric în mijlocul comunității. Părintele se bucura de respectul celor din jurul său datorită activității sale pastorale binecunoscute. Prezența sa se făcea remarcată printr-o înfățișare îngrijită, plăcută și impunătoare, reprezentând Biserica cu cinste în toate locurile în care a fost delegat. Despre el, Constantin Tomescu spunea: „Părintele Alexandru avea statură înaltă, bine legat, călca maiestros, rar și întotdeauna se purta foarte curat, îngrijit, cu părul capului lăsat pe spate, uns cu mirodenii, cu o cruce frumoasă pe piept, iar în zilele de praznice, când plecam în delegație, lua rasa de mătase. A fost ales în toate adunările eparhiale, președinte în comisie, delegat în comisia restrânsă pentru înființarea Facultății de Teologie la Chișinău, delegat să prezinte darurile bisericii la căsătoria prinților români, la constituanta bisericească și în comisia ei restrânsă pentru alcătuirea legii de organizare uniformă a Bisericii Române de la 1925, președinte al Comitetului Eparhial și al Uniunii clericilor ortodocși din Basarabia.” Între 1918-1940 era invitat în orice misiune referitoare la Biserică. În toate ocaziile și peste tot locul, părintele Baltagă a reprezentat clerul și biserica în chip demn și cu priință.

Părintele a făcut misiune și prin educația pe care s-a străduit să o ofere tinerilor, fiind foarte implicat în coordonarea activităților pedagogice desfășurate în Basarabia. Datorită eforturilor părintelui Alexandru Baltagă, la scurt timp după ce a fost hirotonit, în luna decembrie a anului 1889, a fost deschisă o școală elementară în parohia sa din Călărași, cinci ani mai târziu, la 30 decembrie 1894, fiind reorganizată ca școală parohială bisericească pentru băieți.

Pentru întărirea credinței credincioșilor, părintele Alexandru Baltagă obișnuia să organizeze pelerinaje și procesiuni cu icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului din Kazan (Kazanskaia), aducând icoana la biserica din Călărași în care slujea, spre închinarea credincioșilor. Astfel el reușea să îi încurajeze să înfrunte, cu nădejde în ajutorul Preacuratei

Fecioare, marile încercări prin care treceau, război, foamete, epidemie de tifos exantematic și de gripă spaniolă.

Viețuirea sfântă și primirea martiriului

Viața părintelui Alexandru Baltagă a fost dedicată slujirii lui Hristos, propovăduirii prin faptă și cuvânt a Evangheliei. Din cei 80 de ani de viață, părintele Alexandru Baltagă, a slujit înaintea Sfântului Altar 54 de ani, în ultimul an de viață aducându-se pe sine jertfă, prin mărturisirea credinței în Hristos, în fața chinurilor ateilor. A fost arestat, interogată, bătut și umilit. În timpul interogatoriilor, călăul anchetator îi cerea Părintelui Alexandru Baltagă: „Arată-ne pe Dumnezeuul tău!” Iar Părintele cu mult curaj răspundea: „Atunci când tu îmi arăți mintea ta, atunci ți-L arăt și eu pe Dumnezeuul meu!” A fost deportat în închisoarea din orașul Kazan, în actuala Republică Tatarstan din Federația Rusă, iar la scurt timp, din cauza torturilor la care a fost supus, la vârsta de 80 de ani, moare în închisoare ca Martir al lui Hristos, la 7 august 1941.

În urma ultimatumului primit de România, la 28 iunie 1940, din partea Uniunii Sovietice, prin care se cerea evacuarea administrației civile și a armatei din Basarabia și din partea nordică a Bucovinei, soția și copiii părintelui hotărâsc să se refugieze în România, părintele Alexandru însă rămâne alături de credincioșii care i-au fost încredințați spre păstorie, slujind în continuare la biserica din Călărași.

În ziua de 31 august 1940, părintele Alexandru Baltagă slujea Sfânta Liturghie în biserica Sfântul Alexandru Nevski din Călărași. În timpul slujbei, organele NKVD s-au prezentat spre a-l aresta pe părintele. A refuzat să îi însoțească pe sovietici, motivând că numai după terminarea Sfintei Liturghii se va prezenta la unitatea NKVD. În aceeași noapte părintele Alexandru Baltagă este arestat de organele NKVD, dus la Chișinău și acuzat că: „În anul 1918, având o atitudine dușmănoasă față de Rusia Sovietică, a participat activ în cadrul Sfatului Țării și a votat pentru înstrăinarea Basarabiei de Rusia Sovietică și pentru unirea ei cu România. (...) În anii următori, fiind un cleric activ, a luptat contra mișcării revoluționare. În consecință, se face vinovat de: acordarea de ajutor aripei reacționare a burgheziei mondiale; lupta activă împotriva clasei muncitoare și mișcării revoluționare și sabotaj contrarevoluționar”, învinuiri care erau pedepsite cu ani grei de închisoare și chiar moarte.

În cadrul interogatoriilor, părintele Alexandru Baltagă vorbește sincer, prezentând strădaniile vieții sale cu mare demnitate. Este întrebat de Cerepanov, anchetator superior al secției anchetă a NKVD RSSM, locotenent inferior al Securității de Stat: „Sunteți acuzat că, în anul 1918, fiind ostil Rusiei Sovietice, ați votat dezlipirea Basarabiei de Rusia și unirea ei cu România. Recunoașteți acest lucru?

– Da, recunosc. Eu, Baltagă, într-adevăr, am fost adversar al revoluției și, pentru a o evita, am votat unirea.

– Care au fost motivele pentru care preoțimea în general, dar și dvs. ați votat unirea cu România?

– Mie, basarabeanului naționalist, ca nimănui altuia, îmi sunt cunoscute faptele de atitudine ingrată a arhierilor ruși Pavel, Serafim ș.a. față de preoțimea basarabeană. Prelații înalți ai bisericii din fosta Rusie au interzis ca în școlile din Basarabia să se predea în limba moldovenească, obligând ca și slujba religioasă să se țină la fel în limba rusă. Toate aceste fapte au stârnit nemulțămiri între preoțimea basarabeană față de biserica rusă și Rusia în general.”

Rudele părintelui au povestit cum, în timpul anchetei, părintele Alexandru Baltagă a fost nevoit să suporte torturi fizice și psihice. În acest timp, organele sovietice îl întrebau: „Arată-ne pe Dumnezeuul tău! Iar părintele răspundea: Atunci când tu îmi arăți mintea ta, atunci ți-L arăt și eu pe Dumnezeuul meu!”

În contextul în care, la 22 iunie 1941, Armata Română trece Prutul, pentru eliberarea Basarabiei, părintele Alexandru Baltagă nu apucă să fie condamnat. Este deportat, în regim de urgență, la închisoarea Kazan și moare mucenicește la 7 august 1941.

Despre acest moment, cercetătorul Mihai Tașcă afirmă: „Mașina sovietică de exterminare și-a făcut datoria în cel mai scurt timp posibil. În certificatul de moarte diagnoza este următoarea: inflamație intestinală. Avea 80 de ani împliniți și a fost decanul de vârstă al tuturor deputaților Sfatului Țării la acea vreme.” La 10 iulie 1991, după 50 de ani de la exilul și moartea mucenicească petrecută în orașul Kazan, părintele protoiereu Alexandru Baltagă este reabilitat de către Procuratura Generală a Republicii Moldova.

Protoiereul Alexandru Baltagă rămâne în memoria românilor de pe ambele maluri ale Prutului ca un erou al credinței, dar și ca un erou național, la cei 80 de ani ai săi, după o slujire exemplară în fața Sfântului Altar, el a înfruntat bărbătește torturile la care a fost supus, primind cununa muceniciei. Despre el, cercetătorul Mihai Tașcă, doctor în drept, afirmă într-un articol din presa basarabeană că este: „unul dintre cei mai mari martiri pe care i-a dat Basarabia de-a lungul zbuciumatei sale istorii.”

Lisnic Galina, Gimnaziu Sadova, Republica Moldova,

Coordonatori: Pr. Valeriu Enache, prof. Luiza Arhip

Alexandru Mironescu, intelectualul creștin sub persecuția comunistă

În duhul anului comemorativ al duhovnicilor și mărturisitorilor ortodocși români ai secolului al XX-lea, cinstim în mod deosebit pe cei care au dat dovadă de îndrăzneală în fața persecuțiilor, al chinurilor și chiar al martiriului, punând mai presus de viața pământească, viața veșnică. Unul dintre acești eroi ai credinței noastre ortodoxe strămoșești este Alexandru Mironescu. S-a născut la 10 iulie 1903 în familia colonelului de armată Victor Mironescu din Tecuci, județul Galați. După ciclul liceal, tânărul Mironescu a urmat cursurile Facultății de Științe din București (1922-1926), apoi studii doctorale la Universitatea din Sorbona, unde a obținut titlul de doctor (1929). Revine în țară, primind postul de asistent la Catedra de chimie organică a Facultății de Științe din cadrul Universității din București, urmând astfel o carieră universitară. În 1935 este ales membru corespondent al Academiei de Științe, secția Chimie. Editează numeroase lucrări de laborator și manuale, participă la manifestări științifice, unde este recunoscut pentru realizările sale, unele chiar patentate în Anglia și Germania, ține cursuri universitare și conferințe publice și la radio.

În 1935, debutează în literatură cu romanul „Oamenii nimănui”, apoi publică volume de eseuri, precum „Limitele cunoașterii științifice” (1945), „Certitudine și adevăr” (1947) sau monografia „Claude Bernard” (1946). Se pare că, în anii ‘40, obține al doilea doctorat, de dată această în filosofie la Universitatea din București. Încă din perioada studiilor la Paris, Alexandru Mironescu este preocupat de teologie. În țară se realizează ideile lui Sandu Tudor de coagulare a unui curent intelectual de descoperire a tradiției isihaste românești¹²⁷. Ideea unui dialog duhovnicesc, între limitele teologiei și ale științei, prinde contur după 1944 prin înființarea Asociației „Rugul Aprins”, la Mănăstirea Antim din Capitală. Alexandru Mironescu alături de Sandu Tudor și Benedict Ghiuș organizează conferințele săptămânale din biblioteca Mănăstirii Antim însoțite de participări la slujbe în biserica așezământului. La Antim, l-a cunoscut pe părintele Petroniu Tănase, care spunea despre el: „Trăind în obștea monahală a Mănăstirii Antim - București între anii 1942-1950, am cunoscut pe prof. Al. Mironescu, în cadrul mișcării duhovnicești «Rugul Aprins».

¹²⁷ Adrian Nicolae Petcu, „Profesorul Alexandru Mironescu, intelectualul creștin persecutat de comuniști”, *Ziarul Lumina*, (24 Octombrie 2017), (<https://ziarulumina.ro/societate/historica/profesorul-alexandru-mironescu-intelectualul-crestin-persecutat-de-comunisti-127392.html>).

Lua parte adesea la sfintele slujbe ale mănăstirii împreună cu doamna Maria și cei doi copii, Șerban și Ileana, și participa activ la convorbirile duhovnicești dimpreună cu prietenii și părinții monahi ai mănăstirii. Îi admirăm limbajul hotărât, limpede și precis al expunerilor. Dar profesorul continuă convorbirile duhovnicești și în cadrul intim al familiei, împreună cu prieteni și părinți îmbunătățiți de prin sfintele mănăstiri, frământând temele fundamentale ale vieții creștine: desăvârșirea duhovnicească, viața de rugăciune, mântuirea, care pentru el erau problemele grave ale vieții. Chipul prof. Mironescu mi-a rămas că o armonioasă realizare a unui intelectual român: om cu o temeinică cultură științifică, un fiu credincios al Bisericii Ortodoxe și un îndrăgit de bunurile culturale și spirituale ale neamului românesc, pe care le-a îmbogățit el însuși cu activitatea sa”¹²⁸. După instaurarea regimului „democrat-popular”, activitățile Rugului Aprins sunt interzise de către Ministerul Cultelor, însă profesorul Mironescu continuă să cerceteze Mănăstirea Antim și să se întâlnească cu monahul Agaton, Sandu Tudor și cu părintele Benedict Ghiuș. Se pare că, din acest motiv, în 1949 a fost exclus de la catedră. Tot la presiunile autorităților comuniste, în 1950, grupul din care făcea parte s-a destrămat prin plecarea celorlalți doi din București. Cu toate acestea, profesorul Mironescu nu abdică de la căutările lui spirituale, frecventând Mănăstirea Plumbuita, unde se află părintele Sofian, și Schitul Rarău, unde se nevoia ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor. În casa lui Mironescu treptat se organizează întâlnirile duhovnicești cu o parte a fostului grup al Rugului Aprins. Tot la el acasă susțin cuvinte duhovnicești părinții Benedict, Sofian, Daniil și chiar Cleopa Ilie, împreună cu Arsenie Papacioc (1954).

Spirit de mare pătrundere, cu școala exactității, proprie științei și cu puterea cuvântului, proprie omului de litere, Alexandru Mironescu a fost un intelectual de rasă, un căutător de esențe, un însetat de sublim, de divinitate. „Ca iedera spre dreptul stejar așa-mi întind/ lisuse către Tine iubirea-mi arzătoare;/ Cu slabe mreji de gânduri cutez să te cuprind/ Și orice rugăciune este o-mbrățișare”, scrie doctorul Vasile Voiculescu în poezia să dedicată prietenului său Alexandru, concepută în înflăcărata perioadă a Cercului de la Mănăstirea Antim (30 decembrie 1954)¹²⁹. Mișcarea religioasă a Rugului Aprins de la Antim a devenit un element periculos pentru planul regimului comunist de aneantizare a poporului prin ateism și de distrugere sistematică a oricăror preocupări intelectuale în afară adulării conducerii țării. A urmat valul de arestări din 1958, când se înscenau procese destinate să condamne la ani mulți de temniță oameni nevinovați dar demni și nedispuși la compromisuri. Sandu Tudor, care în 1953 se retrăsese la Schitul Rarău sub numele de sihastrul Daniil era în special vizat. Toți participanții activi la Cercul Rugului Aprins au fost ridicați și condamnați.

Urmează crunta perioadă de închisoare comunistă, în care omul este redus la lipsa elementelor vitale trupului (prin frig, foame, întuneric, umezeală, interzicerea nevoilor firești, bătaii, torturi, boală netratată, umilințe, izolare), în care extremele suferințe fizice și sufletești se întâlnesc într-un pătrunzător strigăt al spiritului, punând în primejdie de moarte pe acesta din urmă. „Ah, patimă grozavă, pustia dragostei și-a urei/ când inima că lemnele uscate crapă/ când gerul singurătăților astrale îngheață cenușa nervilor zdrobiți!/ Aud ciolanele izbite, obosite, clănțănind/ Și zdrențele de carne drapele fâlfâind/ Plesnind cu velele în uragane/ Catargele troznind!”¹³⁰. În noaptea de 13 spre 14 iunie 1958 este arestat de Securitate de la domiciliu, împreună cu fiul său și Daniil Sandu Tudor. Este anchetat în condiții dramatice în arestul Ministerului Afacerilor Interne. Prin Sentința nr. 125 din 8 noiembrie 1958 a

¹²⁸ Adrian Nicolae Petcu, „Profesorul Alexandru Mironescu, intelectualul creștin persecutat de comuniști”, *Ziarul Lumina*, (24 Octombrie 2017), (<https://ziarulumina.ro/societate/historica/profesorul-alexandru-mironescu-intelectualul-crestin-persecutat-de-comunisti-127392.html>).

¹²⁹ Horia Ion Groza, *Alexandru Mironescu. Centenarul nașterii 1903-2003*, ediție îngrijită de Ileana Mironescu, Editura Enciclopedică, București, 2003, pp. 121-129.

¹³⁰ Adrian Nicolae Petcu, „Profesorul Alexandru Mironescu, intelectualul creștin persecutat de comuniști”, *Ziarul Lumina*, (24 Octombrie 2017), (<https://ziarulumina.ro/societate/historica/profesorul-alexandru-mironescu-intelectualul-crestin-persecutat-de-comunisti-127392.html>).

Tribunalului Militar București, Alexandru Mironescu a fost condamnat la 20 ani de muncă silnică, pentru infracțiunea de „uneltire contra ordinii sociale”. A cunoscut închisorile de la Jilava (iunie și octombrie 1959) și Aiud (iunie 1959 și iulie 1960). La 13 noiembrie 1963 a fost eliberat din Penitenciarul Aiud. Revine în București. Scrie literatură de sertar, poezie creștină și continuă să se întâlnească cu prieteni intelectuali și clerici în căutarea isihiei și a tainelor Bisericii. Din această perioadă avem un jurnal care trădează statura unui intelectual cu autentice preocupări creștine, complet ancorat în frământările culturale și chiar politice ale epocii, atât cât se putea sub „libertatea” asigurată de regimul comunist. La 20 ianuarie 1973, profesorul Alexandru Mironescu a trecut la cele veșnice¹³¹.

De la Alexandru Mironescu a rămas o însemnată operă postumă, însumând eseuri, dialoguri, mărturisiri și scrieri literare, de valoare mai mult mistică decât estetică. Un loc aparte îl ocupă Poemele filocalice, considerate de autorul însuși a fi lamura creației sale și pe care Părintele Galeriu nu le ignora, deși pe atunci încă nu se editaseră. Părintele Galeriu nu numai că-l prețuia pe Alexandru Mironescu (că om de știință creștin și ca fost deținut politic anticomunist), dar a înțeles să pună umărul, la începutul anilor '90, la relansarea sa publică. Sub egida Editurii Harisma au fost reeditate – în premieră după 1989 – două dintre cărțile profesorului, pe care părintele a găsit și vremea să le prefăteze (în colaborare cu Ion Andrei Dorobanțu): *Certitudine și adevăr* (1992) și *Limitele cunoașterii științifice*. Intenția – care, din păcate, nu s-a putut realiza ca atare – fusese aceea de a se (re)edita la Harisma întreaga operă mironesciană. Rămâne însă semnificativ faptul că atenția părintelui a mers prioritar spre sintezele de filosofie științei.

Mărturii despre viața și spiritul acestui mare apologet al credinței avem și de la apropiații săi: „El știa și putea să-și țină inima fierbinte și propovăduia cu finețe, dar puternic. Simțea într-o clipă aprinsă o întreagă veșnicie albă”¹³², spunea părintele Arsenie Papacioc, iar părintele Petroniu Tănase relatează: „Chipul profesorului Mironescu mi-a rămas ca o armonioasă realizare a unui intelectual român: om cu o temeinică cultură științifică, un fiu credincios al Bisericii Ortodoxe și un îndrăgît de bunurile culturale și spirituale ale Neamului românesc, pe care le-a îmbogățit el însuși cu activitatea sa. Lucrările sale științifice și duhovnicești, între care: *Limitele cunoașterii științifice*, *Certitudine și Adevăr* și *Poemele filocalice* sunt mărturii grăitoare în acest sens”¹³³. Totodată, la înmormântarea sa, părintele Benedict Ghiuș spunea: „Alexandru Mironescu a iubit credința autentică, a cunoscut-o, a trăit-o și a mărturisit-o fără emfază, dimpotrivă „cu simplitate și cu normalitate” cum îi plăcea lui să spună, așa cum vorbim despre lucrurile dragi și de maximă seriozitate ale vieții noastre de oameni.[...] Pentru el, ca pentru toți creștinii, moartea nu e o stingere în neființă, moartea e o naștere pentru o altă ordine de existență, pentru viața în toată plenitudinea ei, unde dreptii strălucesc ca soarele, după cuvântul Mântuitorului”¹³⁴. În consecință, regăsim în persoana lui Alexandru Mironescu un exemplu de asumare a valorilor și principiilor moștenite de la înaintașii noștri. Îmbinând cu înțelepciune știința cu teologia, a constituit un pilon de rezistență al păstrării neamului și duhului românesc în legătură cu Dumnezeu și sfânta Sa Biserică. A urmat exemplul Mântuitorului până la moarte, mărturisind adevărul în orice circumstanță, scopul fiind nașterea sufletului său în Împărăția Cerurilor.

¹³¹ Adrian Nicolae Petcu, „Profesorul Alexandru Mironescu, intelectualul creștin persecutat de comuniști”, *Ziarul Lumina*, (24 Octombrie 2017), (<https://ziarulumina.ro/societate/historica/profesorul-alexandru-mironescu-intelectualul-crestin-persecutat-de-comunisti-127392.html>).

¹³² Arhim. Arsenie Papacioc, *Alexandru Mironescu. Centenarul nașterii 1903-2003*, ediție îngrijită de Ileana Mironescu, Editura Enciclopedică, București, 2003, p. 106.

¹³³ Ierom. Petroniu Tănase, *Alexandru Mironescu. Centenarul nașterii 1903-2003*, ediție îngrijită de Ileana Mironescu, Editura Enciclopedică, București, 2003, p. 105.

¹³⁴ Arhim. Benedict Ghiuș, *Cuvânt rostit la moartea profesorului Alexandru Mironescu*, Revista Rost, nr. 55, septembrie 2007.

Bibliografie

1. Ghiuș, Arhim., Benedict, *Cuvânt rostit la moartea profesorului Alexandru Mironescu*, Revista Rost, nr. 55, septembrie 2007.
2. Groza H.-I., *Alexandru Mironescu. Centenarul nașterii 1903-2003*, ediție îngrijită de Ileana Mironescu, Editura Enciclopedică, București, 2003.
3. Papacioc, Arhim A., *Alexandru Mironescu. Centenarul nașterii 1903-2003*, ediție îngrijită de Ileana Mironescu, Editura Enciclopedică, București, 2003.
4. Petcu A.-N., „Profesorul Alexandru Mironescu, intelectualul creștin persecutat de comuniști”, *Ziarul Lumina*, (24 Octombrie 2017), (<https://ziarulumina.ro/societate/historica/profesorul-alexandru-mironescu-intelectualul-crestin-persecutat-de-comunisti-127392.html>), (accesat la: 19.01.2025, 15:03).
5. Tănase, Ierom. P., *Alexandru Mironescu. Centenarul nașterii 1903-2003*, ediție îngrijită de Ileana Mironescu, Editura Enciclopedică, București, 2003.

*Damian Nectarie, Clasa a XI-a Pastorală
Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Ap. Andrei”, Galați
Coordonator: prof. dr. Gheorghe Butuc*

Aspazia Oțel Petrescu, un chip luminos din temnitele comuniste

Una dintre cele mai cunoscute mărturisitoare din perioada comunismului, Aspazia Oțel Petrescu este o figură emblematică, o luptătoare, care prin curajul și credința sa neclintită a reușit să învingă un sistem menit să distrugă esența sufletului omenesc, rămânând până în ziua de azi un exemplu pentru o întreagă generație.

S-a născut într-o perioadă tumultuoasă, la 9 decembrie 1923 în mijlocul unei națiuni care încă trăia cu amintirea Marii Uniri, în cătunul acoperit de zăpadă din preajma Cernăuților, Cotul Ostriței, în căminul învățătorilor Ioan și Maria Oțel, fiind primul copil venit pe lume. Astfel, în trecutul îndepărtat chiar de pe malul Prutului, satul natal va fi pentru Aspazia, leagănul unei copilării fericite, cu amintiri de neuitat. A urmat școala primară în liceul din Bălți, apoi va continua la liceul de fete ortodox, Elena Doamna din Cernăuți. Licăririle copilăriei de pe meleagurile bucovinene se vor stinge rând

pe rând în zbuciumul anului 1940, când urgiile celui de-al doilea război Mondial vor brăzda dâre adânci de sânge pe trupul românesc al Bucovinei de Nord. Familia Oțel își va lua astfel drumul refugiului dureros și definitiv.

În anul 1944, cei doi copii iau drumul studenției, Aspazia pășind pe prispa facultății din Cluj de litere și filozofie. Înzestrată cu un talent literar de excepție și cu un spirit analitic profund, care nu-i umbrea câtuși de puțin înclinația mistică a sufletului, tânăra va debuta în cadrul Frăției Ortodoxe cu lucrarea „Iisus în poezia română”, devenind una dintre cele mai apreciate studente ale marelui filozof și poet, Lucian Blaga.

Aspazia Oțel își va iubi până la uitare de sine nu doar patria și neamul, ci mai cu seamă tot ce a însemnat frumosul creștin în spațiul Bisericii lui Hristos, căruia i-a înclinat un simț al datoriei întreaga viață. Alături de cei mai mulți creștini, și-a pus sufletul la îndoială, rugându-se ca Dumnezeu să-i dea în cale un duhovnic. Rugăciunile i-au fost împlinite prin prietena ei de suflet, Zorica Lațcu, o cunoscută poetă, care o va îndemna să se spovedească la Părintele Arsenie Boca, care-i va prezenta cu o delicatețe sufletească suferința pe care o va avea de îndurat, de care nu avea habar. Acesta în cea din urmă spovedanie, o va binecuvânta de 14 ori, semnificând numărul de ani pe care-l va petrece în temniță, dându-i o ascultare: „Cine caută să-ți scadă din crucea lui, mai mult îți adaugă”.

Prinsă în manifestațiile de la cămine, anti-bolșevice, tânăra Aspazia va ridica pe umerii săi plăpânzi, crucea jertfei, odată cu valul de arestări din 1948, fiind întemnițată și interogată în moduri inumane, cu inima sfâșiată în nesiguranța clipei de mâine. Nemulțumiți de zgârcitele declarații referitoare la Organizația feminină din Centrul Studențesc legionar, o condamnă la 10 ani de temniță grea, prelungindu-se cu încă patru. Astfel, Aspazia se va avânta în încheștarea nemiloasă cu limitele firii, luptând cu încremenirea timpului, dar și cu moartea sufletească, ce era de fapt și scopul regimului.

În drumul către Golgota al Aspaziei, prima oprire va fi la Mislea, temniță ce odinioară servea ca mănăstire. Biserița avea să le fie lumină din iadul jalei, adunând la zidurile ei orice suflet plin de triste frânturi. Deși zi de zi, tinerele deținute așteptau porția de arpacaș sau de terci, cu speranța că le va fi potolită foamea, frigul era încercarea adevărată, anii fiind numărați în ierni, căci odată ce trecea gerul, totul era mai puțin cumplit. În acest întuneric, tinerele și-au găsit alint în cântec, făcând coruri pe două voci și învățând răspunsurile Sfintei liturghii pe de rost. „Cântam foarte mult, învățam unele de la altele tot ce aveam la îndemână.”

În trâmă de lumină a unei zile de primăvară, zăvoarele celulelor de la Mislea se deschid, și câteva deținute printre care și Aspazia, pornesc pe drumul necunoscut al unei alte închisori, celei de la Miercurea Ciuc. Anii petrecuți aici vor fi presărați cu multe izolatoare, cel mai rău fiind cunoscut ca și „groapa cu șobolani”.

Aspazia și colegile ei de suferință vor lucra zi și noapte la broderia unei rochițe pentru botezul fetiței uneia dintre gardiențele milostive, dra cu ajutorul turnătoarelor, administrația află firul poveștii, și trece la represalii, iar Aspazia este aruncată în pivnița închisorii, în care șobolanii își aveau lăcașul. Groaza s-a cuibărit adânc în sufletul ei, aducându-i în minte mai multe variante, de bătaia până la moarte, până la sinuciderea prin sărirea de pe scări. Aspazia mărturisește că salvarea ei a fost Îngerul păzitor, care i-a auzit strigarea: „M-am pomenit strigând, cu o voce străină, stranie, strangulată de spaimă: „- Doamne! Nu mă lăsa!”. Și, în clipa următoare, mi s-a întâmplat ceva nemaipomenit, nemaitrăit, nemaisperat. Hruha, lucarnele, treptele, jivinele, totul a dispărut. În jurul meu era numai alb.”

Aspazia Oțel Petrescu a fost eliberată în 1962, reluând cursurile la facultate, apoi căsătorindu-se cu un văduv. După căderea comunismului, alături de părintele Iustin Pârvu, care i-a fost povățuitor, a mărturisit în continuare jertfa unei generații pentru libertatea neamului.

Debaș Medeea, clasa XI-a C
Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Vasile cel Mare”, Iași

Preoți și intelectuali în temnițele comuniste

Perioada regimului comunist a fost caracterizată de un control total asupra vieții oamenilor, iar ideologia marxist-leninistă a urmărit nu doar transformarea structurilor politice și economice, ci și o transformare radicală a individului. În viziunea regimului comunist, omul era considerat un „muncitor” dedicat unei cauze colective, iar valorile tradiționale, în special religia, erau văzute ca obstacole în calea evoluției societății. Biserica, fiind considerată un apărător al credințelor „retrograde” și al ordinii sociale vechi, a fost ținta unei prigoane sistematice, iar preoții au fost considerați dușmani ai statului. Această viziune ateistă asupra lumii, promovată de regimul comunist, a vizat eradicarea spiritualității și a oricărei forme de gândire critică care ar fi putut contesta autoritatea regimului.

În acest context, temnițele comuniste au devenit locuri de suferință fizică și psihologică, dar și de rezistență spirituală și intelectuală. Preoții și intelectualii care refuzau să se supună ideologiei oficiale și să își abandoneze convingerile religioase sau gândirea liberă au devenit victime ale unui sistem care încerca să subjuge omul în toate dimensiunile sale. Cu toate acestea, aceștia nu doar că au suferit, dar au continuat să reziste prin credință și cultură, iar închisoarea a devenit pentru mulți un spațiu al manifestării unei rezistențe tăcute, dar profundă. Prin sacrificiul lor, preoții și intelectualii din temnițele comuniste au demonstrat că omul nu poate fi redus doar la un simplu „muncitor” al regimului, iar Biserica nu poate fi distrusă, chiar și sub presiunea unei ideologii opresive.

După 1990, în România cercetarea fenomenului represiunii sub regimul comunist a urmat trasee pe cât de variate pe atât de dificile. Primul, cel mai generos la prima vedere, s-a arătat a fi istoria orală, mărturia în stare pură, cuvântul viu preluat, conservat, uneori editat, alteori depus într-o arhivă, în așteptarea unei valorificări științifice sub auspicii favorabile. Nu puțini au fost supraviețuitorii regimului carceral sau ai internărilor administrative care au avut prilejul să rememoreze experiențe traumatizante din anii în care au fost deposedați de cele mai elementare drepturi. Brutalitățile gardienilor, supravegherea permanentă, regimul excesiv al pedepselor, izolarea dublată de înfometare și frig, asistența medicală precară, presiunile psihice permanente, umilințele, privațiunile, apar pe rând și în mod repetat în evocările celor care au cunoscut condițiile de detenție sub regimul comunist.

Preoții în temnițele comuniste

Preoții din România au fost printre primii care au fost vizați de regimul comunist, care considera religia o piedică în calea implementării unui stat ateu și totalitar. Mulți dintre aceștia au fost arestați, torturați și încarcerați, deoarece refuzau să abandoneze predicarea credinței și să se conformeze directivei regimului care impunea o ideologie ateistă. În închisoare, preoții nu erau doar victime, ci și martori ai unei forme de rezistență spirituală. De-a lungul anilor de detenție, preoții au continuat să practice actele religioase, să ofere sprijin moral și spiritual celor închiși și să opună rezistență prin rugăciune și prin păstrarea învățăturilor bisericești. Chiar și în condițiile extreme de închisoare, cu bătaii și umilințe, preoții au rămas fideli vocației lor, iar acest comportament le-a dat o aură de martiri pentru credință. Personalități precum părintele Gheorghe Calciu-Dumitreasa sau părintele Arsenie Boca au devenit simboluri ale rezistenței creștine în fața regimului comunist.

Intellectualii și rezistența lor

Intellectualii care nu se conformau regimului comunist erau considerați o amenințare, fiind percepuți ca o categorie capabilă să provoace schimbări prin ideile și gândirea lor critică. Mulți dintre aceștia au fost arestați și condamnați pentru faptul că își exprimau opiniile, fie prin scris, fie prin discuții publice, împotriva regimului. Cei mai mulți dintre ei erau oameni de cultură, profesori universitari, scriitori, filozofi sau jurnaliști, care aveau o viziune diferită asupra lumii decât ideologia oficială impusă de Partidul Comunist. În închisori, intelectualii și preoții s-au aflat adesea în același loc, unde au înfruntat aceleași condiții inumane. Cu toate acestea, pentru acești oameni ai spiritului, închisoarea nu a însemnat doar o formă de suferință, ci și un spațiu al gândirii și al învățăturii. Mulți dintre aceștia au continuat să scrie în secret, să își împărtășească ideile și să păstreze vie flacăra cunoașterii. De asemenea, închisori precum Pitești sau Aiud au fost locuri în care intelectualii și preoții s-au sprijinit reciproc în încercarea lor de a supraviețui fizic și psihologic.

Un exemplu relevant în acest sens este cel al lui Constantin Noica, filosoful care a fost arestat de mai multe ori de regimul comunist și care a supraviețuit datorită capacității sale de a-și păstra demnitatea intelectuală chiar și în fața unei represalii extrem de dure. În închisoare, Noica a devenit un simbol al rezistenței prin cultură și a demonstrat că gândirea liberă poate supraviețui chiar și în cele mai opresive regimuri.

Impactul acestora asupra societății

Atât preoții, cât și intelectualii din temnițele comuniste au avut un impact profund asupra societății românești post-comuniste. Prin sacrificiul lor, aceștia au reușit să păstreze în viață valori fundamentale ale umanității – credința, demnitatea, libertatea de gândire. După căderea regimului, amintirea lor a fost un simbol al luptei împotriva totalitarismului și al răzvrătirii prin cultură și credință. Prin urmare, preoții și intelectualii din temnițele comuniste nu au fost doar victime ale unui regim opresiv, ci și martori ai unui act de rezistență spirituală și intelectuală care a marcat o eră întreagă. Aceștia au demonstrat că ideile, credințele și cunoașterea nu pot fi înlăturate complet, chiar și în fața unui regim care a încercat să distrugă tot ce era considerat contrar ideologiei sale. Astfel, temnițele comuniste au devenit locuri în care lupta pentru adevăr și pentru libertatea gândirii a fost dusă până la capăt, chiar și în condiții extreme.

În perioada regimurilor totalitare comuniste, în special în România, Biserica Ortodoxă a fost supusă unei presiuni constante, întrucât regimul totalitar considera religia o forță subversivă care trebuia eliminată din viața publică. În acest context, preoții, monahii, psalții și cântăreții bisericești au fost și ei considerați dușmani ai statului și, astfel, au ajuns în temnițele comuniste, unde au trăit suferințe inimaginabile. Cu toate acestea, chiar și în condițiile extrem de dure ale închisorilor, acești oameni au continuat să fie păstrători ai tradițiilor liturgice și ai credinței ortodoxe, iar cântarea lor a devenit o formă de rezistență spirituală și un simbol al speranței.

Psalții și cântăreții bisericești ca martori ai credinței

Psalții și cântăreții bisericești nu erau doar slujitori ai cultului divin, ci și transmisători ai tradițiilor religioase. Cântările lor aveau un rol esențial în viața liturgică a Bisericii, iar vocea lor aducea o atmosferă de sacralitate și comuniune spirituală. În închisoare, însă, acești oameni ai Bisericii nu au încetat să își practice credința și vocația, chiar dacă acest lucru îi expunea la mari riscuri. Regimul comunist a încercat să distrugă această formă de rezistență prin interzicerea oricărei forme de cult religios sau de manifestare publică a credinței, dar psalții și cântăreții bisericești au continuat să-și păstreze vocația, cântând în mod secret și adesea în

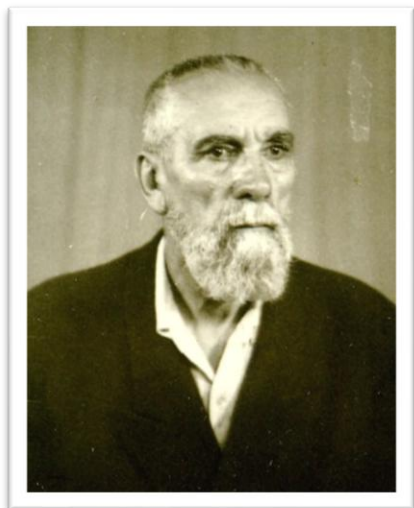
circumstanțe deosebit de grele. În multe dintre temnițele comuniste, în special în cele celebre pentru cruzimea regimului, cum ar fi închisorile Pitești sau Aiud, cântarea bisericească a rămas un simbol al rezistenței spirituale. Deși închisorile erau locuri ale torturii fizice și psihologice, cântările și rugăciunile psalților au reușit să mențină vie flacăra credinței. Asemenea cântăreților, și psalții au reușit să transmită celor din jur mesaje de speranță prin intermediul muzicii religioase, chiar și în fața pericolelor iminente. Uneori, aceste cântări erau rostită pe ascuns, în timpul nopții sau în momentele de liniște aparentă, pentru a nu fi descoperite de autorități, dar aveau o putere formidabilă de a întări moralul celor închiși.

Cântarea ca formă de rezistență spirituală

În închisorile comuniste, orice formă de opoziție la regim era reprimată cu brutalitate, iar Biserica a fost privită ca o sursă de subminare a autorității Partidului Comunist. Cântarea bisericească, având rădăcini adânci în tradițiile religioase ale poporului român, a devenit astfel un act de rezistență spirituală. Chiar și în fața torturii și umilințelor, cântăreții și psalții au găsit puterea de a-și exprima credința prin muzică, reînviind prin glasul lor tradițiile bisericești care erau încercate de regimul ateu. Un exemplu semnificativ în acest sens este cazul părinților din Mănăstirea Antim, care erau atât preoți, cât și cântăreți bisericești, și care au fost arestați și încarcerati de regimul comunist pentru opunerea față de ideologia oficială. Aceștia au fost supuși unor chinuri inimaginabile în închisoare, dar au continuat să reziste prin rugăciuni și cântări. De asemenea, mulți dintre acești psalți și cântăreți bisericești nu doar că s-au rugat în închisori, dar au învățat și pe alți deținuți să cante, transformând închisoarea într-un loc de comuniune duhovnicească, chiar și în condițiile cele mai dure.

Impactul asupra conștiinței colective

Chiar dacă regimul comunist a reușit să desființeze bisericile și să interzică în multe locuri slujbele religioase, cântările psalților din temnițele comuniste au avut un impact adânc asupra conștiinței colective. Acestea nu doar că au păstrat în viață religiozitatea, dar au reîntărit legătura dintre oameni, făcându-i să conștientizeze că spiritul nu poate fi distrus de o ideologie opresivă. Cântările din închisoare au fost, pentru mulți, o formă de mângâiere și o amintire a libertății lăuntrice care nu putea fi înfrântă, chiar și în fața celei mai mari suferințe fizice. Mai mult, după căderea regimului comunist, amintirea acestor psalți și cântăreți bisericești a fost reabilitată și recunoscută ca parte esențială a rezistenței spirituale. Ei au devenit martori ai unei lupte tăcute dar intense pentru credință și libertate, iar cântările lor au rămas în memoria colectivă ca o formă de martiriu. În continuare voi prezenta câteva exemple de oameni sfinți care au mărturisit prin fapte pe Dumnezeu răbdând cu tărie toate suferințele și umilințele la care au fost supuși de uneltele regimului totalitar comunist.

Preotul Anastase Popescu

S-a născut la 16 iunie 1885 în familia preotului Dumitru Popescu din localitatea tulceană Beștepe. După școala primară, în 1899 a intrat la Seminarul Teologic „Sfântul Gheorghe” din Roman. După doi ani, instituția a fost desființată, iar Anastase a fost transferat la Seminarul „Veniamin Costachi” din Iași, pe care l-a absolvit în 1906. Un an mai târziu s-a înscris la Facultatea de Teologie din București.

El a fost hirotonit preot la parohia din Basarabi, unde a ocupat și postul de învățător. Dar a venit războiul și 1917 a fost mobilizat în Regimentul 12 Cantemir,

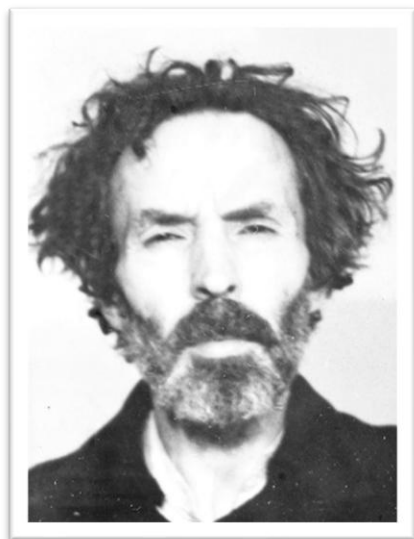
Divizia a 6-a, pe postul de confesor militar cu grad de căpitan. A luptat pe frontul de la Mărășești-Grozești-Oituz, iar pentru faptele de vitejie a fost decorat cu „Coroana României cu spade în grad de ofițer” și cu Ordinul „Steaua României în grad de cavaler”.

Iată cum este caracterizat preotul de colegii din tranșee: „Și-a făcut tot timpul datoria stând pe front cu regimentul. Prin cuvânt și îndemnări a însuflețit trupa. A fost în mijlocul soldaților în tranșee pe linia I-a, în tot timpul”, scrie colonelul Vasilescu. Nu am decât cuvinte de laudă pentru Sfinția Sa, completează el. Memoriile apar în cartea „Activitatea preoților de Armată. Campania din 1916-1918” scrisă de iconomul Constantin Nazarie. După terminarea războiului a obținut licența în Teologie la facultatea din Iași. Întors de pe front, preotul Anastase Popescu a aderat la Partidul țărănist, din 1928 făcând parte din Comitetul județean Constanța. Un an mai târziu, părintele Anastase a fost transferat la Biserica „Sfântul Gheorghe” din Constanța.

După instalarea regimului comunist, a început prigoana Securității pe urmele sale. A fost chemat de mai multe ori la Securitate fiind acuzat de discuții „dușmănoase” la adresa regimului. În 1951, împuternicitul de culte i-a retras recunoașterea de slujitor. Însă fără aprobarea funcționarului de la culte, un an mai târziu protoiereul județului Constanța îl numește pe bătrânul părinte Anastase slujitor la fosta Catedrală episcopală. Acuzat că preotul a introdus „reacționismul”, i s-a interzis să mai slujească, iar corespondența i-a fost interceptată de Securitate. Totul a culminat în noaptea de 15 spre 16 august 1952, când preotul a fost arestat. La percheziție i s-au confiscat diferite materiale provenite de la PNT, decorațiile și un Cod penal din 1865.

În ancheta de la Securitatea Constanța a negat orice implicare în vreo conspirație împotriva regimului. Preotul a fost condamnat la 60 luni de muncă silnică și a fost trimis la Penitenciarul Văcărești, apoi la Capu Midia. La iulie 1953, părintele Anastase Popescu a fost eliberat. Preotul a murit la 24 august 1961 și a fost înmormântat în Cimitirul Central Constanța.

Părintele Dimitrie Balaur

Părintele Dimitrie Balaur s-a născut la 4/17 septembrie 1903 la Rezeni, județul Lăpușna, în Basarabia. Conform tradiției familiei Balaur, bărbații erau preoți sau dascăli, știutori și iubitori de carte. La acea dată, Basarabia, veche provincie românească, se află de aproape o sută de ani sub stăpânirea Rusiei țariste.

Părinții părintelui, Ana și Isidor Balaur, respectați în sat și cu o viață foarte cuviincioasă, au avut zece copii. Din cei zece copii au trăit însă doar trei, părintele Dimitrie fiind cel de-al treilea. Dimitrie a fost crescut în multa dragoste și credință. Părintele Dimitrie Balaur a studiat la Seminarul din Chișinău, unde a stat la internat. Disciplinele teologice se predau temeinic, iar slujbele religioase se făceau cu toată ardoarea Ortodoxiei Ruse, astfel ca în toată viața lui părintele a păstrat o dragoste adâncă pentru Biserica Rusă.

La data de 27 martie / 9 aprilie 1918 Sfatul Țării a declarat unirea Basarabiei, cu granițele între Prut și Nistru, cu România. Părintele a hotărât să studieze astfel în țară, însă moartea tatălui său l-a făcut să se gândească la mănăstire. Domnul a hotărât însă altfel. El a ajuns la București, unde a absolvit Facultatea de Teologie în anul 1928, cu „Magna cum Laude”.

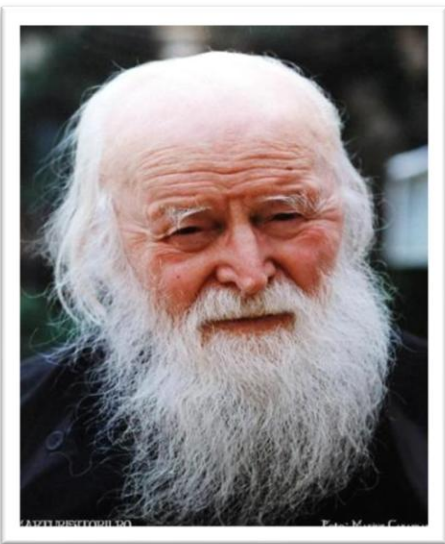
În anul 1932 a absolvit și Facultatea de Litere și Filosofie, specialitatea Geografie și Slava veche, tot cu merite deosebite. Părintele a fost profesor de religie la Rezina (1928-1929), apoi câțiva ani funcționar la Sfântul Sinod, locuind într-o cămăruță din Mănăstirea Antim (1930-1936), și apoi a venit consilier cultural la Episcopia Bălți. A fost secretar de redacție la revistele „Biserica Ortodoxa Română” și „Biserica Basarabeană”.

La data de 28 februarie 1937 s-a căsătorit în bisericuța Liceului Eparhial din Chișinău cu Minodora Danilov, fiica de dascăl din Chișcăreni - Bălți, absolventă a Facultății de Litere, Limba Germană, de la Iași. În noaptea de Paști a anului 1937, la 2 mai, a fost hirotonit preot la marea și frumoasă catedrală din Bălți, unde a slujit apoi duminicile și de sărbători, cu întreruperea de un an de refugiu, până în anul 1944. În zilele de lucru, părintele era ocupat de dimineața până seara la Episcopie, cu funcția de consilier și cu revista.

În urma cedării Basarabiei, în ziua de 27 iunie 1940, el s-a refugiat împreună cu familia la București, unde a stat, ca preot la Biserica Oborul Nou, până în vara lui 1941, când s-a reîntors la Bălți. Odată cu reluarea Basarabiei, familia preotului Balaur s-a întors acasă, în Basarabia pustiită de sovietici prin deportări și crime. În primăvara lui 1944 însă, la vârsta de 40 de ani, părintele a luat din nou calea pribegiei, de data aceasta pentru totdeauna. O vreme bună, părintele a viețuit împreună cu familia în Caransebeș, într-un loc special amenajat pentru sinistrați.

În cele din urmă, părintele a ajuns din nou în București. A primit postul de profesor spiritual la Seminarul Nifon Mitropolitul din București. În anul 1948, prin Legea Naționalizării din 11 iunie, Seminarul a fost desființat, iar elevii și salariații lui împrăștiați, fiecare pe unde a nimerit. În vara lui 1948, părintele a fost numit preot la Biserica Sfântul Visarion, iar mai apoi la biserica numită Mănăstirea Cașin. La 22 martie 1959 biserica a fost închisă, iar parohul a fost arestat, împreună cu alți ajutători ai bisericii și cu familia. În vreo două săptămâni, biserica a fost redeschisă, însă tot atunci, Părintele Dimitrie Balaur a fost arestat.

La data de 4 aprilie 1959 părintele a fost ridicat de Securitate din biserica la care slujea. Procesul așa-numitului „lot Mănăstirea Cașin” a avut loc la data de 4 septembrie, când părintele Dimitrie împlinea 56 de ani. El a fost condamnat pentru “activitate contra primului stat socialist din lume” și pentru “activitate contra orânduirii de stat”. Preotul Dimitrie Balaur a fost condamnat la 12 ani de temniță grea pentru lupta contra primului stat socialist din lume, Uniunea Sovietică și la “15 ani munca silnică, 8 ani degradare civică și confiscarea averii, pentru crima de uneltire contra ordinii sociale”. Părintele a fost închis la închisorile din Jilava, Gherla, în Delta Dunării, în Balta Brăilei și Periprava, până în anul 1964, pe când avea 61 de ani.

Întors acasă, după câteva luni, părintele a fost numit preot la Biserica Puișor, iar mai apoi la o biserică din Drumul Taberei. A mai slujit, după aceea și la Biserica Sfânta Vineri Nouă și la Biserica Buzești. Pensionat în anul 1992, în urma unui incendiu care a lovit Biserica Buzești, părintele a mai slujit apoi pe unde era invitat. În data de 31 martie 1996, părintele a slujit ultima lui Sfântă Liturghie. Părintele Dimitrie Balaur a adormit în Domnul la vârsta de 91 de ani, în data de 19 aprilie 1996, de Izvorul Tămăduirii, după 59 de ani de preoție. Părintele a fost îngropat la Mănăstirea Cernica.

Părintele Sofian Boghiu

S-a născut la 7 octombrie 1912, Cuconeștii Vechi, județul Bălți; a trecut la Domnul la 14 septembrie 2002, la

Mănăstirea Antim a fost un important duhovnic ortodox și pictor bisericesc român. A fost membru al mișcării „Rugul Aprins“, motiv pentru care a fost deținut politic între 1958-1964.

Serghei Boghiu, viitorul Părinte Sofian, a intrat ca frate la schitul Rughi – Soroca, în toamna anului 1926. Având o voce foarte frumoasă, a urmat școala de cântăreți bisericești de la Mănăstirea Dobrua-Soroca, între anii 1928 și 1932, după care a absolvit Seminarul monahal de la Mănăstirea Cernica (1940). A fost tuns în monahism la 25 decembrie 1937, primind numele călugăresc de Sofian. Pe 6 august 1939 a fost hirotonit diacon, în catedrala din orașul Bălți, de către ÎPS Mitropolit Tit Sîmedrea.

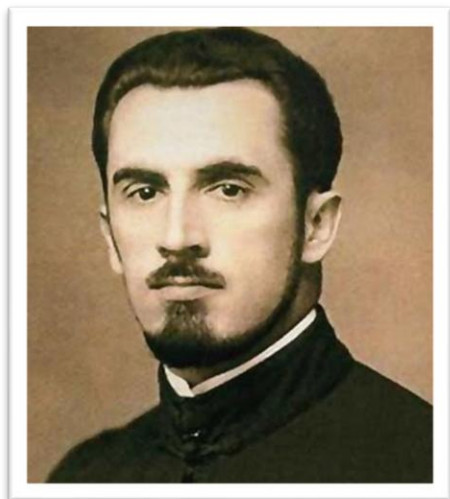
Dumnezeu s-a arătat foarte darnic cu Sofian și i-a dat și meșteșugul picturii, în care s-a desăvârșit după ce a urmat Academia de Arte Frumoase din București (1940-1945). În intervalul 1942 – 1946, monahul Sofian a făcut și Facultatea de Teologie din București. Iar în 1945 a fost hirotonit preot pe seama mănăstirii Antim din București. A fost unul dintre participanții cei mai cunoscuți la întâlnirile culturalo-duhovnicești ale mișcării Rugul Aprins de la Mănăstirea Antim (grupare care a cuprins vârfuri ale clerului ortodox și ale intelectualității creștine laice), între anii 1945-1950. La 15 iunie 1950 a fost numit stareț al Mănăstirii Antim, iar între 1954 și 1958 a stărețit Mănăstirea Plumbuita din București. A pictat mai multe biserici și a fost câțiva ani profesor la Seminarul Monahal din Mănăstirea Neamț.

Arestat în anul 1958, sub acuzația „de uneltire contra ordinii sociale prin activitate mistică dușmănoasă în cadrul organizației Rugul Aprins“, părintele Sofian a fost condamnat la 16 ani de muncă silnică, din care a suferit șase, în anul 1964 fiind eliberat în urma decretului general de grațiere. După '89, despre pătimirea sa în temniță, părintele Sofian spunea: “Dacă pot zice așa, mi-a plăcut în închisoare (...) Era bine acolo. Mult mai bine decât aici, în așa-zisa noastră libertate. Te puteai concentra (...) Nimic nu te distrăgea de la Dumnezeu. Pe când afară... câte probleme!”

După trei ani de la eliberare a revenit la Mănăstirea Antim, unde a rămas până la sfârșitul vieții sale pământești. Până în 1998, când a fost doborât la pat de boală, a format din scaunul de spovedanie, cu răbdare, pricepere și tact de bijutier al sufletelor, sute de ucenici. Aceasta i-a adus supranumele de “Apostolul Bucureștilor”. Părintele Sofian Boghiu a trecut la cele veșnice sâmbătă, 14 septembrie 2002, și a fost înmormântat la Mănăstirea Căldărușani, unde el însuși își alesese din vreme locul de îngropăciune.

Iată ce spunea un alt mare preot al românilor, arhimandritul Ioanichie Bălan, în 1997, despre părintele Sofian: „O personalitate duhovnicească remarcabilă, unanim recunoscută, care face cinste monahismului românesc și Bisericii lui Hristos, în sânul căreia slujește. Prea Cuvioșia Sa este cunoscut și apreciat în chip deosebit prin trei calități sau daruri cu care l-a înzestrat Dumnezeu: pictor bisericesc consacrat, duhovnic și povătuitor de suflete iscusit, cântăreț de vocație. Sfinția Sa a fost ales din naștere pentru Biserică, pentru a mărturisi adevărul evanghelic prin cuvânt și culoare, prin fii duhovnicești și icoane. Să împodobești biserici cu icoane frumos gândite și realizate și să faci din sufletele credincioșilor biserici vii, icoane duhovnicești ale faptelor bune, ale dragostei și smereniei, în care să se imprime chipul blând și smerit al lui Hristos. Să restaurezi icoane vechi prețioase și să restaurezi suflete omenești pentru care S-a jertfit Domnul pe Cruce. Iată vocația și rostul Arhimandritului Sofian pe pământ... Am mai putea adăuga la portretul sau sufletesc blândețea rară care îl caracterizează, modestia, calmul, îndelunga răbdare și cultura teologică acumulată”.

Părintele Ilarion Felea

S-a născut la 21 martie 1903, Valea Bradului, Brad, Hunedoara, România a trecut la Domnul la 18 septembrie 1961, Aiud, regiunea Cluj, România; a fost un preot ortodox român, profesor de teologie la Arad, canonizat ca sfânt de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în ședința sa din 11-12 iulie 2024, cu titulatura „Sfântul Preot Mucenic Ilarion Felea” și prăznuirea în ziua de 18 septembrie.

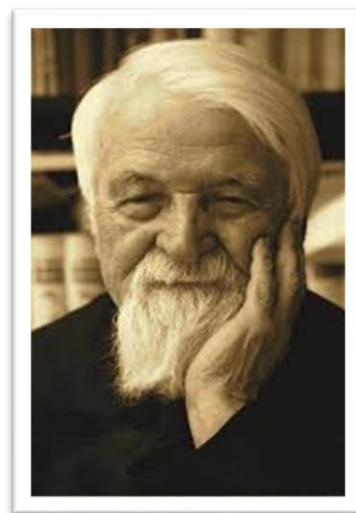
Face studii secundare la Liceele „Avram Iancu” din Brad (1914-1920) și „Moise Nicoară” din Arad (1920-1922), apoi studii superioare la Academia teologică „Andreiană” din Sibiu (1922 - 1926), cu examene de licență (1932) și doctorat (1939) la Facultatea de Teologie din București, Facultatea de Litere și Filozofie din Cluj (absolvent în 1929).

Preot în Valea Brad (1927-1930), în Arad-Sega (1930-1939), unde a ridicat o biserică parohială, apoi la catedrala din Arad (1939-1958), profesor de Dogmatică și Apologetică la Academia teologică din Cluj (1937-1938) și la cea din Arad (1938-1948), rector (1947-1948), iconom stavrofor (1947). A fost redactor al foilor „Biserica și Școala” (1939-1945) și „Calea Mântuirii” (5 septembrie 1943 - 3 iunie 1945 și 1 ianuarie - 22 decembrie 1946) din Arad. Arestat și deținut în timpul regimului comunist (6 ianuarie 1949 - 5 ianuarie 1950, septembrie 1958 - 8 septembrie 1961), fiind condamnat la 20 de ani muncă silnică „pentru uneltire contra ordinii sociale” și 20 ani temniță grea pentru „activitate intensă contra clasei muncitoare și a mișcării revoluționare”.

Părintele Dumitru Stăniloae

S-a născut la 29 noiembrie 1903, Vlădeni, comitatul Brașov, Austro-Ungaria, a trecut la Domnul la 5 octombrie 1993, București, România a fost un preot, teolog, profesor universitar, specialist în dogmatică, traducător, scriitor și ziarist român. Este considerat unul dintre autoritățile proeminente ale teologiei europene din secolul al XX-lea și cel mai mare teolog român din acel secol. A fost, între 1934 și 1945, redactor șef al publicației bisericești *Telegraful Român* căreia i-a imprimat o linie editorială naționalistă și antisemită. A lucrat vreme de 45 de ani la traducerea lucrării *Filocalia sfintelor nevoințe ale desăvârșirii* (în douăsprezece volume). Membru titular al Academiei Române (1991).

S-a născut la Vlădeni ca ultimul dintre cei 5 copii ai lui Irimie și Rebeca Stăniloae, nepoată de preot ortodox. A urmat studiile secundare la Liceul „Andrei Șaguna” din Brașov între 1914 și 1922, și cele superioare la Facultatea de Litere a Universității din București (doar primul an), continuând apoi cu Facultatea de Teologie din Cernăuți (între anii 1923 - 1927).

La Cernăuți a obținut doctoratul în 1928. A fost trimis de mitropolitul Nicolae Bălan la Facultățile de Teologie din Atena (1927-1928), Munchen și Berlin (1928-1929) pentru a se specializa în dogmă și istorie bisericească și a efectuat călătorii de studii și documentare la Paris și Belgrad.

Profesor și publicist la Sibiu

După întoarcerea în România, Stăniloae a ocupat funcția de profesor suplinitor (1929), apoi provizoriu (1932) și titular din 1935 de dogmatică la Academia Teologică „Andreiană” din Sibiu. Funcționează ca profesor până în 1946. Între 1929-1932 și 1936-1937 a predat apologetică, între 1932-1936 teologie pastorală, iar între 1929 și 1934) limba greacă. A fost numit rector al Academiei Teologice în 1936 și ocupă această poziție până în 1946.

Pe 4 octombrie 1930 s-a căsătorit cu Maria (născută Mihiu), iar în anul următor i s-au născut primii copii, doi gemeni - Dumitru (d. septembrie 1931) și Mioara (d. 1945). În 1933 s-a născut Lidia Stăniloae, botezată de istoricul Ioan Lupaș. A fost hirotonit diacon în 1931 și preot în 1932, apoi a devenit protopop stavrofor în 1940. A fost ales membru în Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului și consilier arhiepiscopesc.

Începând cu ianuarie 1934 și până în mai 1945 a fost redactor al publicației *Telegraful Român*. Sub conducerea sa publicația a dobândit un caracter naționalist și visceral antisemit. Deși presa bisericească ortodoxă din acea perioadă nu era lipsită de articole ostile minorităților, *Telegraful Român* a ieșit în evidență prin virulența împotriva a tot ce era perceput ca neromânesc. Astfel, catolicii erau prezentați ca instrument al iredentismului maghiar, adventiștii, baptiștii și penticostalii denunțați ca secte pe care guvernul ar trebui să le reprime. Printre personalitățile elogierte în paginile *Telegrafului* s-au numărat Moța și Marin, A.C. Cuza, Ion Antonescu și Hitler. Diferitele legi sau măsuri xenofobe și antisemite, inclusiv deportările romilor și evreilor au fost aplaudate.[6] Unele editoriale (cum ar fi *Au să dispară din Europa*, publicat în 1942) susțineau chiar soluția finală.

Profesor la București

În 1947 a fost transferat prin chemare la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității din București, la Catedra de Ascetică și Mistică. În 1948, odată cu transformarea facultății în Institut Teologic de grad universitar, Dumitru Stăniloae a fost încadrat ca profesor titular de Teologie Dogmatică și Simbolică. Între 1948 și 1950 Stăniloae a susținut integrarea forțată a Bisericii Române Unite cu Roma în Biserica Ortodoxă întreprinsă de autoritățile comuniste.

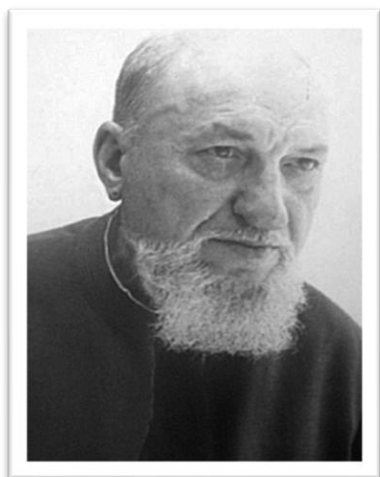
Detenția la Aiud și reangajarea la București

Pe 5 septembrie 1958, odată cu noul val de arestări, a fost reținut de Securitate alături de membrii mișcării Rugul Aprins. În 1959 a fost dus la penitenciarul Aiud, unde a fost ținut luni întregi în regim de izolare. A fost eliberat în 1963. Din ianuarie 1963, odată cu eliberarea de la Aiud, a ocupat funcția de funcționar la Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, reluându-și în octombrie postul la catedră. În 1959 i s-a născut unicul nepot, Dumitru Horia, fiul Lidiei Stăniloae.

În 1968 a fost invitat la Freiburg și Heidelberg, de către profesorul Paul Miron, pentru a susține conferințe. În 1969 a ținut conferințe la Oxford. A mers la Vatican, ca membru al delegației B.O.R., în 1971. În această perioadă a publicat în Glasul Patriei, organul de propagandă al regimului comunist destinat românilor din străinătate. Unul dintre articole sale îl denunța ca legionar pe Constantin Virgil Gheorghiu. A scris și o serie de publicații în care

reitera și dezvolta critica Bisericii Unite. A fost numit doctor honoris causa al Institutul teologic ortodox Saint Serge din Paris în 1981 și a fost premiat la Londra cu distincția onorifică „Crucea Sf. Augustin din Canterbury”, pentru merite teologice și creștinești. În 1990 a devenit membru corespondent al Academiei Române, iar din 1991 a fost membru titular, în același an fiind numit doctor honoris causa al Facultății de Teologie din Atena. În 1992 a primit titlul de doctor honoris causa al Universității din București. A murit în 1993, la București, la vârsta de optzeci și nouă de ani.

Părintele Constantin Sârbu

La 9 octombrie 1954, părintele Constantin Sârbu era condamnat prin Sentința nr. 2168 a Tribunalului Militar București, la 8 ani închisoare și 3 ani interdicție corecțională, pentru „*uneltire contra ordinii sociale*”, prevăzut și pedepsit de art. 209, punctul 4 și delictul de „*deținere și necedare către RPR a valutei*”, prevăzută și pedepsită de articolele 1, 2, 3, 5 și 14 din Legea nr. 284/1947, alături de alți 23 inculpați pentru participare la mișcarea de rezistență „*Salvatorii Neamului*”. Ulterior, la 10 decembrie 1954, prin Decizia nr. 2447 părintelui i se respingea recursul pe care îl solicitase.

După condamnare, părintele Sârbu a fost purtat prin penitenciarele de la Jilava (1954-1955), Gherla (1956-1962) și Dej (1955) și lagărele de muncă de la Poarta Albă (1955-1956) și Salcia (1959). La Gherla era văzut ca un veritabil „legionar”, deși nu fusese nici membru, nici simpatizant al Mișcării legionare, fiind pedepsit, la 15 februarie 1957, cu 6 luni cu ridicarea dreptului de a primi pachet, deoarece la o percheziție în celulă i se găsisse „*obiecte interzise*” sau la 14 iunie 1958 cu „*7 zile izolare*”, deoarece i se găsisse „*un carnet scris*”. Din cauza regimului de tortură și înfometare, părintele avea să se îmbolnăvească, la Gherla, în 19 septembrie 1961, fiind diagnosticat cu „*boală ulceroasă duodenală*”. De altfel, fusese torturat extrem de dur, după cum avea să mărturisească ulterior unui apropiat: „*M-au ars cu fierul roșu la tălpi, mi-au smuls barba, m-au bătut, dar le-am spus: Puteți să mă chinuiți cât vreți, dar nu mă lepăd de Hristos*”.

La Poarta Albă a putut primi pachete de la fiicele sale Ana și Irina Sârbu. Așa s-a întâmplat la 23 iunie 1955, când Irina avea să-i aducă tatălui său mai multe produse alimentare, gest repetat la 22 octombrie și de Ana la 23 noiembrie același an. Deși trebuia eliberat la 8 ianuarie 1962, părintele Sârbu nu va cunoaște libertatea. Aceasta deoarece la 4 decembrie 1961, prin Decizia nr. 16.333 a Ministerului Afacerilor Interne, părintele va fi trimis în “domiciliu obligatoriu” la Viișoara, pentru 24 de luni. Aflat în noua sa detenție, părintele va solicita tratarea reumatismului, care îl supăra, printr-o cură balneară la Govora. Nu i se va aproba decât pentru Amara pe o perioadă de 21 zile.

La 9 ianuarie 1964, la expirarea domiciliului obligatoriu Ministerul Afacerilor Interne arăta printr-o adresă că părintele Sârbu nu era semnalat cu „*manifestări dușmănoase*” și astfel se propunea eliberarea sa. Ceea ce se va proceda la 25 februarie 1964, când părintele nostru declara că își stabilește domiciliul în București, bulevardul Muncii, nr. 2, gândindu-se probabil că își va revedea biserica pe care o ridicase și slujise odinioară. Însă, nu i s-a permis să revină la biserica sufletului său. Totuși dorea cu orice preț să slujească Domnului. Așa că a solicitat chiriarhului cea mai săracă biserică din București, față de care patriarhul Justinian I-a întrebat: „Ce să-ți dau eu Sârbule? – Cea mai săracă biserică din București, Prea Fericite! – Știu eu, a zis Patriarhul, că orice biserică ți-o dai, tu faci din ea o grădină!”

Astfel, începând cu 8 aprilie 1964 părintele sluja din nou, de data aceasta în biserica Sapienței, care fusese închisă timp de 40 de ani. Potrivit unei credincioase de la Sapienței, aflăm că biserica se afla într-o stare avansată de degradare: „Cheile de la biserică și de la casa parohială le-a primit Părintele după câteva zile de la venirea lui, dar nu se putea muta în casa parohială întrucât era ruinată, acoperișul era stricat, iar zidul dinspre grădină deteriorat. Până în primăvara sau vara anului următor, 1965, Părintele a locuit în cămăruța ridicată de noi în curte. Când am intrat în biserică, am văzut că și ea era deteriorată. Prin pereți se vedea afară, ploua în biserică. Înăuntru erau îngrămădite statui fără mâini, pe jos lespezi de piatră unele înclinate, altele lipsă, păienjeni pe pereți. Am scos statuile și am făcut curat. Părintele s-a rugat mult, în genunchi și cu lacrimi pentru lucrarea sa.”

Aici, la biserica Sapienței, părintele Sârbu va constitui și o bibliotecă de împrumut, cu multe volume cu caracter religios și foarte căutate de care frecventau acest locaș. Această situație însă a atras atenția autorităților care au închis-o temporar sub pretextul unor verificări, apoi definitiv. Părintele Sârbu era nelipsit pe plan social, îngrijindu-se îndeaproape de cei săraci, precum făcuse la Huși sau la Bariera Vergului. Mai mult decât atât, reușea cu succes să-i implice și pe credincioșii săi, realizând astfel o veritabilă comuniune, unde dragostea de semen se regăsea. Astfel, potrivit mărturiei unei credincioase aflăm că *“părintele a disprețuit bunurile pământești, dar s-a îngrijit de cei în suferință: bolnavi, văduve, orfani. Nu-i plăcea și nu accepta cerșetori la ușa bisericii, dar avea evidența unor persoane în vârstă, fără pensie și fără nici un sprijin. Căuta să-i afle în tot Bucureștiul; avea evidența lor și le trimitea regulat ajutoare. Credincioșii bisericii și alți apropiați de noi căpătaseră o încredere nelimitată în multiplele acțiuni pe care le întreprindea părintele Sârbu, încât răspundeau la toate solicitările lui fără a cunoaște repartizarea fondurilor și a ajutoarelor”*.

Într-o altă împrejurare, părintele săvârșea o sfeștanie în locuința unei credincioase sărace din parohie, exclamând: „Tare mă simt bine în casa săracului!”. Într-o altă împrejurare, părintele săvârșea o sfeștanie în locuința unei credincioase sărace din parohie, exclamând: ”Tare mă simt bine în casa săracului!”.

Ultima perioadă a vieții părintelui nostru a fost marcată de ulcerul provocat de regimul din detenție, dar și de urmărirea Securității. Potrivit mărturiei unei credincioase de la biserica Sapienței, la sfârșitul fiecărei slujbe, în timpul miruirii, părintele Sârbu făcea apel la enoriași pentru a cerceta biblioteca și a împrumuta cărți pentru luminarea sufletului. Acest lucru a fost sesizat de către oamenii Securității, care supravegheau îndeaproape fenomenul cultural-religios de la biserica Sapienței, dispunând închiderea bibliotecii. Totodată părintele era frecvent chemat și anchetat la Securitate. Internat și operat în spital, părintele avea să-și presimtă sfârșitul. A cerut un preot pentru a se împărtăși ultima oară. Așa a venit părintele Ilarion Argatu găsit la mănăstirea Antim. Ultimele momente din viața părintelui nostru le avem descrise într-o mărturie a unei credincioase de la Sapienței: “Pe atunci nu înțelegeam de ce părintele Argatu, parca, tot încerca să-i aseze perna. Abia apoi ne-a spus că pe când îl împartasea a văzut aureola în jurul capului lui. În primul moment a crezut că perna este colorată. Apoi, însă, și-a dat seama că este aureola unui mare «ales» al lui Dumnezeu. După ani și ani, când părintele Argatu stătea de vorba cu vreun credincios al bisericii Sapienței reamintea totdeauna această descoperire că i-a fost daruită lui de Dumnezeu pentru a o face cunoscută tuturor: aureola cu care l-a încununat Dumnezeu pe părintele Constantin Sarbu”.

Sfântul Cuvios Mucenic Visarion de la Lainici

Părintele Visarion Toia s-a născut la 28 mai 1884, în comuna Secuieni, județul Bacău, din părinții Gheorghe și Ilinca, oameni simpli, iubitori de Dumnezeu. A urmat clasele primare în localitatea natală, apoi Școala de cântăreți de la Roman, între anii 1900 și 1904. Alături de bunul prieten Mihai Bâtacă, viitorul arhimandrit Maxim Bâtacă, a ucenicit pe lângă episcopul Gherasim Safirin. În vremea studiilor, cei doi prieteni au împlinit slujirea de cântăreți la catedrala din Roman.

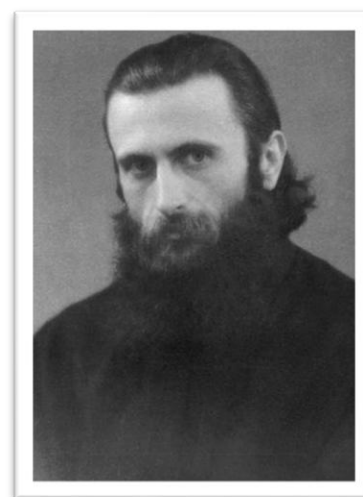

Cei doi frați întru Hristos au intrat ca începători în Lavra Mănăstirii Frăsinei, în timpul stăreției arhimandritului Porfirie Bucurescu. În anul 1908, ei au pus bazele muzicii psaltice la Mănăstirea Frăsinei. În anul 1910, starețul Porfirie l-a tuns pe fratele Vasile Toia, încredințându-l cu numele Visarion. Fiind o fire blândă și smerită, părintele Visarion a început o nevoință și mai aspră. Psalmodia din adâncul inimii la strană, încât mulți lăcrimau la auzul vocii sale serafimice. Văzându-i urcușul duhovnicesc și viața plină de virtuți, starețul Porfirie l-a propus spre a fi hirotonit în anul 1922. În vara anului 1929, Episcopul Vartolomeu Stănescu al Râmnicului Noul Severin l-a trimis pe cuviosul părinte Visarion ca stareț la Mănăstirea Lainici.

La Mănăstirea Lainici, părintele Visarion Toia a început treptat să statornicească rânduiala isihastă pe care o aflate la Mănăstirea Frăsinei. După 10 ani de stăreție la Lainici, părintele Visarion adunase un sobor de peste douăzeci de călugări și frați. În timpul șantierului de la Bumbești-Livezeni, deschis de regimul comunist, în anul 1949, părintele Toia a organizat un spital pentru cei schilodiți în timpul lucrărilor, fiind mereu aproape de aceștia. Conform Securității, Visarion Toia contracara astfel campania de educare marxist-leninistă care se desfășura în zonă. Mai mult, părintele organiza pelerinaje împreună cu minerii din Valea Jiului și refuza cu îndârjire ocuparea chiliilor de către trupele de Securitate care luptau împotriva partizanilor din munți, manifestări care au atras atenția organelor de represiune. A fost maltratată de Securitate și nu a putut fi salvat nici la spital, astfel încât la 8 noiembrie 1951 a trecut la cele veșnice.

Părintele Arsenie Boca

Părintele Arsenie Boca s-a născut la data de 29 septembrie 1910, la Vața de Sus, în Hunedoara. A urmat Liceul Național Ortodox „Avram Iancu” din Brad, pe care l-a terminat ca șef de promoție, în 1929. În același an, Zian Boca, după numele de mirean, se înscrie la Academia Teologică din Sibiu, pe care o finalizează în 1933. Primește, la recomandarea profesorului Nicolae Popovici, o bursă din partea Mitropolitului Ardealului Nicolae Bălan, pentru a urma cursurile Institutului de Arte Frumoase din București. În paralel, audiază cursuri la Facultatea de Medicină, ținute de profesorul Francisc Rainer și prelegerile de Mistică creștină ale profesorului Nichifor Crainic, de la Facultatea de Teologie din București.

Fascinat de lucrarea „Scara dumnezeiescului urcuș”, scrisă de Sfântul Ioan Scărarul, o traduce în limba română în doar cinci luni. Trimis de chiriarhul său, Nicolae Bălan, călătorește la Muntele Athos pentru a aduce manuscrisele românești și grecești ale Filocaliei. Aici are parte

de o experiență duhovnicească formatoare în ceea ce privește viața de călugăr, pentru care optase încă din anii studenției de la Sibiu. În 1935, ca absolvent al Academiei Teologice, a fost hirotesit citeț și ipodiaton. Pe 11 septembrie 1936 este hirotonit diacon celibatar de către mitropolitul Nicolae Bălan. În anul 1939 petrece trei luni la Schitul Românesc Prodromu de la Muntele Athos, apoi este închinoviat la Mănăstirea Sâmbăta de Sus, din județul Brașov.

În Vinerea Izvorului Tămăduirii din anul 1940 este tuns în monahism. În 1942 este ridicat la treapta preoțească și numit stareț al Mănăstirii Brâncoveanu, pe care o renovează. După ocuparea țării de către armata sovietică, Părintele Arsenie este arestat pentru prima oară la Râmnicu Vâlcea, pe 17 iulie 1945 și eliberat pe 30 iulie 1945, fiind găsit nevinovat. La data de 14 mai 1948 este arestat din nou, pentru vina de a-i fi ajutat creștinește cu hrană pe luptătorii anticomuniști din Munții Făgărașului. Atât pentru aceste bănueli, cât și din cauza notorietății sale printre credincioșii creștini, este schingiuat o lună și jumătate, silit să dea repetate declarații, fiind apoi eliberat.

Mitropolitul Nicolae Bălan îl transferă de la Mănăstirea Sâmbăta, la Mănăstirea Prislop, în noiembrie 1948. Acolo este pus stareț, iar după ce locașul de cult devine mănăstire de maici, își însușește rolul de duhovnic al mănăstirii, cu întreruperi în perioadele de arestare și anchetare. Pe 15 ianuarie 1950, este arestat pentru a treia oară, urmând să execute detenție „administrativă” la Canal, până pe 23 martie 1951. Eliberarea s-a datorat patriarhului Justinian Marina, care i-a semnalat ministrului Teohari Georgescu pericolul revoltării făgărașenilor. De Rusalii, în 1953, este anchetat din nou, apoi este arestat la Timișoara, Jilava și Oradea pentru 6 luni, din 5 octombrie 1955, până în aprilie 1956.

În anul 1959 i se înscenează nereguli financiare, pentru a fi scos abuziv din monahism și pentru a i se interzice să slujească la altar (post-mortem, în 1998, se revine asupra acestei decizii). A urmat pribegia la București, unde a fost tot timpul ținut în marginalitate. A lucrat pe postul de pictor bisericesc, până la pensionarea sa din 1968, rămânând sub supravegherea Securității. După anul 1984 se retrage la Sinaia, iar pe data de 28 noiembrie 1989 trece la Domnul, fiind în vârstă de 79 de ani. Este înmormântat, după dorința sa, la Mănăstirea Prislop, la 4 decembrie 1989. Astăzi, mormântul părintelui Arsenie de la Mănăstirea Prislop constituie unul dintre cele mai importante locuri de pelerinaj din țară.

Părintele Cleopa Ilie

Părintele Cleopa Ilie a fost unul dintre marii duhovnici ai Moldovei, care, mînat de dorința de a face bine, și-a dedicat întreaga viață rugăciunii și pocăinței, ajutând și pe alții să dobîndească harul primit de la Dumnezeu. Părintele Patriarh Daniel l-a numit „dar al lui Dumnezeu pentru poporul român”. S-a născut în data de 10 aprilie 1912 la Sulița, județul Botoșani, fiind al cincilea copil din cei zece ai unei familii de țărani harnici și credincioși. Părinții săi, Alexandru și Ana Ilie, l-au botezat cu numele de Constantin.

După ce a urmat cursurile școlii primare din satul natal, a ucenicit trei ani pe lângă schimonahul Paisie Olaru, pe atunci pustnic la Schitul Cozancea. În anul 1929, la începutul lui decembrie, a intrat în obștea Schitului Sihăstria împreună cu fratele său mai mare, Vasile. După trei zile, au fost primiți în obștea Sihăstriei, în ziua Sfântului Ierarh Spiridon, la 12 decembrie.

De aceea, Părintele Cleopa avea mare evlavie la Sfântul Ierarh Nicolae, patronul bisericii din satul natal, și la Sfântul Ierarh Spiridon. A fost tuns în monahism în data 2 august 1937, primind numele Cleopa. Timp de 12 ani a făcut ascultare ca păstor, la oile Mănăstirii Sihăstria, împreună cu părinții Galaction Ilie și Antonie Olaru. Acest timp a reprezentat pentru viitorul mare duhovnic „școala de călugărie și teologie”, după cum însuși mărturisea cu smerenie. Atunci a avut răgaz pentru a citi zeci de cărți fundamentale în formarea sa și a învățat să iubească și mai mult creația lui Dumnezeu.

Din cauza stării precare de sănătate a starețului Ioanichie Moroi, în iunie 1942, a fost numit egumen interimar. Doi ani mai târziu a fost hirotonit ierodiacon, apoi ieromonah; la 23 ianuarie 1945 este hirotonit ieromonah de către episcopul Galaction Cordun, pe atunci stareț al Mănăstirii Neamț. După această dată este numit oficial egumen al Schitului Sihăstria. În anul 1947, Schitul Sihăstria, numărând peste 60 de viețuitori, a fost ridicat la rang de mănăstire, iar Protosinghelul Cleopa Ilie este făcut arhimandrit, cu aprobarea Patriarhului Nicodim. Nu a trecut multă vreme și s-a retras în munți, timp de șase luni, din cauza prigoanei regimului comunist. După această perioadă de retragere, a fost numit stareț al Mănăstirii Slatina, Suceava, pe 30 august 1949, unde a încheiat o obște cu peste 80 de călugări. În locul său este numit stareț Protosinghelul Ioil Gheorghiu.

Anii de liniște s-au risipit de îndată ce Securitatea a început din nou să-l urmărească și părintele Cleopa s-a refugiat iar în Munții Stânișoarei, de această dată împreună cu ieromonahul Arsenie Papacioc. După doi ani, la dorința Patriarhului Justinian Marina, Părintele Cleopa a fost readus la Mănăstirea Slatina; în anul 1956 a revenit la Mănăstirea Sihăstria, de unde s-a retras apoi, pentru a treia oară, în munții Neamțului.

A pustnicit cinci ani, după care s-a întors la Sihăstria, în anul 1964, ca duhovnic al obștii, unde a povățuit și a predicat neobosit, cu multă dragoste atât călugări, cât și mireni, timp de 34 de ani. În data de 6 august 1987 Părintele Cleopa devine nașul de călugărie al Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, pe atunci teologul Daniel-Ilie. Părintele Cleopa a trecut la cele veșnice în data de 2 decembrie 1998. În fața unei tiranii care încerca să suprimă nu doar libertatea individuală, dar și esența spirituală și intelectuală a națiunii, preoții și intelectualii din închisorile comuniste, precum cei care au fost prezentați, dar și mulți alții, au devenit veritabile pilde de curaj și demnitate. Aceștia nu s-au supus doar pentru căutarea propriei salvări, ci au refuzat să permită ca un întreg sistem opresiv să stea în calea adevărului, a credinței și a libertății de gândire. Preoții, prin credința lor profundă și prin rolul pe care l-au jucat în păstrarea legăturii între oameni și valorile spirituale fundamentale, au fost faruri de lumină într-o eră marcată de întunericul dictaturii. De asemenea, intelectualii, prin rezistența lor culturală și prin scrierile lor subterane, au demonstrat că libertatea de gândire este mai puternică decât orice sistem de opresiune.

În fața violenței fizice și psihologice, acești oameni nu au cedat. Chiar și în condițiile celei mai brutale închisori, ei au reușit să păstreze vie cultura română, tradițiile spirituale și identitatea națională. Prin sacrificiile lor extraordinare, au devenit simboluri ale unui ideal mai înalt, al unei lupte pentru libertate care transcende granițele proprii și care se sprijină pe încrederea în puterea adevărului și a iubirii. Aceste figuri, fie că au fost teologi, scriitori, filosofi sau pur și simplu oameni de o profundă cultură și credință, au înfruntat nu doar autoritățile regimului comunist, ci și încercarea de a șterge legătura dintre trecut și viitor. Prin vocea lor, prin sacrificiile lor, au arătat că demnitatea umană și libertatea interioară sunt indestructibile. Astăzi, prin memoria lor, suntem chemați să nu uităm niciodată puterea rezistenței spirituale și a integrității intelectuale, care au înfruntat cel mai sumbru regim al epocii moderne.

Bibliografie

Arhiepiscopia Sucevei și Rădăuților, Zilnicar, pentru gânduri, gusturi și fapte bune, Editura Crimca, Suceava, 2025.

Antologie de texte de la Sfinții Părinți și autori contemporani, Editura Cartea Ortodoxă, Alexandria, 2008).

Nazarie Constantin, *Activitatea preoților de armată din campania 1916-1918*, București, 1920.

Părintele Constantin Sârbu – un mare slujitor al altarului, de Adrian Nicolae Petcu, Gheorghe Vasilescu, revista Rost, nr. 32/2005.

Parintele Cleopa Ilie - Luminator de suflete pe calea mântuirii, Editura Basilica a Patriarhiei Române, 2013.

Părintele Constantin Sârbu Un sfânt printre noi,, Editura Bunavestire, Galați, 2002.

www.doxologia.ro

www.basilica.ro

www.marturisitorii.ro

www.fericiticeiprignoniti.net

Filip Justin, Clasa a X-a

Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Mitropolitul Dosoftei”, Suceava

Coordonator: Arhid. Prof. Dr. Paul Jușcă

Grigore Caraza - mărturisitor al Ortodoxiei în temnițele comuniste.

Viața, opera și contribuția cultural-teologică

MOTTO:

„Pentru sângele neamului tău curs prin șanțuri,
pentru cântecul tău ținut în piroane,
pentru lacrima soarelui tău pus în lanțuri,
ridică-te, Gheorghe, ridică-te, Ioane!
(„Ridică-te, Gheorghe! Ridică-te Ioane!”, de Radu Gyr)

Am început această prezentare a mărturisitorului Grigore Caraza cu o strofă din poezia poetului închisorilor comuniste, Radu Gyr, pentru a arăta dorința și lupta poporului român de a-și păstra neatinsă și curată credința sa în Dumnezeu și în libertate.

De-a lungul timpurilor, creștinii au fost persecutați și chiar osândiți la moarte pentru credința lor în Mântuitorul Iisus Hristos. Aceste persecuții au avut loc încă din perioada antică, odată cu răspândirea creștinismului și au continuat inclusiv pe toată perioada Evului Mediu. Deși secolul al XX-lea trebuia să fie un secol al schimbărilor, în care războaiele nu-și mai găseau rostul, conflictele fiind rezolvate pe cale diplomatică pentru că nu se mai doreau suferințe și pierderi de vieți umane și materiale, deoarece fiecare persoană este importantă în felul ei, lucrurile nu au stat tocmai așa. În acest secol, când mărturisirea credinței trebuia să fie liberă și neprigonită, aceasta devine deodată interzisă odată cu izbucnirea Revoluției Bolșevice din Rusia în anul 1917, când persecuțiile împotriva celor ce-și mărturiseau credința ortodoxă iau amploare. Nu trece mult timp până când, regimul comunist ateu din România, arestează și

trimite în lagăre de muncă și în închisori preoți și oameni din toate categoriile sociale, pentru diferite acuzații neverosimile, dar mai ales pentru mărturisirea credinței creștine.

Astfel, printre numeroșii mărturisitori ai Ortodoxiei care au trecut prin închisorile de la Pitești, Aiud, Gherla, Jilava, Sighet și în multe altele, în care au suferit de înfometare, frig, boli și de torturi cutremurătoare, se află și mărturisitorul Grigore Caraza, locuitor al orașului Piatra Neamț.

Grigore Caraza s-a născut pe 1 februarie 1929 la Călugăreni- Poiana Teiului, județul Neamț, fiind al cincilea fiu din cei șase ai familiei Ioana și Vasile Caraza. După ce termină șapte clase în comuna natală, Poiana Teiului, din județul Neamț, Grigore Caraza se înscrie la Școala Normală „Gheorghe Asachi” din Piatra Neamț (școala de învățători), pe care este obligat să o întrerupă din cauza situației materiale precară a familiei. Totuși, în anii 1948-1949 activează ca învățător la școala din satul Călugăreni-Neamț, de unde la 31 august 1949 este arestat pentru „crimă de uneltire contra ordinii sociale”. Este condamnat pentru 8 ani de închisoare, eliberat pentru foarte scurt timp, rearestat și condamnat politic la 23 de ani pentru aceleași motive. Este eliberat din nou în anul 1964, iar în anul 1966 își reia studiile la Liceul „Petru Rareș” din Piatra Neamț. În anul 1970 este arestat și condamnat din nou pentru propagandă împotriva orânduirii comuniste.

„M-am născut ca să mor pentru Dumnezeu, cel care este Calea, Adevărul și Viața.”- spunea foarte frumos mărturisitorul Caraza, în opera sa „Aiud însângerat”. Putem observa cu ușurință faptul că, născut la poalele Ceahlăului, Grigore Caraza a avut un caracter de fier și o credință foarte puternică. Credința și nădejdea în Dumnezeu au fost cele care l-au ajutat și i-au dat putere pe toată perioada în care a fost închis. Scopul întemnițării era acela de a-i „reeduca” pe deținuții care se opuneau cu fermitate orânduirii comuniste, adică de a-i face să-și piardă credința în Dumnezeu și de a-i supune cu totul regimului, prin torturi greu de imaginat. Dar aceste torturi nu au clătinat „muntele” de credință și de curaj al tânărului învățător și pentru că nu a acceptat doctrina comunistă, a fost iarăși supus chinurilor în anul 1970.

Aflăm din opera sa „Aiud însângerat”, că tortionarii din închisorile comuniste erau niște oameni lipsiți de sensibilitate, de compasiune față de cei închiși. Brutele acestea, căci nu-i putem numi altfel, nu doar că-i răneau trupește pe condamnați, ci încercau să-i demoralizeze, să-și piardă nădejdea și să facă se supună cu totul „diavolului roșu” prin diferite tratamente. Unul dintre aceste tratamente, care îl ținea pe om într-o stare continuă de tensiune, era următoarea: alegeau un condamnat în miezul nopții, îl duceau în curte, unde gardianul care îl aducea și un altul își încărcau armele, zicând suficient de tare ca osânditul să audă „Băi, trage tu!, „Trage tu primul, că eu trag după aceea..”. Desigur, ei nu voiau să tragă în om, dar aceea stare de stres era atât de mare încât, un învățător, pe nume Constantinescu a cedat nervos după ce a venit de la anchetă. De asemenea, preoții erau aspru pedepsiți, fiind nevinovați. Domnul Caraza își amintește cu tristețe de momentul în care, aceste „scursuri” ale societății românești, l-au bătut până la sânge pe părintele Dumitru Bejan. Dintre cei prezenți în celulă, doar Caraza a avut curajul de a-i alina suferința preotului bătrân, cu riscul de a primi și el aceeași pedeapsă.

Tot din această operă, aflăm că majoritatea celor care trebuiau să-i „reducă” pe rebeli cu lumina venită de la răsărit, ci nu cu cea a lui Iisus Hristos, erau cetățenii considerați că aveau „origini sănătoase”. Înainte de instaurarea regimului, majoritatea făceau parte din clasa muncitoare și fie erau analfabeți, fie aveau puțină școală. Cel mai bun exemplu în acest sens este directorul din acea vreme al Închisorii Jilava, Maromet, despre care spunea autorul că era „analfabet și rău ca un câine turbat”.

De asemenea, condamnații erau înghesuiți în celule foarte mici, precum celula în care a fost închis Grigore Caraza la Închisoarea Jilava. În acest salon, erau încarcerați aproximativ 150, 180 și chiar 200 de oameni, deși capacitatea maximă a salanoului era de 30- 35 de persoane. Este limpede că în aceste spații minuscule, în comparație cu numărul de deținuți pe care îi caza, igiena era precară și nu de puține ori izbucneau diferite epidemii. Pe lângă faptul că fiecare deținut suferea de foame și avea sistemul imunitar slăbit, aceste boli îi secerau de cele mai multe ori pe cei mai neputincioși.

Dar aceste condiții și tratamente prezentate mai sus sunt doar o parte dintre suferințele și miile de torturi pe care le înfruntau cei care treceau prin închisorile comuniste din România. De aceea, de cele mai multe ori se spune că „Auschwitz-ul a fost mai ușor decât reeducările de la Pitești”. Totodată, ferocitatea și brutalitatea forțelor de ordine, precum Miliția și Securitatea, au depășit orice limită.

După Jilava, Caraza este trimis cu Domiciliu Obligatoriu în Satul Nou- Răchitoasa, raionul Fetești, regiunea Constanța. După o perioadă, este trimis din nou la Aiud și condamnat politic pentru 23 de ani de închisoare. Calvarul de la Aiud încetează, când în 1964 toți deținuții, printre care se afla și el, sunt eliberați. Putem observa că, deși istovit de 15 de ani de înțemnițare, Grigore Caraza nu renunță la studii, reluându-le în anul 1966 la Liceul „Petru Rareș” din Piatra Neamț. În anul 1969 se întâlnește de mai multe ori cu generalul Nicolae Dăscălescu, care se afla la Spitalul „Dr. Angelescu” din Piatra Neamț.

Deși Gheorghe Crăciun, cel care conducea Închisoarea de la Aiud, i-a avertizat pe foștii deținuți că vor trece din nou prin acel loc al cruzimii, mărturisitorul Caraza nu se temea de acest lucru, mărturisindu-și cu mult curaj credința ortodoxă în continuare. În timp ce se afla la o oră de biologie, a fost întrebat de către profesor despre tipurile de vise pe care le poate avea ființa umană. Acesta răspunde întrebării în mod excepțional, introducând în mod indirect faptul că unele vise au legătură cu divinitatea. Auzind acestea, profesorul îl obligă să-i răspundă dacă el crede în Dumnezeu, și dacă da, să-i explice existența Acestuia. Mărturisitorul îl oferă drept exemplu pe Fericitul Augustin și oferă cele 12 argumente raționale despre existența lui Dumnezeu, pe care le-a învățat la Aiud de la „marele teolog Nichifor Crainic”. Această mărturisire de credință, chiar dacă i-a lăsat uimiți pe cei aflați de față, avea să-i aducă lui Grigore Caraza a treia detenție, pentru „infracțiunea de propagandă împotriva orânduirii socialiste”. Ajuns din nou în arest, acesta pe data de 1 mai 1970 declară „greva foamei și a setei”.

În anul 1977, când i s-a propus să fie eliberat, a refuzat categoric să iasă din pușcărie. După trei zile de presiuni ale directorului pușcăriei, Grigore Caraza nu a cedat, așa cum nu cedase la nicio altă ispitire în anii grei de temniță. Nu a acceptat să fie „eliberat” și în a patra zi a trebuit să vină generalul Vasile Ionel, trimis de Nicolae Ceaușescu, și să îl determine să părăsească pușcăria, lucru care s-a întâmplat, în cele din urmă, după alte câteva zile de „negocieri” aprinse.”. Deci, în total, mărturisitorul Grigore Caraza a fost înțemnițat timp de aproape 21 de ani, trecând prin penitenciarele de la Piatra-Neamț, Bacău, Galați - Iași, Văcărești, Jilava, Târgu Ocna și Aiud și doi ani de domiciliu forțat. Între colegii săi de suferință s-au numărat Petre Țuțea, Istrate Micescu, Nichifor Crainic, Radu Gyr, Ion Petrovici, pr. Dumitru Stăniloae, pr. Justin Pârvu, pr. Dimitrie Bejan sau Paulin Clapon.

Eroul Grigore Caraza a avut un rol foarte important în această perioadă, alături de toți condamnații pe nedrept din perioada României comuniste. Ei au fost „adevărați apărători ai credinței ortodoxe în fața prigoanelor și a încercărilor”. De asemenea, Grigore Caraza și-a jertfit libertatea, viața, dar și tinerețea din cauza simplului fapt că și-a iubit patria și nu a acceptat să-și lepede credința strămoșească. De asemenea, el avut și o contribuție în literatura noastră, și anume opera memorialistică „Aiud însângerat”, care este „un memorial al durerii”, pe care fiecare român interesat de cultura și istoria recentă a României ar trebui să o citească.

În altă ordine de cuvinte, tinerii din ziua de azi sunt în cautare de modele, iar prea puțini se orientează către modele sănătoase care să le modeleze caracterul în formare. Din punctul meu de vedere, mărturisitorul Grigore Caraza reprezintă unul dintre acele „modele sănătoase”. Tinerii din ziua de astăzi, în cazul unui context asemănător cu cel al tânărului Caraza, nu ar putea rezista cu atâta îndârjire împotriva acestor crime comise împotriva umanității dacă nu ar avea o astfel de pildă de curaj și de credință. Deopotrivă, domnul Caraza este și un model de compasiune și de răbdare față de aproapele aflat în necaz și în suferință.

În concluzie, istoria poporului român este foarte tumultuoasă, având atât perioade de pace, cât și de război și de prigoane. Prigoana pornită de regimul comunist ateu încă se află în memoria românilor, care își amintesc cu durere și tristețe de rudele și de cunoștințele care au

fost răpuse deodată de acest „diavol roșu”, venit din răsărit că să distrugă credința, pacea și încrederea între oameni. Printre sutele și mii de mărturisitori care s-au sacrificat pentru noi- adică pentru cei de astăzi, se află și mărturisitorul Grigore Caraza, despre care putem spune că a fost un erou anticomunist, fiind capabil să reziste suferințelor până la ultima picătură de sânge.

GRIGORE CARAZA

BIBLIOGRAFIE

1. Autor anonim, „Mărturisitorii din închisorile comuniste. Minuni. Mărturii. Repere”, Editura „Areopag”, 2011.
2. Caraza, G., „Aiud însângerat”, Editura „Apologeticum”, 2005.
3. <https://doxologia.ro/un-de-la-moartea-marturisitorului-grigore-caraza>
4. <https://www.marturisitorii.ro/>

Gherasim Vlad-Vasile

Liceul Teologic „Sfinții Împărați Constantin și Elena”, Piatra Neamț

Coordonator: pr. Cojan Dan Ovidiu

Arhim. Mina Dobzeu-mărturisor al dreptei credințe în perioada comunistă

Recunoscut la nivel național ca unul dintre cei mai mari duhovnici ortodocși ai României, Părintele Mina Dobzeu s-a născut la data de 5 noiembrie, 1921 în satul Grozești, județul Lăpușna (Basarabia). La vârsta de 13 ani intră ca frate de mănăstire la Mănăstirea Hâncu, unde rămâne până în 1938. Este trimis apoi la Mănăstirea Căldărușani, vreme de 2 ani, pentru a face ucenicia în sculptură bisericească.

Se întoarce în 1940 acasă și găsește locul pustiit de ocupația sovietică. A luptat pe front la Timișoara și apoi în Ungaria fiind veteran de război al Armatei Române.

După război urmează cursurile Școlii de Cântăreți (4 ani) la Constanța, apoi Seminarul Teologic (5 ani) la Mănăstirea Neamț și Facultatea de Teologie (4 ani) la București. În anul 1946 este tuns în monahism la Schitul Brădicești, în Episcopia Hușilor, fiind hirotonit ierodiacon în 1948¹³⁵.

¹³⁵ Arhim. Mina Dobzeu, „Rugăciunea Inimii pentru toți”, ediția a III-a, Ed. AXA, 2005, pag. 3;

Părintele Mina Dobzeu, basarabean de origine, este părintele care în perioada regimului totalitar, alături de alte suflete cu verticalitate, a suferit în închisori prigoana „antihristului” comunist, pentru că a mărturisit credința în valorile Evangheliei. Înalt Prea Sfințitul Lazăr Puhalo, datorită căruia românii din Vancouver au putut avea bucuria întâlnirii cu părintele Mina, mărturisea în privința lui că „duhul cu care a mărturisit împotriva lui Ceaușescu poate fi comparat cu duhul arzător al lui Enoh și Ilie”. Astfel, este arestat în anul 1948, în urma redactării unei scrisori împotriva ideologiei marxist-leniniste, criticând ateismul ce se impunea forțat și scoaterea învățământului religios din școală¹³⁶.

A doua oară, este arestat în anul 1959 pentru atitudinea sa contra Decretului 410/1959 care prevedea desființarea mănăstirilor și reducerea personalului monahal. Este scos din monahism, exmatriculat de la Facultatea de Teologie Ortodoxă și încarcerat, rând pe rând, la Galați, Jilava, Gherla, în colonia de muncă din Delta Dunării, întâlnind iluștri oameni de cultură ai vremii precum: Constantin Noica, Nicolae Steinhardt, Dinu Pillat, Alexandru Paleologu, Sergiu Al. George, Alexandru Zub, Alexandru Ivasiuc și Vasile Vasilachi¹³⁷.

Aflat la închisoarea Jilava, pe 15 martie 1960, Mina Dobzeu l-a convertit la credința ortodoxă pe marele cărturar Nicolae Steinhardt. Momentul Botezului părintelui Nicolae

Steinhardt este relatat atât în scrierile părintelui Mina Dobzeu („Apocalipsa – planul de salvare a lumii în 7 etape”, „Am fost duhovnicul lui Ceaușescu”, „Pentru o biserică dinamică”), cât și în „Jurnalul fericirii” al celui care avea să fie botezat în credința creștin-ortodoxă. Slujba Botezului a fost făcută de părintele Mina Dobzeu din memorie, după ce a rostit exorcizările și după ce Nicolae Steinhardt a rostit de trei ori Crezul. Momentul a fost ales atunci când gardienii erau mai ocupați, astfel încât să atragă cât mai puțin atenția acestora.

În „Jurnalul fericirii” Nicolae Steinhardt descrie cum „doi dintre deținuți, complici, trec în dreptul vizetei, s-o astupe. S-ar putea în orice clipă să vină gardianul să se uite, dar acum când celulele, pe rând, sunt scoase la plimbare ori aduse înapoi, e puțin probabil. La repezeală – dar cu acea iscusință preoțească unde iuțea nu stânjenește dicția deslușită – părintele Mina rostește cuvintele trebuincioase, mă înseamnă cu semnul crucii, îmi toarnă pe cap și pe umeri tot conținutul ibricului (cânița e un fel de ibric bont) și mă botează în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh. De spovedit, m-am spovedit sumar: Botezul șterge toate păcatele. Mă nasc din nou din apă viermănoasă și din duh rapid”¹³⁸.

Acest Botez, care îl consacră pe Arhim. Mina Dobzeu ca „cel care l-a botezat pe părintele Nicolae Steinhardt”, nu a însemnat doar faptul că un evreu se lasă creștinat, ci a însemnat „o mână întinsă de Dumnezeu”, prin părintele Mina și părintele Steinhardt, către toți intelectualii.

După cinci ani de la ieșirea din închisoare, părintele Mina Dobzeu a fost chemat să slujească la Mănăstirea „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Huși, ajungând între anii 1978-1988 stareț al Mănăstirii. În această perioadă își continuă studiile întrerupte anterior și obține titlul de licențiat al Facultății de Teologie din București în anul 1971.

Părintele trăiește pentru a treia oară ororile închisorilor comuniste, când, în anul 1988 este din nou închis ca urmare a mesajului transmis prin cele șapte scrisori adresate direct lui Nicolae Ceaușescu, referitoare la morala poporului român și ateismul adus de comunism. În aceste scrisori părintele Mina cerea libertatea cultului, libertatea cuvântului, respectarea drepturilor omului, combătând ideologia marxist-leninistă și darwinismul, demonstrând că

¹³⁶ Pr. Nicu Liuță, „Părintele Arhimandrit Mina Dobzeu – un mesager al păcii în Vancouver”, <<http://archive.is/20121209190209/minadobzeu.blogspot.com>>, accesat în data de 10.I.2025;

¹³⁷ <http://ro.wikipedia.org/wiki/Mina_Dobzeu>, accesat în data de 10.I.2025.

¹³⁸ Nicolae Steinhardt, „Jurnalul fericirii”, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1997, pag. 85.

între știință și religie nu există un conflict decât atunci când se ignoră una pe alta¹³⁹. Așa cum credința răspunde la întrebarea cine a adus lumea de la neexistență la existență, știința este modalitatea prin care inteligența umană încearcă să explice cum a apărut viața, cum a evoluat ea sau cum poate omul stăpâni natura și legile ei. Astfel, omul cu gândire logică constată că inferiorul nu creează niciodată ceva superior, ci superiorul numai, creează ceva inferior. Deci, se poate afirma că universul este creația unui autor superior, care l-a adus de la neființă la ființă, din forme simple la forme complexe, de la forme inferioare la forme superioare¹⁴⁰.

Părintele Mina este un reprezentant al Tradiției mistice a Rugăciunii inimii, cristalizată la Muntele Athos, el fiind de părere că practicarea Rugăciunii lui Iisus este pentru toți creștinii și că trebuie să facă parte din rutina noastră, devenind un fel de respirație.

De-a lungul anilor părintele Mina a scris 12 cărți care dau mărturie de pregătirea sa intelectuală, de trăirea duhovnicească, de experiența Rugăciunii inimii și de lupta pe care a dus-o împotriva ateismului, fiind un mărturisitor al dreptei credințe în perioada comunistă, următor al lui Hristos, al Sfinților Apostoli și al Sfinților Mucenici, propovăduindu-L pe Dumnezeu oamenilor în vremuri de prigoană.

Bibliografie:

1. Steinhardt, Nicolae, „Jurnalul fericirii”, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1997;
2. Dobzeu, Arhim. Mina, „Apocalipsa-planul de salvare a lumii în 7 etape”, Ed. Agaton, Făgăraș, 2011.
3. Idem, „Rugăciunea inimii pentru toți și Carte de rugăciune”, ed. AXA, 2005.
4. Idem, „Am fost duhovnicul lui Ceaușescu”, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2002.
5. Liută, Pr. Nicu, „Părintele Arhimandrit Mina Dobzeu – un mesager al păcii în Vancouver”, <<http://archive.is/20121209190209/minadobzeu.blogspot.com/>>, accesat în data de 10.I.2025.
6. <http://ro.wikipedia.org/wiki/Mina_Dobzeu>, accesat în data de 10.01.2025.

Ibănescu Ștefanuț-Florin

Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Ioan Gură de Aur” Huși

Coordonator: prof. Bogdan Ciprian

„Glasul rugăciunii din tăcerea zidurilor”. Chipul duhovnicesc al părintelui Adrian Făgețeanu

Copilăria

Părintele Adrian s-a născut în data de 16 noiembrie 1912, în nordul Bucovinei, com. Deleni, jud. Cernăuți, Ucraina de astăzi. Alexandru, după numele de botez, primește o aleasă educație creștină, provenind dintr-o familie cu generație de preoți, tatăl preot, bunicul de pe mamă fiind tot preot.

Mai puternic decât moartea

La vârsta de cinci ani, spunea părintele, în 1917, în timpul refugiului din Bucovina, când se desprinde de Imperiul Habsburgic, suit într-o căruță împreună cu părinții săi, s-a aplecat din căruță și, într-o clipă de neatenție, accidentul s-a produs. Toți au crezut că a murit, dar Dumnezeu l-a salvat în chip miraculos. În 1918, a intrat la școala primară pe care a absolvit-o în 1922. După aceea a urmat cursurile Liceului „Dimitrie Cantemir” din orașul Cosmeni, iar în 1927 a trecut la Liceul „Aron Pumnul” din Cernăuți. Încă din copilărie, părintele Adrian nutrea sentimente nobile, patriotice, pornite dintr-o inimă iubitoare de neam. Se înscrie la Facultatea de Drept din Cernăuți, pe care a absolvit-o în 1937. Duce ca student o intensă activitate politică

¹³⁹ Arhim. Mina Dobzeu, „Apocalipsa-planul de salvare a lumii în 7 etape”, Ed. Agaton, Făgăraș, 2011, pag. 20-22.

¹⁴⁰ Mina Dobzeu, „Am fost duhovnicul lui Ceaușescu”, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 2002, pag. 7-8.

și culturală. Face parte din Asociația „Junimea”, participă la congresele studențești de la Sibiu, Brașov și Craiova. Se simte tot mai apropiat de Mișcarea Legionară. Participă la un congres legionar la Suceava, în 1935, însă nu devine deocamdată membru. Pleacă la Fălticeni unde unchiul său avea o funcție importantă în poliție, ca să-și facă stagiul în avocatură. Este arestat și condamnat pentru „rebeliune” de Tribunalul Militar Iași, prin sentința 68 din 17 februarie 1941, la 5 ani de închisoare corecțională. Este deținut până în iunie 1941, trecând prin închisoarea militară, Galata, Văcărești, Brașov.

Luptător pe front împotriva comunismului

În urma decretului de „reabilitare” al lui Antonescu, pleacă pe front în linia întâi. Intră ca voluntar în Regimentul 82 Infanterie, dorind să lupte pentru recuperarea teritoriilor pierdute. Pe linia frontului aproape de Stalingrad a fost rănit grav, aproape de moarte, la maxilarul inferior, în 1942: „Nu eram atent să respect nici cele mai elementare reguli, cum ar fi să nu scoți capul din tranșee. Am fost rănit de moarte. Când am fost rănit, dimineata înainte de răsăritul soarelui și aveam desprins maxilarul stâng, desfigurat complet, iar medicii nu puteau să mă ajute și nici să mă trimită decât seara la spital, un avion care era să se aprindă în aer, a aterizat forțat lângă mine. Iar un ofițer pe care eu l-am salvat când o bombă a explodat și l-a acoperit cu țărână, iar eu l-am dezgropat de sub pământ – s-a dus la aviatori cerându-le să mă ia și pe mine. Ei au spus că este imposibil, că nu au voie să ia nici 10 kg peste ce au ei la bord și el le-a pus pistolul în tâmplă, somându-i să mă ia. Ei s-au înțeles să mă ia 300-400 de metri și apoi să mă arunce în mare. Nu m-au aruncat. Au telegrafiat la aeroportul lor, aeroportul la spitalul militar unde eram așteptat să fiu operat. Dumnezeu m-a salvat mereu și foarte interesant că salvările mele au fost cam la aceeași dată: 29 august, Tăierea Capului Sf. Ioan Botezătorul. După ce am ieșit din spital, primul meu drum a fost la Putna, în fața altarului”.

Se călugărește. Drept recunoștință s-a hotărât să-și dedice restul vieții lui Dumnezeu, intrând în mănăstire la Putna. A fost tuns în monahism în ziua de 2 februarie 1944, dându-i-se numele de Adrian și părintele care l-a tuns în monahism i-a spus, în chip prorocesc: „Părinte, în ziua aceasta îl prăznuim pe Sf. Mc. Adrian care a fost aruncat la fiare. Tot așa și tu când vei fi aruncat la fiare omenești să nu te lepezi de Hristos”.

Și avea să cunoască multe fiare omenești de-a lungul vieții sale, mai ales în cei 13 ani de detenție petrecuți la Brașov, Târgu-Jiu, Slobozia, Suceava, Făgăraș, Jilava, Canal, Aiud, Periprava. Cât timp a viețuit în mănăstirea Putna, a urmat cursurile Facultății de Teologie din Suceava, 1943-1947.

În vara lui 1945, este arestat pentru activitatea de polițist și internat în lagărul de la Slobozia, Ialomița, de unde este eliberat în august 1946. În aceste momente grele, devine membru al Mișcării Legionare, înființând cu alți doi colegi un cuib, „Reînvierea”, care-și propunea să lupte împotriva comunismului.

În februarie 1947, după absolvirea Teologiei, pleacă la București să studieze filosofia. În iunie, primește acceptul starețului de la Antim, Vasile Vasilache, să locuiască la această mănăstire. Aici, va avea ocazia să asiste la celebrele conferințe ale „Rugului Aprins”, să-l cunoască pe Sandu Tudor, care va exercita asupra lui o influență covârșitoare. Tot aici a cunoscut mulți părinți înduhovniciți: Arhim. Benedict Ghiuș, Vasile Vasilache, Sofian Boghiu, de care a fost legat mai apoi toată viața, Petroniu Tănase, Roman Braga, Arsenie Papacioc și părintele profesor Dumitru Stăniloae.

În 1947, monahul Adrian se retrage la mănăstirea Govora și renunță la facultate. La Govora stă în preajma marelui stareț Gherasim Bica. Este hirotonit ieromonah pe seama mănăstirii Govora la 2 mai 1948. Aici slujește până în martie 1950, când răspunde chemării lui Sandu Tudor de a veni la schitul Crasna. Securitatea însă îl arestează pe Sandu Tudor în iulie 1950, iar pe el în decembrie, ajunul Crăciunului când a fost arestat și condamnat la șase ani de temniță grea. Trece pe la Făgăraș, apoi la Jilava. Condamnat la 31 martie 1952, la 8 ani de temniță grea și 5 ani de degradare civică. Va fi dus în mai 1952 la Canal. În 1953 este transferat la Aiud, în iunie 1954 revine la Făgăraș, din nou la Jilava, de unde este eliberat pe

28 septembrie 1956. În 1956, după ce a fost rejudecat și găsit, cu unanimitate de voturi nevinovat, nemaifiind dorit la Crasna, a fost îndrumat către mănăstirea Lainici, găsind ajutor și sprijin în părintele stareț Calinic Caravan.

Întâlnindu-l la Rarău pe Sandu Tudor, devenit Ieroschimonahul Daniil, acesta l-a convins pe părintele Adrian să se stabilească la Slatina, dar nu a mai ajuns, deoarece a fost arestat din nou la 25 februarie 1958 și dus la Suceava. Prin sentința 125/1958, este condamnat în lotul „Rugului Aprins” la 20 de ani de muncă silnică, 10 ani degradare civică și 20 ani de detenție grea pentru „crima de activitate intensă contra clasei muncitoare și mișcării revoluționare”. Cel mai mult a stat la Aiud, unde l-a purtat permanent pe Dumnezeu în suflet. Eliberat în urma decretului din 1964, va reveni în viața monahală.

Rezistă! Nu-L face de râs pe Hristos!

Pe toată perioada detenției, părintele Adrian s-a arătat dârz, intransigent, neșovăielnic în a mărturisi fără de teamă adevărul ortodox. „Când un gardian mi-a luat crucea de la gât și a aruncat-o la coș, eu am luat-o de acolo. El iar a aruncat-o, eu din nou am luat-o. Tot așa de 8 ori, până când a obosit și a zis: <<Ăsta e nebun.>> Fiecare om, chiar când îi slăbește credința, rămâne cu nădejdea. Și e bine că o are”. Cu toate că a suferit chinuri îngrozitoare, trecând prin atâtea morți, părintele Adrian nu s-a dezis niciodată de credința lui, ba chiar simțea bucurii în chinuri și întărire în mărturisire. Un securist pe nume Blehan l-a bătut cu bocancul în cap, încât cheagurile de sânge i-au afectat iremediabil nervul optic. La Aiud, brutele nu s-au mulțumit să-l pedepsească băgându-l la carceră. Pe un ger de crăpau pietrele, au turnat două găleți cu apă peste trupul său firav, iar în câteva ore apa a înghețat pe el. Oare, ce îi dădea atâta putere? „Nu o să mă crezi, frate, dar în închisoare am fost cel mai aproape de Dumnezeu. Acolo prețuiai tot darul lui Dumnezeu. Prețuiai aerul pe care, într-o celulă suprapopulată, îl căutai câteva secunde, cu rândul, stând cu nasul sub crăpătura ușii. Prețuiai pâinea (două felii, prin care întrezăreai lumina soarelui), alături de miera unei vorbe bune. Eram slabi, dar ne ajutam între noi. Lui Vasile Voiculescu i-am dat din porția mea. Firav și abia ținându-se pe picioare, era pus să ducă niște hârdaie mai mari decât el. Nu putea să le ridice, și atunci gardienii îl pedepseau tăindu-i rația de mâncare... În închisoare aveai nevoie de hrană, dar, mai presus de toate, de cuvântul lui Dumnezeu. Prin El ne-am arătat puterea”.

„Fiind în camera de tortură, îmi spuneam: *Rezistă! Nu-L face de râs pe Hristos* și poate nu o să mă crezi, frate, dar după 60 de lovituri nu mai simțeam nicio durere. Corpul singur lucra fără voia mea, parcă se autoanestezia. În închisoare încetezi să exiști, doar Hristos te ține în viață. La ieșirea din Aiud, am aflat că sărmana mea mamă, atunci când scria acatistul pentru preot, îmi trecea numele și la vii, și la morți, neștiind nimic despre mine. Avea mare dreptate – în pușcărie eram și viu și mort, deopotrivă”.

„Și eu am fost bătut, pus în cearceafuri umede ca să-mi recapăt cunoștința și să recunosc că am luptat în munți. Eu nu am luptat în munți, ci pe front. După ce eram distrus și chiar medicii declarau că nu mai am salvare, Dumnezeu avea grijă să mă salveze”. În închisoare încetezi să exiști, doar Hristos te ține în viață.

„Eu am învățat de la cineva metoda matematică Gauss. Fără să am calendar, puteam fixa data Paștelui. Am calculat data Paștelui și mi-am dat seama că era exact în acea noapte. Gardienii ne descurajau că nu se mai fac slujbe în Biserică și atunci m-am gândit să dau puțin curaj fraților din închisoare și am strigat la geam, care era puțin întredeschis: *Hristos a înviat!* și am început să cânt cu voce puternică. Și imediat, din toate celulele, a început să răzbată spre cer cântarea cea minunată: *Hristos a înviat din morți, cu moartea pre moarte călcând și celor din morminte viață dăruindu-le!* Răsuna Aiudul de chemarea speranței, de strigătul nostru de bucurie, spre disperarea gardienilor care credeau că am început o revoltă. Alergau nebunește prin curte și trăgeau focuri de avertisment, dădeau telefoane și cereau întăriri. Erau speriați de glasurile noastre reunite, de forța spirituală a credinței, pe care nicio fereastră zăbreliță nu o poate opri. Sunt multe lucruri pe care nimeni altcineva nu le poate înțelege. Tăria pe care ți-o dă Dumnezeu ar fi una din ele... În închisoare încetezi să exiști, doar Hristos te ține în viață”.

Eliberarea

„Când am fost eliberat din închisoare prin decretul din 1986, prin amnistia dată de Ceaușescu, mi se cerea să mă prezint la mănăstirea de unde am fost arestat. Asta era mănăstirea Crasna-Gorj, dar nu am fost primit acolo. Am fost îndrumat spre mănăstirea Lainici.

În 1967 a fost trimis ca preot misionar în Episcopia Clujului, slujind în mai multe locuri până în mai 1981, când revine la mănăstirea Antim din București unde a stat 21 de ani. A ctitorit mănăstirea de călugări Piteșteanu-Balaciu, pe care a refăcut-o în mare parte, ca și biserica Sf. Andrei din București.

Apostol al Bucureștilor

„Ca duhovnic, eu am fost mai riguros așa cum și Sf. Vasile a fost mai riguros ca alții”. Se cunoaște acrivia părintelui privind dogma Bisericii Ortodoxe, pe care nu a trădat-o niciodată. Adesea muștra pe cei care se abăteau de la canoanele Bisericii, fie ei și episcopi. Venea dimineața de la ora 4 și spovedea până pe la 8, mărturisește părintele Mihail Stanciu, ucenic apropiat al părintelui, apoi începea Sf. Liturghie și ani de zile a slujit zilnic Sf. Liturghie, aici, la Mănăstirea Antim. În iulie 2003, când se retrage la schitul Locurile aparținând de mănăstirea Lainici. În ianuarie 2008, în urma unei întâmplări ce i-a afectat grav sănătatea, este nevoit să coboare la mănăstirea Lainici pentru îngrijirea sănătății sale. La 27 septembrie 2011, trece în Împărăția Tatălui ceresc, la vârsta venerabilă de 99 de ani, lăsând în urmă o moștenire spirituală de neprețuit. Viața sa este o mărturie vie despre cum harul lui Dumnezeu poate lucra în inimile celor care se dăruiesc cu totul voii divine. Curajul său în fața prigoanei, dragostea pentru aproapele și neclintirea în credință fac din el un model pentru toți cei care își doresc să urmeze calea mântuirii. Prin viața și slujirea sa, părintele Adrian ne amintește că adevărata libertate nu este cea oferită de o lume trecătoare, ci cea dobândită prin unirea cu Hristos, Cel ce a biruit lumea. Moștenirea sa rămâne vie în inimile tuturor celor care l-au cunoscut și în cuvintele pline de har pe care le-a rostit. Astfel, părintele Adrian Făgețeanu nu este doar un nume în istoria recentă a Bisericii Ortodoxe Române, ci un stâlp al credinței și o chemare la sfințenie pentru generațiile viitoare.

Laleș Ioana

Liceul Teologic Ortodox "Curcubasa Parascheva" Agapia, Neamț

Coordonator: prof. dr. monahia Maria Giesanu

Valeriu Gafencu, model de credință și jertfă pentru noi, tinerii de azi

Acum suntem tineri. Acum pornim în viață, și învățăm să zburăm pentru că în curând să părăsim cuibul părintesc definitiv. Însă pentru ca zborul nostru în viață să fie spre scopul suprem, Hristos, avem nevoie să învățăm cum să pornim în călătoria noastră, cum să zburăm și ce drum să luăm. Viața societății din zilele noastre e într-o accelerată schimbare, iar noi avem nevoie de modele vii. Pe cât viteza schimbărilor societății actuale se mărește, această nevoie de modele este o sete de nestăvilit, o nevoie urgentă de a vedea oameni care trăiesc sau au trăit în condiții similare nouă și care au îndeplinit scopul vieții fiecărui om: îndumnezeirea.

Un bun exemplu de tânăr care a ajuns la chipul și asemănarea lui Dumnezeu, demn de urmat pentru noi tinerii, este Valeriu Gafencu, sfântul închisorilor. Sfântul Valeriu s-a născut pe 24 ianuarie 1921, în Sângerei (Basarabia) și a murit pe 18 februarie 1952, la vârsta de 31 de ani, în penitenciarul comunist de la Târgu Ocna, petrecând mai mult de zece ani din viața sa după gratii.

Este foarte important pentru noi să ne găsim un țel în viață, pe care să-l urmăm cu dârzenie, indiferent de obstacole. Așa a făcut Valeriu Gafencu care, prin Domnul Hristos, a avut ca țel, dobândirea darului libertății duhovnicești depline, în contextul lipsei totale a libertății lumești, folosindu-se chiar de privațiunea propriei libertăți. Atitudinea lui față de viață

este o mărturie, extrem de valoroasă, asupra existenței unui alt plan, a unui alt nivel al condiției umane, singurul în care aceasta își află cu adevărat împlinirea și desăvârșirea. Intreaga sa personalitate, gesturile, cuvintele sale, au transformat zeci de suflete. Iubirea lui pentru Hristos a schimbat nu numai destinul său, dar și al celor din jur. Virgil Maxim îl descrie ca pe un nonconformist, care spărgea tiparele uzuale și depășea formalismul manifestării credinței cu o cutezanță duhovnicească aparte, printr-o relație personală și directă cu Dumnezeu, dar, totodată, fără să iasă din hotarele canoanelor.

Valeriu Gafencu a făcut parte din grupul „misticilor de la Aiud”, care, între anii 1942-1948, au alcătuit o adevărată obște monahală între zidurile închisorii. Toți aceștia fuseseră condamnați și întemnițați în 1941-1942 sub regimul antonescian, din cauza mărturisirii credinței și a devotamentului lor față de țară.

Ceea ce noi trebuie să nu uităm și să punem la păstrare în adâncul inimilor noastre este cutezanța cu care sfântul Valeriu a înfruntat presiunea satanică a torturilor și tratamentelor penitenciarelor, între care a fost și lipsa oricărui compromis. Sfântul Valeriu a știut că viața aceasta este trecătoare și ca nu contează dacă o pierde. În schimb, nici măcar o secundă nu a pierdut din vedere valoarea sufletului său pe care l-a pus în mâinile lui Hristos. Ajungând la desăvârșită iubire pentru Creatorul său, Sfântul Valeriu i-a iubit pe toți, pe cei care l-au iubit sau l-au urât, cu aceeași dragoste jertfelnică a Mântuitorului nostru.

„Ceea ce a făcut și ceea ce a trăit Valeriu de-a lungul anilor de detenție, pentru fiecare suflet cu care a venit în contact, e greu de imaginat, necum de exprimat în cuvinte. E suficient răspunsul pe care l-au dat toți cei ce l-au cunoscut. A fost un sfânt. Este un sfânt.” (Virgil Maxim).

Pentru toate aceste lucruri știute, să îl luăm pe tânărul Sfânt Valeriu drept exemplu viu de urmat și, având în vedere că el este aici cu noi, ca toți ceilalți sfinți, să-i cerem ajutorul pentru ca și noi să ne îndumnezeim, atingând scopul suprem al vieții: unirea deplină cu Hristos.

Maftai Michelle
Liceul Teologic Ortodox “Curcusa Parascheva” Agapia, Neamț
Coordonator: prof. monahia Maria Giosanu

Mărturii ortodoxe în temnițele comuniste –

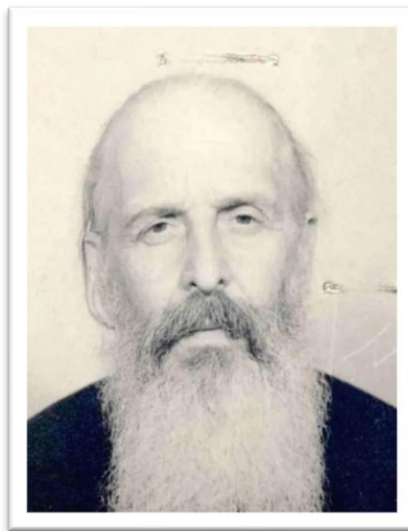
Părintele Daniil Sandu Tudor

„Omul e un tot de puteri neobișnuite și tainice care se ignorează. Din pricina aceasta, în chip paradoxal, el nu are la îndemână decât totalul slăbiciunilor sale, iar nu puterea.”

(Pr. Daniil Sandu Tudor)

Mărturisirea credinței în diferite împrejurări a reprezentat o purtare ce s-a dovedit uneori strict laudativă din partea unora. Adevărații mărturisitori ai credinței ortodoxe au fost cei care au înțeles că a crede cu adevărat în ceva este doar atunci când ești în stare să mori pentru credința ta. Credința puternică, autentică este dovedită doar dacă trece prin proba de foc între viață și moarte.

Mucenicii sau martirii au fost recunoscuți de Biserică prin cuprinderea lor în calendarul nostru creștin-ortodox. Dovada supremă a credinței ortodoxe, prin mărturisirea ei cu prețul propriei vieți, a fost dată și de unii români care au sfârșit în temnițele comuniste. Mărturisitor al lui Dumnezeu, care a plătit cu însăși viața propriul crez, a fost Ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor, care a sfârșit pe 17 noiembrie 1962, în închisoarea Aiud. Despre sacrificiul acestuia au formulat mărturii numeroși teologi, subliniindu-se că viața și moartea i-au fost ale unui om care l-a mărturisit pe Hristos.

Alexandru Teodorescu, apoi cunoscut ca Părintele Daniil Sandu Tudor, s-a născut la 24 decembrie 1896 în București. A urmat liceul în Ploiești, iar în 1916 a fost încorporat și trimis pe front, cu gradul de sublocotenent. În 1920 se întoarce în București, pentru studiile universitare. Tânărul Teodorescu renunță la studii din cauza greutăților materiale, iar în 1922 ocupă postul de ofițer-asistent în Serviciul Maritim Român la Constanța. A revenit la București în 1924 și, la scurt timp, și-a început activitatea de gazetar cu pseudonimul Sandu Tudor. A publicat în revista „Gândirea”, condusă de Nichifor Crainic, ulterior fiind considerat de George Călinescu „poetul oficial al <<Gândirii>>”. Versurile din volumul *Comornic* au marcat debutul poetului Sandu Tudor. Aplecarea asupra poemului creștin este marcată de scrierea, în 1927, a poemului „Acatistul Sfântului Dimitrie Basarabov”, publicat mai târziu cu sprijinul lui Tit Simedrea, Arhiepiscop-vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor. La recomandarea lui Gala Galaction, Sandu Tudor pleacă în același an la Chișinău, unde ocupă postul de subdirector al Internatului teologic. Revine apoi în București, după doar câteva luni, pentru a ocupa postul de secretar al Oficiului universitar. Tot în această perioadă obține licența în Filosofie.

Primul contact cu rugăciunea inimii l-a luat în 1929, când a ajuns la Muntele Athos, unde a viețuit câteva luni. Călăuză duhovnicească a fost un călugăr de la care a înțeles trăirea autentică în Duhul Sfânt. Dorința de a se lumina în duhul filocalic și de a descoperi tradiția isihastă din spațiul românesc a fost atât de puternică încât, la revenirea în țară, ajutat de unii

intelectuali ai vremii, a căutat răspunsuri la întrebări asupra rostului pe care trebuie să-l aibă creștinismul în contextul provocărilor lumii contemporane.

Din cuvintele lui Sandu Tudor se observă cât era de categoric în această privință: *„Viața duhovnicească nu este nici nouă, nici veche, e veșnică asemenea Duhului cel Sfânt al lui Dumnezeu. Vremea de acum pare că nu poartă semnele adevăratei duhovnicii. Dăinuiește mai mult o «preocupare», o mirare, nu o trăire în cele sfinte... Și tu, întrebătorule, care vrei să afli o întrebare de viață, fără a fi profet, deschide cartea de sfârșit a Evangheliei. Prin slovele ei vei urca și vei vedea departe ceva din sângeriul amurg al celei din urmă înserări a Apocalipsului. [...] Să nu ne mințim. Există și o spiritualitate a Celui întunecat, foarte asemănătoare cu cea a Hristosului. Ea se apropie mai puternică ca oricând. Cu cât lumina crește, cu atât și umbra e mai neagră. Aceasta este așa fără vreo sminteală pentru că Domnul Slavei vine, vine deasupra veacurilor, mai fatal ca orice. Dacă ne este dat ceva nou pentru cei ce voim să slujim Semnul Răstignirii, nu este o nouă spiritualitate, ci o nouă pocăință voinică și aspră, ca pe niște adevărați ostași ai celui ce vine pe calul alb de apoi”*.

Din perspectivă politică, vedea viitorul diferit față de regimurile de extremă dreaptă și din acest motiv, în 1930, Sandu Tudor se desparte de „Gândirea”. Publicații precum „Floarea de Foc” (1932-1936) și cotidianul „Credința” (1933-1938) ilustrează o relativă situație către stânga, însă fără abdicare de la credința creștină. Sandu Tudor a încercat să se situeze între cele două extreme și, de aceea, a fost suspectat de activitate comunistă. În 1939, este mobilizat și apoi trimis pe front. Din cauza unor materiale cu tentă de stânga, începând din noiembrie 1942, a fost internat o scurtă perioadă în lagărul de la Târgu Jiu. În august 1943, Sandu Tudor participă la prima retragere spirituală, găzduită de către Mitropolitul Tit Simedrea al Bucovinei, în Palatul mitropolitan din Cernăuți. La întâlnire participă și alți intelectuali, precum: Nicolae M. Popescu, Alexandru Elian, Alexandru Mironescu, Paul Sterian, Constantin Noica, Henri H. Stahl, Petru Manoliu și Benedict Ghiuș.

În anul 1945, a devenit călugăr la Mănăstirea Antim, unde a refăcut din fonduri proprii paraclisul și mai multe chilii. Ulterior, a fost tuns în monahism, luându-și numele de Agaton. A fondat mișcarea „Rugul Aprins”, în primii ani conferințele și întâlnirile aceste mișcări de rezistență spirituală având loc la mănăstirea Antim. La întrunirile asociației se discutau probleme de filosofie, literatură, mistică creștină și, alături de preoți, participau și alți intelectuali interesați de asemenea exerciții spirituale.

Prima arestare a lui Sandu Tudor a fost în 2 iunie 1950, cu acuzații de crimă de război urmată de trimiterea lui la Jilava. După pedepsirea cu muncă silnică la Canalul-Dunăre-Marea Neagră, mai precis la Poarta Albă și, respectiv, Culmea, a fost eliberat în 9 februarie 1952. Cu stigmatul de fost deținut politic se perindă în alte mănăstiri: la Sihăstria Neamțului, la Slatina, la Schitul Rarău. A devenit Ieroschimonahul Daniil de la Rarău și, însuflețit de convingerile sale, a reluat legăturile cu vechiul nucleu al Rugului Aprins de la București.

În anul 1956, sub îndrumarea Ieroschimonahului Daniil Sandu Tudor, câțiva tineri studenți sunt introduși în tainele credinței ortodoxe la Schitul Rarău, timp de 10 zile. Programul inițiat de însuși Ieroschimonahul Daniil consta în evitarea pe cât posibil a primirii educației politice în facultate, prin limitarea la activitatea strict științifică; o pregătire spirituală intensă prin practicarea constantă a Rugăciunii inimii, participarea activă la slujbele religioase, primirea sfaturilor duhovnicești, lectură teologică, meditații și dialoguri pe teme de spiritualitate. Vigilența securității a făcut ca la 27 septembrie 1956, Securitatea Regiunii Suceava să deschidă un „dosar de acțiune informativă de grup”, pentru clarificarea suspiciunii „de activitate legionară sub mască religioasă” dusă de Daniil Sandu Tudor, care „urmărește

mărirea schitului Rarău prin atragerea elementelor tinere legionare eliberate din penitenciar, cu care să poată aduce luptă activă contra regimului, asemănătoare celei de la Vladimirești”.

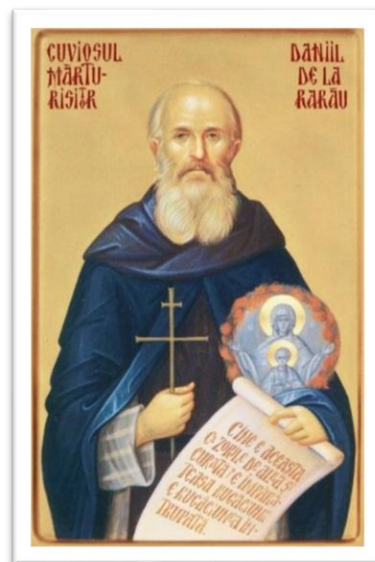
În viziunea organelor de represiune, Sandu Tudor are legături cu Arsenie Papacioc, care furnizează „ajutoare alimentare anahoreților din munți”. I s-a interceptat corespondența, au fost infiltrați informatori în Schitul Rarău în încercarea organelor de Securitate de a afla informații detaliate asupra vieții și acțiunilor lui Daniil Sandu Tudor. În noaptea de 13 spre 14 iunie 1958, Ieroschimonahul Daniil Sandu Tudor era arestat din locuința profesorului Alexandru Mironescu. Întrucât „desfășoară o activitate criminală îndreptată împotriva regimului democrat popular din țara noastră” a fost condamnat în 8 noiembrie 1958, de Tribunalul Militar al Regiunii a II-a Militare la 25 de ani temniță grea pentru „uneltire contra ordinii sociale” și 15 ani pentru „activitate contra clasei muncitoare”.

După momentul arestării, un informator pus în celulă cu Daniil Sandu Tudor raporta că: *„În nici un caz nu va admite să fie călcat în picioare și batjocorit. Dacă se intenționează să fie condamnat cu orice preț, să i se spună cu frumosul acest lucru și este dispus să semneze orice i se cere. El își poate duce tot atât de bine viața de sihăstrie și mărturisirea «Domnului» și în pușcărie. Nu-l înspăimântă singurătatea. În nici un caz nu va accepta să tragă după el și alți oameni. Este de acord cu orice i se cere în ceea ce-l privește pe el personal... Este o fire emotivă pe care caută să și-o biruie prin voință.”*

După condamnare, a fost transferat la Jilava (noiembrie 1958), apoi la Aiud (martie 1959). La Aiud, Virgil Maxim l-a reîntâlnit pe părintele Daniil, despre care spunea: *„Părintele Agaton (Daniil) Teodorescu de la Rarău, pe care-l mai întâlnisem la Jilava, după multe peripeții, a ajuns la Aiud (unde compusese un Acatist al Sfântului Ioan cel Nou de la Suceava, pe care-l știau mulți băieți) și fusese izolat pe una din laturile scurte ale T-ului, spre administrație. Se cereau declarații din care să reiasă compromiterea Bisericii și ierarhilor ei. Primind hârtia și cerneala, în loc să facă plăcerea adversarului, părintele [Daniil, n.n.] a făcut un rechizitoriu detaliat concepției materialiste și guvernării comuniste, deconspirând lucrarea satanică. [...] Aproape o lună de zile a scris într-una și a așteptat din zi în zi să fie chemat la confruntare. Într-o dimineață însă, s-a zvonit în tot Aiudul că a fost găsit mort în celulă”*

Duhovnicul lui Daniil Sandu Tudor a fost părintele Cleopa. Despre el, acesta spunea: *„În celula umedă, rece și întunecoasă a închisorii, torturat și înfometat, Ieroschimonahul Daniil a ajuns pe treptele înalte ale Rugăciunii inimii [...]. Avea inima atât de trează, încât se cutremura la gândul că ar putea ceda, cîtuși de puțin, din slăbiciune”. Rămăsese intransigent în credința sa. Chiar grav bolnav fiind, a refuzat Sfînta Împărtășanie, după cum relatează părintele Arsenie Papacioc, care l-a vegheat în celulă, pînă la internarea în infirmerie, socotind că aceasta nu ar fi fost întocmită după canoane. „A spus că el mai are de trăit. Chiar dacă mai ai de trăit, ce-ți strică Sfînta Împărtășanie? «Dar de unde știu eu că-i Sfînta Împărtășanie?» zicea el. Era Sfînta Împărtășanie. O primeam de la un milițian. Greu, dar aducea. Pe milițieni nu-i controla. Sfînta împărtășanie o puteam da numai la cei din celulă cu mine. Erau Sfînte uscate, ca pentru cei bolnavi. Eu am avut un buzunar întreg cu Sfînta Împărtășanie. Milițianul îmi aducea Sfînta Împărtășanie împachetată frumos. O pune la piept. I-o dădea un preot din oraș”. Părintele Daniil, păstrător riguros al canoanelor și neîncercător în sfințenia acelor bucațele de pâine uscată aduse de un gardian omenos, a rămas statornic în refuzul său. Prilej pînă în zilele noastre de regrete pentru părintele Arsenie: „Nu s-a împărtășit, a plecat așa... Dar Dumnezeu are milă de fiecare...”*

Părintele Daniil Tudor n-a mai ieșit din închisoarea de la Aiud. A murit în noiembrie 1962, cauza morții fiind „hemoragie cerebrală”, potrivit documentelor Securității, iar trupul său a fost îngropat la Râpa Robilor. Adevărul despre chinurile suferite îl știe doar Dumnezeu. Cățiva dintre cei care l-au cunoscut îndeaproape au povestit despre suferințele prin care a trecut. Preotul Ioan Larion a povestit în Revista „Familia Ortodoxă” despre Părintele Daniil Tudor, astfel: *„Era omul care n-a cedat absolut nimic în ceea ce privește credința. Comuniștii aveau tendința asta în închisori, mai ales la deținuții politici, să îi îndepărteze de Dumnezeu și de credință. Părintele Daniil nu a acceptat niciodată lucrul acesta, și a fost foarte dur în răspunsuri și peste tot, ceea ce i-a atras ura și dușmănia față de el. Și, când a venit Decretul pentru eliberarea deținuților politici, atunci l-au omorât. Așa a spus acolo comandantul: «Daniil Tudor nu trebuie să scape, trebuie să-l omorâm!». I-au scos dinții de viu din gură, l-au bătut până l-au lăsat jos la pământ – așa am auzit, că i-ar fi băgat un par în cap și, după aceea, Dumnezeu știe ce au făcut cu el... la groapa comună, sfinte moaște...”*.

Mărturiile despre viața și conduita Părintelui Daniil Sandu Tudor (1896-1962) pot contraria, căci vremurile în care a viețuit au fost marcate de acțiuni extreme. Perioada interbelică românească a păstrat în memorie despre Ieroschimonahul Daniile Sandu mărturisiri uneori nedrepte, marcate de subiectivism și lipsite de maturitate spirituală. Viitorul monah s-a lăsat angrenat în vâltorile social-politice ale interbelicului românesc, trăind tinerețea tumultos, cu o agitație alimentată de dorința de a înțelege și de a transmite mai departe mesaje referitoare la adevărată credință ortodoxă. Aciditatea din condeiul jurnalistului Sandu Tudor i-a atras dușmani în spectrul politic, în special extremist, legionar și comunist, cu care a intrat frecvent în polemici. Viața și opera lui Sandu Tudor - pseudonimul de poet și jurnalist al lui Alexandru Teodorescu, călugărit ulterior cu numele Agathon (1948), devenit ieroschimonahul Daniil (1952), reprezintă o puternică mărturie ortodoxă atât pentru cultura română, cât și pentru Biserica ortodoxă și o pagină dureroasă din istoria temnițelor comuniste.

Webografie:

- <https://adevarul.ro/stiri-locale/alba-iulia/gruparea-ortodoxa-care-a-pus-securitatea-pe-jar-2221225.html>
- <https://doxologia.ro/parintele-daniil-sandu-tudor-alexandru-teodorescu-marturisitor-temnitele-comuniste>
- <https://www.mediafax.ro/editorialistii/istoria-fara-perdea-marius-oprea-ieroschimonahul-daniil-sandu-tudor-comunismul-este-o-tovarasie-uriasa-unitara-si-ideal-abstracta-in-care-toti-sint-egali-fara-sex-fara-familie-fara-neam-21027739>
- <https://www.trinitas.tv/daniil-sandu-tudor-un-portret-duhovnicesc/>
- <https://ziarullumina.ro/actualitate-religioasa/documentar/alexandru-mironescu-marturii-despre-parintele-daniil-sandu-tudor-190277.html>

Rus Robert-Mihail, clasa a XI-a

*Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Jacob” Drochi, Botoșani,
Coordonator: Pr. prof. Chichiacă Petru-Georgel*

Sfinții mărturisitori din temnițele comuniste

- Rezumat -

Sfinții români din temnițele comuniste, datorită modului lor de viață creștină, au stat în fața vrăjmașului ca niște făclii aprinse, apărând valorile dreptei credințe și al neamului nostru românesc. Ei au mărturisit drept și fără clintire Ortodoxia, așa cum au făcut sfinții mucenici din primele veacuri ale creștinismului cu toată dârzenia pe care au avut-o, așezând temelia Bisericii pentru viitorul ce are să vină. După al doilea Război Mondial, în România începe ușor ușor să se instaureze regimul comunist, urmând apoi, o perioadă foarte grea în care închisorile vor fi umplute atât de preoți cât și de oameni de rând sau intelectuali aplicând torturi extreme, fizice și psihice, cu scopul de a-l elimina pe Dumnezeu din mintea lor, transformându-i în „oamenii noi ai socialismului”.

Datorită unor mărturii lăsate de supraviețuitorii regimului comunist ateu, s-au descoperit multe personalități care au avut un impact puternic în comunitatea deținuților, dintre care amintim pe: Valeriu Gafencu, numit și „Sfântul Închisorilor” de către Pr. Nicolae Steinhardt, Pr. Ilie Lăcătușu, Constantin (Costache) Oprișan, Pr. Gheorghe Calciu – Dumitreasa, Mircea Vulcănescu, Pr. Iustin Pârvu, Radu Gyr, etc. Pr. Iustin Pârvu, de la Mănăstirea Petru Vodă, a jucat un rol foarte intens de mărturisitor, atât în timpul condamnării sale cât și în perioada post-decembristă, îndemnându-i pe credincioșii care veneau pentru un sfat sau binecuvântare, să nu îi uite pe cei care s-au jertfit cu prețul vieții, păzind dreapta credință în temnițele comuniste. Închisoarea Pitești sau locul „răstignirii unei generații” a fost printre acele penitenciare în care s-a desfășurat o acțiune satanică de reeducare a tinerilor studenți prin tortură de către alți deținuți politici, lucrați de O.D.C.C (Organizația deținuților cu convingeri comuniste) condusă de comunistul Eugen Țurcanu. Țara noastră nu este valoroasă doar prin aurul său și alte bogății materiale, cum afirmă Pr. Iustin Pârvu, valoarea ei se completează prin jertfa sfinților din închisori și prin istoria ce au oferit strămoșii noștri poporului român.

Tituleac Andrei-Visarion,

Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sf. Gheorghe” Botoșani

Părintele Arhimandrit Iachint Unciuleac, *starețul mănăstirii Putna - duhovnic și mărturisitor al credinței*

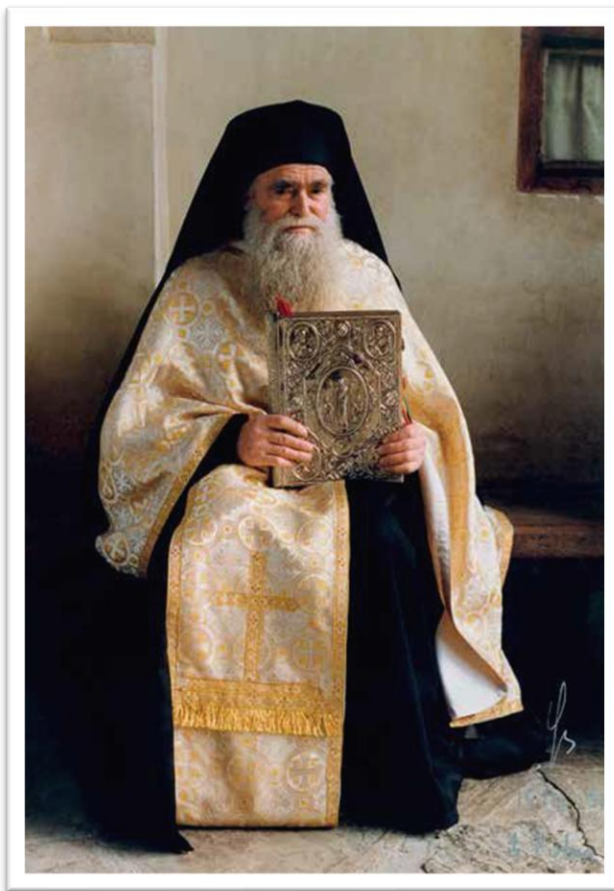
Introducere

Părintele Iachint Unciuleac, un far al credinței în vremuri de încercare, a fost unul dintre marii duhovnici ai Bucovinei și stareț al Mănăstirii Putna (1977-1992), cunoscut pentru devotamentul său profund față de spiritualitate și pentru sprijinul oferit credincioșilor în perioade dificile.

Născut pe 10 septembrie 1924 în satul Mănăstirea, comuna Dagâța, lângă Iași, Ioan Unciuleac, cum a fost botezat, și-a dedicat viața slujirii lui Dumnezeu și comunității. A crescut într-o familie de oameni credincioși, părinții săi, Anton și Aneta, învățându-l de mic despre valorile religioase și dragostea pentru sfintele tradiții.

După ce a îndeplinit stagiul militar, a urmat Școala de Cântăreți Bisericești din Roman, unde a învățat să cânte și să înțeleagă Liturghia. În 1951, a luat decizia de a se închinoviază la Mănăstirea Sihăstria, unde a fost călugărit în 1953, primind numele de Iachint. În 1956, s-a numărat printre cei 18 părinți și frați din obștea Mănăstirii Sihăstria care, în frunte cu Protosinghelul Dosoftei Moraru, au fost transferați la Putna pentru a reînnoi viața monahală de aici.

De-a lungul anilor, Părintele Iachint a fost influențat de mari duhovnici, precum Părintele Cleopa Ilie, Părintele Paisie Olaru și Părintele Arsenie Papacioc, care l-au format spiritual și l-au învățat arta duhovniciei și a ascezei. Învățăturile și sfaturile lor l-au pregătit pentru a deveni un îndrumător spiritual și un sprijin pentru cei în nevoie.

Activitatea duhovnicească

În perioada regimului comunist, Părintele Iachint a avut un rol esențial în susținerea credinței și a comunității monahale. A fost un duhovnic activ, oferind spovedanii și ghidând pe mulți credincioși în căutarea lor de mântuire. În 1977, a fost numit stareț al Mănăstirii Putna, una dintre cele mai importante mănăstiri din România, unde a avut o contribuție majoră la lucrările de restaurare și conservare a acestui loc sfânt. A ajutat și alte mănăstiri, precum: Sfântul Ioan cel Nou de la Suceava, Voroneț, Probota, Râmneț. La 1 decembrie 1992, la vârsta de 68 de ani, se retrage din stăreție, continuând lucrarea duhovnicească.

Ca duhovnic, a fost cunoscut pentru înțelepciunea sa și pentru capacitatea de a oferi sfaturi folositoare celor care se confruntau cu dificultăți. De-a lungul timpului, el a devenit un pilon de stabilitate și un model de curaj și credință în fața opresiunii comuniste. Cu o inimă plină de dragoste și compasiune, a fost un far de lumină pentru mulți oameni care căutau alinare și răspunsuri în vremuri tulburi. Despre el, părintele Ioanichie Bălan spunea: „Toți îl solicită,

toți îi cer cuvânt și doresc să-l asculte, căci părintele Iachint le vorbește ca un adevărat părinte, ca un bătrân înțelept și iubitor de Dumnezeu și de oameni. Iar cuvintele sfinției sale, pline de har și de căldură, trezesc conștiințele, angajează inimile, dau emoții, izvorăsc lacrimi, aduc speranțe și îmbărbătează multe suflete”.

Una dintre calitățile remarcabile ale „duhovnicului Bucovinei”, cum l-au numit unii, a fost capacitatea sa de a se conecta cu credincioșii. El a fost un duhovnic empatic, capabil să înțeleagă nevoile și luptele interioare ale fiecărei persoane care venea la el pentru sfat. Prin spovedanii și discuții duhovnicești, el a oferit îndrumare și speranță, ajutând pe mulți să-și depășească fricile și îndoielile.

Părintele Iachint a fost, de asemenea, cunoscut pentru simplitatea și modestia sa. Deși a ocupat o poziție importantă în ierarhia bisericească, el a rămas mereu umil și dedicat slujirii aproapelui. Fiind întrebat care trebuie să fie principala virtute a unui călugăr, părintele Iachint a zis: „Smerenia. Smerenia este virtutea din care se nasc toate virtuțile. Dacă ai smerenie, ai temelia vieții duhovnicești. Fără smerenie nu poți să zidești sufletește”. Această atitudine i-a câștigat respectul și admirația celor din jur.

Părintele stareț Iachint a scris numeroase cărți și articole religioase, în care și-a împărtășit cunoștințele și experiențele spirituale. Aceste scrieri au devenit surse de inspirație și ghid pentru mulți credincioși și monahi. Prin cuvintele sale, a reușit să pătrundă în inimile oamenilor și să-i ajute să găsească drumul către Dumnezeu.

Mărturisirea credinței

Părintele Iachint Unciuleac a purtat cu smerenie greutățile și suferințele regimului comunist, răbdând până la capăt, după cuvântul Domnului Hristos: „... cel ce va răbda până la sfârșit, acela se va mântui” (Mt. 10, 22). El a fost caracterizat ca fiind „un Daniil Sihastru al zilelor noastre” și „un reprezentant al monahismului autentic”. În ciuda presiunilor și a amenințărilor, a rămas ferm în credința sa, mărturisind adevărul și protejând valorile spirituale ale Ortodoxiei.

În perioada regimului comunist, Părintele stareț Iachint a trecut prin multe dificultăți și persecuții din partea autorităților care încercau să suprimă credința și să controleze activitățile religioase și chiar toate aspectele vieții monahale și bisericești. A fost constant supravegheat de comuniști, iar activitățile sale erau monitorizate îndeaproape. Orice încercare de a organiza evenimente religioase sau de a susține credința era întâmpinată cu opoziție și represalii. A fost hărțuit de Securitate, fiind chemat frecvent la interogatorii și supus presiunilor psihologice. Autoritățile încercau să-l intimideze și să-l determine să colaboreze sau să renunțe la activitățile sale religioase.

Pe lângă hărțuiri și interogatorii, Părintele Iachint a fost supus și altor forme de persecuție fizică și psihologică. A fost de multe ori privat de alimente și de alte necesități de bază, fiind supus unor condiții de trai dificile. Cu toate acestea, el a rămas ferm în credință și a continuat să-și îndeplinească misiunea duhovnicească.

Cineva l-a întrebat odată de ce Dumnezeu îngăduie ca oamenii onești, drepecți, să aibă o viață plină de suferință. Părintele Iachint a răspuns: „Suferința este dată celor aleși!”. A demonstrat un curaj și o rezistență extraordinară în fața persecuțiilor regimului comunist, continuând să slujească comunitatea credincioșilor, oferindu-le spovedanie, sfaturi și îndrumare duhovnicească, chiar și în cele mai dificile momente. De asemenea, a reușit să mențină vie flacăra credinței în inimile celor pe care îi păstorea, încurajându-i să reziste și să își păstreze credința.

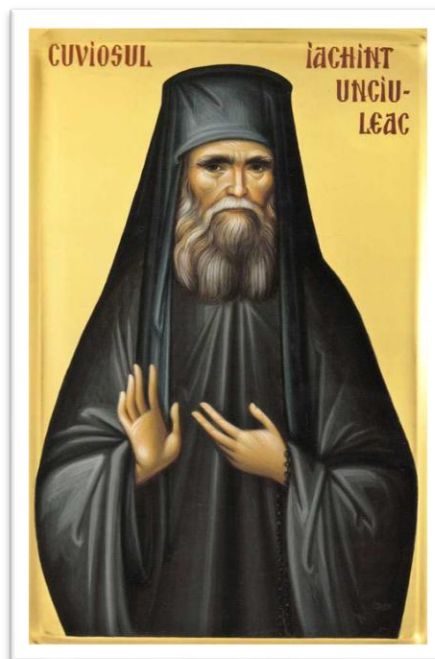
La 74 de ani, în seara zilei de 23 iunie 1998, în ajunul praznicului Nașterii Sfântului Ioan Botezătorul, după ce a spovedit un ucenic apropiat, a rămas singur în chilie, rugându-se lui Dumnezeu, și așa și-a dat duhul în mâinile lui Hristos, în scaunul de spovedanie.

A fost înmormântat vineri, 26 iunie 1998, în cimitirul mănăstirii pe care a slujit-o cu vrednicie 42 de ani, dintre care 15 ani ca stareț.

Concluzie

Moștenirea Părintelui stareț Iachint nu constă doar în activitatea sa duhovnicească și în sprijinul oferit credincioșilor, ci și în exemplul său de rezistență și credință în fața persecuției. El a fost și rămâne un model de curaj și de dedicare pentru toți cei care doresc să trăiască o viață autentică de credință.

Părintele Iachint Unciuleac rămâne un simbol al devotamentului față de Biserica ortodoxă și al mărturisirii credinței în vremuri dificile. Prin viața și activitatea sa duhovnicească, el a inspirat numeroși credincioși și a fost un exemplu de smerenie și răbdare. Moștenirea sa spirituală continuă să trăiască prin cei pe care i-a îndrumat și prin scrierile sale, care rămân relevante și astăzi.

Bibliografie/ webografie:

- *Părintele Iachint, stareț și duhovnicul*, Ediție îngrijită de Arhimandrit Melchisedec Velnic și obștea Mănăstirii Putna, Editura Nicodim Caligraful, Sf. Mănăstire Putna, 2015
- <https://www.crestinortodox.ro/parinti/parintele-iachint-unciuleac-la-putna-125966.html>
- <https://www.cuvantul-ortodox.ro/parintele-iachint-putna-duhovnic-marturii-ucenici-costion-nicolescu-staret-melchisedec-testament-rabbdare-pana-la-capat-smerenie-blandetene-farsita-sposedanie-calugarie/>

*Tatarciuc Ioan-Matei, clasa a XI-a,
Coordonator: Pr. prof. Chichioacă Petru-Georgel
Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Jacob” Dorohoi, Botoșani*

Nichifor Crainic - Poezia temniței

Temniță, comunism, intelectual, poet, patriot

SUMMARY OF NICHIFOR CRAINIC - THE POETRY OF THE DUNGEON Dungeon, communism, intellectual, poet, patriot

A life lived during a period of turmoil and uncertainty, born at the end of the 19th century in the year 1889, Nichifor Crainic, a distinguished intellectual of our people, a graduate of the Faculty of Theology in Bucharest, writer, poet, and philosopher, was forced to endure inhumane detention conditions during the period when our country came under the influence of the communist regime after 1947. He was sentenced to many years of imprisonment due to his ideas that did not accept the communist doctrine.

During the period 1947-1962, he was imprisoned in Văcărești, Aiud, and Jilava, where he went through the harshest methods of extermination that the communists could conceive for their opponents.

The deprivation of liberty did not intimidate Nichifor Crainic from following his creed; he continued to write, even poetry, while in prison, leaving behind true literary masterpieces, and after being pardoned by the communist regime that began practicing a policy of detente,

he continued to write, founding the magazine „Glasul Patriei”, which had as collaborators former prisoners who were imprisoned in communist dungeons.

Temnițele comuniste reprezintă un capitol întunecat al istoriei României, un loc unde libertatea și demnitatea umană au fost brutal încălcate în numele unei ideologii totalitare. După al Doilea Război Mondial, regimul comunist a consolidat puterea, iar temnițele au devenit instrumente de represiune și terorizare a populației. Mii de oameni, considerați dușmani ai statului, au fost arestați și condamnați fără un proces corect, fiind supuși la torturi fizice și psihice.

Temnițele comuniste din România nu doar că au fost locuri de detenție, ci și simboluri ale unei epoci de teroare și suferință. Aceste instituții au fost utilizate pentru a elimina orice formă de opoziție față de regimul comunist, iar metodele de tortură și umilire erau frecvent întâlnite. Închisori celebre precum, Aiud, Gherla sau Pitești au devenit sinonime cu brutalitatea și abuzul de putere. Astfel, temnițele comuniste rămân o lecție dureroasă, dar necesară, despre prețul libertății și despre datoria noastră de a ne aminti de cei care au suferit în numele acestei cauze. În comuna Bulbucata din fostul județ Vlașca se naște, la 22 decembrie 1889, fiul țăranilor Ion și Stana Dobre, cel care mai târziu devenea scriitor, poet, ziarist, om politic, directorul de reviste, editorul, filosoful, pedagogul și teologul român, Ion Nichifor Crainic. Pe plan politic, s-a situat în extrema dreaptă și a fost adeptul tendințelor tradiționaliste religioase, susținând cu tărie că România trebuie să rămână credincioasă moștenirii spirituale creștin-ortodoxe.

Școala primară o face în sat, avându-l ca învățător pe Constantin Spânișteanu, ilustru îndrumător din școala lui Spiru Haret. A fost elev bursier al Seminarului Central din București și a urmat cursurile la Facultatea de Teologie din București. A studiat filosofia, la Viena, iar în perioada cuprinsă între anii 1926-1931 a fost profesor universitar la Facultatea de Teologie din Chișinău, apoi la București, până în 1944. Nichifor Crainic a colaborat la numeroase ziare și reviste, a fost director al ziarului „Calendarul”, care a apărut la București în ianuarie 1925 și a fost suspendat în 1933, când a fost arestat împreună cu alți colaboratori ai săi și închis la Jilava, fiind acuzat de autorități că ar fi fost autor moral al asasinării primului ministru I. G. Duca. A fost deținut politic în perioada 1947-1962.

Crainic a debutat ca poet înaintea Primului Război Mondial. El a fost laureat al Premiului Național pentru poezie, în 1930, iar în 1940 i se acordă titlul de „Doctor Honoris Causa” din partea Universității din Viena.

Părintele Dumitru Stăniloae îl descrie pe Nichifor Crainic cu următoarele cuvinte: „Nichifor Crainic este cel dintâi teolog român din epoca modernă a istoriei noastre care scoate teologia din cercul strâmt și ocolit al specialiștilor, prezentând-o, într-o formă impunătoare, atențiunii generale a lumii intelectuale... Nichifor Crainic înnoiește prin reactualizarea tradiției într-o teologie care se mulțumea cu câteva coji din această tradiție, primite pe calea și de multe ori prin interpretarea ocolită a teologiilor apusene”, săvârșind „o adevărată restaurare a teologiei românești în duhul ortodox” („Gândirea”, an XIX, nr 4, apr. 1940).

În anul 1945, Nichifor Crainic a fost judecat în lipsă de Tribunalul Poporului și condamnat la închisoare pe viață. Acuzatorii publici, Constantin Vicol și I. D. Ioan arată, în rechizitoriul trimis în 16 mai 1945 către Tribunal că „faptele materiale ale lui Nichifor Crainic întrunesc elementele crimei de provocarea dezastrului țării, precum și elementele de crimă de război”.

Mai mult, comuniștii l-au acuzat pe Nichifor Crainic de susținerea regimului lui Antonescu și, apoi, de legionarism. „Căutându-și loc cât mai bun în scandaloasa și perfida politică a crimei, urii și jafului, Crainic oscilează pe trambulina ideii naționale între cuziști și legionari, ca să devină apoi antonescian în 1941, spre a sfârși legionar. Profet mincinos, el fuge în 23 august odată cu germanii și ceilalți trădători, spre a lupta pe pământ străin, contra țării”.

Inclus în lotul ziaristilor, Nichifor Crainic este condamnat, în contumacie, prin Sentința nr. 2 din 4 iunie 1945, pronunțată de Tribunalul Poporului din București, în virtutea Legii

312/1945, la „detenție grea pe viață și degradare civică pe timp de 10 ani, pentru crima de dezastrul țării, prin crime de război”.

Prin procesul -verbal nr. 3 întocmit în ședința Consiliului de Miniștri la 17 mai 1945, este aprobat actul de acuzare violent combativ al lui Nichifor Crainic și Stelian Popescu. În acest document, Nichifor Crainic este plasat „între propagandiștii și agenții de execuție ai hitlerismului și fascismului din România, pe prim-plan făcându-se ecoul nefastei politici a criminalului Hitler și a acoliților săi”. Într-un alt punct din actul de acuzare este înfierat că a practicat „cameleonismul” politic, prin „oscilarea pe trambulina ideii naționale între cuziști și legionari, ca să devină apoi antonescian, în 1941, spre a sfârși legionar” cu scopul de a-și găsi un „loc cât mai bun în scandaloasa și perfida politică a crimei, urii și jafului”.

Din iarna anului 1944/1945 până în mai 1947, Crainic a stat ascuns în cinci județe din Transilvania, fiind găzduit de preoți, foștii săi studenți. În 1947, a fost arestat și acuzat de activități subversive, procesul său fiind unul politic, fără dovezi concrete. Condamnarea sa a fost parte dintr-o strategie mai largă de a reduce la tăcere voci critice. A fost condamnat la muncă silnică și a petrecut ani mulți în condiții dure, caracteristice închisorilor comuniste, unde a suferit abuzuri fizice și psihice. Nichifor Crainic s-a confruntat cu dificultăți mari în a se acomoda cu viața din închisoare, având în vedere condițiile dure și abuzurile la care era supus. Cu toate acestea, el a găsit modalități, de a rezista psihic. A continuat să scrie, chiar și în condiții de clandestinitate, folosind cuvintele ca pe o formă de evadare și de exprimare a gândurilor sale. De asemenea, a încercat să își mențină demnitatea și convingerile, chiar dacă a fost supus la presiuni constante din partea gardienilor și a autorităților. În aceste momente dificile, credea în sa și valorile în care credea l-au ajutat să facă față suferințelor și să rămână fidel principiilor sale. Această reziliență a fost esențială pentru a supraviețui în condiții inumane.

În închisoare, pe lângă scris, Nichifor Crainic a încercat să își mențină legătura cu ceilalți deținuți, formând relații de camaraderie și sprijin reciproc. A participat la discuții intelectuale și a împărtășit idei cu alți prizonieri, ceea ce l-a ajutat să își păstreze spiritul viu în ciuda condițiilor dificile. În temnițele comuniste, Nichifor Crainic s-a confruntat cu condiții alimentare extrem de dificile. Mâncarea era adesea insuficientă și de proastă calitate, iar porțiile erau foarte mici. Deținuții primeau, în general, mese simple, care constau din cereale, pâine și, ocazional, o supă subțire.

Pentru a supraviețui, mulți prizonieri, inclusiv Crainic, încercau să găsească modalități de a obține alimente suplimentare, prin schimburi cu alți deținuți sau prin primirea unor pachete de la familie. Această situație a dus la o stare de malnutriție și a afectat sănătatea fizică și mentală a deținuților.

Crainic, în timpul detenției sale, a trecut pe la Ministerul de Interne (mai-iulie 1947), Văcărești (iulie 1947), Jilava și Aiud, unde a stat cel mai mult. În mai multe rânduri a solicitat corespondență cu fiica sa, diverse lucruri și medicamente de strictă necesitate, însă a fost refuzat. Ginerile său, Alexandru Cojan, spune că la Aiud a stat în „condiții de exterminare. Pachetele cu îmbrăcăminte și alimente pe care i le trimiteam ni se înapoiau sau dispăreau la vorbitor. Nu ni se aproba să-l vedem. Era complet izolat de familie și ținut în condițiile cele mai inumane”. De altfel, însuși Crainic relatează în memoriile sale regimul de exterminare prin care a trecut, bolile care l-au chinuit, foamea pe care a îndurat-o și cruntele bătaii pe care le primea de la gardieni și cei reeducați.

Tot în timpul detenției a fost anchetat pentru alte cazuri penale, cum a fost cel al părintelui Arsenie Boca, între 11-14 octombrie 1955 la București sau la penitenciarul Aiud, în aprilie 1956, în acest ultim caz, împreună cu Ion Dumitrescu-Borșa.

Există o „Poezie a temniței” scrisă de Nichifor Crainic în timpul detenției sale. Această poezie reflectă suferința și teroarea trăită de deținuți, dar și dorința de libertate și speranța în fața opresiunii. Crainic reușește să transpună emoțiile intense și gândurile sale despre condiția umană într-un mod profund.

Prin versurile sale, el explorează teme precum izolarea, disperarea, dar și solidaritatea dintre deținuți, evidențiind, astfel, forța spiritului uman în fața adversității. „Poezia temniței”

este considerată o lucrare importantă în literatura română, reprezentând o mărturie a vremurilor dificile și a luptei pentru demnitate și libertate.

Eliberarea lui Nichifor Crainic a avut loc în contextul schimbărilor politice din România, când regimul comunist a început să relaxeze unele dintre măsurile represive. Crainic a fost eliberat în anul 1962, odată cu o amnistie generală care a vizat mai mulți deținuți politici. Această eliberare a fost un moment crucial în viața sa, oferindu-i ocazia să revină la activitățile literare și să continue să-și exprime gândurile și ideile.

După eliberare, între anii 1962 și 1968, când se pensionează, Nichifor Crainic profesează în domeniul ziaristicii, fiind redactor la „Glasul Patriei”, ziar difuzat în afara granițelor pentru românii din exil, având o redacție care era formată din foști deținuți ai închisorilor comuniste.

Nichifor Crainic a murit la 23 august 1972. Se spune, pe drept cuvânt, că murim de două ori, odată ca ființă, a doua oară în amintirea oamenilor. Aceasta mi se pare moartea cea mai crudă, să știi că după moarte nimeni nu te va mai pomeni. Profesorul Nichifor Crainic nu va cunoaște această moarte. El va rămâne în mintea și sufletele celor care l-au cunoscut și a urmașilor urmașilor lor. A fost un personaj controversat, suscitând varii interpretări – de la acuzații pătimaș-umiltoare și degradante până la recunoașteri internaționale; profesorul, scriitorul și teologul Nichifor Crainic se înscrie, prin complexitatea planurilor gândirii și acțiunilor sale, în panteonul marilor personalități culturale.

E regretabil că personalitatea lui Nichifor Crainic, în care lumina covârșește totuși umbrele de care n-a fost lipsită, întârzie, în ciuda valului de reeditări și a discretei sale reconfirmări ca membru titular al Academiei Române (22 noiembrie 1994), să fie tratată așa cum s-ar cuveni într-un peisaj cultural cu pretenții de normalitate. Acum, la peste 30 de ani de la moartea sa, ar fi poate vremea să se iasă din cele două fundături simetrice ale abordării sale actuale: cea pios-ditirambică (din unele restrânse cercuri ortodoxizante) și cea impios-anecdotică (slujind unor tendințe de frondă antitraditională). Avem multe de învățat de la alții, dar nimic nu ne îndreptățește să refuzăm de a învăța câte ceva și din propria noastră zestre culturală, pe care de multe ori, n-am făcut nici un efort onest de a o cerceta și înțelege, mulțumindu-ne să perpetuăm „verdictele” ideologice ale unei jumătăți de veac de înstrăinare de noi înșine. Rămânem datori trecutului, chiar dacă n-am avea de învățat din el, vorba lui Noica, decât dezvățul...

Bibliografie:

1. Călin Gavrilăș, *Nichifor Crainic, în anchetele comuniștilor: Legat prin gândire de fascism, rămâne permanent un antidemocrat*, <https://adevarul.ro/stiri-locale/constant/nichifor-crainic-in-anchetele-comunistilor-1842942.html>
2. Duică, C. & Petcu, A. (2004). *File din dosarul penal al lui Nichifor Crainic*. Revista „Rost” nr. 12 februarie 2004.
3. Enescu, N., *Memoria Lacrimei*. Pitești, Editura Pământului, 2007.
4. Redacția *Nichifor Crainic - schiță de portret*, <https://historia.ro/>

*Tauș Andrei (clasa a XII-a, Secția Pastorală)
Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Ap. Andrei”, Galați
Coordonator: Pc. Pr. Prof. Dr. Stelian Spînu*

„Am participat cu bucurie și interes la Ediția a II-a a Simpozionului Național „Teologie și Cultură”, care în acest an a avut ca temă „Preoți și intelectuali ortodocși în închisorile comuniste”. În cadrul evenimentului am prezentat comunicarea „Politica URSS față de religie în Basarabia”, un subiect puțin cunoscut în România, dar percutant pentru înțelegerea fenomenului de represiune contra clerului și bisericii românești de peste Prut. În cadrul simpozionului am avut ocazia să descopăr o preocupare academică intensă a mediului teologic din România pentru tematica represiunii comuniste, fapt pentru care felicit Seminarul Teologic Ortodox din Iași pentru organizarea unui eveniment de asemenea anvergură.”

Cercetător Dr. Octavian Țicu

„La invitația directorului Seminarului Teologic Ortodox „Sf. Vasile cel Mare”, Iași, pr. prof. dr. Constantin Simiraș, am participat cu un deosebit interes la cea de-a doua ediție a Simpozionului național, cu participare internațională, „Teologie și cultură”, cu tema „Preoți și intelectuali ortodocși în închisorile comuniste”. Am apreciat dintru început buna organizare a acestei excepționale manifestări culturale și larga audiență de care s-a bucurat și aș dori să transmit cele mai sincere felicitări organizatorilor ei.

Am ascultat o serie de evocări emoționante ale unor martiriuri suportate cu nezdruccinată credință de către preoți și intelectuali de vază în închisorile comuniste, deveniți adevărate efigii ale vocației martirice a poporului român, despre care a vorbit apoi în conferința inaugurală intitulată „Identitatea martirică a poporului român”, binecunoscutul și apreciatul actor Dan Puric. Interesanta sa incursiune în străfundurile istoriei nației române și configurarea vivanță a vocației unui neam de a nu-și renega credința și de a face din ea principalul său simbol identitar a fost cu adevărat fascinantă și a captivat atenția întregului auditoriu, alcătuit în majoritate din elevii seminarului, care au beneficiat astfel de o adevărată lecție de istorie. Și intervențiile care au urmat acestei conferințe, susținute de înalte personalități teologice din plan național și internațional, au fost la un apreciabil nivel informativ, asigurând un binemeritat succes acestui elevat simpozion.”

Prof. univ. dr. Mihaela Paraschiv

Simpozionul Național „Teologie și cultură” - ediția a II-a, secțiunea pentru elevi (28 ianuarie 2025)

În cadrul Simpozionului național „Teologie și cultură”, ediția a II-a, dedicat memoriei preoților și intelectualilor români din închisorile comuniste, la Seminarul Teologic Ortodox „Sfântul Vasile cel Mare” din Iași, s-au desfășurat două secțiuni de prezentare a lucrărilor elaborate de elevii de la Seminariile și Liceele teologice participante sub îndrumarea profesorilor coordonatori.

Discuțiile au fost moderate de pr. prof. dr. Daniel Duca, diac. prof. dr. Constantin Crețu și arhid. asist. univ. dr. Ilarion Argatu, iar elevii, care prin prezentările lor au evidențiat viața, opera și contribuția teologică a mărturisitorilor din închisorile comuniste, au reprezentat școlile de teologie din Galați, Botoșani, Piatra Neamț, Mănăstirea Neamț, Huși, Alba Iulia, București, Suceava și Iași. Bucuria momentului a fost împlinită de participarea la sesiunea de comunicări a elevei Galina Lisnic de la Gimnaziul Sadova din Republica Moldova care a adus în atenția colegilor de la Seminariile și Liceele teologice amintite personalitatea părintelui protoiereu, mucenic al lui Hristos și iubitor de neam, Alexandru Baltaga.

(arhid. Ilarion Argatu / fotografii realizate de Teodor Nunu, clasa a XI-a C)

Desfășurarea Simpozionului Național, cu participare internațională, „Teologie și cultură” - ediția a II-a (28 ianuarie 2025)

Marți, 28 ianuarie 2025, în cadrul celei de a II-a ediții a Simpozionului național, cu participare internațională, „Teologie și cultură”, cu tema „Preoți și intelectuali ortodocși în închisorile comuniste”, a avut loc conferința susținută de actorul, regizorul și scriitorul **Dan Puric**. Întâlnirea cu elevii, profesorii și invitații la eveniment a fost un prilej de mărturisire, tema fiind: „Identitatea martirică a poporului român”. În acest sens, s-au adus la inima celor prezenți momente de mărturisire a credinței, s-au evocat chipuri luminoase ale demnității naționale, figuri de mărturisitori care au trăit în secolul trecut, o parte dintre ei fiind canonizați anul acesta de către Biserica Ortodoxă Română. Tot în cadrul evenimentului, cei prezenți s-au putut apropia de aceste exemple de demitate și prin proiectul „Caravana eroilor”, coordonat la nivel național de domnul Claudiu Balan, proiect care prin intermediul a peste patruzeci de bannere, prezintă într-un mod succint, dar edificator, momente din istoria recentă, a represiunii comuniste și implicit a celor care s-au opus, cu demnitate. Domnul Dan Puric a pus accent pe amprenta martirică a poporului român, implicit a caracterului mărturisitor.

În deschiderea evenimentului, după Sfânta Liturghie oficiată la Capela Seminarului, au transmis cuvinte de întâmpinare: pr. prof. dr. Constantin Simiraș, Directorul Seminarului Teologic Ortodox „Sf. Vasile cel Mare” din Iași, pr. conf. univ. dr. Paul-Cezar Hârlăoanu, Decan al Facultății de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae”, Iași, pr. lect. univ. dr. Cristian - Alexandru Barnea, Prodecan al Facultății de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae”, Iași, pr. dr. Marian Timofte, Vicar administrativ al Arhiepiscopiei Iașilor, iar din partea ISJ Iași, prof. dr. Denisa Elena Mănoiu, Inspector Disciplina Religie. Partea a doua a evenimentului s-a desfășurat pe două secțiuni, una dedicată profesorilor și cea de a doua dedicată elevilor.

Pr. prof. dr. Bogdan Ioan Anistoroaei

Simpozionul Național „Teologie și cultură” - ediția a II-a, secțiunea pentru profesori (28 ianuarie 2025)

Lucrările prezentate la Secțiunea I „Preoți și intelectuali ortodocși în temnițele comuniste” desfășurată în Atriumul Seminarului ieșean au depășit așteptările provocate de titluri și autori, fiind receptate cu maxim interes și dorință de aflare a unor informații edificatoare pentru mare parte dintre participanți – elevi, profesori, cercetători, preoți, oameni iubitori de adevăr istoric.

Programul anunțat a adus studii și cercetări consistente, documentate în cele mai inedite și fine detalii, temele fiind inspirate din existențele martirilor, din experiența închisorilor comuniste, precum și din modelele de viațuire creștină, în ciuda oricăror opreliști tragice (crunte lupte fizice, dar, mai ales, psihice și spirituale). Dintre aceste lucrări, le numim pe cele elaborate și prezentate de pr. prof. Teodor Cătălin BUDACĂ, de la Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Iacob” din Dorohoi, cu titlul *Preotul Nicolae Manolache – stâlp neclintit în calea prigonirilor*, de prof. dr. monahia Maria GIOSANU, de la Liceul Teologic Ortodox „Cuvioasa Parascheva” din Agapia - Neamț, cu titlul „*Doamne, strigat-am, către Tine!*”. *Rezistența prin credință și cultură în închisorile comuniste*, de prof. dr. Larisa - Elena KOLLER, de la Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Vasile cel Mare” din Iași, cu titlul *Preot Constantin Popescu Vlădeni - martir al neamului în închisorile comuniste*, de pr. prof. dr. Alexandru - Gheorghe MATEI, Seminarul Teologic Ortodox „Sfântul Simion Ștefan”, Alba Iulia, *Apostolul munților: Dometie Manolache. Prigoană și mărturie în iureșul comunist*, de prof. Marius RIZNIC, de la Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Gheorghe” din Botoșani, cu titlul *Nicolae Steinhardt - un intelectual „fericit” în temnițele comuniste*, de prof. Răzvan ANDRON, de la Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Vasile cel Mare” din Iași, cu titlul *Părintele Gheorghe CALCIU-DUMITREASA, preot jertfelnic și om al exilului*, de pr. Mihai LICULESCU, Bergen, Norvegia, cu titlul *Sfânta Sunniva, prima Sfântă protectoare a Norvegiei*, de arhidiacon prof. Paul IUȘCĂ, de la Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Mitropolitul Dosoftei” din Suceava.

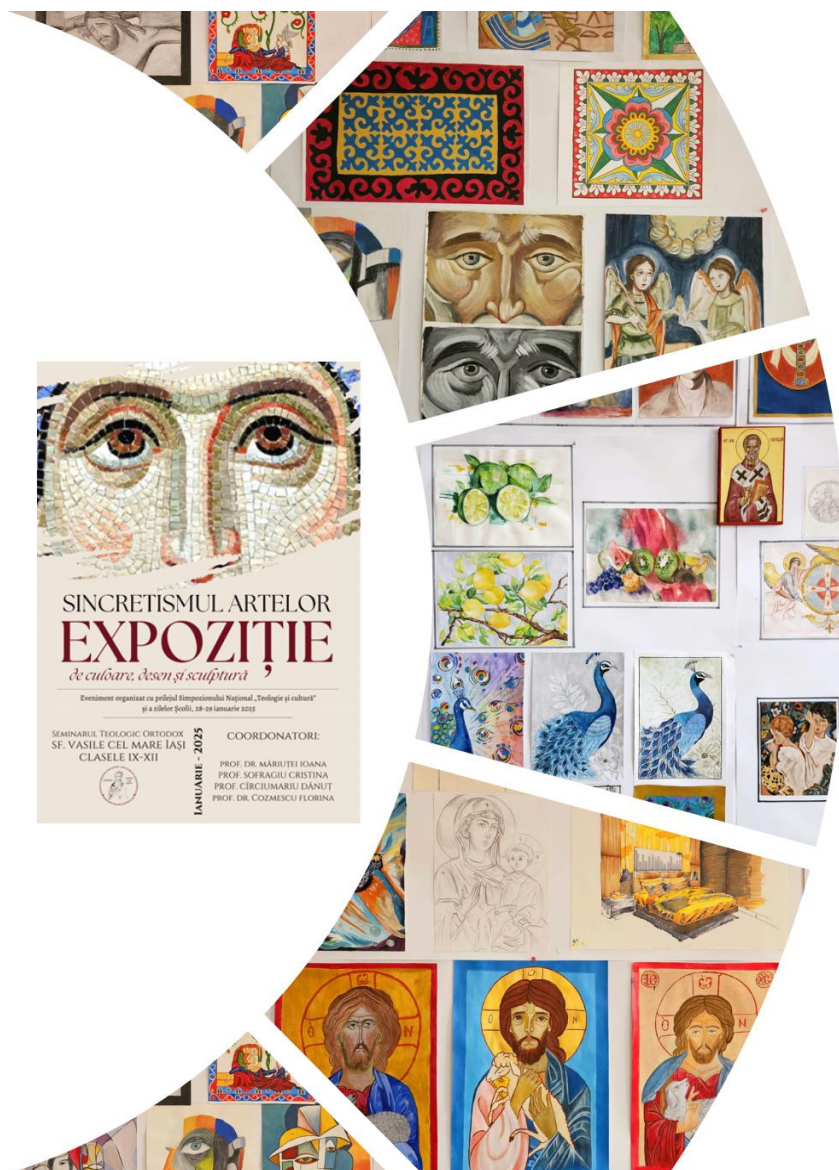
Subiectul și materialele prezentate au generat discuții, au determinat noi întrebări, activitatea fiind una interactivă. De asemenea, imaginile bannerelor de la *Caravana eroilor*, expuse pe toate holurile instituției gazdă, au completat foarte bine intervențiile participanților (a se vedea și <https://www.caravanaeroilor.ro/>).

Prof. dr. Doina Balan

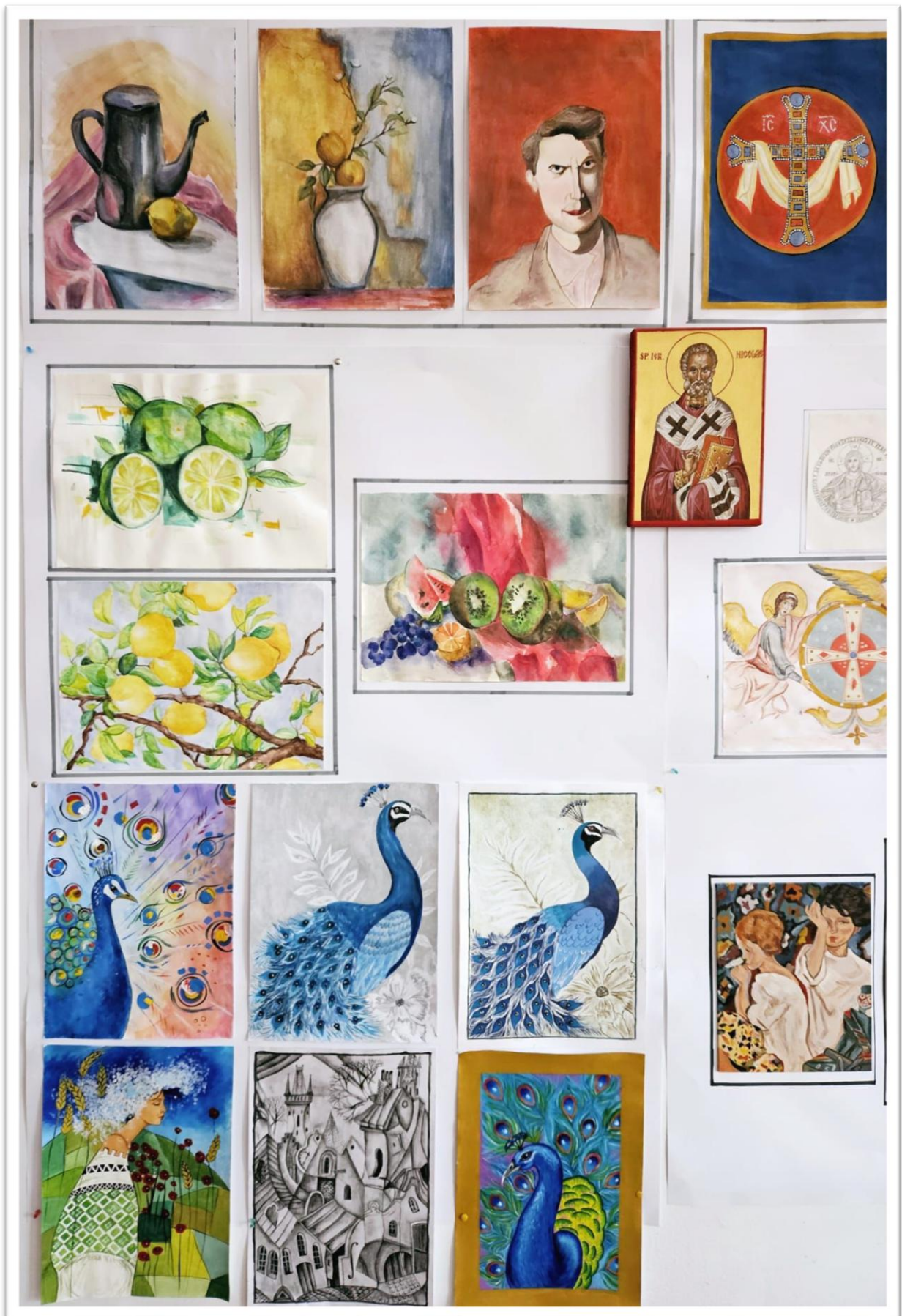
*Expoziție de culoare, desen și pictură, eveniment organizat cu prilejul
Simpozionului Național, cu participare internațională, „Teologie și
cultură” - ediția a II-a (28 ianuarie 2025)*

Cu prilejul Zilelor Seminarului Teologic Ortodox „Sf. Vasile cel Mare” din Iași și a Simpozionului Național „Teologie și cultură” - ediția a II-a, elevii și cadrele didactice ale Secției Patrimoniu Cultural a Seminarului ieșean au organizat o expoziție de pictură, desen și sculptură intitulată „Sincretismul artelor”, tocmai pentru a surprinde universul artistic și tematic specific programelor școlare și vârstei. Elevii, micii artiști, au fuzionat între teme și subiecte diverse, propunând prin mijloace și tehnici, noi provocări plastice / artistice. Coordonatorii expoziției: prof. dr. Măriuței Ioana; prof. Sofragiu Cristina; prof. Cârțumariu Dănuț și prof. dr. Cozmescu Florina.

*Prof. dr. Măriuței Ioana
Prof. dr. Cozmescu Florina*

Elevi colaboratori la Revista Simpozionului:

- Iustin ANDRIOAIA, Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Mitropolitul Dosoftei”, Suceava, coordonator: Arhid. Prof. Iușcă Paul Hristea
- Cosmin-Cristinel, BIBICU, clasa a XII-a Pastorală, Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Andrei”, Galați, coordonator: Prof. dr. Marian Ionescu
- Nectarie DAMIAN, Clasa a XI-a Pastorală, Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Ap. Andrei”, Galați, coordonator: prof. dr. Gheorghe Butuc
- Medeea DOBOȘ, clasa XI-a C, Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Vasile cel Mare”, Iași
- Iustin FILIP, clasa a X-a, Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Mitropolitul Dosoftei”, Suceava, coordonator: Arhid. Prof. Dr. Paul Iușcă
- Vlad-Vasile, GHERASIM, Liceul Teologic „Sfinții Împărați Constantin și Elena”, Piatra Neamț, coordonator: pr. Cojan Dan Ovidiu
- Ștefănuț-Florin, IBĂNESCU, Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Ioan Gură de Aur” Huși, coordonator: prof. Bogdan Ciprian
- Ioana LATEȘ, Liceul Teologic Ortodox “Cuvioasa Parascheva” Agapia, coordonator: prof. monahia Maria Giosanu
- Galina LISNIC, Gimnaziu Sadova, Republica Moldova, coordonator Pr. Valeriu Enache, prof. Luiza Arhip
- Michelle MAFTEI, Liceul Teologic Ortodox “Cuvioasa Parascheva” Agapia, coordonator: prof. monahia Maria Giosanu
- Robert-Mihail RUS, clasa a XI-a, Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Iacob” Dorohoi, coordonator: Pr. prof. Chichioacă Petru-Georgel
- Andrei-Visarion, TITULEAC, Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sf. Gheorghe” Botoșani
- TATARCIUC, Ioan Matei, clasa a XI-a, Seminarul Teologic Liceal Ortodox „Sfântul Ioan Iacob” Dorohoi, coordonator: Pr. prof. Chichioacă Petru-Georgel
- Andrei TAUȘ, clasa a XII-a, Seminarul Teologic Ortodox „Sf. Ap. Andrei”, Galați, coordonator: Pc. Pr. Prof. Dr. Stelian Spînu

Capertă și design:

Prof. Raluca BALAN

Corectură și îngrijire texte:

Pr. prof. Ciprian NANI, prof. dr. Doina Balan

Editura PIM

ISSN 1843 – 1534

*Învățătura faptelor este mult mai
vrednică decât cea a cuvintelor.*

Sf. Vasile cel Mare

Vasiliada

Revista
seminaristului

Coordonatori ai proiectului editorial

Pr. prof. dr. Simiraș Constantin, director al Seminarului Teologic „Sf. Vasile cel Mare”, Iași

Prof. Balan Raluca, coordonator proiecte și programe educative școlare și extrașcolare

Pr. prof. Ciprian Nani

Consiliul elevilor

editura pim

ISSN - 1843 - 1534

www.seminariasi.ro seminarteologiciasi@yahoo.com

Facebook: stoliasi Tel./Fax: - secretariat- 0232.217.045

Adresa: Aleea M. Sadoveanu nr.46, Iași